

EXPUNERE DE MOTIVE
la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare
serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie

Cuprins

CAPITOLUL I. INTRODUCERE.....	4
1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a piețelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.	4
1.2. Metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante	7
CAPITOLUL II. PIAȚA SERVICIILOR DE TELEFONIE LA PUNCTE FIXE.....	9
2.1. Principalii indicatori de caracterizare a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România	9
2.2. Segmentarea pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte fixe	14
2.3. Măsuri de reglementare în vigoare care influențează în mod direct sau indirect furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe	16
2.3.1. Portabilitatea numerelor	16
2.3.2. Măsuri de reglementare în vigoare pe piețele relevante de gros	17
CAPITOLUL III. PIEȚELE RELEVANTE DE GROS CORESPUNZĂTOARE SERVICIILOR DE TERMINARE A APELURILOR LA PUNCTE FIXE ÎN REȚELELE PUBLICE DE TELEFONIE.....	19
3.1. Descrierea serviciilor analizate la nivelul pieței de gros	19
3.2. Identificarea pieței relevante a produsului	21
3.2.1. Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe.....	21
3.2.2. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe, indiferent de tehnologiile utilizate pentru transmisia semnalului/conectarea utilizatorilor finali la nivelul rețelei de acces.....	26
3.2.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general de forma 19vx sau 19vxy, pentru v=0-4.....	33
3.2.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată, respectiv serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice din subdomeniul 0870 al PNN pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up.....	35
3.2.5. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la numărul unic pentru apeluri de urgență 112	44
3.2.6. Analiza de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile	44
3.2.7. Analiza necesității definirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie.....	46
3.2.8. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere geografice/independente de locație furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate).....	48
3.2.9. Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate de ANCOM	48
3.3. Piața geografică relevantă	48
3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate.....	49
CAPITOLUL IV. ANALIZA SITUAȚIEI CONCURENȚIALE PE PIEȚELE RELEVANTE ALE SERVICIILOR DE TERMINARE A APELURILOR LA PUNCTE FIXE ÎN FIECARE REȚEA PUBLICĂ DE TELEFONIE ȘI DETERMINAREA EVENTUALILOR FURNIZORI CU PUTERE SEMNIFICATIVĂ PE ACESTE PIEȚE.....	51
4.1. Cadrul legal.....	51
4.2. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate.....	51
4.2.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia	52
4.2.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali)	52
4.2.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor	53
4.2.4. Concluzii cu privire la identificarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie	61
CAPITOLUL V. IMPUNEREA DE OBLIGAȚII SPECIFICE ÎN SARCINA OPERATORILOR CU PUTERE SEMNIFICATIVĂ PE PIEȚELE RELEVANTE IDENTIFICATE.....	64
5.1. Cadrul legal.....	64
5.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorilor cu putere semnificativă.....	65
5.3. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.....	68
5.3.1. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua operată de Telekom Romania Communications S.A.	69
5.3.2. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele operate de furnizorii alternativi.....	70
5.4. Identificarea și impunerea obligațiilor specifice în vederea remedierii problemelor concurențiale identificate.....	71
5.4.1. Principiile aplicate de ANCOM pentru stabilirea obligațiilor specifice	71
5.4.2. Asigurarea unui regim de interconectare adaptat evoluției tehnologice a rețelelor de comunicații electronice	72

5.4.3. Necesitatea impunerii obligației de a oferi accesul la interconectare IP în România. Proportionalitatea măsurii și modalități de aplicare a acesteia.....	79
5.4.4. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina Telekom Romania Communications S.A.	85
5.4.5. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina operatorilor alternativi	102
5.5. Concluzii cu privire la obligațiile impuse operatorilor cu putere semnificativă.....	111
5.5.1. Obligații impuse în sarcina Telekom Romania Communications S.A.....	111
5.5.2. Obligații impuse în sarcina operatorilor alternativi.....	112

Capitolul I

Introducere

1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a piețelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (denumită în continuare *ANCOM* sau *Autoritatea*) are obligația, în conformitate cu prevederile art. 15 și 16 din Directiva 2002/21/CE (denumită în continuare *Directiva-cadru*)¹, transpuse în dreptul intern prin dispozițiile Capitolului VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011², de a proceda la definirea și analizarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice din România susceptibile de a fi reglementate *ex ante*.

În acest demers, în conformitate cu dispozițiile art. 92 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM trebuie să țină seama de:

a) recomandarea Comisiei Europene privind piețele de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice ale căror caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele sau de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață („piețe susceptibile de reglementare *ex ante*”), adoptată în conformitate cu art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru, și

b) instrucțiunile Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice, adoptate în conformitate cu art. 15 alin. (2) din Directiva-cadru.

În conformitate cu dispozițiile art. 92 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate identifica și alte piețe relevante decât cele incluse în recomandarea prevăzută la art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru.

Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE³, adoptată în temeiul art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru, a fost înlocuită, de la data de 9 octombrie 2014, de Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE⁴.

Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C165/03⁵ au fost adoptate în în conformitate cu art. 15 alin. (2) din Directiva-cadru.

De asemenea, având în vedere obiectul prezentei analize de piață, trebuie menționată și Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE⁶, ce prevede ca, până la data de 31 decembrie 2012, autoritățile de reglementare să stabilească tarifele pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, respectiv la puncte mobile în rețelele publice de telefonie în funcție de costurile unui

---

¹ Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, cu modificările ulterioare.

² Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare.

³ Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări ex ante, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice.

⁴ Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări ex ante, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice.

⁵ Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C165/03 pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice.

⁶ Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE cu privire la reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor telefonice în rețelele fixe și în rețelele mobile în UE.

operator eficient. În cazul tarifelor de terminare a apelurilor la puncte fixe, acestea trebuie să fie stabilite în mod reciproc, determinarea costurilor eficiente realizându-se în funcție de costurile curente calculate pe baza unui model „pur” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung⁷.

În prezent, Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE este în curs de revizuire. Astfel, în perioada 15 martie - 7 iunie 2016 a avut loc o consultare publică, iar recent, Comisia Europeană a publicat rezultatul acestei consultări publice⁸, un nou act normativ în temeiul art. 19 din Directiva-cadru urmând a fi adoptat în a doua jumătate a anului 2017.

Scopul realizării prezentei analize de piață este evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea piețelor relevante de gros susceptibile de reglementare *ex ante* în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie (piața 1 din Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE), precum și analizarea situației concurențiale pe piețele astfel definite, în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă, respectiv evaluarea obligațiilor impuse anterior, în vederea menținerii, retragerii sau modificării acestora sau impunerii de noi obligații.

Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie a fost identificată de Autoritate ca fiind relevantă și a fost analizată în cursul anului 2011. Astfel, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 34/2012⁹, au fost identificate 51 de piețe relevante ale produsului corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de următorii furnizori:

1. Societatea „A1 Telecom Network ISP” – S.R.L.
2. Societatea „Adisam Telecom” – S.A.
3. Societatea „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
4. Societatea „Aeroglobal” – S.R.L.
5. Societatea „Alizee Telecom Network” – S.R.L.
6. Societatea „Aqualogic” – S.R.L.
7. Societatea „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
8. Societatea „Canal S” – S.R.L.
9. Societatea „Cellebral” – S.R.L.
10. Societatea „Cobalt IT” – S.R.L.
11. Societatea „Combridge” – S.R.L.
12. Societatea „Connet-RO” – S.R.L.
13. Societatea „Contact Telecom” – S.R.L.
14. Societatea „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” – S.A.¹⁰
15. Societatea „Dial Telecom” – S.R.L.
16. Societatea „Digicom Systems” – S.R.L.
17. Societatea „Digital Cable Systems” – S.A.
18. Societatea „Dotro Telecom” – S.R.L.
19. Societatea „Euroweb Romania” – S.A.
20. Societatea „GBA Network Group” – S.R.L.
21. Societatea „GTS Telecom” – S.R.L.
22. Societatea „Idilis” – S.R.L.
23. Societatea „Ines Group” – S.R.L.
24. Societatea „Internet Telecom” – S.R.L.
25. Societatea „Interpoint” – S.R.L.
26. Societatea „Intersat” – S.R.L.

⁷ ANCOM a finalizat modelul de calculație a costurilor incrementale pe termen lung de tip „pur” (pure LRIC) la sfârșitul anului 2013, tarifele actuale corespunzătoare serviciilor de terminare fiind stabilite în baza rezultatelor acestuia.

⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-reports-public-consultation-termination-rates-recommendation>.

⁹ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 34/2012 privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, respectiv corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile.

¹⁰ În prezent, societatea „Telekom Romania Mobile Communications” S.A.

27. Societatea „Iristel Romania” – S.R.L.
28. Societatea „Media Sat” – S.R.L.
29. Societatea „Necc Telecom Romania” – S.R.L.
30. Societatea „Net-Connect Internet” – S.R.L.
31. Societatea „Nextgen Communications” – S.R.L.
32. Societatea „Nobel Romania” – S.R.L.
33. Societatea „Orange România” – S.A.
34. Societatea „Prime Telecom” – S.R.L.
35. Societatea „Rartel” – S.A.
36. Societatea „RCS & RDS” – S.A.
37. Societatea „Real Network and Telecommunications” – S.R.L.
38. Societatea „Romtelecom” – S.A.¹¹
39. Societatea „Telcor Communications” – S.R.L.
40. Societatea „Telefonet Comm Tech” – S.R.L.
41. Societatea „Telemax” – S.R.L.
42. Societatea „Telemobil” – S.A.
43. Societatea „Trans Tel Services” – S.R.L.
44. Societatea „UPC Romania” – S.R.L.
45. Societatea „Vialtex Prodcum” – S.R.L.
46. Societatea „Vitanic RO” – S.R.L.
47. Societatea „Vodafone Romania” – S.A.
48. Societatea „Volio Communications” – S.R.L.
49. Societatea „Voxility” – S.R.L.
50. Societatea „Voxline Communication” – S.R.L.
51. „Societatea Națională de Radiocomunicații” – S.A.

În concordanță cu piețele relevante identificate, pe baza factorilor analizați, și anume cota de piață și stabilitatea acesteia în timp (100%), barierele ridicate existente la intrarea pe piață din cauza costurilor mari necesare pentru construirea și menținerea rețelei de acces, a perioadei îndelungate necesare pentru finalizarea unei astfel de investiții și a controlului asupra rețelei de acces la utilizatorii finali greu de duplicat, respectiv lipsa puterii de contracarare a cumpărătorilor, toți cei 51 de furnizori de rețele publice de comunicații electronice au fost identificați ca având putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele publice de telefonie, impunându-li-se obligații specifice în scopul remedierii problemelor concurențiale identificate. Astfel, în sarcina furnizorului fost monopolist, societatea Telekom Romania Communications S.A. (denumită în continuare *Telekom Romania Communications S.A.*), au fost impuse obligații referitoare la accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, transparență, nediscriminare, respectiv fundamentarea tarifelor în funcție de costuri (prin stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifelor maxime unice, determinate pe baza modelului LRIC pur) și evidență contabilă. În cazul furnizorilor alternativi, ANCOM a impus obligații de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și infrastructurii asociate, de transparență, de nediscriminare și referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor prin stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifelor maxime unice, simetrice. De asemenea, societățile RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. trebuie să respecte și o serie de obligații referitoare la termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare, precum și de interconectare la un punct intermediar, în condițiile în care există o legătură fizică între operator și acel punct.

În ceea ce privește tarifele maxime reglementate aplicabile pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, acestea au fost stabilite la 0,14 eurocenți/minut, fără TVA,

¹¹ În prezent societatea „Telekom Romania Communications” S.A.

începând cu data de 1 aprilie 2014, în conformitate cu rezultatele modelului „pur” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung dezvoltat de ANCOM.

Perioada de timp avută în vedere de ANCOM până la efectuarea următoarei revizuirii a definiției pieței relevante și a situației concurențiale pe piață (orizontul de timp al analizei), în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, este de cel mult trei ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

1.2. Metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante

În vederea monitorizării evoluției sectorului comunicațiilor electronice, a definirii piețelor relevante și a evaluării situației concurențiale la nivelul acestora, precum și a stabilirii instrumentelor potrivite de reglementare *ex ante* pentru atingerea obiectivelor stabilite de dispozițiile legale în vigoare, ANCOM analizează o serie de indicatori (economici, tehnici, statistici, sociali etc.) care permit evaluarea în termeni cantitativi și calitativi a caracteristicilor serviciilor. Pe baza indicatorilor de analiză, sunt evaluate caracteristicile piețelor din sectorul comunicațiilor electronice, din perspectivă statică și dinamică. Astfel, în funcție de particularitățile serviciilor care fac obiectul analizei, din punct de vedere prospectiv, se cercetează dacă, pentru un interval de timp de cel mult trei ani (orizontul de timp al analizei), piața prezintă sau nu caracteristici care să determine evoluția acesteia către concurență efectivă, luând în considerare, de exemplu, aspecte precum convergența tehnologiilor, procesul de tranziție către rețele de generație viitoare (NGN) de tip IP sau evoluția piețelor emergente.

Piețele relevante pe care se analizează situația concurențială sunt delimitate pe baza unor criterii economice stabilite de Comisia Europeană, utilizate de toate autoritățile naționale de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice din statele membre ale Uniunii Europene, care pornesc de la analiza comportamentului de consum al utilizatorilor de servicii la momentul analizei și a probabilității modificării semnificative a acestuia într-un orizont de timp de câțiva ani.

Metodologia, criteriile și instrumentele de identificare a piețelor de produse/servicii din sectorul comunicațiilor electronice, ale căror caracteristici pot justifica impunerea de către ANCOM a unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață, precum și identificarea propriu-zisă a acestor piețe relevante sunt prezentate în cele ce urmează.

Identificarea unei piețe relevante pornește de la analiza pieței relevante a produsului/serviciului, ca urmare a segmentării sectorului comunicațiilor electronice în funcție de anumite criterii. În cadrul fiecărui segment al sectorului comunicațiilor electronice, ANCOM identifică piețele relevante ale produsului/serviciului pornind de la un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii, la care vor fi adăugate alte produse/servicii utilizând criteriile substituibilității cererii și ofertei. Ținând seama de convergența tehnologiilor în sectorul comunicațiilor electronice, ANCOM determină situațiile în care produse/servicii ce aparțin unor segmente diferite pot face parte din aceeași piață relevantă.

Piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor/serviciilor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine, consecință a unor condiții concurențiale diferite. În domeniul comunicațiilor electronice, identificarea pieței geografice relevante se realizează, în principal, pe baza următoarelor criterii: aria acoperită de rețea sau de elementele infrastructurii asociate, existența unor limite geografice determinate de aplicabilitatea unor dispoziții cu putere de lege sau administrative, analiza acordurilor de acces și interconectare. Aplicarea acestor criterii se completează, acolo unde este cazul, cu aplicarea criteriilor substituibilității cererii și ofertei.

Evaluarea substituibilității cererii și a ofertei se poate realiza pe baza testului monopolistului ipotetic. Un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii determină o piață distinctă dacă un ipotetic furnizor unic al produsului/serviciului sau grupului de produse/servicii ar putea impune o creștere mică (5-10%), dar semnificativă și de durată, a tarifelor, fără a pierde un volum de vânzări care să conducă la scăderea profiturilor obținute. În cazul în care creșterea tarifelor ar fi neprofitabilă, ca urmare a faptului că utilizatorii vor substitui produsele/serviciile analizate cu alte produse/servicii, atunci piața va fi extinsă prin includerea în cadrul acesteia a produselor/serviciilor privity ca substitut.

Odată definită piața relevantă, ANCOM analizează, pe baza unui set de criterii cantitative și calitative, dacă piața respectivă este sau nu concurențială, în sensul inexistenței sau, dimpotrivă, al existenței unor furnizori cu putere semnificativă. În acest scop, ANCOM ia în considerare unul sau mai multe dintre următoarele criterii: cota de piață și stabilitatea acesteia în timp, gradul de integrare pe verticală, numărul concurenților, existența unor bariere la intrarea pe piață, puterea de contracarare a utilizatorilor/cumpărătorilor, evoluția prețurilor și nivelul profiturilor, gradul de diversificare a produselor, mărimea furnizorilor, absența concurenților potențiali, controlul asupra unei rețele sau infrastructuri asociate greu de duplicat, economiile de scară, economiile de scop, avantajul tehnologic, accesul facil sau privilegiat la resurse financiare, existența unei rețele dezvoltate de distribuție. În ipoteza determinării unor furnizori cu putere semnificativă, ANCOM impune acestora obligații menite să răspundă, în mod proporțional, problemelor concurențiale identificate.

Ca parte integrantă a acestei analize, ANCOM a cercetat evoluția principalilor indicatori de piață pe baza unui studiu detaliat în rândul furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice pentru a obține informații complete și corecte, care să reflecte cu acuratețe realitatea pieței de comunicații electronice din România. Procesul de colectare a datelor din partea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice s-a desfășurat pe parcursul anului 2016, informațiile culese referindu-se atât la furnizorii care acționează pe piața analizată în calitate de cerere, cât și în calitate de ofertă. Răspunsurile au fost analizate de ANCOM în corelație cu o serie de informații obținute din alte surse, cum ar fi datele statistice colectate în baza Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013¹², datele privind localitățile în care se furnizează efectiv rețele publice terestre la punct fix sau cu mobilitate limitată ori servicii de comunicații electronice destinate publicului prin intermediul acestora colectate în baza Deciziei președintelui ANCOM nr. 987/2012¹³, informațiile obținute în urma diverselor întâlniri cu operatorii, respectiv alte informații relevante rezultate din îndeplinirea atribuțiilor Autorității.

---

¹²Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 333/2013 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

¹³Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 987/2012 privind regimul de autorizare generală pentru furnizarea rețelelor și a serviciilor de comunicații electronice.

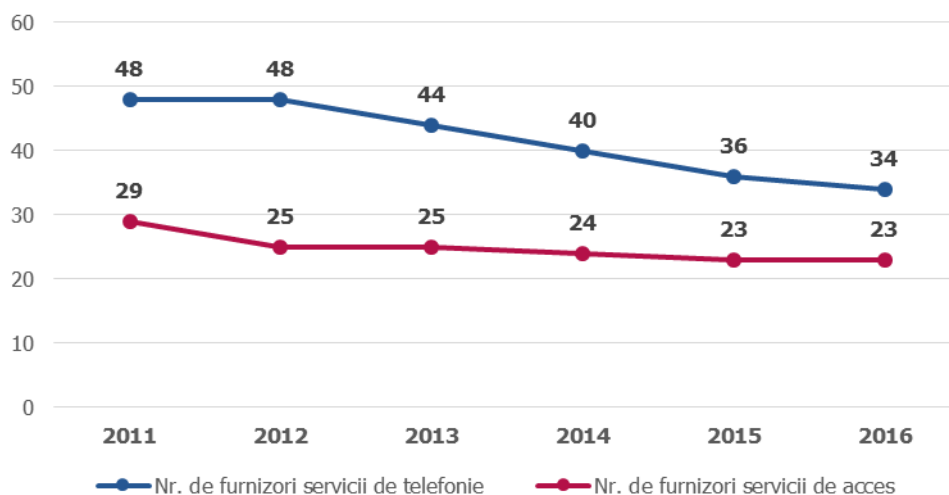
Capitolul II

Piața serviciilor de telefonie la puncte fixe

2.1. Principalii indicatori de caracterizare a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România

În luna decembrie a anului 2016, existau 60 furnizori de servicii de comunicații electronice care dețineau licențe de utilizare a resurselor de numerotație pentru servicii de telefonie la puncte fixe. Așa cum se poate observa în figura nr. II.1., dintre aceștia 34 erau activi la nivelul pieței cu amănuntul. Cu toate că de la cea mai recentă analiză de piață numărul total de furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe a înregistrat o scădere pe parcursul perioadei analizate, noi furnizori au apărut, iar alții și-au încetat existența (ca urmare a achizițiilor, fuziunilor, intrării în procedura de faliment etc.). Numărul de furnizori de servicii de acces la puncte fixe a înregistrat o diminuare mai accentuată la începutul perioadei analizate, rămânând relativ constant ulterior. Astfel, la data de 31 decembrie 2016, existau 23 furnizori de servicii de acces la puncte fixe.

Figura nr. II.1. – Numărul de furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe, respectiv numărul de furnizori de servicii de acces, în perioada 2011 – 2016

Sursă: ANCOM, potrivit datelor statistice raportate de furnizori semestrial conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 1167/2011¹⁴, în intervalul 2011 – 2012, respectiv conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013, în intervalul 2013 – 2016.

Serviciile de acces la puncte fixe

În perioada care a trecut de la ultima revizuire a pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe (2011 – 2016), în ceea ce privește evoluția serviciilor de acces furnizate la puncte fixe, numărul de linii și de abonați a fost oscilant, cu tendințe de scădere în ansamblu, iar ratele de penetrare a serviciilor de telefonie fixă au înregistrat, de asemenea, scăderi. Astfel, la sfârșitul anului 2016, rata de penetrare a serviciilor de telefonie fixă la 100 de locuitori era de 20,8%, iar rata de penetrare a acelorași servicii la 100 gospodării era de 44,4%. Din punct de vedere al mediului de rezidență, discrepanțele dintre ratele de penetrare la nivelul populației urbane, respectiv rurale, s-au menținut. Rata de penetrare la 100 de locuitori în mediul urban a fost de 27,9%, respectiv de 12,5% în mediul

¹⁴ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 1167/2011 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice destinate publicului a fost abrogată odată cu intrarea în vigoare a Deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 333/2013 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

rural, la 31 decembrie 2016. În ceea ce privește rata de penetrare calculată la 100 gospodării, aceasta a fost de 54,1% în mediul urban, respectiv de 31,9% în mediul rural, în aceeași perioadă de referință.

Dinamica numărului de linii și, respectiv, a numărului de abonați la serviciile de telefonie fixă în perioada 2011 – 2016 este prezentată în tabelul nr. II.1. Așa cum se poate observa, numărul de linii a fost oscilant pe parcursul perioadei analizate, anul 2016 marcând o scădere mai accentuată (de -11,9%) comparativ cu situația din anul 2011. Creșterea ușoară a numărului de linii de acces înregistrată în perioada 2012 – 2013 s-a datorat, în principal, răspândirii utilizării pachetelor de servicii de comunicații electronice care includ serviciile de telefonie fixă. În ceea ce privește evoluția numărului de abonați la serviciile de telefonie fixă, se poate observa că a urmat aceeași tendință ca evoluția numărului de linii.

Referitor la evoluția pieței serviciilor de acces la puncte fixe în ansamblu, este de subliniat că valoarea atribuită de utilizatorii finali serviciilor de telefonie fixă este din ce în ce mai scăzută, forțele motrice în ceea ce privește promovarea acestor servicii fiind reprezentate de oferirea lor la pachet cu alte servicii de comunicații electronice pentru care există un interes crescând în piață – spre exemplu, servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, respectiv la puncte mobile ori servicii de retransmisie a programelor media audiovizuale.

Tabelul nr. II.1. - Dinamica numărului de linii de acces/abonați la serviciile de telefonie la puncte fixe, în perioada 31.12.2011 – 31.12.2016*. Ratele de penetrare a serviciilor de telefonie la puncte fixe la nivel de populație/ gospodării.

Indicator	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
Număr total linii de acces** (mil.)	4,67	4,65	4,72	4,57	4,27	4,11
Număr total de abonați (mil.)	4,04	4,01	4,04	3,96	3,71	3,57
Rata de penetrare a telefoniei la puncte fixe la 100 gospodării ¹⁵ (%)	51,3	50,8	51,0	49,9	46,5	44,4
Rata de penetrare a telefoniei la puncte fixe la 100 locuitori ¹⁶ (%)	23,2	23,1	23,6	22,9	21,5	20,8

Note: *inclusiv valorile corespunzătoare serviciilor de telefonie la puncte fixe de tip „homezone”/„officezone”, furnizate de către operatorii de rețele publice mobile de telefonie.

**pentru calculul numărului total de linii de acces, liniile ISDN au fost înmulțite cu numărul de canale aferent (2 canale în cazul liniilor ISDN-BRA și 30 canale în cazul liniilor ISDN-PRA).

Sursă: ANCOM, potrivit datelor statistice raportate de furnizori semestrial conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 1167/2011, în intervalul 2011 – 2012, respectiv conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013, în intervalul 2013 – 2016.

În ceea ce privește serviciile de acces indirect la o rețea publică de telefonie prin intermediul procedurii de selectare, respectiv de preselecție a transportatorului sau prin intermediul cartelelor preplătite ori virtuale, datele analizate evidențiază faptul că numărul de utilizatori care beneficiau de astfel de servicii este unul nesemnificativ – aproximativ 3.100 la data de 31 decembrie 2016, dintre care utilizatorii activi¹⁷ erau doar aproximativ 200.

Pe de altă parte, se poate observa tendința din ce în ce mai răspândită de furnizare a serviciilor de telefonie prin intermediul tehnologiei de tip VoIP, atât prin rețele proprii, dar mai ales prin intermediul rețelelor operate de terți. Astfel, la data de 31 decembrie 2016, exista un număr de 30 furnizori de servicii de telefonie prin tehnologia VoIP, din care 19 prin VoIP gestionat¹⁸, un număr de 2,2 milioane

¹⁵ Rata de penetrare a telefoniei fixe la 100 gospodării = nr. linii telefonice conectate în cazul persoanelor fizice/nr. de gospodării din România*100; nr. de gospodării, pe baza datelor INS: 7.481.155 pentru data de 31 decembrie a fiecărui an din intervalul 2011 – 2016.

¹⁶ Rata de penetrare a telefoniei fixe la 100 locuitori = nr. linii telefonice/populația României*100; populația, pe baza datelor (estimate de) INS: 20.121.641 pentru 31 decembrie 2011, 20.095.966 pentru 31 decembrie 2012, 20.020.074 pentru 31 decembrie 2013, 19.947.311 pentru 31 decembrie 2014, 19.870.647 pentru 31 decembrie 2015, respectiv 19.759.968 pentru 31 decembrie 2016.

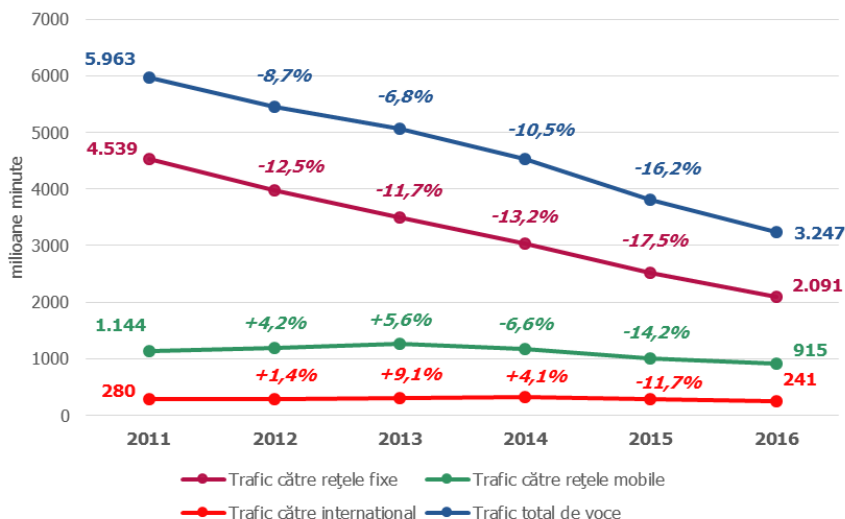
¹⁷ Abonați care aveau un contract în vigoare la sfârșitul perioadei de raportare pentru a beneficia de serviciile respective, inclusiv ca urmare a acceptării on-line a unor termeni și condiții de utilizare a serviciilor respective, și care pe parcursul perioadei de raportare au realizat cel puțin un apel utilizând procedurile de selectare și/sau preselecție a transportatorului.

¹⁸ Serviciile de tip VoIP cu gestiunea calității sunt serviciile de voce la puncte fixe furnizate atât prin intermediul unei conexiuni de tip VoIP prin intermediul propriilor rețele publice de acces, cât și prin intermediul rețelelor publice ale altor persoane, pe baza unui contract încheiat cu

de linii fiind conectate de aceștia din urmă. De asemenea, 8.000 abonați activi erau conectați prin VoIP prin intermediul rețelelor de acces la internet ale terților.

În ceea ce privește volumul de trafic de voce realizat prin intermediul rețelelor publice fixe¹⁹ (atât prin rețelele proprii ale furnizorilor, cât și prin rețelele unor terți), acesta a scăzut constant în perioada analizată. Astfel, în anul 2016 s-au înregistrat cu 45,5% mai puține minute de convorbire prin rețelele publice fixe din România decât în 2011. Evoluția acestui trafic în perioada 2011 – 2016, în funcție de rețelele de destinație, se poate observa în figura nr. II.2.

Figura nr. II.2. – Evoluția traficului de voce prin rețelele publice fixe în perioada 2011 – 2016

Sursă: ANCOM, potrivit datelor statistice raportate de furnizori semestrial conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 1167/2011, în intervalul 2011 – 2012, respectiv conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013, în intervalul 2013 – 2016.

Traficul realizat prin intermediul rețelelor publice fixe, prin procedurile de selectare și preselecție a transportatorului sau prin intermediul cartelelor preplătite ori virtuale, a scăzut semnificativ, de la aproximativ 12 milioane minute, în anul 2011, la 2,3 milioane minute în anul 2016.

În ceea ce privește evoluția veniturilor din furnizarea serviciilor de acces pe piața cu amănuntul²⁰, acestea au înregistrat scăderi de la o perioadă la alta, ajungând la 777 milioane de lei în anul 2015, de la 1.110 milioane de lei în anul 2011.

Considerând serviciile de telefonie la puncte fixe de tip „homezone”²¹ furnizate de către societatea Orange România S.A. (denumită în continuare *Orange România S.A.*), societatea RCS & RDS S.A. (denumită în continuare *RCS & RDS S.A.*), Telekom Romania Communications S.A. și societatea Vodafone Romania S.A. (denumită în continuare *Vodafone Romania S.A.*), ponderea acestora în volumul total de servicii de acces la puncte fixe este redusă, de doar 6%. Numărul liniilor de acces corespunzătoare serviciilor de telefonie fixă de tip „homezone”/„officezone” a fost relativ constant (în jurul valorii de 300.000) în perioada 2011 – 2014, în perioada 2015 - 2016 înregistrându-se o scădere puțin mai accentuată, până la 250.000.

O altă tendință din ce în ce mai răspândită pe piața serviciilor de telefonie la puncte fixe din România este aceea de revânzare a serviciilor de telefonie ale unui alt furnizor de servicii de comunicații electronice. Revânzarea presupune, de regulă, că un furnizor de servicii de comunicații electronice

acestea, care presupune crearea unui canal separat, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce, prin care este asigurat un nivel de control maxim asupra caracteristicilor și calității serviciului furnizat.

¹⁹ Se consideră traficul total de voce realizat prin rețelele publice fixe, cu excepția traficului către numerele naționale nongeografice din domeniile 0Z = 08 și 0Z = 09 ale PNN destinate furnizării unor servicii cu valoare adăugată.

²⁰ Veniturile obținute din serviciile de acces se referă la veniturile din abonamente, inclusiv valoarea extraopțiunilor de care beneficiază abonații, respectiv la veniturile din taxele de instalare/conectare/activare/portare.

²¹ Serviciile de telefonie furnizate la nivelul pieței cu amănuntul prin intermediul rețelelor mobile sunt considerate servicii de telefonie furnizate la puncte fixe atât timp cât, din punct de vedere tehnic, nu este disponibilă predarea gestiunii apelului de la o celulă la alta/procedura de „hand-over”. Numerotația alocată în cazul acestor servicii este fie de tip geografic, fie independentă de locație.

(denumit revânzător) folosește contractele de interconectare ale altui furnizor și, respectiv, numerotația asupra căreia deține un drept de utilizare (fie ca urmare a transferului de numerotație de la un alt titular de licență, fie ca urmare a dobândirii calității de titular de licență) în scopul furnizării de servicii de telefonie în nume și pe seamă proprie. Astfel, contractele cu utilizatorii finali sunt încheiate de către revânzător, acesta fiind furnizorul care-și asumă o serie de obligații contractuale față de aceștia. Conform datelor statistice prelucrate de Autoritate, în România, existau 14 revânzători la data de 31 decembrie 2016.

Structura pieței serviciilor de acces la puncte fixe

Din datele prezentate în tabelul nr. II.2., se poate observa că furnizorul fost monopolist a înregistrat cote de piață în continuă scădere, atât în funcție de numărul de linii, cât și în funcție de numărul de abonați sau veniturile obținute din servicii de acces (abonamente, servicii de instalare/conectare). În ceea ce privește concurența, în total, un număr de 3 milioane linii erau operate de către furnizorii alternativi la sfârșitul anului 2016. Principalul furnizor alternativ de pe piață, RCS & RDS S.A., a înregistrat, în general, cote de piață oscilante atât în funcție de numărul de abonați, cât și de numărul de linii, dar creșteri ale cotelor de piață în funcție de veniturile realizate pe parcursul perioadei analizate. Astfel, cota de piață a acestuia în funcție de numărul de abonați era de 3 la 31 decembrie 2016, aproximativ egală cu cea de la sfârșitul anului 2011, cota de piață calculată în funcție de numărul de linii a crescut ușor față de anul 2011 (+1,5%) în aceeași perioadă de referință, în timp ce cota de piață în funcție de veniturile anuale realizate din furnizarea serviciilor de acces a crescut cu aproape 5 puncte procentuale în anul 2015 față de anul 2011.

Tabelul nr. II.2. – Structura pieței serviciilor de acces în perioada 2011 – 2016

Furnizor	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
Cote de piață în funcție de numărul de abonați						
Telekom Romania Communications S.A.	3	3	3	3	3	3
RCS & RDS S.A.	3	3	3	3	3	3
UPC Romania S.R.L.	3	3	3	3	3	3
Vodafone Romania S.A.	3	3	3	3	3	3
Orange România S.A.	3	3	3	3	3	3
Alți furnizori	1,0%	1,0%	1,4%	1,6%	1,7%	1,7%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Cote de piață în funcție de numărul de linii de acces						
Telekom Romania Communications S.A.	3	3	3	3	3	3
RCS & RDS S.A.	3	3	3	3	3	3
UPC Romania S.R.L.	3	3	3	3	3	3
Vodafone Romania S.A.	3	3	3	3	3	3
Orange România S.A.	3	3	3	3	3	3
Alți furnizori	1,8%	1,8%	2,4%	2,6%	2,7%	2,6%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Cote de piață în funcție de veniturile obținute din furnizarea serviciilor de acces						
Telekom Romania Communications S.A.	3	3	3	3	3	n.a.
RCS & RDS S.A.	3	3	3	3	3	n.a.
UPC Romania S.R.L.*	3	3	3	3	3	n.a.
Vodafone Romania S.A.	3	3	3	3	3	n.a.
Orange România S.A.	3	3	3	3	3	n.a.
Alți furnizori	0,9%	0,7%	1,0%	1,4%	1,4%	n.a.
Total	100%	100%	100%	100%	100%	-

Note: *date estimate

n.a. – date indisponibile, termenul de raportare a acestor date fiind 31 mai 2017.

Sursă: ANCOM, potrivit datelor statistice raportate de furnizori semestrial conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 1167/2011, în intervalul 2011 – 2012, respectiv conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013, în intervalul 2013 – 2016.

Analiza structurii pieței în funcție de categoria de utilizatori ai serviciilor de acces – utilizatori persoane fizice și, respectiv, utilizatori persoane juridice – evidențiază faptul că, la 31 decembrie 2016, aproximativ 81% dintre liniile de acces erau instalate utilizatorilor persoane fizice, restul aparținând persoanelor juridice. În ceea ce privește cotele de piață în funcție de veniturile obținute din servicii de acces (abonamente și taxe de instalare/mentenanță), deși în scădere față de anul 2011, Telekom Romania Communications S.A. deține în continuare cele mai ridicate valori, motivul principal fiind că furnizorii concurenți oferă aceste servicii la pachet cu alte servicii de comunicații electronice, la tarife modice sau chiar în mod gratuit.

Serviciile de apeluri la puncte fixe

În ceea ce privește serviciile de apeluri, în anul 2016, traficul de voce de tipul „oricine către oricine” a scăzut cu 45,5% comparativ cu anul 2011, iar traficul către servicii cu valoare adăugată a scăzut cu 23,4% în aceeași perioadă. Cota de piață a Telekom Romania Communications S.A. în ceea ce privește traficul de voce prin rețeaua sa fixă, exclusiv traficul către servicii cu valoare adăugată, a continuat tendința de scădere înregistrată în perioada 2004 – 2010, ajungând la $\times$ în anul 2016. De asemenea, volumul traficului de apeluri pentru acces dial-up la internet a scăzut vertiginos în perioada analizată, ajungând nesemnificativ (sub 50.000 minute) în anul 2016.

Tabelul nr. II.3. – Structura pieței de servicii de telefonie la puncte fixe în funcție de categoriile de apeluri furnizate. Evoluție în perioada 2011 – 2016.

Indicator	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trafic voce originat prin rețele fixe (exclusiv trafic către servicii cu valoare adăugată) (mil. min.)	5.963	5.445	5.072	4.539	3.802	3.247
Telekom Romania Communications S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
Furnizori alternativi	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
Trafic către servicii cu valoare adăugată (mil. min.)	144,9	133,5	124,3	147,1	121,5	110,9
Telekom Romania Communications S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
Furnizori alternativi	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
Trafic apeluri pentru acces dial-up la internet (mil. min.)	4,3	2,2	0,6	0,2	0,07	0,05
Telekom Romania Communications S.A.	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$
Furnizori alternativi	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$	$\times$

Sursă: ANCOM, potrivit datelor statistice raportate de furnizori semestrial conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 1167/2011, în intervalul 2011 – 2012, respectiv conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013, în intervalul 2013 – 2016.

Din punct de vedere al traficului de tip „oricine către oricine” realizat de către utilizatorii finali – persoane fizice, respectiv persoane juridice, 71% din acesta a fost realizat de către utilizatorii persoane fizice (2.297 milioane minute) pe parcursul anului 2016, restul de 950 milioane minute corespunzând utilizatorilor persoane juridice.

Tabelul nr. II.4. prezintă cotele de piață ale Telekom Romania Communications S.A. și ale principalilor concurenți pe piața serviciilor de telefonie la puncte fixe, în funcție de traficul de apeluri originat prin intermediul rețelelor fixe, exclusiv traficul din apeluri către numere pentru servicii cu valoare adăugată (către numere naționale nongeografice din domeniile 0Z = 08 și 0Z = 09 ale PNN și numere naționale scurte). RCS & RDS S.A. este principalul furnizor alternativ, având o cotă de piață de aproximativ $\times$, calculată în funcție de traficul realizat în anul 2016.

Tabelul nr. II.4. - Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de apeluri, în funcție de traficul de voce* realizat prin intermediul rețelelor fixe, în perioada 2011 – 2016

Furnizor	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Telekom Romania Communications S.A.	✕	✕	✕	✕	✕	✕
RCS & RDS S.A.	✕	✕	✕	✕	✕	✕
Vodafone Romania S.A.	✕	✕	✕	✕	✕	✕
UPC Romania S.R.L.	✕	✕	✕	✕	✕	✕
Orange România S.A.	✕	✕	✕	✕	✕	✕
Alți furnizori	1,5%	2,3%	2,3%	2,6%	2,5%	2,8%
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Notă: *exclusiv trafic dial-up pentru acces la internet și trafic pentru servicii cu valoare adăugată (apeluri către numere naționale scurte și numere naționale nongeografice din domeniile 02 = 08 și 02 = 09 ale PNN).

Sursă: ANCOM, potrivit datelor statistice raportate de furnizori semestrial conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 1167/2011, în intervalul 2011 – 2012, respectiv conform Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013, în intervalul 2013 – 2016.

Așadar, în ansamblu, se remarcă o creștere constantă a cotelor de piață deținute de operatorii alternativi în ceea ce privește furnizarea serviciilor de telefonie fixă, în timp ce Telekom Romania Communications S.A., deși deține încă părți importante din respectivele segmente de piață, continuă să înregistreze scăderi.

Ca tendințe generale pe piață, se observă atât o creștere a numărului de oferte „la pachet”, conținând servicii de retransmisie a programelor audiovizuale, acces la servicii de internet în bandă largă, telefonie la puncte fixe și mobile, cât și răspândirea rețelelor de tip IP ca platforme principale pentru furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe. În acest sens menționăm că, în anul 2014, conform studiului Eurobarometru al Comisiei Europene, 47% din gospodăriile din România utilizau cel puțin două servicii de comunicații electronice de la același furnizor, furnizate în cadrul unei oferte „la pachet”²². Conform datelor raportate Autorității, la sfârșitul lui 2016, rata de penetrare la nivelul utilizatorilor care beneficiază de cel puțin două servicii de comunicații electronice, dintre care unul fix, fără ca serviciile respective să fie neapărat parte a unor pachete de servicii (utilizatorii de servicii multiple), ajunsese de peste 25%²³.

2.2. Segmentarea pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte fixe

În anul 2013, ANCOM a revizuit piețele relevante corespunzătoare **serviciilor de acces**²⁴ furnizate la puncte fixe în rețelele publice de telefonie²⁵. Astfel, în ceea ce privește serviciile de acces la puncte fixe, în funcție de tipul de suport folosit în vederea inițierii și primirii de apeluri, o persoană poate utiliza următoarele modalități de acces la rețelele publice de telefonie fixă: fire metalice torsadate de cupru – linii de tip PSTN analogice și linii digitale, de tip BRA sau PRA, cablu coaxial sau de tip UTP/FTP, unde radio sau fibră optică. Din punct de vedere al tehnologiei de transmisie, serviciile de telefonie pot fi furnizate prin intermediul unei rețele tradiționale cu comutație de circuite (PSTN) sau prin intermediul unei rețele cu comutație de pachete (IP).

Pentru a defini piața relevantă a produsului, ANCOM a realizat analize de substituibilitate, atât din punctul de vedere al cererii, cât și al ofertei, concluzionând în analiza de piață mai sus menționată următoarele:

²² Sursa: Eurobarometru „E-Communications Household Survey”, Martie 2014, pag. 67. Sondajul a fost realizat pe un eșantion reprezentativ la nivelul fiecărui stat membru al Uniunii Europene, în luna ianuarie 2014.

²³ În cazul *serviciilor multiple*, s-au considerat indicatorii corespunzători utilizatorilor care beneficiază de două sau mai multe servicii de comunicații electronice de la același furnizor, indiferent dacă acestea îndeplinesc sau nu condițiile specifice ale pachetelor de servicii și, respectiv, ale serviciilor legate. Astfel, în această categorie au fost incluși în vedere utilizatorii care sunt abonați la două sau mai multe servicii de comunicații electronice de la același furnizor, indiferent dacă serviciile respective au fost achiziționate împreună sau separat.

²⁴ Piața nr. 1 din Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE.

²⁵ A se vedea „Referatul de aprobare la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la puncte fixe, originare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie din România”, disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/Decizie_2013_1154_referat1389008295.pdf.

- serviciile de acces de tip PSTN furnizate prin intermediul unei conexiuni de capacitate mică (linie individuală, linie ISDN BRA) fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces furnizate prin intermediul unei conexiuni de capacitate mare (linie ISDN PRA, trunchi digital);
- serviciile de acces la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelelor publice mobile (servicii de tip „homezone”/„officezone”) fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces furnizate prin intermediul liniilor tradiționale de tip PSTN;
- serviciile de acces de tip VoIP gestionat furnizate prin intermediul conexiunilor în bandă largă (prin rețelele de cablu coaxial, cablu de tip UTP/FTP, fibră optică, unde radio etc.) fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte fixe furnizate prin intermediul liniilor tradiționale de tip PSTN;
- serviciile de acces la puncte fixe furnizate prin intermediul telefoanelor publice cu plată fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte fixe furnizate la locațiile utilizatorilor finali;
- serviciile de acces la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte fixe;
- serviciile de acces la puncte fixe și serviciile de apeluri la puncte fixe nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului;
- serviciile de acces la puncte fixe furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte fixe furnizate utilizatorilor finali – persoane juridice.

După identificarea pieței relevante a produsului, ANCOM a aplicat „testul celor trei criterii” pentru a determina dacă aceasta este susceptibilă de reglementare *ex ante*. Întrucât, în urma analizei, a rezultat că barierele de ordin structural existente la intrarea pe piața serviciilor de acces la puncte fixe în trecut s-au diminuat considerabil, respectiv că, pe termen mediu, piața relevantă corespunzătoare serviciilor de acces la puncte fixe tinde către concurență efectivă, „testul celor trei criterii” nefiind îndeplinit, Autoritatea a conchis că piața serviciilor de acces la puncte fixe nu mai este susceptibilă de reglementare *ex ante*. Astfel, în prezent, nu există obligații impuse în sarcina operatorilor ce acționează pe această piață.

Referitor la piețele corespunzătoare **serviciilor de apeluri** furnizate la puncte fixe²⁶, în anul 2009²⁷ ANCOM a analizat caracteristicile funcționale și tehnice ale diferitelor soluții oferite de operatori pentru a furniza apeluri la puncte fixe la nivel cu amănuntul, percepția și comportamentul utilizatorilor finali, evoluția prețurilor practicate pentru diferitele servicii de apeluri care ar putea face parte din aceeași piață relevantă, planurile tarifare relevante și potențialele costuri înregistrate cu schimbarea furnizorului (din cauza, spre exemplu, a penalităților prevăzute în contracte în caz de reziliere) în scopul identificării piețelor relevante ale produsului corespunzătoare serviciilor de apeluri la puncte fixe la nivel cu amănuntul. Concluziile analizei cu privire la piețele relevante ale produsului au fost următoarele:

- serviciile de apeluri realizate prin intermediul conexiunilor individuale analogice și ISDN BRA și serviciile de apeluri furnizate prin intermediul conexiunilor de tip ISDN PRA și trunchiurilor de centrală fac parte din aceeași piață relevantă a produsului;
- serviciile de apeluri furnizate prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe de tip „homezone”/„officezone” oferite de operatorii de rețele publice mobile și serviciile de apeluri furnizate prin intermediul unei conexiuni de tip PSTN/ISDN fac parte din aceeași piață relevantă;
- serviciile de apeluri de tip VoIP gestionat sunt în aceeași piață cu serviciile de apeluri tradiționale furnizate prin intermediul rețelelor PSTN/ISDN;

²⁶ Piețele nr. 3-6 din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*.

²⁷ A se vedea „Referatul de aprobare la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe”, disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă:
http://www.ancom.ro/uploads/forms_files/126761704_referat_aprobare_access_and_calls.pdf.

- serviciile de apeluri locale și serviciile de apeluri naționale furnizate la puncte fixe fac parte din aceeași piață relevantă a produsului;
- serviciile de apeluri la puncte fixe furnizate la locațiile abonaților și serviciile de apeluri la puncte fixe furnizate în locații publice nu sunt parte a aceleiași piețe relevante a produsului;
- serviciile de apeluri către rețelele publice mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de apeluri locale/naționale la puncte fixe;
- apelurile internaționale nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu apelurile locale, naționale, respectiv cu apelurile la puncte fixe către rețelele publice mobile;
- serviciile de apeluri de tipul „oricine către oricine” formează piețe diferite de serviciile de apeluri către numere utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și pentru servicii de acces la transmisiuni de date și internet;
- apelurile furnizate la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă cu apelurile furnizate la puncte fixe;
- serviciile de apeluri furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și serviciile de apeluri furnizate utilizatorilor finali – persoane juridice determină aceeași piață relevantă a produsului.

Astfel, au fost identificate trei piețe relevante ale produsului, câte o piață relevantă pentru fiecare categorie de apeluri în funcție de rețeaua de destinație – piața apelurilor locale și naționale, piața apelurilor la puncte fixe către rețele publice mobile, respectiv piața apelurilor internaționale la puncte fixe, fiecare piață incluzând atât serviciile de apeluri furnizate persoanelor fizice, cât și cele furnizate persoanelor juridice.

În urma analizării situației concurențiale pe piețele astfel definite, respectiv a aplicării „testului celor trei criterii”, având în vedere că niciuna dintre piețele corespunzătoare serviciilor de apeluri la puncte fixe nu a fost determinată ca fiind susceptibilă de reglementare *ex ante*, ANCOM a retras obligațiile impuse anterior pe aceste piețe.

În ansamblu, se observă că, în perioada scursă de la ultima revizuire a piețelor cu amănuntul, nu au avut loc schimbări semnificative de natură a modifica concluziile Autorității cu privire la definirea piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe în rețelele publice de telefonie din România. Așadar, punctul de plecare al analizei piețelor relevante de gros corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe îl reprezintă piețele identificate la nivelul serviciilor cu amănuntul în cadrul „Referatului de aprobare la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe” (2009)²⁸ pentru serviciile de apeluri, respectiv „Referatului de aprobare la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la puncte fixe, originare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie din România” (2013)²⁹ pentru serviciile de acces.

2.3. Măsuri de reglementare în vigoare care influențează în mod direct sau indirect furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe

2.3.1. Portabilitatea numerelor

Unul dintre dezavantajele semnificative pe care abonații îl asociau în trecut cu schimbarea furnizorului de servicii de telefonie era legat de pierderea numărului de telefon.

Începând cu data de 21 octombrie 2008, a devenit complet funcțională facilitatea de portabilitate a numerelor – ce asigură posibilitatea abonaților cărora li s-au asignat resurse de numerotație

²⁸ Disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă:
http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/126761704_referat_aprobare_access_and_calls.pdf.

²⁹ Disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă:
http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/Decizie_2013_1154_referat1389008295.pdf.

geografică sau nongeografică din PNN de a își păstra aceste numere la schimbarea furnizorului de servicii de comunicații electronice.

Începând cu data de 2 septembrie 2012, termenul de finalizare a procesului de portare s-a redus de la 10 la 3 zile lucrătoare de la data transmiterii unei cereri de portare acceptate atât de furnizorul acceptor, cât și de furnizorul donor, cu excepția situațiilor în care abonatul solicită ca portarea să se realizeze într-un interval de timp mai lung ori conectarea/deconectarea abonatului implică realizarea unor operațiuni complexe care necesită o perioadă mai mare de timp.

În prezent, cadrul care reglementează portabilitatea numerelor este constituit de: prevederile art. 75 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, respectiv prevederile Deciziei președintelui ANRC nr. 144/2006³⁰ și cele ale Deciziei președintelui ANRCTI nr. 3444/2007³¹.

Facilitatea de portare determină scăderea barierelor la schimbarea operatorului. Astfel, de la data de la care serviciul de portabilitate a devenit funcțional și până la sfârșitul anului 2016, au fost portate 3,6 milioane de numere de telefon, dintre care 649.000 sunt numere de telefonie fixă³².

2.3.2. Măsuri de reglementare în vigoare pe piețele relevante de gros

2.3.2.1. Piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură

Prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1145/2015³³ a fost identificată piața relevantă de gros a serviciilor de acces la elemente de infrastructură³⁴ ca fiind susceptibilă de reglementare *ex ante*.

În lumina criteriilor analizate și a situației concurențiale pe piața cu amănuntul, Autoritatea a concluzionat că Telekom Romania Communications S.A. nu mai deține putere semnificativă pe piața relevantă identificată, obligațiile specifice impuse în baza precedentei analize de piață, derulate în anul 2010, fiindu-i retrase de la data intrării în vigoare a Deciziei președintelui ANCOM nr. 1145/2015. Obligația privind evidența contabilă separată a fost retrasă începând cu situațiile financiare aferente anului 2015. Pentru contractele în derulare, restul obligațiilor impuse în sarcina Telekom Romania Communications S.A. au fost menținute timp de un an de la data intrării în vigoare a Deciziei președintelui ANCOM nr. 1145/2015.

Concluzia ANCOM, potrivit căreia Telekom Romania Communications S.A. nu mai deține putere semnificativă pe piața relevantă identificată, s-a fundamentat pe cota de piață în continuă scădere a societății, coroborată cu creșterea celei a principalului competitor, RCS & RDS S.A., a existenței unor bariere moderate la intrarea pe piață, respectiv a existenței unor economii de scară sau de scop moderate, având în vedere că replicarea unei rețele de acces este posibilă prin utilizarea altor tehnologii de acces, cum ar fi cablu UTP/FTP sau cablul coaxial. Mai mult decât atât, Autoritatea nu a identificat probleme concurențiale la nivelul pieței cu amănuntul a serviciilor de acces la internet la puncte fixe în lipsa aplicării unor obligații privind furnizarea la nivelul pieței de gros a serviciilor de acces la elemente de infrastructură.

---

³⁰ Decizia președintelui Autorității Naționale de Reglementare în Comunicații nr. 144/EN/2006 privind implementarea portabilității numerelor, cu modificările și completările ulterioare.

³¹ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației nr. 3444/2007 privind adoptarea Condițiilor tehnice și comerciale de implementare a portabilității numerelor, cu modificările ulterioare.

³² Este posibil ca o parte dintre numere să fi trecut prin mai multe procese de portare.

³³ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 1145/2015 privind identificarea pieței relevante din sectorul comunicațiilor electronice corespunzătoare serviciilor de acces la elemente de infrastructură.

³⁴ Corespunzătoare pieței nr. 3a din Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE.

2.3.2.2. Piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie

Prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1154/2013³⁵ a fost identificată piața corespunzătoare serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie din România ca fiind susceptibilă de reglementare *ex ante*.

Pe baza criteriilor analizate – cota de piață ridicată și stabilitatea acesteia în timp, barierele relativ ridicate la intrarea pe piață ca urmare a unor costuri nerecuperabile substanțiale, respectiv existența unui operator care deține controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat și puterea de contracarare redusă, Autoritatea a concluzionat că Telekom Romania Communications S.A. deține putere semnificativă pe piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie. Astfel, furnizorului fost monopolist i-au fost impuse obligații referitoare la accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și infrastructurii asociate, nediscriminare, transparență, respectiv fundamentarea tarifelor în funcție de costuri. Tariful maxim ce poate fi preceput pentru serviciile de tranzit național, în conformitate cu rezultatul modelului de calculație a costurilor incrementale medii pe termen lung (LRAIC+) este de 0,18 eurocenți/minut, fără TVA, începând de la data de 1 aprilie 2014.

De asemenea, este important de subliniat că, odată cu realizarea analizei pe piața relevantă corespunzătoare serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie, ANCOM a realizat și analiza pieței relevante corespunzătoare serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice din România. În acest sens, concluzia Autorității a fost că piața serviciilor de origine nu este susceptibilă de reglementare *ex ante*, având în vedere că „testul celor trei criterii” nu este îndeplinit. În particular, în ceea ce privește primul criteriu, deși existau anumite bariere la intrarea pe piață, Autoritatea a considerat că este puțin probabil ca acestea să fie foarte ridicate astfel încât intrarea pe piață să fie împiedicată sau îngreunată. Mai mult, chiar dacă ar fi existat bariere ridicate la intrarea pe piață, analiza celui de-al doilea criteriu a arătat că, dintr-o perspectivă dinamică, piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe tinde către concurență efectivă. Așadar, nu există în prezent măsuri de reglementare în vigoare impuse pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

2.3.2.3. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie

Prin Decizia președintelui ANCOM nr. 34/2012 a fost identificată, pentru fiecare rețea publică de telefonie fixă, câte o piață relevantă de gros ca fiind susceptibilă de reglementare *ex ante*. Astfel, 51 de furnizori de telefonie fixă au fost desemnați ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele de telefonie, impunându-li-se obligații specifice proporționale cu problemele concurențiale identificate pe piețele respective.

Mai multe detalii legate de desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare, cât și obligațiile specifice impuse în sarcina acestora au fost prezentate în cadrul secțiunii 1.1. referitoare la cadrul legislativ, respectiv la scopul demersului de identificare și analiză a piețelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

---

³⁵ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 1154/2013 privind identificarea pieței relevante corespunzătoare serviciilor de tranzit comutat al apelurilor.

Capitolul III

Piețele relevante de gros corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie

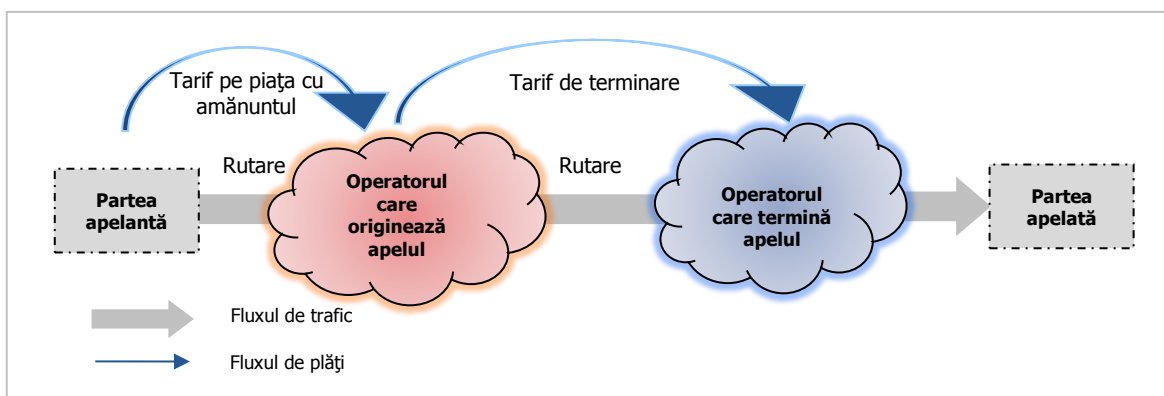
3.1. Descrierea serviciilor analizate la nivelul pieței de gros

Serviciile care fac obiectul prezentei analize de piață sunt *serviciile de acces la o rețea publică de telefonie în vederea terminării apelurilor la puncte fixe pentru furnizarea de servicii de telefonie la nivelul pieței cu amănuntul*.

În scopul furnizării de servicii de apeluri (naționale și/sau internaționale) la puncte fixe la nivelul pieței cu amănuntul este esențială achiziționarea, la nivel de gros, a serviciilor de interconectare în vederea originării, tranzitului comutat și terminării apelurilor la puncte fixe, după caz. Astfel, aceste servicii sunt necesare pentru a asigura accesul utilizatorilor finali la rețelele de comunicații electronice la puncte fixe operate de furnizori, pentru a putea primi și origina apeluri.

În ceea ce privește necesitatea achiziționării serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie de la operatorul care furnizează accesul părții apelate, este important de menționat că nu există alternativă la terminarea apelurilor la un anumit număr de telefon. Având în vedere această particularitate, principiul conform căruia „*partea apelantă plătește*”, precum și practica anterioară a ANCOM în ceea ce privește reglementarea acestor servicii, Autoritatea consideră că fiecare rețea utilizată pentru furnizarea serviciilor de telefonie reprezintă un segment omogen distinct, lipsit de concurență. În acest context, necesitatea reglementării este indiscutabilă³⁶. În continuare, figura nr. III.1. prezintă segmentele corespunzătoare serviciului de interconectare în vederea terminării unui apel de voce, ilustrând imposibilitatea achiziționării serviciului de terminare a apelurilor de la un alt furnizor decât acela în rețeaua căruia se află partea apelată.

Figura nr. III.1. Schema realizării apelurilor între utilizatorii finali ai două rețele publice fixe diferite (apeluri de tipul „oricine către oricine”) - serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor

Sursă: ANCOM

Serviciul de terminare a apelurilor în rețeaua operatorului care furnizează accesul părții apelate poate fi achiziționat direct de la acesta (după cum este prezentat în figura nr. III.1.) sau indirect, de la un terț operator care are încheiat un acord de interconectare la rețeaua acestuia. Un caz particular este reprezentat de situația în care serviciile de apeluri sunt furnizate în interiorul aceleiași rețele, serviciile de la nivelul pieței de gros fiind considerate auto-furnizate în scopul asigurării conectivității între utilizatorii finali aparținând aceleiași rețele.

³⁶ Teoretic, ar putea exista situații în care constrângerile concurențiale indirecte existente la nivelul pieței cu amănuntul să fie atât de puternice încât reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea de telefonie din România să nu fie necesară (spre exemplu, în situația în care un apel realizat la punct fix către un anumit abonat ar fi înlocuit cu un apel realizat la punct mobil către același abonat într-un număr semnificativ de situații), dar ANCOM arată în cele ce urmează că aceasta nu este realitatea pieței naționale. Un astfel de punct de vedere este prezentat și de Comisia Europeană în Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea 2014/710/UE, pag. 33.

La nivelul pieței cu amănuntul, un apel destinat unui anumit număr fix determină transmiterea apelului de la apelant către rețeaua de telefonie în care este activat numărul apelat. Având în vedere că fiecare număr asociat unui punct terminal la care se află abonatul apelat este unic, apelantul cunoaște în general atât locația, cât și persoana apelată, dar nu întotdeauna rețeaua asociată numărului apelat (spre exemplu, în cazul numerelor de telefon portate dintr-o rețea în alta). De altfel, alegerea rețelei publice de telefonie la care este conectată partea apelată se realizează de către aceasta, în mod independent de acțiunile părții apelante.

Furnizorii de servicii de telefonie la puncte fixe oferă abonaților o întreagă gamă de servicii de apeluri sub forma de pachete, în cadrul cărora serviciile de terminare a apelurilor nu sunt evidențiate în mod separat. Dat fiind că fiecare abonat dorește efectuarea de convorbiri telefonice către diverse rețele, furnizorii trebuie să încheie acorduri de interconectare între ei în vederea asigurării conectivității între un număr cât mai ridicat de utilizatori finali. Conectivitatea permite atât utilizatorilor din aceeași rețea publică de telefonie, cât și celor din rețele diferite, să comunice între ei. Un furnizor care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori va fi mai puțin competitiv ajungând, în final, să-și piardă baza de clienți. Astfel, în vederea furnizării unor servicii complete abonaților proprii, interconectarea rețelelor reprezintă o necesitate, iar, din punctul de vedere al furnizorilor, necesitatea de a achiziționa servicii de terminare a apelurilor în alte rețele este determinată în mod direct, nemijlocit, de cererea pentru servicii de apeluri la puncte fixe de la nivelul pieței cu amănuntul.

În funcție de categoria de resurse de numerotație utilizate, precum și în funcție de caracteristicile funcționale și de preț, în România erau disponibile, la data realizării analizei de piață, următoarele categorii de servicii de apeluri furnizate la puncte fixe prin intermediul numerelor nongeografice sau al numerelor naționale scurte:

1. Apeluri către numere naționale din domeniul 0Z = 08 al PNN pentru servicii diverse furnizate de terți, de tipul 0800 – numere cu acces gratuit pentru apelant, 0801 – numere pentru servicii cu costuri partajate, 0805 – numere pentru servicii cu trafic atipic, 0808 – numere pentru accesul indirect la servicii, 0870 – numere de acces la servicii de transmisiuni de date și la internet;
2. Apeluri către numere naționale din domeniul 0Z = 09 al PNN pentru servicii cu tarif special³⁷ furnizate către terți (de exemplu, servicii de conținut);
3. Apeluri către numere naționale pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general, de forma 19vx sau 19vxy, cu următoarele subcategorii:
  - a. apeluri către numere de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$;
  - b. apeluri către numere de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=5-9$;
4. Apeluri către numere naționale scurte pentru servicii de urgență și alte servicii armonizate la nivel european – apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență (112), apeluri către numere naționale pentru servicii armonizate cu caracter social – 116(xyz), apeluri către numerele naționale pentru serviciile de informații privind abonații – 118(xyz).

În înțelesul prezentului document, serviciile furnizate prin intermediul resurselor de numerotație prevăzute la punctele 1-4 de mai sus, cu excepția serviciilor de transmisiuni de date și internet (care folosesc numerotație de tipul 0870), a celor pentru accesul indirect la servicii (care folosesc numerotație de tipul 0808) și, respectiv, a serviciilor de interes public la nivel național sau serviciilor de interes general care folosesc numere de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$ (3a), sunt considerate *servicii cu valoare adăugată*. De asemenea, având în vedere caracteristicile specifice ale serviciilor de apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență (112), acestea sunt tratate separat în cadrul analizei (secțiunea 3.2.5.).

În ceea ce privește oferta pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, aceasta este determinată de operatorii de rețele de comunicații electronice la puncte fixe care pot oferi terminarea apelurilor la numerotația specifică implementată în rețeaua operată.

---

³⁷ Cunoscută la nivel internațional sub denumirea de „premium rate services”.

3.2. Identificarea pieței relevante a produsului

În vederea identificării pieței relevante a produsului în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie din România, au fost analizate următoarele aspecte:

- Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe (secțiunea 3.2.1.);
- Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, indiferent de tehnologiile utilizate pentru transmisia semnalului/conectarea utilizatorilor finali la nivelul rețelei de acces (secțiunea 3.2.2.);
- Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor către numere naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general, de forma 19vx sau 19vxy, pentru $v=0-4$ (secțiunea 3.2.3.);
- Oportunitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor către numere nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată, respectiv a serviciilor de terminare a apelurilor către numere nongeografice pentru acces la servicii de transmisiuni de date și acces la internet prin dial-up (numere din subdomeniul OZAB = 0870 al PNN) (secțiunea 3.2.4.);
- Oportunitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor către numărul unic pentru apeluri de urgență 112 (secțiunea 3.2.5.);
- Oportunitatea includerii serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în piața relevantă a produsului (secțiunea 3.2.6.);
- Necesitatea definirii pieței relevante a produsului la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie (secțiunea 3.2.7.);
- Necesitatea includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere geografice/independente de locație furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate) (secțiunea 3.2.8.).

3.2.1. Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe

Serviciile de interconectare în vederea originării, tranzitului și terminării la puncte fixe constau în transportul de voce între diferite puncte ale unei rețele publice de telefonie.

Delimitarea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de interconectare în vederea originării apelurilor la puncte fixe, tranzitului comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie și, respectiv, terminării apelurilor la puncte fixe trebuie să ia în considerare faptul că cele trei servicii formează un întreg care are rolul de a asigura conectivitatea rețelelor și a permite realizarea de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul. Serviciul de origine și cel de terminare a apelurilor sunt servicii simetrice, din punctul de vedere al elementelor fizice de rețea utilizate (partea de rețea care asigură legătura utilizatorului final și comutatorul cel mai apropiat de utilizatorul final), al doilea serviciu fiind practic echivalentul primului serviciu văzut din perspectiva părții apelate.

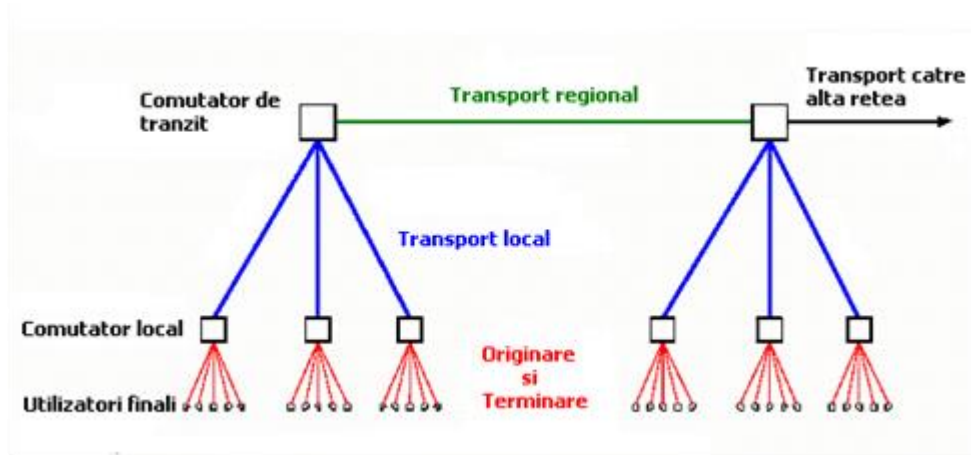
Serviciul de origine a apelurilor la puncte fixe într-o rețea publică de telefonie este necesar pentru ca un furnizor să ofere utilizatorilor săi finali posibilitatea de a *iniția* apeluri (prin intermediul propriei rețele publice de telefonie sau prin intermediul rețelei unui terț utilizând procedura de selectare/preselectare a transportatorului, spre exemplu), în timp ce serviciul de terminare a apelurilor la puncte fixe este furnizat de un operator ca să asigure abonaților săi posibilitatea de a *primi* apeluri. Așadar, din punctul de vedere al funcționalității și utilizării, cele două servicii sunt achiziționate de către un operator în scopuri diferite: serviciul de origine pentru *inițierea* de apeluri, respectiv serviciul de terminare pentru *finalizarea* apelurilor. Serviciul de tranzit se definește, în mod generic, ca fiind serviciul

de transport al apelului pe segmentul de rețea delimitat de serviciile de originare și terminare a apelurilor. Delimitarea segmentului de tranzit se poate realiza în mod diferit de caz la caz (în funcție de topologia și caracteristicile rețelelor), prin raportare la segmentele aferente serviciilor de originare și terminare.

Figura nr. III.2. prezintă, în mod generic, relația dintre serviciile de originare, terminare și tranzit, din punctul de vedere al funcționalității fiecărui serviciu în parte, considerând cele două variante de rețele de comunicații electronice cele mai utilizate din România – rețele ierarhice, respectiv rețele IP, organizate pe un singur nivel ierarhic.

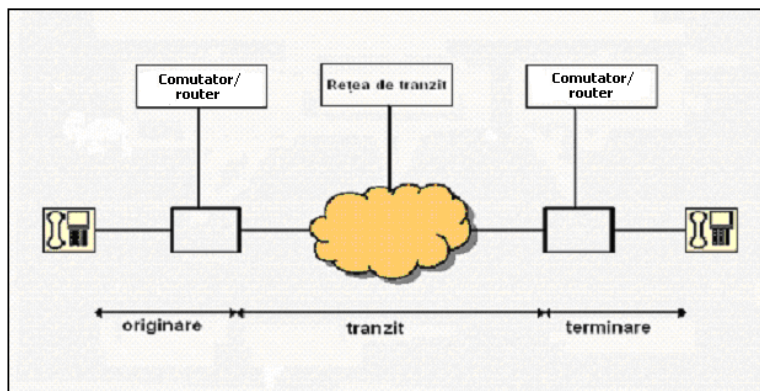
Figura nr. III.2. Prezentare generică a structurii și funcționalității serviciilor de interconectare – originare, terminare și tranzit în cazul unei rețele ierarhice, respectiv în cazul unei rețele IP

a)

Sursă: ANCOM

b)

Sursă: ANCOM

Conform Notei Explicative ce însoțește Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE, delimitarea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de originare, terminare și tranzit poate varia de la țară la țară, în funcție de topologia rețelelor, modul de realizare a acestei delimitări fiind responsabilitatea autorităților de reglementare din fiecare stat³⁸.

Pe baza analizei de piață efectuate în anul 2011, piața serviciilor de terminare la puncte fixe include serviciile de terminare furnizate prin interconectare la toate cele trei niveluri dintr-o rețea PSTN – la nivel local, regional, respectiv național, iar *segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de ultimul comutator³⁹ prin care sunt transportate apelurile înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate, pe de o parte, și de punctul terminal al rețelei la care se*

³⁸ A se vedea Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE, secțiunea 4.2.1., pag. 28.

³⁹ Sau router, în cazul rețelelor IP.

conectează echipamentul de abonat, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat terminării apelului. În cazul în care punctul de interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior ultimului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), *serviciul de terminare include și serviciul „suport” de transport al apelurilor de la punctul de interconectare corespunzător serviciului de origine sau tranzit unde se realizează preluarea și transferul apelurilor până la acest ultim comutator.* În mod simetric, piața serviciilor de origine la puncte fixe include serviciile de origine furnizate prin interconectare la toate cele trei niveluri dintr-o rețea PSTN – la nivel local, regional, respectiv național, iar *segmentul de rețea aferent serviciului de origine a apelurilor la puncte fixe este delimitat de punctul terminal al rețelei la care este conectat echipamentul de abonat, pe de o parte, și de primul comutator⁴⁰ prin care sunt transportate apelurile după ce se realizează conectarea persoanei apelante, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat originării apelului.* În cazul în care punctul de interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior primului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), *serviciul de origine include și serviciul „suport” de transport al apelurilor de la acest prim comutator la punctul de interconectare corespunzător serviciului de tranzit sau terminare unde se realizează preluarea și transferul apelurilor.* În ceea ce privește segmentul aferent serviciului de tranzit, acesta se definește în mod implicit, fiind delimitat de segmentele aferente serviciilor de origine și terminare a apelurilor. Astfel, *serviciul de tranzit comutat al apelurilor într-o rețea publică fixă este definit în mod exclusiv ca serviciul de tranzit care include transportul apelurilor între două rețele diferite, adică de la un punct de interconectare cu rețeaua în care este originat sau din care se preia apelul până la un punct de interconectare cu rețeaua în care este transferat sau în care este terminat apelul (serviciul de tranzit „pur”). De asemenea, serviciul de tranzit include transmisia și comutarea sau rutarea apelurilor.*

În prezent, pentru revizuirea definiției pieței serviciilor de terminare la puncte fixe și delimitarea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare din România, au fost reevaluate topologia și arhitectura rețelei/rețelelor operate de Telekom Romania Communications S.A., structura și caracteristicile cererii pentru serviciile de interconectare oferite de furnizorul fost monopolist în baza ofertei de referință pentru interconectare (ORI), precum și caracteristicile cererii, respectiv ale ofertei de servicii de interconectare puse la dispoziție sau achiziționate de către ceilalți operatori, așa cum au rezultat din contractele de interconectare ale acestora, respectiv din răspunsurile transmise la chestionarul transmis în vederea revizuirii pieței relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

Rețeaua publică de telefonie fixă de tip PSTN operată de Telekom Romania Communications S.A. este organizată pe trei niveluri ierarhice (național, regional și local), formată din 75 de comutatoare locale, 10 comutatoare de tranzit național și 2 comutatoare de tranzit internațional și este prezentată în figura nr. III.3. De asemenea, societatea se află în proces de migrare a rețelei PSTN către o rețea de tip IMS (IP Multimedia Subsystem) bazată exclusiv pe comutare de pachete, urmând ca această rețea IP să înlocuiască treptat rețeaua actuală cu comutație de circuite până în anul 2018, conform informațiilor transmise în procesul revizuirii pieței relevante. Practic, din anul 2014 și până în anul 2016, Telekom Romania Communications S.A. planificase un grad de implementare a rețelei „all IP” de $\approx$, concretizându-se în migrarea a aproximativ $\approx$ abonați (atât din mediul urban, cât și din mediul rural).

Modernizarea rețelei de comunicații electronice deținute de furnizorul fost monopolist, prin desființarea etapizată a centralelor locale și de tranzit TDM, a presupus punerea la dispoziție de noi puncte de acces (PoA - Mediagateway) instalate în aceleași zone tehnice.

Astfel, în prezent, serviciile de interconectare puse la dispoziția altor operatori de rețele de comunicații electronice de către Telekom Romania Communications S.A., în baza ORI⁴¹, sunt următoarele:

- a) servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe direct în rețeaua Telekom Romania Communications S.A., la nivel local/regional/național, în cazul rețelei

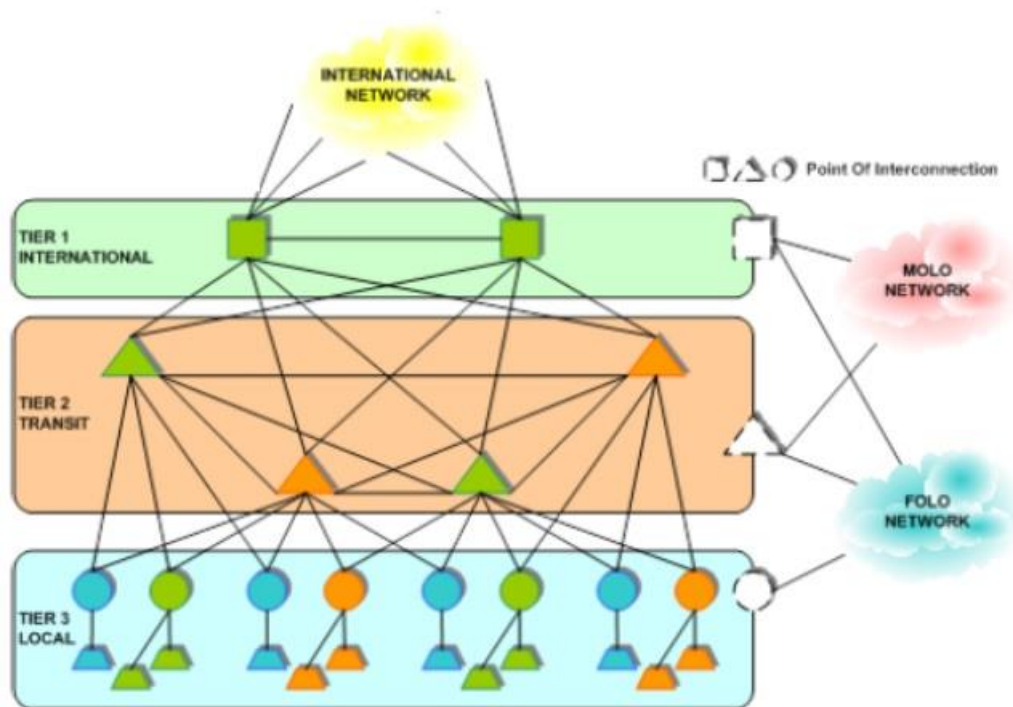
⁴⁰ Sau router, în cazul rețelelor IP.

⁴¹ A se vedea versiunea actualizată în luna martie 2016, disponibilă la următoarea adresă: <https://www.telekom.ro/wholesale-ro/acces-interconectare/>

PSTN, respectiv la un singur nivel, în cazul rețelei IMS, și, respectiv, servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor indirect, prin furnizarea serviciului de tranzit necesar în scopul terminării apelurilor la un număr național activ în rețeaua unui terț, dacă Telekom Romania Communications S.A. a încheiat un contract de interconectare pentru terminarea apelurilor în rețeaua terțului respectiv;

- b) servicii de interconectare în vederea tranzitului național sau internațional.

Figura nr. III.3. Schemă generală a rețelei cu comutație de circuite a Telekom Romania Communications S.A.

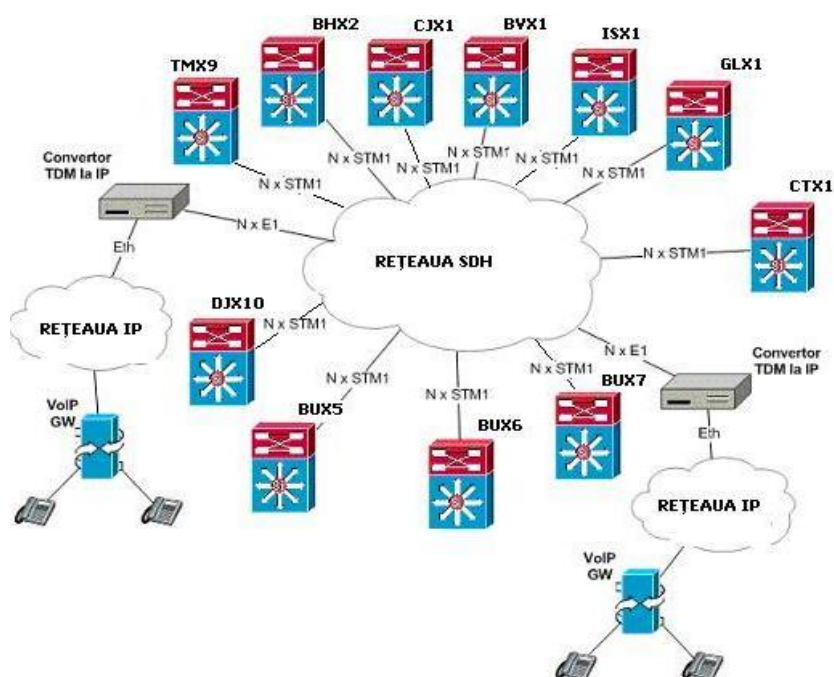

Sursă: Telekom Romania Communications S.A.

În ceea ce privește tipurile de rețele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi din România, din analiza datelor disponibile, a rezultat că majoritatea acestora sunt rețele de tip IP, caracterizate de un singur nivel ierarhic. De asemenea, există rețele de acces care utilizează combinații de mai multe tehnologii/metode de transmisie (de exemplu, IP, TDM, DECT, ISDN), dar care sunt organizate pe un singur nivel ierarhic. Spre exemplu, în figura nr. III.4. este prezentată schema generală a rețelei RCS & RDS S.A., cel mai important furnizor alternativ din România.

Figura nr. III.4. Arhitectura rețelei RCS & RDS S.A.

Sursă: ANCOM, pe baza informațiilor transmise de RCS & RDS S.A.

Dintre operatorii alternativi de mari dimensiuni, cei care nu furnizează încă servicii de terminare bazate pe tehnologia IP au declarat că au în plan oferirea acestor servicii pe termen mediu/lung, unul dintre aceștia avansând un termen de 1,5 - 2 ani pentru începerea furnizării. Unul dintre operatorii alternativi importanți a precizat în mod explicit că investițiile implicate de furnizarea serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe folosind tehnologia IP sunt semnificativ mai mici la nivelul tuturor resurselor implicate (costurile cu echipamentele, manopera, timp de implementare etc.) comparativ cu investițiile necesare în vederea oferirii serviciilor de interconectare utilizând legături de interconectare de 2 Mbps, respectiv STM1⁴².

Analizând acordurile de interconectare în vigoare la sfârșitul anului 2015, încheiate între Telekom Romania Communications S.A. și operatorii alternativi, dintre cei 37 de operatori, numai 2 achiziționau servicii de interconectare la nivel local, în timp ce 26 erau interconectați la nivel regional, respectiv 15 la nivel național. În anul 2010, dintre cei 49 de operatori care încheiaseră acorduri de interconectare cu furnizorul fost monopolist, 7 erau interconectați cu rețeaua operată de acesta la nivel local, 9 erau interconectați la nivel regional, iar 37 la nivel național.

Un alt aspect de observat este acela că există operatori care sunt interconectați la mai multe niveluri ale rețelei operatorului fost monopolist⁴³, aceștia putând beneficia astfel de mai multe rute în ceea ce privește transportul apelurilor în vederea furnizării serviciilor de terminare în rețeaua Telekom Romania Communications S.A.

Astfel, în contextul actual al predominanței rețelelor cu arhitecturi organizate pe un singur nivel, date fiind evoluția actuală și așteptată a rețelelor fixe din România în ansamblu, cât și a rețelei Telekom Romania Communications S.A. în particular, coroborată cu faptul că, spre deosebire de analiza de piață precedentă, începând cu trimestrul II 2014, tarifele reglementate pentru serviciile de terminare pentru cele trei niveluri de interconectare sunt similare, menținerea, respectiv includerea în piața de terminare a apelurilor la puncte fixe a serviciilor de interconectare pe trei niveluri – local, regional și național –

⁴² STM1 („Synchronous Transport Module”) legătura fizică bazată pe unitatea de transport sincron (cadru), cu o capacitate de 155.52 Mbps.

⁴³ Doi operatori erau interconectați atât la nivel local, cât și la nivel regional, iar 4 operatori achiziționau servicii de interconectare pentru terminare atât la nivel regional, cât și la nivel național.

este lipsită de relevanță. În mod implicit, nici analizarea oportunității includerii unui eventual serviciu „suport” de transport al apelurilor de la punctul de interconectare corespunzător serviciului de terminare sau tranzit unde se realizează preluarea și transferul apelurilor până la ultimul comutator nu mai este necesară.

În concluzie, pe baza caracteristicilor cererii și ofertei actuale pentru servicii de interconectare furnizate la puncte fixe, așa cum au fost descrise mai sus, respectiv a evoluțiilor previzibile privind arhitectura viitoare a rețelelor din România, piața relevantă a produsului se definește la nivelul unei rețele publice de comunicații cu un singur nivel. Astfel, *segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de comutatorul⁴⁴ la nivelul căruia se realizează interconectarea, prin care sunt transportate apelurile, și de punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat terminării apelului.*

În mod simetric segmentului de terminare, segmentul de rețea corespunzător serviciilor de originare se definește după cum urmează: *segmentul de rețea aferent serviciului de originare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de punctul terminal al rețelei la care este conectat echipamentul de abonat și de comutatorul⁴⁵ la nivelul căruia se realizează interconectarea, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat originării apelului.*

În ceea ce privește segmentul aferent serviciului de tranzit, acesta se definește în mod implicit, fiind delimitat de segmentele aferente serviciilor de originare și terminare a apelurilor. Astfel, serviciul de tranzit comutat al apelurilor într-o rețea publică fixă este definit în mod exclusiv ca serviciul de tranzit care include transportul apelurilor între două rețele diferite, adică de la un punct de interconectare cu rețeaua în care este *originat sau din care se preia apelul până la un punct de interconectare cu rețeaua în care este transferat sau în care este terminat apelul (serviciul de tranzit „pur”). De asemenea, serviciul de tranzit include transmisia și comutarea sau rutarea apelurilor.*

3.2.2. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe, indiferent de tehnologiile utilizate pentru transmisia semnalului/conectarea utilizatorilor finali la nivelul rețelei de acces

(i) Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe include toate tehnologiile de transmisie utilizate

La nivelul pieței de gros, pentru transferul traficului între rețele, operatorii de rețele publice de telefonie folosesc interfețe de interconectare utilizând în principal protocolul de semnalizare SS7. Între punctul de interconectare și punctele terminale ale rețelei sau alte puncte de interconectare, traficul este transportat de fiecare operator prin intermediul propriei rețele, definirea serviciilor furnizate altor operatori (servicii de originare, tranzit, terminare) fiind realizată în conformitate cu principiul neutralității tehnologice, pe baza funcționalității și caracteristicilor fizice ale acestora, iar nu în funcție de tehnologia utilizată pentru transportul traficului. Practic, pentru operatorii care achiziționează servicii de terminare la nivelul pieței de gros nu este importantă/relevantă modalitatea în care apelurile sunt transportate de către partea apelată – în mod comutat, utilizând o conversie de semnalizare SS7-SIP sau prin altă modalitate.

Așadar, ***serviciile de terminare a apelurilor la nivelul pieței de gros, oferite prin intermediul interfețelor de interconectare IP ori al altor tipuri de tehnologii, care permit operatorilor furnizarea de servicii la nivelul pieței cu amănuntul similare serviciilor operatorilor de rețele publice de telefonie tradiționale (PSTN/ISDN) sunt incluse în piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.***

⁴⁴ Sau router, în cazul rețelelor IP.

⁴⁵ Sau router, în cazul rețelelor IP.

(ii) Analiza oportunității includerii în piața relevantă a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei VoIP

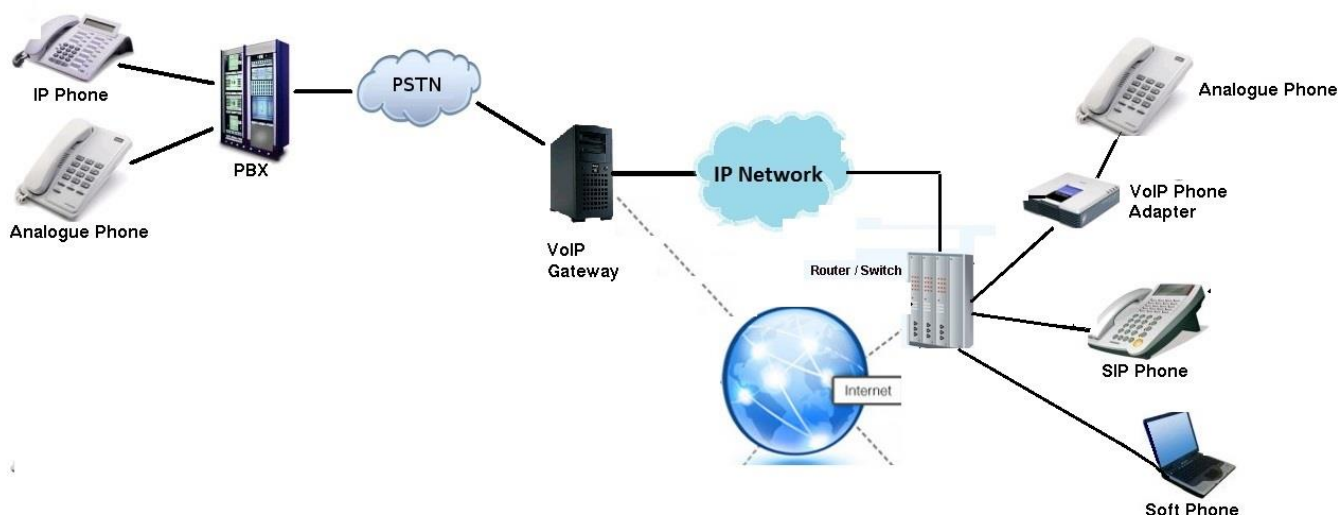
Un factor important care influențează furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe în România îl reprezintă dezvoltarea din ce în ce mai accentuată a rețelelor publice de comunicații electronice care utilizează tehnologia IP, care permit furnizarea de servicii de telefonie (serviciile de telefonie de tip VoIP) la o scară din ce în ce mai mare.

Din punct de vedere funcțional, în cazul serviciilor de telefonie de tip VoIP, conectarea clienților la rețeaua IP a unui operator se realizează fie prin intermediul unei aplicații software, fie prin intermediul unui aparat telefonic IP ori a unui aparat telefonic analogic conectat la un adaptor analogic-digital (IP).

Apelurile VoIP pot fi apeluri de la un calculator la alt calculator, de la un calculator către un aparat telefonic sau de la un aparat telefonic la alt aparat telefonic. În cazul apelului de la un terminal fix clasic/tradițional către alt terminal fix clasic/tradițional, la nivelul furnizorului de servicii de origine, apelul analogic este convertit și transformat în pachete IP care sunt transmise către destinație prin intermediul infrastructurilor private de date/rețelelor deschise (internetul public sau un terț transportator). Mai departe, furnizorul serviciului de terminare preia semnalul digital și îl reconvertește în formatul inițial, transmițându-l către terminalul fix al apelatului. În cazul apelurilor de la un calculator la alt calculator (arhitectură de tip peer-to-peer), transmiterea apelului se face, de regulă, prin intermediul internetului, în situația în care pentru apelare sunt folosite aplicații care nu utilizează numerotație. În ceea ce privește apelul între un aparat telefonic și un calculator, traseul apelului reprezintă o combinație a celor două situații menționate mai sus.

Schema generală a unui apel de tip VoIP este prezentată în figura nr. III.5. Operatorul în rețeaua căruia se originează apelul și operatorul în rețeaua căruia se termină apelul pot fi interconectați direct, prin propriile rețele sau prin intermediul internetului, direct sau indirect, între aceștia fiind interpuși diverși operatori de tranzit.

Figura nr. III.5. Schemă generală a unui apel VoIP

Sursă: ANCOM

La fel ca într-o rețea de telefonie PSTN, în cazul căreia un apel telefonic presupune existența a două căi de comunicație - calea de transport a semnalului vocal și o cale de semnalizare, și în cazul telefoniei furnizate printr-o rețea IP (telefonie de tip VoIP) sunt prezente cele două componente (fluxuri)

pe același suport: una ce asigură traficul de voce, iar a doua care asigură semnalizarea, funcționalitatea sa fiind dată de protocoalele de control al apelului.

Unul dintre principalele avantaje ale utilizării tehnologiei VoIP îl reprezintă posibilitatea reducerii costurilor cu convorbirile. Prin integrarea traficului de date și voce în aceeași infrastructură de comunicații electronice se reduc costurile de realizare și întreținere a rețelei. Totodată, se realizează și o mai bună gestionare a capacității de transport, în sensul eficientizării acesteia. În modelul de telefonie de tip PSTN, o linie (un suport fizic) este alocată exclusiv unei convorbiri, pe toata durata acesteia. Pe de altă parte, prin intermediul tehnologiei VoIP, pe același suport fizic se pot realiza simultan mai multe apeluri virtuale, întrebuintând astfel mai eficient capacitatea suportului fizic respectiv și determinând o reducere semnificativă a costurilor fixe. Este important de punctat că, spre deosebire de costurile apelurilor realizate prin rețele de tip PSTN, care sunt direct proporționale cu distanța dintre utilizatori, crescând odată cu aceasta, costurile apelurilor de tip VoIP nu sunt influențate direct de distanța dintre aceștia.

Pe baza informațiilor obținute din studiul de piață realizat în rândul furnizorilor de servicii de telefonie la puncte fixe⁴⁶, au fost identificate următoarele categorii de servicii de telefonie de tip VoIP destinate publicului, adaptate pentru comunicarea de tip „origine către origine”:

- Servicii de tip VoIP a căror calitate este gestionată de furnizor, cu numerotație geografică sau independentă de locație alocată (VoIP gestionat/ VoIP cu gestiunea calității/ „managed” VoIP)

În această categorie intră serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin intermediul rețelelor proprii și serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin acces la rețeaua de comunicații în bandă largă a unui terț, pe baza unui contract încheiat cu acesta, care presupune crearea unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce și care asigură un nivel de control maxim asupra caracteristicilor și calității serviciului. Furnizorii oferă utilizatorilor finali, în funcție de modul în care este constituit serviciul, echipamentele necesare pentru realizarea apelurilor de tip VoIP, respectiv a apelurilor către utilizatorii unei rețele de tip PSTN și către numărul unic pentru apeluri de urgență 112. Numerotația utilizată poate fi geografică sau independentă de locație, fără a exista restricții în acest sens.

De asemenea, această categorie de servicii VoIP prezintă caracteristicile funcționale ale unui serviciu furnizat prin intermediul unei conexiuni de acces la puncte fixe de tip PSTN, cum ar fi transmiterea informației cu privire la identitatea apelantului, apel în așteptare etc. Furnizorul de servicii VoIP este cel responsabil cu rutarea apelurilor către puncte de acces pentru a realiza interconectarea cu alte rețele.

- Servicii de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor, cu numerotație independentă de locație alocată (VoIP negestionat/ VoIP fără gestiunea calității/ „unmanaged” VoIP, cu numerotație alocată)

În cazul acestei categorii, este furnizat un serviciu de comunicații electronice de voce similar cu serviciul de telefonie tradițional/clasic, împreună cu alte servicii de comunicații electronice (de obicei, alături de serviciul de acces la internet) prin intermediul unui canal comun, utilizând rețeaua de comunicații electronice în bandă largă a unui terț. Abonaților li se asignează numerotație independentă de locație, iar aceștia au posibilitatea de a realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii finali ai unei rețele de tip PSTN/ISDN/GSM/VoIP. În ceea ce privește accesul abonaților către numărul unic

⁴⁶ Caracteristicile tehnice și funcționale ale serviciilor furnizate la nivelul pieței cu amănuntul prin intermediul tehnologiei IP analizate de ANCOM (prin intermediul răspunsurilor la chestionarele transmise operatorilor în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe) au fost:

- dreptul de proprietate asupra rețelei operate – proprie sau a unui terț;
- echipamentele și, după caz, programele software speciale, necesare abonaților pentru a putea utiliza fiecare dintre serviciile furnizate;
- dacă există o interfață de interconectare cu rețelele PSTN/ISDN și, dacă da, cum se realizează interconectarea;
- care sunt caracteristicile serviciilor de telefonie furnizate - de exemplu, dacă se pot realiza apeluri exclusiv între utilizatorii unei rețele, dacă se pot realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN, dacă se pot efectua apeluri către 112 etc.;
- modalitatea în care este furnizat și tarifat fiecare serviciu furnizat – gratuit, spre exemplu în cazul în care este furnizat la pachet cu serviciul de acces la internet, contra-cost, fiind furnizat separat de celelalte servicii etc.;
- numerotația utilizată pentru fiecare dintre serviciile de telefonie furnizate și titularul dreptului de utilizare a acesteia.

pentru apeluri de urgență 112, respectiv posibilitatea portării numerelor de telefon în rețelele altor furnizori, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 prevede obligativitatea furnizării acestor servicii de către toți operatorii care atribuie numere de telefon utilizatorilor finali⁴⁷.

Furnizorul unui serviciu de tip VoIP fără gestiunea calității deține un nivel minim de control și, în consecință, nu poate asigura un nivel de calitate a serviciilor constant. Angajamentele privind calitatea serviciului asumate de furnizor sunt condiționate suplimentar de caracteristicile rețelei de acces puse la dispoziție, de lărgimea de bandă a conexiunii și de profilul de trafic IP al celorlalte servicii furnizate pe respectiva conexiune.

De asemenea, serviciile din categoria VoIP fără gestiunea calității sunt servicii de tip nomadic, ce permit abonatului conectarea la un alt punct terminal al rețelei și utilizarea serviciului fără a fi necesară informarea furnizorului serviciului. Această categorie de servicii este cunoscută și sub denumirea de servicii de voce peste protocol internet (Voice over Internet), având în vedere că rutarea apelului se realizează pe baza serviciilor de acces la internet. În plus, este important de menționat faptul că la sfârșitul anului 2016 peste 99% dintre conexiunile de acces la internet din România erau de cel puțin 2 Mbps, existând premisele ca acest tip de servicii de voce să se dezvolte într-un ritm din ce în ce mai alert în viitor.

- Servicii de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor, fără numerotație geografică sau independentă de locație alocată (VoIP negestionat/ VoIP fără gestiunea calității/ „unmanaged” VoIP, fără numerotație) (de exemplu, Yahoo Messenger, Skype, WhatsApp, Nimbuzz, Fring etc.)

În general, comunicațiile de voce au loc prin intermediul unor aplicații special instalate pe un calculator echipat cu căști sau boxe și microfon, astfel încât utilizatorii finali să poată comunica cu alți utilizatori care dețin echipamente și utilizează aplicații similare, prin intermediul internetului. Utilizarea serviciului este, în general, gratuită (în sensul în care utilizatorul final plătește doar pentru accesul la internet), dar nu există posibilitatea de a recepționa apeluri de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN/GSM/IP sau de a efectua apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență 112. Caracteristicile serviciului nu determină calificarea acestuia ca un substitut real pentru serviciile de telefonie clasice/tradiționale la puncte fixe. În plus, nefiind alocată numerotație pentru utilizarea acestor servicii, nu există un serviciu de terminare în accepțiunea considerată în această analiză de piață.

Autoritatea reanalizează în cele ce urmează serviciile de terminare corespunzătoare serviciilor de voce de tip VoIP care au alocată numerotație geografică sau independentă de locație pentru a stabili dacă sunt parte integrantă a pieței relevante a produsului sau dacă, din punct de vedere al substituibilității cererii și ofertei, respectiv al caracteristicilor funcționale și de preț, fac parte dintr-o piață relevantă distinctă.

Analiza de substituibilitate a cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei VoIP și serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN trebuie să ia în considerare dacă un furnizor care achiziționează, la nivelul pieței de gros, servicii de terminare pentru a oferi, la nivelul pieței cu amănuntul, servicii de apeluri propriilor abonați ar folosi drept substitut un serviciu de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizat prin intermediul tehnologiei VoIP, ca urmare a creșterii cu 5-10% a tarifelor percepute de un furnizor monopolist ipotetic pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN.

Este evident că singura constrângere tarifară care ar putea fi exercitată asupra furnizorului serviciului de terminare ar fi o constrângere indirectă, determinată de cererea de la nivelul pieței cu amănuntul. De fapt, în cazul în care furnizorul serviciului de terminare ar crește tariful acestui serviciu, ar fi rațional ca utilizatorul final care primește apelul să decidă să schimbe tipul de rețea folosit în

⁴⁷ Conform art. 70 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului care asigură servicii de origine a apelurilor către numere din PNN trebuie să ofere acces utilizatorilor finali la numărul unic pentru apeluri de urgență 112. De asemenea, conform art. 75 alin. (1) din același act normativ, furnizorii de servicii de comunicații electronice care au asigurat numere din PNN abonaților lor sunt obligați să asigure acestora facilitatea de portare.

favoarea unei rețele care utilizează tehnologia VoIP numai în cazul în care are loc o creștere a costurilor suportate pentru primirea apelurilor. Întrucât, în sistemul actual de tarificare, tariful de terminare este plătit integral de către apelant, fiind inclus în tariful perceput la nivel cu amănuntul, destinatarul apelului nu plătește nimic și, în consecință, nu are niciun stimulent pentru a schimba tipul de rețea. Prin urmare, nu au fost identificate constrângeri indirecte care să acționeze asupra stabilirii tarifului aferent serviciului de terminare.

Totuși, în practică, utilizarea atât a tehnologiei PSTN/ISDN, cât și a tehnologiei VoIP are același scop: asigurarea conectivității utilizatorilor finali. În acest scop, furnizorii de servicii de telefonie sunt, practic, obligați să achiziționeze servicii de terminare către toate destinațiile cărora le-au fost atribuite numere geografice sau independente de locație în vederea stabilirii conectivității între abonații proprii și cei din toate celelalte rețele publice de telefonie la puncte fixe, independent de tehnologia utilizată pentru furnizarea accesului părții apelate. Deoarece apelantul determină rețeaua de terminare a apelului prin selectarea numărului de telefon corespunzător apelatului, în ambele cazuri nu există alternativă pentru furnizorul de telefonie al apelantului, care acționează în calitate de cerere la nivelul pieței de gros, cumpărând serviciul de terminare de la furnizorul căruia îi este asignat numărul apelat.

De asemenea, modalitatea de finalizare a apelurilor, respectiv punctul terminal al apelului (dacă acestea se termină în rețeaua operatorului sau apelurile sunt tranzitate prin rețeaua publică de internet), nu este vizibilă operatorului care solicită serviciul de terminare. În mod concret, pentru transportul apelului prin rețelele IP de la sursă la destinație, realizarea conversiei pachetelor de date din format RTP (real-time transport protocol) în format TDM se face prin intermediul echipamentelor „media gateway” la nivelul rețelei de acces și, prin urmare, nu este detectabilă de către operatorul care achiziționează serviciul de terminare. Tehnologia utilizată pentru terminarea apelurilor depinde de opțiunea apelatului în ceea ce privește alegerea rețelei de acces mai mult decât de aspectele financiare, fiind lipsită de relevanță pentru apelant. Având în vedere că rețeaua de acces a apelatului este diferită de a apelantului, operatorul care achiziționează servicii de terminare nu poate influența aceste alegeri.

Pe lângă funcționalitatea identică a serviciului de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP, pe de o parte, și a serviciului de terminare clasic, pe de alta, condițiile de achiziție a serviciilor indică, la rândul lor, faptul că serviciile analizate fac parte din aceeași piață relevantă a produsului. În plus, numerotația geografică sau independentă de locație alocată furnizorilor de servicii de telefonie la puncte fixe este utilizată pentru toată gama de servicii de telefonie la puncte fixe, independent de tehnologia de acces implementată (aceeași plajă de numerotație poate fi utilizată de către un furnizor atât pentru serviciile de telefonie PSTN/ISDN, cât și pentru serviciile de tip VoIP furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua publică de internet), ceea ce accentuează faptul că serviciile de terminare analizate sunt nediferențiable pentru utilizatorul final și, respectiv, pentru operatorul care achiziționează servicii de terminare la nivelul pieței de gros.

Astfel, din punctul de vedere al cererii, serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP, indiferent de modalitatea de finalizare a apelurilor, sunt similare serviciilor de terminare prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN.

În ceea ce privește oferta, operatorul în rețeaua căruia este implementată numerotația geografică sau independentă de locație este singurul operator capabil să furnizeze servicii de terminare. Este evident că acest operator ar trebui să ofere servicii independent de tehnologia utilizată.

În concluzie, ***serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP a căror calitate este gestionată sau negestionată, cu numerotație geografică sau independentă de locație alocată, fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN.***

În ceea ce privește serviciile de apeluri de tip VoIP negestionat, fără numerotație, după cum a fost punctat anterior, conectarea utilizatorilor acestor servicii nu presupune furnizarea, la nivel de gros, a serviciului de terminare a apelurilor în accepțiunea prezentată în analiză.

(iii) *Analiza oportunității includerii în piața relevantă a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate de către operatorii de rețele publice de telefonie la puncte mobile (servicii de telefonie de tip „homezone”/„officezone”)*

Pe lângă serviciile de telefonie tradiționale/clasice, cele de tipul PSTN și, respectiv, serviciile de telefonie de tip VoIP, operatorii de rețele publice mobile au dezvoltat soluții tehnologice în scopul furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe prin intermediul rețelelor mobile, așa-numitele servicii de tip „homezone”/„officezone”.

Vodafone Romania S.A.⁴⁸ și Orange România S.A.⁴⁹ furnizează astfel de servicii de voce la puncte fixe din anul 2007, iar Telekom Romania Mobile Communications S.A.⁵⁰ și RCS & RDS S.A.⁵¹ din anul 2009. Aceste servicii de telefonie la puncte fixe se bazează pe utilizarea exclusivă a rețelei publice mobile, fără să combine utilizarea rețelei publice mobile cu o conexiune de tip Wi-Fi/ADSL pentru apelurile efectuate/primate într-o zonă limitată, clar definită (de exemplu, zona „acasă”), cum se întâmplă în cazul soluțiilor clasice convergente fix-mobil. În cazul acestor soluții, se oferă posibilitatea efectuării de apeluri utilizând un terminal fix, la tarife reduse către/dinspre rețele publice fixe, într-o arie limitată. Numerotația alocată acestor servicii este fixă, de regulă, independentă de locație.

Pentru a evalua măsura în care serviciile de terminare a apelurilor către numerele corespunzătoare soluțiilor fixe de tip „homezone”/„officezone”, furnizate de operatorii de rețele publice mobile intră în piața relevantă a produsului, este necesar să fie evaluată situația existentă la nivelul pieței cu amănuntul.

Analiza piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces furnizate la puncte fixe⁵², realizată în anul 2013, a condus la concluzia că serviciile de tip „homezone”/„officezone” furnizate de operatorii rețelelor de telefonie mobilă (pentru care procedura de „hand-over” nu este posibilă) fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces furnizate prin intermediul unei linii analogice sau al unei linii de tip ISDN. Caracteristica principală a acestor servicii este aceea că nu asigură posibilitatea de „hand-over” (predare a gestiunii apelului la trecerea dintr-o celulă în alta), ci permit o mobilitate limitată (la trecerea din zona „acasă”/„birou” în aria de acoperire a rețelei mobile), în sensul în care un apel (primit sau efectuat) în zona de acoperire „acasă”/„birou”, asociată numărului asignat, nu este întrerupt dacă abonatul iese din această zonă. Utilizarea unor numere geografice sau independente de locație alocate de către ANCOM pentru serviciile de telefonie la puncte fixe reprezintă un indiciu suplimentar care susține caracterul de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe. În plus, tarifele practicate la nivel cu amănuntul sunt la nivelul celor practicate pentru serviciile de telefonie la puncte fixe și, deci, considerabil mai mici decât cele percepute pentru realizarea de apeluri la puncte mobile.

Prin urmare, concluzia analizei a fost că serviciile de apeluri furnizate prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe de tip „homezone”/„officezone”, oferite de operatorii de rețele publice mobile și apelurile furnizate prin intermediul unei conexiuni de tip PSTN/ISDN fac parte din aceeași piață relevantă.

În mod corespunzător, ***serviciile de terminare a apelurilor oferite de operatorii rețelelor publice mobile de telefonie pentru a furniza servicii de apeluri la puncte fixe (pentru care nu este disponibilă procedura de „hand-over”) la nivelul pieței cu amănuntul sunt incluse în piața relevantă a produsului.***

⁴⁸ Serviciul „Vodafone Acasă”.

⁴⁹ Serviciile integrate „Orange Home Pack”/„Orange Office Pack”, iar începând cu martie 2009 serviciile individuale „Orange Fix pentru acasă”/„Orange Office Fix”.

⁵⁰ Serviciul „Cosmote Private Wire”, din octombrie 2009, un serviciu de telefonie fixă pentru companiile medii și mari.

⁵¹ Serviciul „DigiTel pe telefon fix fără fir”.

⁵² A se vedea „Referatul de aprobare la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la puncte fixe, originare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie din România” din anul 2013, disponibil la http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/Decizie_2013_1154_referat1389008295.pdf.

(iv) Analiza oportunității includerii în piața relevantă a serviciilor de terminare a apelurilor la numerotația geografică sau independentă de locație corespunzătoare serviciilor furnizate de către operatorii mobili prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile (serviciile de tip „zona mea”)

Pe lângă serviciile de telefonie la puncte fixe de tip „homezone”/„officezone”, există și o altă categorie de servicii la puncte fixe furnizate de operatorii de rețele mobile prin intermediul aceluiași terminal la care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile, pentru care zona de utilizare a numărului geografic/independent de locație asociat numărului de telefonie mobilă este predefinită - așa-numitele servicii de tip „zona mea”⁵³. Această funcționalitate permite utilizarea unui număr de fix într-o zonă definită („zona mea”), utilizatorii finali putând fi sunați la tarife similare celor percepute pentru serviciile de telefonie la puncte fixe și beneficiind de tarife preferențiale pentru apelurile către alte rețele publice fixe. Practic, la baza serviciului de tipul „zona mea” stă o platformă de localizare care gestionează toate apelurile originare și terminate în zona definită de client. Fiind localizate pe platforma automată, toate apelurile inițiate și primite în zona configurată sunt taxate în funcție de numărul apelat. În afara zonei predefinite, poate fi utilizat numărul de mobil, în condițiile comerciale corespunzătoare serviciilor de telefonie la puncte mobile.

În cele ce urmează, se va analiza dacă serviciile de terminare corespunzătoare acestei categorii de servicii sunt parte a aceleiași piețe relevante a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

Din punct de vedere al utilizării, la data de 31 decembrie 2016, numărul total de minute terminate către astfel de numere fixe asociate serviciilor de tip „zona mea” era unul infim, de 1 milion minute, adică 0,02% din numărul total de minute terminate în rețelele publice fixe pe parcursul anului 2016.

Din punct de vedere tehnic, utilizatorul are alocate două numere (fix și mobil), numărul mobil fiind definit în toate sistemele din rețea, în timp ce numărul fix este practic un „număr virtual”, definit doar la nivelul platformei inteligente. În momentul în care un utilizator este sunat pe numărul fix, apelul este rutat din rețea (pe baza unui număr de rutare special) către platforma inteligentă, iar, în cazul serviciului de tip „zona mea”, aceasta verifică dacă abonatul este sau nu în zona definită. Dacă abonatul se află în zona definită, platforma conectează apelul pe numărul de mobil pentru ca terminalul utilizatorului să poată primi apelul și serviciul să se poată finaliza. Dacă abonatul nu se află în zona definită există trei posibilități de terminare a apelului, conform opțiunii alese de acesta: apelul este respins cu redarea unui anunț (mesaj de indisponibilitate), apelul este redirectionat către căsuța vocală sau apelul este redirectionat către numărul de mobil al abonatului (apelantul nu plătește decât tariful corespunzător apelului către numărul fix). Pe de altă parte, în momentul în care un utilizator este sunat pe numărul de mobil, platforma inteligentă nu este interogată (deoarece nu contează dacă abonatul se află sau nu în zona predefinită de utilizare când primește un apel pe numărul de mobil), iar serviciul se finalizează în rețea ca un apel normal către un număr de mobil.

În practică, tehnologia utilizată pentru terminarea apelurilor depinde de opțiunea apelatului în ceea ce privește alegerea rețelei de acces și este, prin urmare, lipsită de relevanță pentru apelant. Având în vedere că rețeaua de acces a apelatului este diferită de cea a apelantului, operatorul care achiziționează servicii de terminare nu poate influența aceste alegeri.

În plus, urmare a faptului că în prezent interconectarea între rețelele furnizorilor de servicii de telefonie pentru apelurile de voce se realizează, în principal, prin intermediul protocolului SS7/PSTN, tehnologia utilizată de rețeaua în care se termină apelurile nu este vizibilă pentru operatorul care achiziționează servicii de terminare, și nici faptul că apelurile sunt rutate prin intermediul platformei inteligente către un număr de mobil asociat. De asemenea, nu există numerotație dedicată exclusiv furnizării unor astfel de servicii. Operatorii de rețele mobile asignează aceeași numerotație geografică sau independentă de locație pentru toată gama de servicii similare serviciilor de telefonie furnizate la puncte fixe. Prin urmare, din punctul de vedere al cererii, serviciile de terminare a apelurilor către

⁵³ În septembrie 2008, Vodafone Romania S.A. a lansat serviciile Vodafone Zona Mea.

numerația geografică sau independentă de locație aferentă serviciilor furnizate de către operatorii de rețele mobile, prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile sunt similare serviciilor de terminare a apelurilor către numerele alocate pentru furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe.

În concluzie, ***serviciile de terminare a apelurilor către numerația geografică sau independentă de locație aferentă serviciilor furnizate prin utilizarea aceluiași terminal prin intermediul căruia este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile fac parte din piața relevantă a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.***

3.2.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general de forma 19vx sau 19vxy, pentru v=0-4

PNN prevede posibilitatea utilizării atât a numerelor geografice, cât și a numerelor independente de locație pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice la puncte fixe.

În demersul de identificare a pieței relevante a produsului corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, ANCOM consideră ca punct de plecare serviciile de terminare a apelurilor către numere geografice sau independente de locație (din domeniile 0Z = 02 și 0Z = 03 ale PNN), corespunzătoare furnizării de apeluri de tipul „oricine către oricine” la nivelul pieței cu amănuntul, urmând să aplice criteriile substituibilității cererii, respectiv ofertei, după caz, în scopul concluzionării cu privire la includerea/excluderea altor categorii de servicii de terminare a apelurilor de voce în/din piața relevantă a produsului.

Numerele geografice includ atât numerele de abonat de 10 cifre (numere de forma 0ZABPQMCDU, din domeniile 0Z = 02, 03 ale PNN), cât și numere de 7 cifre (numere de forma 0ZABPQM – 0219xxx, 02AB9xx, 0319xxx și 03AB9xx) pentru furnizarea unor servicii de interes general la nivel local pentru utilizatorii finali din aria geografică asociată indicativului de arie geografică respectiv. Utilizatorii finali folosesc, în mod normal, același furnizor pentru a iniția apeluri atât către numere geografice de 10 cifre, cât și apeluri către numere geografice de 7 cifre, tarifele practicate pentru cele două categorii de apeluri fiind similare. Astfel, conform art. 18 alin. (5) din Decizia președintelui ANCOM nr. 375/2013, tarifele apelurilor către numerele geografice de 7 cifre nu pot depăși tarifele apelurilor către numerele geografice de 10 cifre.

Numerele independente de locație sunt destinate serviciilor de comunicații electronice furnizate, în principal, la puncte fixe și se alocă, deocamdată, din subdomeniul OZA = 037 al PNN, ce include numere de abonat de 10 cifre, iar în viitor, în funcție de necesități, și din subdomeniile OZA = 038, 039 ale PNN. Particularitatea acestor numere constă în faptul că punctul terminal corespunzător poate fi situat oriunde pe teritoriul național. De asemenea, în conformitate cu art. 19 alin. (5) din Decizia președintelui ANCOM nr. 375/2013, tarifele cu amănuntul practicate de un furnizor de servicii de comunicații electronice pentru apelurile către numerele independente de locație nu pot depăși tarifele practicate de acesta pentru apelurile naționale către numere geografice.

În ceea ce privește numerele naționale scurte, conform art. 11 din Decizia președintelui ANCOM nr. 375/2013, există mai multe categorii de servicii de comunicații electronice ce pot fi accesate prin intermediul acestora, în funcție de forma lor, după cum urmează:

- numerele naționale scurte de forma 11v(xyz) sunt utilizate pentru accesul la servicii de urgență și la alte servicii armonizate la nivel european;
- numerele naționale scurte de forma 19vx sau de forma 19vxy sunt destinate furnizării unor servicii de interes public la nivel național sau a unor servicii de interes general;
- numerele naționale scurte interne de forma 12vx(y), 14vx(y), 15vx(y), 83vx(y), 84vx(y), 88v(x), 96vx(y), 97vx(y), 98vx(y) și 99vx(y) sunt folosite pentru furnizarea unor servicii cu valoare adăugată sau a unor servicii specifice de rețea.

Având în vedere scopul pentru care utilizatorii finali realizează apeluri către aceste categorii de numere naționale scurte, dar și modul de implementare a acestora în rețelele operatorilor care asigură terminarea apelurilor la numerele respective, ANCOM reevaluează potențialul de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general de forma 19vx sau 19vxy.

Potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) lit. a) din Decizia președintelui ANCOM nr. 379/2013⁵⁴ serviciul de interes public la nivel național reprezintă un serviciu care răspunde unor cerințe de interes public, accesibil publicului atât din punct de vedere funcțional, cât și al tarifelor, prin intermediul căruia se urmărește asigurarea informațiilor sau serviciilor de importanță pentru societate. Potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) lit. b) din același act normativ serviciul de interes general este un serviciu care răspunde nevoilor utilizatorilor finali de a obține informații, consultanță, asistență din diverse domenii de activitate. Accesul utilizatorilor finali la servicii de interes public la nivel național sau la servicii de interes general se realizează prin intermediul numerelor naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy. Art. 28 din Decizia președintelui ANCOM nr. 375/2013 indică exemple de servicii de interes public la nivel național sau de servicii de interes general care ar putea fi furnizate prin intermediul numerelor naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, după cum urmează:

- a) siguranța cetățeanului (poliție, jandarmerie etc.);
- b) servicii de asistență medicală;
- c) deranjamente utilități publice (telefon, gaze, energie electrică, apă/canal etc.);
- d) asistența cetățeanului (protecția consumatorului, Avocatul Poporului etc.);
- e) servicii de informații (informații transporturi feroviare, informații transporturi aeriene, starea vremii, starea drumurilor, culturale, sportive etc.);
- f) asistență abonați servicii de comunicații electronice (relații cu clienții, ghidul serviciilor etc.);
- g) servicii de consultanță din diferite domenii de activitate (activități medicale, legislative, bancare etc.);
- h) alte servicii de interes general (asistență rutieră, suport tehnico-profesional etc.).

Așa cum a fost evidențiat și în analiza piețelor cu amănuntul a apelurilor la puncte fixe⁵⁵, din perspectiva substituibilității cererii, având în vedere funcționalitatea, respectiv condițiile economice de furnizare a serviciilor de apeluri către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, acestea pot fi împărțite în apeluri pentru servicii de interes public la nivel național sau general care sunt considerate de utilizatorii finali substituibile apelurilor de tipul „oricine către oricine”, respectivele servicii de interes public la nivel național sau general putând fi accesate și prin intermediul unor apeluri obișnuite către numere naționale geografice sau nongeografice pentru servicii furnizate la puncte fixe sau mobile (pentru $v=0-4$), și, respectiv, apeluri pentru servicii de interes general care sunt asimilate apelurilor către servicii cu valoare adăugată, având în vedere caracteristicile diferite, scopul de consum diferit și modalitatea diferită de tarifare (pentru $v=5-9$).

În particular, în ceea ce privește tarifele percepute utilizatorilor finali pentru accesul la servicii de interes general prin intermediul numerelor naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy dispozițiile art. 6 alin. (2) și (3) din Decizia președintelui ANCOM nr. 379/2013 fac distincția între:

- a) apelurile către numerele de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$, în cazul cărora tarifele nu pot fi mai mari decât cele percepute pentru realizarea apelurilor naționale, asociate planurilor tarifare aplicate fiecărui utilizator final;
- b) apeluri către numerele de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=5-9$, în cazul cărora tarifele nu pot depăși pragul de 0,6 euro/minut.

⁵⁴ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 379/2013 privind alocarea și utilizarea numerelor naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general, cu modificările ulterioare.

⁵⁵ A se vedea „Referatul de aprobare la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe”, pag. 62-63, disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/126761704_referat_aprobare_access_and_calls.pdf

De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 6 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 379/2013, limita de la lit. a) mai sus menționată se aplică și în cazul tarifelor percepute utilizatorilor finali pentru accesul la servicii de interes public la nivel național.

Prin urmare, în principiu, din punctul de vedere al utilizatorilor finali, al caracteristicilor de funcționalitate și preț, rezultă că numai apelurile către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$, pentru servicii de interes public la nivel național sau servicii de interes general pot fi considerate ca fiind în aceeași piață cu apelurile de tipul „oricine către oricine”.

Din punct de vedere tehnic, terminarea către aceste numere se realizează în același mod ca terminarea apelurilor către numere geografice sau independente de locație.

În ceea ce privește substituibilitatea ofertei, având în vedere condițiile tehnice și legale de furnizare a accesului la astfel de servicii, un furnizor poate intra pe piață pentru a oferi utilizatorilor finali posibilitatea de a apela numere naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$, pentru servicii de interes public la nivel național sau servicii de interes general într-un interval scurt de timp și fără costuri considerabile, în cazul unei creșteri cu 5-10% a tarifelor de către un furnizor monopolist ipotetic.

În consecință, ANCOM consideră că ***serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$, pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general sunt incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor către numere geografice sau independente de locație de tipul „oricine către oricine”.***

3.2.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată, respectiv serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice din subdomeniul 0870 al PNN pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up

Conform PNN, există anumite plaje de numerotație care pot fi folosite pentru furnizarea de servicii cu valoare adăugată sau alte servicii de comunicații electronice. În prezent, se disting următoarele categorii relevante pentru analiza de piață:

- numere din subdomeniul 0800, numere cu acces gratuit pentru apelant;
- numere din subdomeniile 0801 și 0803, numere pentru servicii cu costuri partajate⁵⁶; acestea pot fi utilizate și ca numere de acces universal;
- numere din subdomeniul 0805, numere utilizate pentru servicii cu trafic atipic;
- numere din subdomeniul 0870, numere pentru accesul la servicii de transmisiuni de date și la internet;
- numere din domeniul OZ = 09, numere pentru servicii cu tarif special;
- numere naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=5-9$, numere pentru servicii de interes general;
- numere naționale scurte pentru servicii armonizate la nivel european – numere naționale pentru servicii armonizate cu caracter social⁵⁷, de forma 116(xyz), numere cu acces gratuit pentru apelant, respectiv numere naționale pentru serviciile de informații privind abonații, de forma 118(xyz), numere cu tarif special.

Având în vedere că, din punct de vedere tehnic și al mecanismelor de tarificare, serviciile de terminare a apelurilor către numere naționale nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată și

⁵⁶ Numerele pentru servicii cu costuri partajate sunt utilizate pentru accesul la servicii pentru care tariful apelului către aceste numere este partajat între apelant și abonat cărui i s-a asignat numărul respectiv.

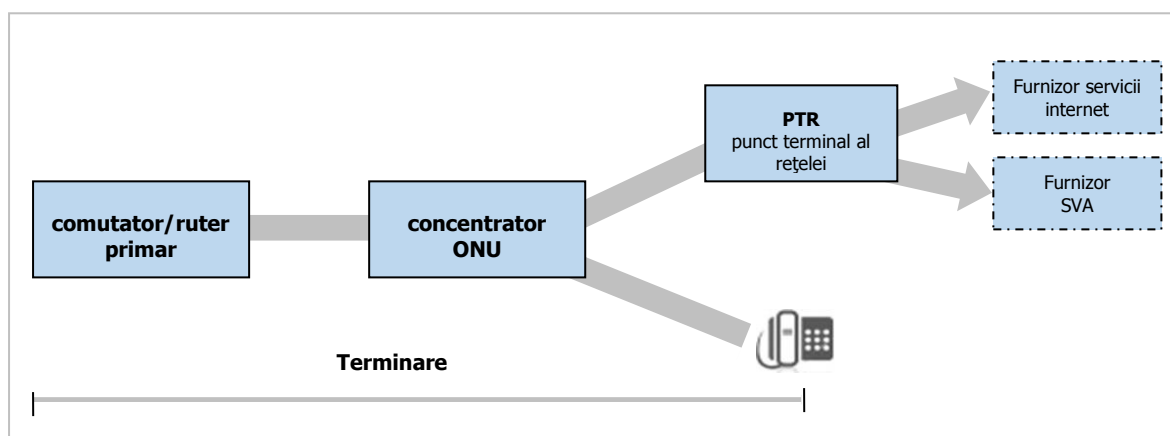
⁵⁷ Serviciile armonizate cu caracter social reprezintă servicii care corespund unei descrieri comune la nivel european, accesibile cetățenilor prin intermediul unui număr cu acces gratuit pentru apelant, care pot fi utile vizitatorilor din alte țări și care răspund unor nevoi specifice, care contribuie în special la bunăstarea și siguranța cetățenilor sau ale unor anumite categorii de cetățeni ori care ajută cetățenii aflați în dificultate, în conformitate cu art. 2 alin. (1) lit. a) din Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației nr. 321/2008 privind alocarea și utilizarea unor numere naționale scurte pentru servicii armonizate la nivel european, cu modificările ulterioare.

serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și internet prin dial-up prezintă similitudini la nivelul pieței de gros, substituibilitatea între fiecare categorie de servicii de terminare către numerele corespunzătoare acestor servicii și serviciile de terminare a apelurilor de tipul „oricine către oricine” se analizează împreună.

În vederea efectuării acestei analize este important a sublinia faptul că serviciile de terminare a apelurilor furnizate operatorilor de rețele în care se realizează originarea sau tranzitul apelurilor reprezintă *servicii de comunicații electronice furnizate la nivelul pieței de gros*, diferite de alte categorii de servicii care pot fi oferite de un furnizor de servicii de terminare, cum ar fi servicii de „găzduire”⁵⁸ pentru furnizorii de servicii de internet sau servicii de facturare și colectare apeluri pentru furnizorii de servicii de conținut ori alte servicii.

Cererea pentru serviciile de terminare a apelurilor la numere geografice sau independente de locație pentru furnizarea de servicii la puncte fixe, pentru terminarea apelurilor la numere nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată sau pentru terminarea apelurilor la numere nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet prin dial-up provine din partea operatorilor rețelelor din care se originează/prin care se tranzitează apelurile sau din partea furnizorilor care oferă apeluri prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului, în vederea asigurării conectivității utilizatorilor finali și furnizării unor servicii complete abonaților proprii (figura nr. III.6.).

Figura nr. III.6. Schemă generală a segmentului de rețea corespunzător furnizării serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, în funcție de destinația apelată

Sursă: ANCOM

Din punct de vedere funcțional, nu există diferențe între serviciile de terminare a apelurilor pentru a asigura accesul utilizatorilor finali la serviciile cu valoare adăugată, respectiv la serviciile de transmisiuni de date/internet prin dial-up, pe de o parte, și serviciile de terminare a apelurilor de tipul „oricine către oricine” la locațiile individuale ale utilizatorilor finali, pe de altă parte.

Elementul principal de diferențiere îl reprezintă faptul că apelurile către utilizatorii finali necesită, de regulă, servicii de terminare geografică, în timp ce apelurile către furnizorii de servicii cu valoare adăugată ori servicii de transmisiuni de date și acces la internet implică terminarea la numere nongeografice. În mod concret, în cazul furnizorilor de servicii cu valoare adăugată ori servicii de transmisiuni de date și acces la internet, aceștia achiziționează o facilitate diferită (accesul la o platformă inteligentă) de serviciul de terminare pentru a oferi publicului larg servicii de conținut, respectiv servicii de transmisiuni de date sau acces la internet prin dial-up. De asemenea, o altă trăsătură specifică a serviciilor cu valoare adăugată sau a celor de transmisiuni de date/internet prin dial-up o reprezintă posibilitatea furnizorilor de servicii de conținut sau acces la internet de a opta pentru utilizarea rețelelor mai multor furnizori (a oferi accesul la respectivele servicii de conținut utilizatorilor conectați la rețelele

⁵⁸ Cunoscută la nivel internațional sub denumirea de „hosting”.

de comunicații electronice ale mai multor furnizori), operatorul rețelei în care se termină apelurile respective confruntându-se în acest mod cu existența unor presiuni concurențiale care îl pot împiedica să practice tarife excesive.

În ceea ce privește condițiile de comercializare, există diferențe semnificative între categoriile de apeluri care au fost analizate la nivelul piețelor cu amănuntul (spre exemplu, în cazul apelurilor de tipul „oricine către oricine”, respectiv în cazul apelurilor către servicii cu valoare adăugată ori pentru accesul de tip dial-up la internet), ceea ce influențează în mod direct cererea din partea utilizatorilor finali pentru respectivele servicii și, implicit, cererea pentru servicii de terminare a apelurilor la numerotația corespunzătoare. Așadar, ca urmare a aplicării unor principii tarifare diferite (și anume, „partea apelantă plătește”, „partea apelată plătește” sau partajarea tarifului) în cazul fiecărei categorii de servicii de apeluri către servicii cu valoare adăugată ori pentru accesul la servicii de transmisiuni de date și internet, prin dial-up, structura tarifelor practicate pe piața cu amănuntul și a fluxului de plăți între operatorii implicați diferă semnificativ de la un serviciu la altul și determină constrângeri concurențiale la nivelul piețelor de gros corespunzătoare serviciilor de interconectare.

Astfel, dacă structura tarifelor cu amănuntul pentru apelurile de tipul „oricine către oricine” realizate de utilizatorii finali nu poate determina presiuni concurențiale asupra tarifelor de terminare practicate, în principal din cauza aplicării principiului „partea apelantă plătește”, în cazul apelurilor către serviciile de rețea inteligentă, tarifele la nivel cu amănuntul includ și sume care nu se referă la serviciile de bază furnizate, fiind stabilite de abonatul serviciului de rețea inteligentă în funcție de tipul serviciului pe care dorește să-l ofere – apeluri gratuite (folosind numerotație din subdomeniul OZAB = 0800 din PNN sau numere naționale scurte pentru servicii armonizate cu caracter social de forma 116(xyz)), apeluri cu costuri partajate (folosind numerotație din subdomeniile OZAB = 0801, 0803 din PNN) sau apeluri cu tarif special (utilizând numerotație din domeniul OZ = 09 din PNN sau numere naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde v=5-9), având abilitatea de a genera presiuni concurențiale asupra tarifelor de terminare practicate. O parte din încasările provenite din tarifele practicate pe piața cu amănuntul revine abonatului serviciului de rețea inteligentă (furnizorului serviciului de conținut), iar în cazul apelurilor gratuite, suma datorată de abonatul serviciului de rețea inteligentă către operatorul în rețeaua căruia se termină apelurile este rezultatul unor negocieri directe între aceștia.

De asemenea, este important de adăugat faptul că, în cazul interconectării în vederea asigurării accesului la serviciile cu valoare adăugată sau la serviciile de transmisiuni de date sau acces la internet oferite/implementate de un alt operator, operatorul care termină apelul și care utilizează platforma inteligentă pentru a pune la dispoziție serviciul unui terț este cel care asigură valoarea adăugată a serviciului respectiv, dar facturarea utilizatorului final se realizează, de regulă, de operatorul care originează apelul.

Având în vedere faptul că ambele categorii de utilizatori finali, pe de o parte, și furnizorii de servicii (furnizorii de servicii de conținut, furnizorii de servicii de acces la internet, alți operatori economici) în calitate de abonați, pe de altă parte, au nevoie de asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată, în cele ce urmează sunt prezentate fluxurile de plăți specifice fiecărei categorii de apeluri, care pot implica în unele cazuri toate cele trei categorii de servicii de interconectare pentru servicii de voce (originare, tranzit și terminare).

Astfel, în funcție de tipul de apeluri pentru care sunt necesare serviciile de terminare analizate, principalele fluxuri de plăți corespund (i) apelurilor pentru servicii cu acces gratuit pentru apelant, (ii) apelurilor pentru servicii cu costuri partajate, (iii) apelurilor pentru servicii cu trafic atipic, (iv) apelurilor pentru servicii de transmisiuni de date/acces la internet prin dial-up și, respectiv, (v) apelurilor pentru servicii cu tarif special.

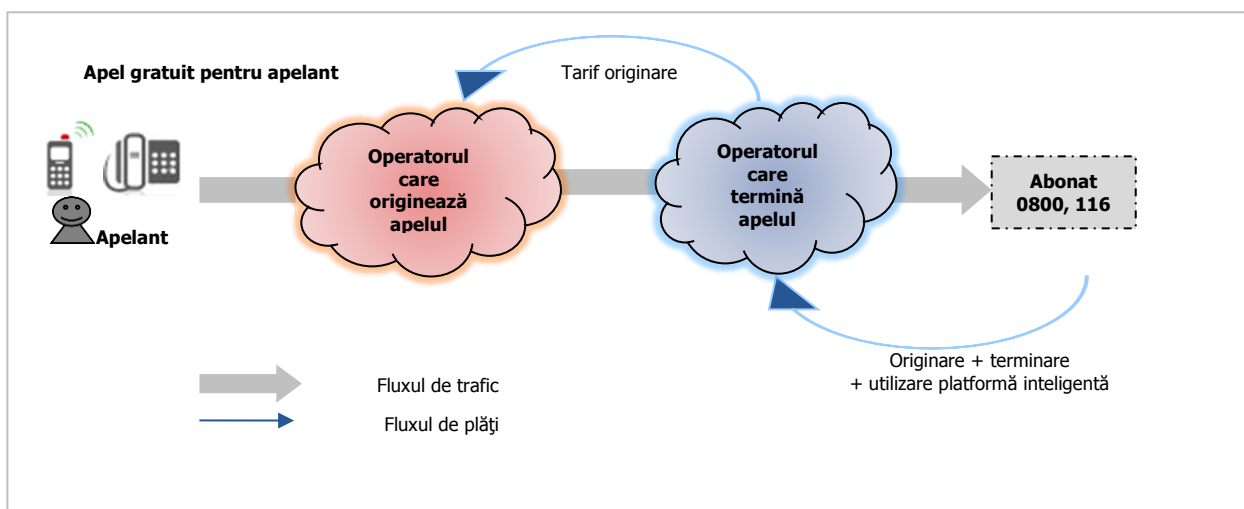
(i) *Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile cu acces gratuit pentru apelant*

Figura nr. III.7. prezintă fluxurile de trafic și de plăți pentru apeluri către numerele cu acces gratuit pentru apelant (apeluri către numere naționale din subdomeniul OZAB = 0800 al PNN și, respectiv, apeluri către numere naționale pentru servicii armonizate cu caracter social, de forma 116(xyz) alocate unui furnizor alternativ) în ipoteza în care apelul este originat în altă rețea. Un astfel

de apel este originat de către un utilizator final prin formarea unui număr din subdomeniul 0ZAB = 0800 sau a unui număr din domeniul 116(xyz), utilizate de un furnizor alternativ sau de o terță parte, apelul fiind rutat către destinația specificată de abonatul serviciului (apelatul - de exemplu, o societate comercială), destinație care poate consta în unul sau mai multe numere naționale geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie la puncte fixe.

Rutarea apelurilor către diferitele destinații se face în funcție de un set de parametri predefiniți de către abonatul serviciului (locația geografică a apelantului, ora la care se apelează, alegerile făcute de apelant la indicațiile robotului, o anumită cotă procentuală din apeluri ș.a.m.d.).

Figura nr. III.7. Apeluri către numere cu acces gratuit pentru apelant – numere din subdomeniul 0ZAB = 0800 al PNN și, respectiv, către numere de forma 116(xyz) pentru servicii armonizate cu caracter social alocate altor furnizori

Sursă: ANCOM

Apelurile către numerele din subdomeniul 0ZAB = 0800 al PNN sau către numerele de forma 116(xyz) sunt gratuite pentru utilizatorii finali ai operatorului care originează apelul. Operatorii în rețelele cărora sunt terminate apelurile plătesc operatorului care originează apelul un tarif pentru serviciul de interconectare în vederea originării apelurilor către aceste numere și, în schimb, încasează un tarif negociat de la abonatul serviciului de rețea inteligentă (de exemplu, abonatul serviciului 0800). Astfel, fluxul de plăți în cazul acestor servicii se realizează la nivelul pieței cu amănuntul, neincluzând tariful serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor către terți, tarif perceput pe piața de gros.

Aplicarea acestui principiu implică faptul că abonatul serviciului este direct interesat să minimizeze cuantumul tarifelor pe care le plătește operatorului rețelei de la care achiziționează serviciul. Astfel, acest aspect se reflectă în relațiile sale comerciale cu operatorul rețelei care îi oferă serviciul la nivelul pieței cu amănuntul, și nu în nivelul tarifelor de interconectare practicate la nivelul pieței de gros. Mai mult, este important de precizat că fluxul de plăți de la nivelul pieței de gros nu include plata serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor către terți.

(ii) *Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru care costurile sunt partajate*⁵⁹

Serviciile cu costuri partajate sunt servicii de rețea inteligentă pe care utilizatorii finali de servicii de telefonie (apelanții) le pot accesa prin apelarea unui anumit număr național nongeografic din subdomeniile 0ZAB = 0801 sau 0ZAB = 0803 ale PNN, apelul fiind rutat către destinația specificată de abonatul serviciului cu cost partajat, destinație care poate consta în unul sau mai multe numere naționale geografice sau independente de locație pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe.

⁵⁹ Shared costs, în engleză.

Costurile apelului către serviciile cu cost partajat sunt împărțite între utilizatorul final (apelantul) și abonatul serviciului apelat (de exemplu, o societate comercială).

În conformitate cu art. 22 alin. (2) și (3) din Decizia președintelui ANCOM nr. 375/2013 tarifele percepute utilizatorului final (apelantului) pentru accesarea acestor servicii nu pot depăși tariful unui apel local în interiorul rețelei sau tariful unic aplicabil apelurilor în interiorul rețelei, în cazul numerelor din subdomeniul 0ZAB = 0801 al PNN, respectiv tariful unui apel național în interiorul rețelei, în cazul numerelor din subdomeniul 0ZAB = 0803 al PNN.

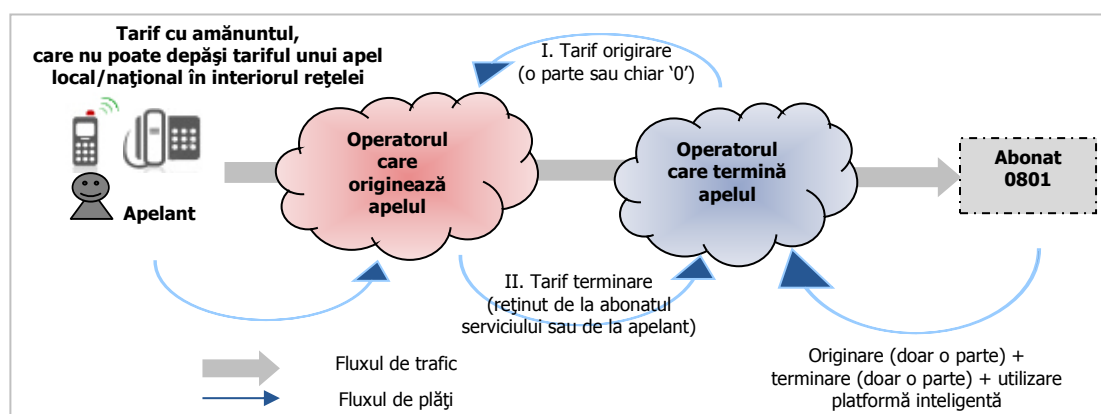
În practică, interesul pentru serviciile cu costuri partajate este foarte scăzut, fapt demonstrat și de lipsa acordurilor de interconectare încheiate între operatori pentru asigurarea accesului din alte rețele la aceste servicii. Mai mult, până în luna martie 2016, au fost alocate numere din subdomeniul 0ZAB = 0801 către un număr de doar 5 furnizori (GTS Telecom S.R.L., Nextgen Communications S.R.L., Nobel Romania S.R.L., Telekom Romania Communications S.A. și UPC Romania S.R.L.), însă niciun număr din subdomeniul 0ZAB = 0803. De asemenea, din răspunsurile operatorilor la chestionarul transmis în scopul revizuirii pieței relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie este important de menționat că, la sfârșitul anului 2015, Telekom Romania Communications S.A. era singurul furnizor care asigna numere pentru servicii cu costuri partajate, numerele alocate acestor servicii fiind apelabile doar în rețeaua proprie.

În condițiile în care, la nivelul pieței de gros, ar exista acorduri de interconectare între operatori pentru serviciile cu costuri partajate, în funcție de înțelegerile dintre aceștia, ar putea fi identificate, teoretic, mai multe fluxuri de plăți:

- operatorul rețelei în care se termină apelul ar plăti operatorului rețelei în care este originat apelul tariful de interconectare în vederea originării apelurilor la puncte fixe;
- nu ar exista flux de plăți între operatorul rețelei în care se termină apelul și operatorul rețelei în care este originat apelul, fiecare dintre cei doi recuperându-și costurile de interconectare din tarifele precepute la nivel cu amănuntul apelantului și, respectiv, abonatului serviciului;
- operatorul rețelei în care se termină apelul ar percepe operatorului rețelei în care este originat apelul tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, care va fi recuperat din tariful cu amănuntul perceput utilizatorului final.

Fluxurile de plăți descrise în primele două cazuri nu includ plata serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor în alte rețele, iar, în ultimul caz, abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață. O schemă corespunzătoare serviciilor de apeluri către numerele pentru servicii cu costuri partajate este prezentată în figura nr. III.8.

Figura nr. III.8. Apeluri către numere din subdomeniile 0ZAB = 0801 ale PNN alocate altor furnizori pentru servicii cu costuri partajate

Sursă: ANCOM

(iii) Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile cu trafic atipic

Serviciile cu trafic atipic presupun originarea unui număr mare de apeluri în intervale scurte de timp (de exemplu, televotare). Aceste servicii sunt furnizate prin intermediul unei platforme inteligente la care orice utilizator final al unui serviciu de telefonie (apelantul) are acces prin apelarea unui anumit număr național nongeografic din subdomeniul 0ZAB = 0805 al PNN, alocat operatorului rețelei inteligente care asigură accesul la serviciul cu valoare adăugată. Utilizatorul final (apelantul) va plăti un tarif mai mare decât tariful normal pentru un apel deoarece acest tarif perceput este compus din costul apelului și costul aferent utilizării platformei inteligente.

Numere naționale nongeografice din subdomeniul 0ZAB = 0805 din PNN au fost alocate către 7 furnizori (GTS Telecom S.R.L., Intersat S.R.L., Iristel Romania S.R.L., Nextgen Communications S.R.L., RCS & RDS S.A., Telekom Romania Communications S.A. și, respectiv, UPC Romania S.R.L.), iar, conform informațiilor valabile la sfârșitul anului 2016, ✕ și ✕ activaseră numere din acest subdomeniu. Deși traficul către astfel de numere este nesemnificativ comparativ cu traficul realizat către alte categorii de numere prevăzute în PNN, Autoritatea consideră oportună menționarea acestor servicii în contextul analizei de piață corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, având în vedere că serviciile de apeluri către numere din subdomeniul 0ZAB = 0805 din PNN pot fi furnizate într-un interval de timp scurt și fără investiții semnificative de către furnizorii care dețin drept de utilizare a resurselor de numerotație respective și care operează deja o platformă inteligentă (furnizează deja servicii de acces la servicii cu valoare adăugată).

Fluxurile de trafic și plăți aferente serviciilor de apeluri către numere pentru servicii cu trafic atipic sunt similare celor ale serviciilor de apeluri către numere nongeografice din domeniul 0Z = 09 al PNN, pentru servicii cu tarif special și vor fi prezentate în cele ce urmează.

Nivelul de concurență în cazul furnizării serviciilor cu trafic atipic depinde de puterea de contracarare sau negociere a abonatului serviciului. Aceasta se manifestă, de regulă, atunci când abonatul serviciului achiziționează un volum important de servicii oferite de operator, când poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective, posibilitate strâns legată de numărul de operatori prezenți pe piață care oferă servicii de rețea inteligentă, sau când abonatul serviciului și-ar putea auto-furniza serviciile respective. Prin urmare, în acest caz, abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață.

(iv) Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile de transmisiuni de date/acces la internet prin dial-up (0870)

Din cei 6 furnizori de rețele publice de telefonie fixă care, la începutul lunii martie 2016, aveau dreptul de a asigna resurse de numerotație din subdomeniul 0ZAB = 0870 al PNN pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, pe baza licențelor de utilizare a resurselor de numerotație acordate, numai Telekom Romania Communications S.A. oferea furnizorilor de servicii de transmisiuni de date/acces la internet posibilitatea de a se conecta la rețeaua sa pentru a putea furniza servicii de acces de tip dial-up la transmisiuni de date/internet pe piața cu amănuntul prin utilizarea unor numere nongeografice, dat fiind interesul extrem de scăzut al utilizatorilor pentru aceste servicii în condițiile disponibilității serviciilor de acces dedicat în bandă largă.

Acordurile pentru furnizarea serviciilor de acces dial-up la transmisiuni de date/internet, utilizând numere nongeografice de forma 0870xxxxxx, se caracterizează prin faptul că tarifele cu amănuntul sunt stabilite de furnizorul de servicii de internet, iar utilizatorul final plătește utilizarea serviciului de transmisiuni de date/internet furnizorului serviciului de acces sau operatorului în rețeaua căruia este originat apelul, în funcție de durata fiecărui apel pentru acces la internet. Operatorul în rețeaua căruia

sunt originare apelurile către un număr de forma 0870xxxxxx colectează sumele corespunzătoare acestui trafic, urmând ca decontarea cu furnizorul serviciului de transmisiuni de date/acces la internet să se realizeze conform contractului încheiat între aceste părți.

Mai mult, în prezent, operatorul rețelei în care se termină apelurile dial-up este și operatorul rețelei în care se originează, în speță Telekom Romania Communications S.A., practic neexistând relații comerciale la nivelul pieței de gros a serviciilor de terminare la numere nongeografice de forma 0870xxxxxx, și nu se întrevide o schimbare în acest sens în orizontul de timp al analizei de piață, dată fiind cererea aproape inexistentă pentru aceste servicii.

De asemenea, este foarte important de menționat că, în ultima perioadă (2011 – 2016), în condițiile investițiilor tot mai mari realizate în alte tehnologii de acces la internet ca răspuns la dezvoltarea de aplicații tot mai complexe imposibil de accesat de către utilizatorii serviciilor de tip dial-up (descărcarea unor fișiere mari, jocuri video, streaming video etc.), tehnologia dial-up a devenit perimată, iar serviciile de acces de tip dial-up la internet și transmisiuni de date sunt din ce în ce mai puțin utilizate. Astfel, la data de 31 decembrie 2016, utilizarea serviciilor de acces la internet prin dial-up a fost infimă, înregistrându-se un trafic de numai 48 mii minute pe parcursul anului 2016, față de 4,3 milioane minute înregistrate în anul 2011 (semnificativ mai puțin decât cele 14 milioane de minute de trafic de acces la internet de tip dial-up înregistrat în anul 2010, spre exemplu).

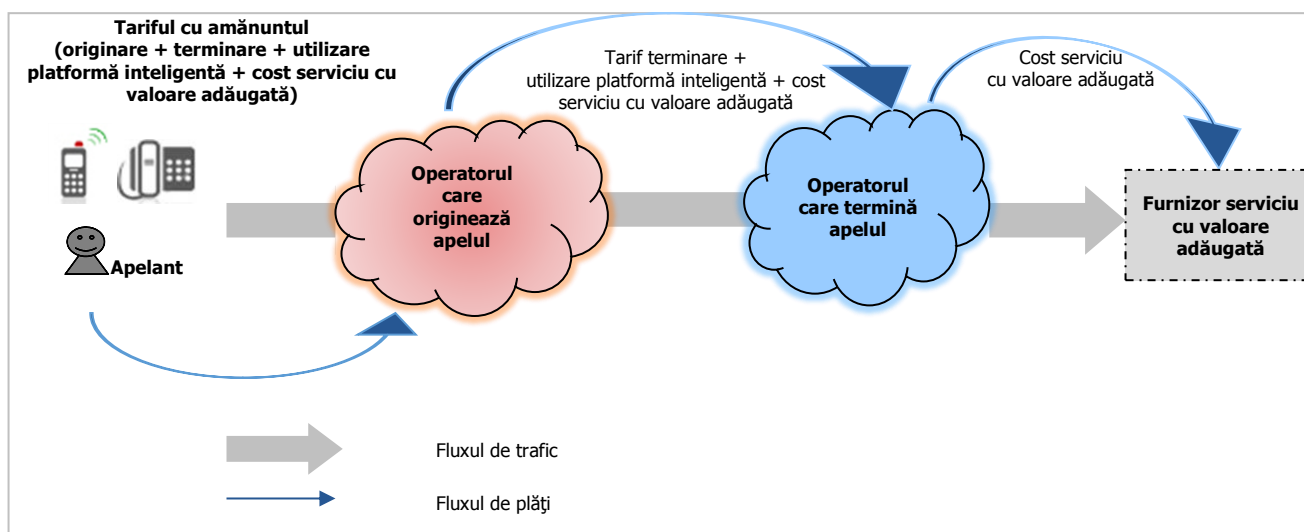
(v) Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile cu tarif special

Prin apelarea numerelor nongeografice din domeniul OZ = 09 al PNN pentru servicii cu tarif special, utilizatorilor finali le sunt furnizate servicii de conținut prin intermediul unei platforme inteligente, aceste resurse de numerotație fiind alocate operatorilor de rețele inteligente, care asigură accesul la serviciile cu valoare adăugată. În cazul apelurilor către numere nongeografice din domeniul OZ = 09 al PNN pentru servicii cu tarif special, operatorul din rețeaua căruia sunt originare apelurile încasează tariful cu amănuntul de la abonații proprii (figura nr. III.9.). Utilizatorul final (apelantul) plătește un tarif mai mare decât tariful normal pentru un apel deoarece acest tarif perceput este compus din costul apelului, costul aferent utilizării platformei inteligente, precum și costul informației și/sau serviciului de conținut obținut prin intermediul apelului respectiv.

Furnizarea de servicii de interes general prin apelarea numerelor naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde v=5-9 (de exemplu, 1958 – ora exactă sau 1951 – informații diverse) se realizează în mod similar furnizării de servicii de apeluri către numerele nongeografice din domeniul OZ = 09 al PNN, fluxurile financiare implicate fiind cele descrise mai sus. Conform informațiilor disponibile Autorității, numerele respective sunt implementate în rețeaua Telekom Romania Communications S.A., fiind accesibile din orice rețea publică de telefonie interconectată cu rețeaua furnizorului fost monopolist, gradul de utilizare a acestora fiind scăzut.

Operatorul rețelei în care se termină apelul percepe din tariful cu amănuntul, colectat de către operatorul rețelei de unde se originează apelul, tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, costurile aferente utilizării platformei inteligente a operatorului rețelei în care se termină apelul, precum și partea din tariful cu amănuntul corespunzătoare valorii adăugate a serviciului respectiv, urmând a se deconta cu furnizorul de servicii cu valoare adăugată în ceea ce privește costul furnizării acestora.

Figura nr. III.9. Apeluri către numere pentru servicii cu tarif special

Sursă: ANCOM

Nivelul de concurență în cazul furnizării acestor servicii depinde de puterea de contracarare sau negociere a abonatului serviciului. Aceasta se manifestă, de regulă, atunci când abonatul serviciului achiziționează un volum important din serviciile oferite de operator, când poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective, posibilitate strâns legată de numărul de operatori prezenți pe piață care oferă servicii de rețea inteligentă, sau când abonatul serviciului și-ar putea auto-furniza produsele respective. Prin urmare, în acest caz, abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață.

Referitor la serviciile de terminare a apelurilor la numerele naționale scurte pentru informații privind abonații de forma 118(xyz), este important a evidenția faptul că, în cursul anului 2009, societatea Infoclick S.A. și societatea Newsphone Hellas S.A., reprezentată în România prin „Newsphone Hellas” S.A. Atena Grecia Sucursala București, au fost desemnate, împreună, furnizori de serviciu universal pentru o perioadă de 2 ani de la momentul punerii la dispoziția utilizatorilor finali a unui serviciu de informații privind abonații prin intermediul căruia utilizatorii finali să poată accesa cel puțin informațiile cu privire la numerele de telefon/fax ale abonaților tuturor furnizorilor de servicii de comunicații electronice din România care atribuie numere de telefon abonaților. Ulterior, la data de 31 martie 2011, celor două societăți le-a fost retrasă calitatea de furnizori de serviciu universal din cauza nerespectării unora dintre obligațiile asumate în cursul procedurii de desemnare.

Pe de altă parte, ANCOM a alocat, până în martie 2016, mai multe numere pentru servicii de informații privind abonații, de forma 118(xyz), către 6 furnizori. În acest context, au fost asigurate premisele existenței unei concurențe efective pentru furnizarea serviciilor de informații privind abonații. Totuși, în situația în care Autoritatea va aprecia ca fiind necesară desemnarea unui nou furnizor de serviciu universal pentru punerea la dispoziția utilizatorilor finali a unui serviciu de informații privind abonații, toți cei 6 furnizori, cărora le-au fost alocate numere de forma 118(xyz), vor putea participa la procedura de selecție.

Fluxurile de trafic și plăți aferente serviciilor de apeluri către numere scurte de forma 118(xyz) pentru servicii de informații privind abonații sunt similare celor ale serviciilor de apeluri către numere nongeografice din domeniul OZ = 09 al PNN, pentru servicii cu tarif special.

Sintetizând, factorul principal de diferențiere între serviciile de terminare a apelurilor către servicii cu valoare adăugată, respectiv servicii de transmisiuni de date și acces la internet, pe de o parte, și serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („origine către oricine”), pe de altă parte, îl reprezintă posibilitatea pe care o are un furnizor de servicii cu valoare adăugată sau de servicii de acces la transmisiuni de date și internet de a negocia tarifele cu

operatorul rețelei în care se termină apelurile. De altfel, un astfel de punct de vedere este exprimat și în Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea 2014/710/UE privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*⁶⁰, menționându-se că, de regulă, serviciile de terminare către numerotația nongeografică asigurate de furnizorii de servicii cu valoare adăugată și alte servicii sunt caracterizate de o dinamică concurențială diferită de cea corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, în cazul apelurilor de tipul „oricine către oricine”. Prin urmare, cu toate că aceste două categorii de servicii de terminare prezintă aceeași funcționalitate din punct de vedere al modalității de furnizare, ele formează piețe distincte ale produsului, urmare a diferențelor existente între mecanismele de tarifare și între fluxurile financiare asociate acestora, substituibilitatea cererii fiind inexistentă.

Din punct de vedere al substituibilității ofertei, terminarea apelurilor la puncte fixe necesită, în majoritatea cazurilor, servicii de terminare geografică și, implicit, rețele de acces locale cu o acoperire geografică semnificativă. Apelurile către serviciile cu valoare adăugată, servicii de acces la transmisiuni de date și internet sau celelalte servicii de comunicații electronice considerate anterior implică terminare nongeografică care poate fi furnizată fără a fi necesară operarea unei rețele cu un grad mare de acoperire. În același timp, din punct de vedere al eficienței investițiilor și al profitabilității operatorilor de rețele, există diferențe semnificative între punerea la dispoziție de puncte de acces furnizorilor de servicii de transmisiuni de date și de acces la internet sau abonaților serviciilor de rețea inteligentă (furnizori de servicii cu valoare adăugată), pe de o parte, respectiv punerea la dispoziție de puncte de acces utilizatorilor finali, pe de altă parte, cei din prima categorie generând un trafic considerabil mai mare la nivel de punct de acces în comparație cu cei din a doua categorie. Prin urmare, un furnizor poate intra pe piață într-un interval de timp relativ redus pentru a oferi servicii de terminare a apelurilor pentru servicii de rețea inteligentă, ca urmare a unei creșteri cu 5-10% a tarifelor unui furnizor monopolist ipotetic, fără a fi nevoie de investiții majore și fără a înregistra costuri greu sau imposibil de recuperat.

În ceea ce privește posibilitatea de a oferi servicii de terminare a apelurilor la numerele geografice sau independente de locație, pentru a putea oferi, la nivel cu amănuntul, apeluri de tipul „oricine către oricine”, investițiile ridicate pe care le presupune construirea unei rețele de acces, respectiv existența economiilor de scară și de scop, specifice unei astfel de rețele, împiedică intrarea pe piață a unui furnizor într-o perioadă de timp rezonabilă și fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile.

Așadar, pe baza analizei criteriilor substituibilității cererii și ofertei, ANCOM menține concluzia din precedenta analiză de piață conform căreia ***serviciile de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și la numerele naționale nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numerele geografice sau independente de locație pentru apeluri de tipul „oricine către oricine”.***

Așa cum s-a arătat mai sus, furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și acces la serviciile de transmisiuni de date și internet nu implică existența unei rețele cu un grad mare de acoperire, prezentând un nivel ridicat de eficiență a investițiilor. Prin urmare, un furnizor poate intra pe piață într-un interval de timp rezonabil pentru a oferi servicii de terminare a apelurilor pentru servicii de rețea inteligentă fără investiții mari sau costuri irecuperabile. Astfel, având în vedere barierele reduse existente la intrarea pe piață și faptul că în orizontul de timp al analizei există caracteristici care să determine evoluția piețelor furnizării serviciilor de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și acces la servicii de transmisiuni de date și la internet către o concurență efectivă, rezultă că piețele aferente acestor servicii nu îndeplinesc criteriile necesare pentru a fi considerate piețe ale căror caracteristici să poată justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina unor eventuali furnizori de rețele și de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă.

---

⁶⁰ A se vedea Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE, secțiunea 4.1.3., pag. 29.

3.2.5. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la numărul unic pentru apeluri de urgență 112

În ceea ce privește funcționarea numărului unic pentru apeluri de urgență, aceasta este reglementată de prevederi legale speciale cuprinse în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2008⁶¹. Acest număr asigură furnizarea, în mod gratuit, a unui serviciu special pentru situații de urgență, fiind accesibil din orice rețea publică de telefonie și presupune identificarea naturii urgenței părții apelante în vederea repartizării apelului către serviciul public corespunzător (ambulanță, pompieri, poliție, jandarmerie).

Potrivit prevederilor art. 24 din Decizia președintelui ANC nr. 1023/2008⁶² furnizorii de rețele publice de telefonie nu datorează administratorului Sistemul național unic pentru apeluri de urgență (denumit, în continuare, *SNUAU*) un tarif pentru serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la serviciul de urgență 112 și nici furnizorului de tranzit comutat al apelurilor către SNUAU, care asigură conectarea SNUAU cu rețelele publice de comunicații electronice (respectiv, Telekom Romania Communications S.A.), tarif de tranzit.

Prin urmare, având în vedere reglementările speciale existente cu privire la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, ANCOM consideră, în continuare, că ***serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numărul unic pentru apeluri de urgență 112 constituie o piață relevantă distinctă de piața serviciilor de terminare a apelurilor către numerele geografice, independente de locație ori numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde v=0-4, pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general.***

3.2.6. Analiza de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile

Pentru a evalua măsura în care serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile într-o rețea publică de telefonie și serviciile de terminare a apelurilor la numere geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) formează o singură piață relevantă, ANCOM reanalizează substituibilitatea cererii și a ofertei, atât la nivelul pieței de gros (constrângerile directe), cât și la nivelul pieței cu amănuntul (constrângerile indirecte).

La nivelul pieței de gros, substituibilitatea cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe cu cererea pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile este inexistentă, cererea de servicii la nivel de gros fiind direct determinată de cea de la nivel cu amănuntul. Astfel, dacă apelantul dorește realizarea unei convorbiri telefonice către un număr geografic sau către un număr independent de locație, furnizorul apelului nu are altă variantă decât să achiziționeze serviciile de terminare de la furnizorul părții apelate/operatorul în rețeaua căruia este implementat numărul geografic sau independent de locație respectiv.

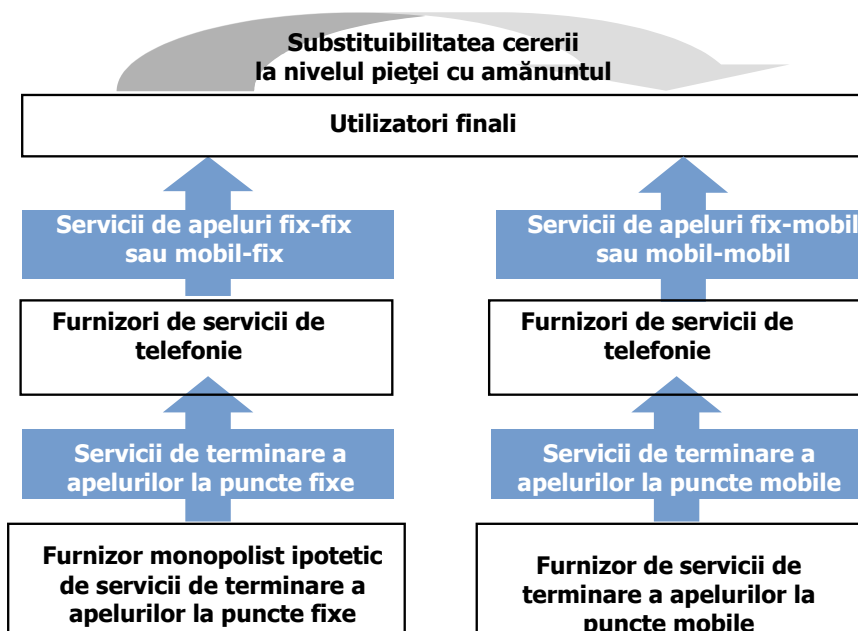
Includerea în aceeași piață a celor două tipuri de servicii furnizate la nivel de gros (serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe și, respectiv, serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile) ar putea fi posibilă numai în cazul în care ar exista o constrângere indirectă de preț semnificativă, consecință a substituibilității, la nivel cu amănuntul, a serviciilor de apeluri fix-fix sau mobil-fix cu serviciile de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil (figura nr. III.10.). Astfel, în cazul în care un furnizor monopolist ipotetic ar crește tariful pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, atunci prețul apelurilor fix-fix și, respectiv, al celor mobil-fix, furnizate la nivel cu amănuntul ar crește, iar utilizatorii finali ar fi stimulați să achiziționeze servicii de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil. În consecință,

⁶¹Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 160/2008, cu modificările și completările ulterioare.

⁶²Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Comunicații nr. 1023/2008 privind realizarea comunicațiilor către Sistemul național unic pentru apeluri de urgență, cu modificările și completările ulterioare.

furnizorii de servicii de telefonie ar putea înregistra o scădere a numărului de apeluri fix-fix și, respectiv, mobil-fix în favoarea serviciilor de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil. Prin urmare, volumul vânzărilor realizate de un furnizor monopolist ipotetic de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe ar putea scădea.

Figura nr. III.10. Descrierea constrângerilor indirecte de ordin tarifar

Sursă: ANCOM

Cu toate acestea, este important de menționat că, după cum se arată și în Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE⁶³, chiar dacă serviciile de apeluri fix-mobil și/sau mobil-mobil ar reprezenta un substitut la nivel cu amănuntul pentru serviciile de apeluri fix-fix și/sau mobil-fix, o definiție mai largă a pieței cu amănuntul care să includă atât serviciile de apeluri la puncte fixe, cât și serviciile de apeluri la puncte mobile nu determină neapărat o definiție simetrică a pieței corespunzătoare de gros, care să includă atât serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, cât și serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile în aceeași piață relevantă a produsului.

Astfel, influența relativă a constrângerii indirecte de preț depinde de doi factori principali: de ponderea costurilor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în costul total al furnizării serviciilor de apeluri fix-fix și, respectiv, mobil-fix, pe de o parte, și de gradul de substituibilitate a cererii/amploarea substituibilității cererii între serviciile de apeluri fix-fix sau mobil-fix și serviciile de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil, pe de altă parte.

În ceea ce privește substituibilitatea serviciilor de apeluri la nivel cu amănuntul, în anul 2009, conform „Referatului de aprobare la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe”⁶⁴, au fost realizate analize de substituibilitate între serviciile de apeluri locale/naționale la puncte fixe și serviciile de apeluri la puncte fixe către rețele publice mobile (apeluri fix-mobil), respectiv analize de substituibilitate între apelurile la puncte mobile și apelurile la puncte fixe (locale, naționale, internaționale) sau apeluri către rețelele publice mobile.

⁶³ A se vedea Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE, secțiunea 4.1.3., pag. 28.

⁶⁴ Disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/forms_files/126761704_referat_aprobare_access_and_calls.pdf.

Astfel, ținând cont de diferențele semnificative existente între situația concurențială în ceea ce privește furnizarea apelurilor locale/naționale la puncte fixe și situația concurențială în ceea ce privește apelurile la puncte fixe către rețelele publice mobile (spre exemplu, preferința utilizatorilor finali pentru realizarea de apeluri locale sau naționale în aceeași rețea publică fixă – apeluri „on-net”, substituibilitatea imperfectă între cele două categorii de servicii de apeluri - faptul că, în cazul unui apel către un număr de telefonie mobilă, partea apelată poate fi contactată în timp ce se află în mișcare, în timp ce varianta inversă nu este fezabilă, dat fiind că un apel fix-mobil poate fi înlocuit cu un apel local sau național la puncte fixe doar în situația în care persoana apelată se află într-o locație fixă, variațiile de calitate a convorbirii care pot apărea în cazul unui apel fix-mobil, dar care sunt improbabile în cazul unui apel local sau național etc.), ANCOM a considerat că cele două categorii de apeluri nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

De asemenea, apelurile la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu apelurile la puncte fixe. Chiar dacă evoluțiile divergente ale traficului de voce realizat la puncte fixe și, respectiv, traficului de voce realizat la puncte mobile reprezintă indicii că există un anumit grad de substituibilitate între cele două categorii de servicii, faptul că, din punct de vedere funcțional, această relație ar fi mai degrabă unidirecțională, într-un singur sens, și anume înlocuirea unui apel la puncte fixe cu un apel la puncte mobile ș.a.m.d., concluzia Autorității a fost că apelurile originare la puncte mobile către rețele publice fixe nu fac parte din aceeași piață cu apelurile originare la puncte fixe către rețele publice fixe din România, apelurile mobil-mobil nu fac parte din aceeași piață cu apelurile fix-mobil și apelurile la puncte mobile către destinații internaționale nu fac parte din aceeași piață cu apelurile la puncte fixe către destinații internaționale.

Piața cu amănuntul a serviciilor de apeluri nu a suferit modificări semnificative față de situația existentă la precedentă analiză de piață. Astfel, în ceea ce privește nivelul tarifelor practicate pe piața cu amănuntul, acestea variază în general de la 0 eurocenți/minut, în cazul minutelor incluse, indiferent de tipul de apel, până la 3,35 eurocenți/minut în cazul apelurilor fix-fix, 16,74 eurocenți/minut în cazul apelurilor fix-mobil și, respectiv, 20 eurocenți/minut în cazul apelurilor mobil-mobil. În aceste condiții, din punctul de vedere al substituibilității cererii, probabilitatea ca un utilizator să substituie un apel fix-fix cu un apel fix-mobil sau mobil-mobil, luând în calcul o creștere semnificativă și de durată cu 5-10% (corespunzătoare testului monopolistului ipotetic) a tarifului unui apel fix-fix, este foarte redusă, întrucât, în general, costul acestora este semnificativ mai mare decât cel al unui apel fix-fix.

Având în vedere că, în perioada scursă de la ultima analiză de piață și până în prezent nu au avut loc modificări majore la nivelul pieței cu amănuntul, concluziile analizei precedente cu privire la substituibilitatea serviciilor de apeluri rămân valabile, astfel încât ANCOM consideră că ***serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe nu pot fi substituite cu serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte mobile, formând piețe ale produsului distincte***. Această concluzie se desprinde ca urmare a faptului că nu există o constrângere indirectă de preț asupra serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe ca urmare a substituibilității, la nivel cu amănuntul, a serviciilor de apeluri fix-fix sau mobil-fix cu apelurile fix-mobil sau mobil-mobil.

3.2.7. Analiza necesității definirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie

Având în vedere specificul serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, ANCOM reanalizează în cele ce urmează necesitatea definirii unei piețe distincte a serviciilor de terminare în fiecare rețea publică de telefonie⁶⁵. Alte posibilități sunt fie definirea unei singure piețe pentru terminarea la puncte fixe în toate rețelele publice de telefonie la puncte fixe, fie, la polul opus, definirea unor piețe distincte pentru serviciile de terminare a apelurilor la fiecare număr, asignat fiecărui

⁶⁵ În Nota Explicativă ce însoțește Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/UE, secțiunea 4.1.3., pag. 28, este specificat că piața relevantă este delimitată de fiecare rețea fixă prin intermediul căreia se realizează terminarea de apeluri în parte.

abonat, în fiecare rețea de telefonie. În cele ce urmează, Autoritatea pornește analiza cu privire la delimitarea pieței relevante a produsului de la varianta cea mai puțin restrictivă – definirea unei singure piețe relevante pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, urmând ca, pe baza criteriilor substituibilității cererii și ofertei, să delimiteze cu acuratețe gradul de detaliu la care trebuie definită piața relevantă a produsului.

După cum a fost evidențiat și anterior, pentru a oferi utilizatorilor finali – care sunt fie clienți proprii, fie clienții altor furnizori, prin serviciul de tranzit al apelurilor – posibilitatea de a beneficia în mod permanent de servicii de telefonie destinate publicului, care să le permită primirea și inițierea de apeluri, furnizorii de rețele publice de telefonie trebuie să achiziționeze servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor (de voce și fax) în rețelele altor operatori, inclusiv servicii de terminare a apelurilor pentru acces dial-up la servicii de transmisiuni de date și acces la internet și servicii de terminare a apelurilor la numere naționale nongeografice pentru servicii de rețea inteligentă, asigurând astfel finalizarea apelurilor inițiate de proprii abonați la cât mai multe destinații.

Serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor de tipul „oricine către oricine” prezintă caracteristici tehnice similare, chiar dacă operatorii pot utiliza tehnologii variate, respectiv rețele cu arhitecturi și topologii diferite. Totuși, elasticitatea cererii în funcție de preț pentru serviciile de terminare este scăzută, iar tarifele pe piața cu amănuntul nu determină constrângeri pe piața de gros. Acest lucru este o consecință a faptului că furnizorul de servicii de telefonie al utilizatorului apelant, denumit generic utilizatorul A, nu are altă opțiune decât de a achiziționa serviciul de terminare de la furnizorul utilizatorului B, dat fiind că A vrea să-l apeleze pe B. Prin urmare, substituibilitatea cererii este inexistentă, terminarea neputând-se realiza în rețeaua utilizatorului B fără cooperarea deținătorului acesteia. În cazul în care utilizatorul B ar avea asignate două numere de telefon, fiind abonat la două servicii de telefonie furnizate de operatori diferiți, este aproape imposibil ca operatorul abonatului A să cunoască aceste informații și să opteze pentru achiziționarea serviciului de terminare de la unul dintre cei doi furnizori de servicii ai utilizatorului B. Așadar, două servicii de terminare în rețelele publice diferite de telefonie către același abonat nu pot fi considerate substituibile din punct de vedere al cererii.

Lipsa substituibilității cererii sugerează faptul că furnizarea de apeluri către fiecare destinație individuală poate determina piețe relevante diferite, un furnizor monopolist ipotetic având posibilitatea de a crește în mod profitabil, peste nivelul competitiv, tarifele cu amănuntul către destinații specifice. Cu toate acestea, este puțin probabil ca furnizorii de servicii de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul să dețină suficiente informații privind elasticitatea cererii de apeluri către destinații individuale care să le permită să practice în mod profitabil tarife discriminatorii între numerele asignate fiecărui abonat. Aceleași concluzii sunt valabile și în cazul tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros. În concluzie, existența unor constrângeri concurențiale comune în privința tarifelor determină posibilitatea extinderii definiției pieței relevante a produsului astfel încât aceasta să includă serviciile de terminare a tuturor apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

În ceea ce privește oferta pe piața de gros, aceasta este determinată de furnizorii de rețele publice de telefonie care asigură terminarea apelurilor transmise de la unul sau mai multe puncte de acces către proprii abonați. Furnizorii de rețele publice de telefonie care operează o rețea de acces sunt principalii furnizori ai serviciilor de terminare a apelurilor.

Pentru ca oferta unui operator să poată fi înlocuită cu cea a altui operator, singura soluție este ca potențialul concurent să achiziționeze rețeaua celuilalt. Însă acest lucru nu este posibil într-un interval scurt de timp și fără investiții semnificative. Chiar și în cazul operatorilor alternativi care furnizează servicii de telefonie prin acces total sau partajat la bucla locală, furnizorul buclei locale nu poate substitui serviciile de terminare furnizate de operatorii alternativi care utilizează bucla locală deoarece nu controlează resursele de numerotație asignate de aceștia abonaților lor. Astfel, substituibilitatea din punctul de vedere al ofertei între serviciile de terminare în diferite rețele publice de telefonie la puncte fixe este practic inexistentă.

Considerentele menționate anterior au dus la concluzia că piața relevantă trebuie definită cel puțin la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie. Pe de altă parte, definirea pieței relevante a serviciului de terminare a apelurilor la diversele tipuri de numerotație este omogenă, tarifarea aplicându-se uniform pentru apelurile provenite din rețeaua unui anumit operator, astfel încât este necesară definirea

unei piețe relevante care să includă serviciile de terminare a tuturor apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

Prin urmare, pe baza criteriilor substituibilității cererii și ofertei, ANCOM menține concluzia din analiza anterioară a pieței relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie conform căreia **serviciul de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie și serviciul de terminare a apelurilor într-o altă rețea publică de telefonie nu fac parte din aceeași piață relevantă, formând piețe relevante distincte.**

3.2.8. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere geografice/independente de locație furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate)

Serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe într-o rețea publică de telefonie furnizate pentru propria activitate se referă la terminarea apelurilor abonațiilor proprii în propria rețea de telefonie.

Ținând cont de faptul că serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua unui operator nu sunt substituibile cu serviciile de terminare a apelurilor în rețeaua altui operator, Autoritatea își menține punctul de vedere prezentat în precedenta analiză de piață, considerând că includerea sau excluderea traficului rezultat din terminarea în propria rețea a apelurilor propriilor abonați nu are niciun impact în ceea ce privește constrângerile competitive pe care le poate avea asupra unui operator care furnizează servicii de terminare în propria rețea. De asemenea, fiecare furnizor de servicii de telefonie la puncte fixe deține o cotă de piață de 100% aferentă serviciilor de terminare în propria rețea, independent de includerea sau excluderea serviciilor de terminare auto-furnizate.

În aceste condiții și având în vedere faptul că este lipsită de importanță o defalcare a pieței în funcție de rețeaua din care este originat și în care este terminat un apel, deoarece nu are implicații asupra argumentelor prezentate anterior, concluzia Autorității este că **serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate de operatorii rețelelor publice de telefonie pentru asigurarea terminării apelurilor în propriile rețele sunt incluse în piața relevantă.**

3.2.9. Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate de ANCOM

Pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANCOM definește piața relevantă a produsului după cum urmează:

Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, care cuprinde serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice, numere independente de locație și numere naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy, unde $v=0-4$, pentru servicii de interes public la nivel național sau pentru servicii de interes general, în fiecare rețea publică de telefonie, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui terț utilizând tehnologia VoIP.

3.3. Piața geografică relevantă

Piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene astfel încât se pot delimita arii geografice vecine urmare a unor condiții concurențiale diferite.

Dimensiunea geografică a pieței relevante în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe se analizează pornind de la aria de acoperire a rețelelor ce permit furnizarea acestor servicii. Astfel, aria acoperită de o rețea reprezintă principalul criteriu de definire a pieței geografice relevante, având în vedere faptul că manifestarea concurenței este dependentă de prezența și disponibilitatea infrastructurii pentru furnizarea de servicii de terminare în aria respectivă.

Prin urmare, pornind de la întinderea rețelei și de la aria pentru care există drepturile de furnizare a rețelelor publice de telefonie, respectiv având în vedere faptul că serviciile de terminare sunt oferite către și de către toți operatorii de rețele publice de telefonie din România în aceleași condiții, indiferent de locația geografică a punctului terminal al apelului, ***piața geografică a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie se definește la nivel național, iar dimensiunea geografică a fiecărei piețe relevante a produsului corespunde acoperirii geografice a rețelei fiecărui operator.***

3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate

Piețele relevante ale produsului

Conform datelor disponibile la data de 30.04.2017, ANCOM identifică 35 piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de următorii furnizori:

1. Societatea „ALIZEE TELECOM NETWORK” - S.R.L.
2. Societatea „2K TELECOM” - S.R.L.
3. Societatea „A1 TELECOM NETWORK ISP” - S.R.L.
4. Societatea „ADA VOICE” - S.R.L.
5. Societatea „ADISAM TELECOM” - S.A.
6. Societatea „CANAL S” - S.R.L.
7. Societatea „CARO NETWORK” - S.R.L.
8. Societatea „COMBRIDGE” - S.R.L.
9. Societatea „CONNEX-RO” - S.R.L.
10. Societatea „DIGITAL CABLE SYSTEMS” - S.A.
11. Societatea „DOTRO TELECOM” - S.R.L.
12. Societatea „EUROWEB ROMANIA” - S.A.
13. Societatea „GTS TELECOM” - S.R.L.
14. Societatea „INES GROUP” - S.R.L.
15. Societatea „INTERSAT” - S.R.L.
16. Societatea „IRISTEL ROMANIA” - S.R.L.
17. Societatea „MEDIA SAT” - S.R.L.
18. „Societatea NAȚIONALĂ DE RADIOCOMUNICAȚII” - S.A.
19. Societatea „NET-CONNECT COMMUNICATIONS” - S.R.L.
20. Societatea „NEXTGEN COMMUNICATIONS” - S.R.L.
21. Societatea „NOBEL ROMANIA” - S.R.L.
22. Societatea „ORANGE ROMÂNIA” - S.A.
23. Societatea „PHOENIX TELECOM” - S.R.L.
24. Societatea „PRIME TELECOM” - S.R.L.
25. Societatea „RCS & RDS” - S.A.
26. Societatea „SPICE TELECOM” - S.R.L.-D.
27. Societatea „TELCOR COMMUNICATIONS” - S.R.L.
28. Societatea „TELEKOM ROMANIA COMMUNICATIONS” - S.A.
29. Societatea „TELEKOM ROMANIA MOBILE COMMUNICATIONS” - S.A.
30. Societatea „TRANS TEL SERVICES” - S.R.L.
31. Societatea „UPC ROMANIA” - S.R.L.
32. Societatea „VITANIC RO” - S.R.L.
33. Societatea „VIVA TELECOM” - S.R.L.
34. Societatea „VODAFONE ROMANIA” - S.A.
35. Societatea „VOLOCALL” - S.R.L.

Piețele identificate sunt piețe de gros, pe care pot fi impuse obligații *ex ante* în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011.

Piețele geografice relevante

Piețele geografice relevante sunt piețe naționale, determinate de acoperirea geografică a rețelei operate de fiecare furnizor în parte.

Capitolul IV

Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie și determinarea eventualelor furnizori cu putere semnificativă pe aceste piețe

4.1. Cadrul legal

Conform capitolului VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM identifică piețele relevante din domeniul comunicațiilor electronice, iar pe piețele relevante astfel identificate efectuează periodic analize de piață în scopul determinării situației concurențiale. Dacă, în urma analizelor realizate, se constată că nu există concurență efectivă pe piețele respective, ANCOM identifică furnizorii de comunicații electronice cu putere semnificativă și impune acestora, în cazul piețelor de gros, una sau mai multe dintre obligațiile specifice prevăzute la art. 106 - 110 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011.

În cazuri excepționale, atunci când Autoritatea consideră că obligațiile menționate nu sunt suficiente pentru a asigura concurența efectivă și că există, în continuare, probleme concurențiale importante și persistente în ceea ce privește furnizarea la nivelul piețelor de gros a anumitor servicii de acces, aceasta poate impune operatorilor integrați pe verticală, în condițiile stabilite de art. 111 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, obligația de separare funcțională.

Art. 94 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 definește un furnizor de rețele sau servicii de comunicații electronice ca având putere semnificativă pe piață dacă, „[...] *individual sau împreună cu alți asemenea furnizori, se bucură pe piața respectivă de o poziție echivalentă unei poziții dominante*”. Jurisprudența constantă a instanțelor de la nivelul Uniunii Europene a definit conceptul de poziție dominantă ca fiind poziția de putere economică deținută de o întreprindere, care îi conferă capacitatea de a se opune menținerii unei concurențe efective pe piața relevantă, oferindu-i posibilitatea de se comporta în mod independent într-o măsură apreciabilă, față de concurenți, clienți și, în final, față de consumatorii săi⁶⁶. În acord cu această jurisprudență, art. 94 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 dispune că prin poziție dominantă se înțelege situația în care un furnizor de rețele sau de servicii de comunicații electronice este capabil, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Prin urmare, ținând cont de principiile dreptului concurenței și de Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C165/03, ANCOM analizează situația concurențială pe piețele identificate în cadrul capitolului III pentru a determina dacă există furnizori ce sunt capabili să se comporte, într-o măsură substanțială, independent de concurenți, clienți, respectiv de consumatori.

4.2. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate

Serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe reprezintă serviciile necesare a fi achiziționate de operatorii de rețele de comunicații electronice, pe piața de gros, în vederea furnizării de servicii de apeluri pe piața cu amănuntul. Scopul achiziționării acestora este dat de asigurarea finalizării apelurilor către utilizatorii finali.

După cum a fost subliniat și anterior, faptul că numai operatorul unei rețele este cel care poate asigura terminarea apelurilor către utilizatorii finali conectați la rețeaua respectivă determină caracterul monopolist al furnizării serviciilor de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie. Având în vedere acest aspect, în scopul analizei situației concurențiale pe piețele serviciilor de terminare a

---

⁶⁶ A se vedea considerentul nr. 65 din cauza C-27/76 (United Brands Company și United Brands Continentaal BV împotriva Comisiei Comunităților Europene), considerentul nr. 147 din cauza T-128/98 (Aéroports de Paris împotriva Comisiei Comunităților Europene).

apelurilor la puncte fixe și al identificării eventualilor furnizori cu putere semnificativă, ANCOM reevaluează principalele criterii relevante: cota de piață și stabilitatea acesteia în timp, barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale, precum și puterea de contracarare a cumpărătorilor, respectiv gradul de manifestarea a acesteia.

4.2.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia

Pornind de la definiția pieței relevante, după cum a fost determinată în capitolul III, această secțiune prezintă analiza cotelor de piață deținute de furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe și stabilitatea acestora în timp.

Piața serviciilor de terminare a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie este o piață de monopol din cauza faptului că, din punct de vedere tehnic, asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată nu se poate realiza fără cooperarea operatorului în rețeaua căruia se termină apelul respectiv. Mai mult, în condițiile sistemului de tarifare conform căruia „partea apelantă plătește”, nicio piață relevantă identificată nu prezintă potențialul de a deveni piață concurențială.

Așadar, cota de piață a fiecărui operator care asigură terminarea la puncte fixe a apelurilor provenite din alte rețele sau din propria rețea este de 100% și nici nu este previzibil, în orizontul de timp al analizei, a se modifica. Concluziile cu privire la analiza cotei de piață și a stabilității acesteia în timp oferă un indiciu cu privire la existența puterii semnificative pe piață.

Jurisprudența instanțelor de la nivelul Uniunii Europene subliniază faptul că o cotă de piață mai mare de 50%, în lipsa unor circumstanțe excepționale, instituie o prezumție a unei poziții dominante pe piața relevantă. Cu alte cuvinte, în cazul operatorilor cu cote de piață de peste 50%, dovada lipsei poziției dominante cade în sarcina acestora, cota de piață ridicată reprezentând în sine o prezumție de dominanță⁶⁷. De asemenea, existența unei poziții dominante este probabilă și în cazul unei cote de piață cuprinse între 40% și 50%, însă pentru cotele de piață de sub 40% probabilitatea existenței unei poziții dominante este mai redusă, dar nu poate fi exclusă⁶⁸, fiind necesare în aceste cazuri și analizarea altor factori⁶⁹.

În acest context, având în vedere caracterul de monopol al pieței serviciilor de terminare în fiecare rețea publică de telefonie, dar luând în considerare posibilitatea existenței unor circumstanțe excepționale, ANCOM are în vedere reanalizarea și a altor criterii pentru a proba dominanța pe piața relevantă, precum existența unor bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață sau puterea de contracarare a cumpărătorilor pentru a stabili potențiala independență comportamentală a furnizorilor.

4.2.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali)

Existența barierelor la intrarea pe piață constituie unul dintre factorii care determină lipsa potențialilor concurenți pe piața relevantă. Potențialii concurenți sunt operatorii care au capacitatea de a intra pe piața relevantă, extinzându-și aria geografică de furnizare a serviciilor și adaptându-și rapid și fără investiții semnificative tehnologia cu ajutorul căreia furnizează serviciile. Existența potențialilor

⁶⁷ Acest aspect a fost precizat inițial în cauza C-85/76 (Hoffman-La Roche & Co. AG împotriva Comisiei Comunităților Europene), ulterior fiind reafirmat în cauza C-62/86 (AKZO Chemie BV împotriva Comisiei Comunităților Europene), respectiv în cauza C-497/99 P (Irish Sugar plc împotriva Comisiei Comunităților Europene).

⁶⁸ În cauza C-85/76 (Hoffman-La Roche & Co. AG împotriva Comisiei Comunităților Europene) întreprinderea Hoffman-La Roche AG a fost desemnată ca având poziție dominantă pe piața anumitor vitamine, în condițiile în care cotele de piață variau între 40% și 45%. De asemenea, în cauza C-250/92 (Gøttrup-Klim e.a. Grovvarforeninger împotriva Dansk Landbrugs Grovvarereselskab AmbA), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a evidențiat faptul că Dansk Landbrugs Grovvarereselskab AmbA, cu o cotă de 36% pe piața îngrășămintelor chimice și de 32% pe piața produselor fitosanitare, poate fi considerată, în strânsă legătură cu puterea și numărul competitorilor de pe piață, ca având poziție dominantă.

⁶⁹ Evidențiați de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cauza C-27/76 (United Brands Company și United Brands Continental BV împotriva Comisiei Comunităților Europene).

concurenți denotă abilitatea scăzută a furnizorilor de pe piață în a crește nejustificat tarifele, în timp ce, lipsa acestora indică existența unor bariere la intrarea pe piață.

În scopul evaluării dimensiunilor barierelor la intrarea pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, este esențial a se ține cont de imposibilitatea tehnică de a termina un apel către un anumit număr de telefon la un alt punct fix decât cel căruia îi corespunde numărul apelat sau în altă rețea decât aceea controlată de operatorul de telefonie al persoanei apelate. Astfel, intrarea unor concurenți pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua fiecărui furnizor este prevenită de existența unor bariere insurmontabile. Prin urmare, furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe nu concurează cu niciun alt potențial furnizor, fiind imposibilă apariția unei oferte alternative privind serviciile de terminare în propriile rețele.

4.2.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor

Considerând elementele menționate anterior, și anume lipsa substituibilității la nivelul cererii și a ofertei pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, respectiv caracterul monopolist al pieței de terminare în fiecare rețea publică de telefonie, singura modalitate de constrângere a furnizorilor unor astfel de servicii este reprezentată de puterea de contracarare a cumpărătorilor. Astfel, în cele ce urmează, ANCOM reevaluează măsura în care puterea de contracarare a cumpărătorilor se manifestă și limitează tendința operatorilor de a crește tarifele de terminare peste nivelul celor competitive.

Pentru ca puterea de contracarare a unui cumpărător să se poată manifesta, anumite condiții trebuie, în general, îndeplinite. Printre acestea se numără:

- volumul de servicii de terminare achiziționate de la furnizor să fie ridicat, inclusiv în comparație cu volumul achiziționat de către alți utilizatori;
- costurile implicate de migrarea cererii către surse alternative să fie reduse;
- existența posibilității cumpărătorului de a furniza el însuși serviciile pentru propria activitate (auto-furnizare).

În cazul în care una sau mai multe dintre condițiile de mai sus sunt îndeplinite, Autoritatea are în vedere intensitatea cu care se manifestă puterea de contracarare. Prin urmare, în condițiile în care furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele de telefonie dețin suficientă putere de piață pentru a crește, în mod profitabil, tarifele peste nivelul competitiv, atunci intervenția ANCOM este necesară pentru a preveni efectele negative pe care un astfel de comportament le-ar avea pe piața de gros și, implicit, pe piața cu amănuntul. În caz contrar, reglementarea nu este necesară, furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie neputând să acționeze independent de consumatorii lor.

(i) Considerații generale cu privire la puterea de contracarare a cumpărătorilor

Puterea de contracarare se referă la posibilitatea cumpărătorilor de servicii de terminare de a purta negocieri cu potențialii furnizori asupra tarifelor solicitate, obținând rezultate asemănătoare cu cele de pe o piață competitivă. Puterea de negociere depinde de o serie de factori precum importanța comercială pe care o are cumpărătorul respectiv pentru furnizor, dimensiunea acestuia, capacitatea de a migra către surse alternative, gradul de concentrare a cumpărătorilor.

Simpla existență a puterii de contracarare a cumpărătorilor nu este *per se* suficientă pentru a determina piața relevantă, în orizontul de timp al analizei, să tindă către o piață concurențială. Intensitatea cu care puterea de contracarare se manifestă este cea care determină necesitatea reglementării tarifelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.

Pentru a determina existența puterii de contracarare și intensitatea de manifestare a acesteia, analiza trebuie să pornească de la identificarea factorilor determinanți în stabilirea tarifelor serviciilor de terminare, care ar putea oferi indicii despre comportamentul potențial al furnizorilor în cauză. Principalii factori pe care Autoritatea îi are în vedere sunt: posibilitatea pe care o are furnizorul de a discrimina între tarifele de terminare percepute diverșilor operatori ca urmare a unor avantaje concurențiale pe

care le deține (numărul de abonați, mărimea rețelei), diferențele de costuri între furnizori, diferențele de volum de trafic realizat, diferențele dintre veniturile obținute în urma furnizării serviciilor de terminare, elasticitatea cererii la modificarea tarifelor pe piața cu amănuntul. Cu cât diferențele de venituri, costuri sau volum de trafic sunt mai mari între furnizori, cu atât aceștia pot exploata situația dată, discrimina între cumpărători, mizând pe puterea scăzută de contracarare a unora dintre ei. Spre exemplu, furnizorul în cauză poate solicita tarife de terminare mai ridicate pentru apelurile provenite din rețelele anumitor operatori, care aduc venituri scăzute din terminare sau cu care volumul de trafic schimbat este scăzut. Aceștia din urmă au o posibilitate redusă de a influența comportamentul descris mai sus, aflându-se într-o poziție care nu le permite exercitarea puterii de negociere față de furnizorul respectiv. În ceea ce privește elasticitatea cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, cu cât aceasta este mai ridicată, cu atât puterea de contracarare are un impact mai mare. Însă, după cum s-a menționat în contextul capitolelor anterioare, elasticitatea cererii la preț pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe este scăzută din cauza posibilităților limitate de substituibilitate.

La nivelul pieței de gros a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, puterea de contracarare a unui furnizor, care acționează în calitate de cumpărător, se poate manifesta prin:

- (a) refuzul de a negocia și de încheia un acord de interconectare cu un alt operator sau încetarea furnizării serviciilor de interconectare;
- refuzul de a achiziționa servicii de terminare de la un anumit operator, în condițiile în care operatorul respectiv continuă să ofere servicii de terminare în propria rețea;
- (b) apelarea la soluții alternative, cum ar fi interconectarea indirectă prin intermediul unui operator terț;
- (c) tergiversarea procesului de negociere;
- condiționarea achiziționării serviciului de terminare de achiziționarea unor servicii auxiliare;
- refuzul de a plăti (total sau parțial) serviciile de terminare la quantumul solicitat;
- creșterea tarifelor pentru terminarea în propria rețea în relația cu un anumit operator;
- creșterea tarifelor cu amănuntul pentru apelurile efectuate de utilizatorii finali către rețeaua operatorului care furnizează serviciile de terminare.

Toate aceste aspecte trebuie luate în calcul, atât din punct de vedere al posibilității de manifestare (măsura în care furnizorul se va comporta independent de cumpărătorii săi în perioada de timp acoperită de analiză), cât și din punct de vedere al eficacității (răspunsul furnizorului la acțiunile cumpărătorilor este renunțarea la comportamentul vizat). Mai mult, pentru ca puterea de contracarare să se manifeste, amenințarea din partea cumpărătorilor trebuie să fie credibilă, în sensul în care este în avantajul acestora să adopte comportamentul corespunzător. Spre exemplu, dacă un furnizor alternativ decide să crească tarifele de terminare în propria rețea pentru a contracara comportamentul altui furnizor, această creștere determinând scăderea traficului de terminare în propria rețea publică fixă și, ca o consecință, diminuarea veniturilor, în relație directă cu dimensiunile rețelei operate și elasticitatea cererii la preț, atunci este foarte probabil ca acesta să acționeze în detrimentul propriei activități. O amenințare cu un astfel de comportament este puțin credibilă.

a) În ceea ce privește refuzul de a încheia un acord de interconectare cu un alt operator sau refuzul de a mai furniza servicii de interconectare, aceste posibilități sunt excluse pentru toți operatorii desemnați cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe, respectiv la puncte mobile a apelurilor în propriile rețele. De asemenea, având în vedere obligația de nediscriminare impusă în sarcina acestora, furnizorii cu putere semnificativă pe piață nu pot solicita tarife specifice, diferite, în funcție de operatorul cu care se interconectează pentru terminarea apelurilor în rețelele lor.

b) Referitor la posibilitatea operatorilor de a apela la soluții alternative: în mod teoretic, chiar și un operator care deține o bază importantă de clienți (și care pleacă din start cu un avantaj în procesul de negociere) ar putea fi împiedicat să își utilizeze puterea de piață în scopul practicării unor tarife mari pentru serviciile de terminare, în condițiile în care ar exista posibilitatea cumpărătorilor de a achiziționa/migra către servicii-substitut. Dar, așa cum vom arată în cele ce urmează, nu există astfel de opțiuni. De exemplu, astfel de servicii ar putea fi serviciile de interconectare indirectă, care presupun achiziționarea „la pachet”, de la un singur operator, a unui serviciu de tranzit prin intermediul rețelei

acelui operator și a unuia de terminare în rețeaua de destinație a apelului. Deși, din punct de vedere tehnic, serviciile de interconectare directă în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică fixă de telefonie pot fi înlocuite cu serviciile de interconectare indirectă, în sensul că au aceeași funcționalitate, în condițiile păstrării calității apelurilor, din punctul de vedere al modalității de furnizare („la pachet”) și tarifare, acestea se diferențiază semnificativ. Astfel, în cazul interconectării indirecte, există două variante de decontare a tarifelor corespunzătoare între operatorii implicați în transportul apelului: decontarea directă – operatorul în rețeaua căruia sunt originate apelurile plătește, în mod direct, tariful corespunzător serviciilor de tranzit operatorului care furnizează serviciul de tranzit și, respectiv, tariful corespunzător serviciilor de terminare operatorului care furnizează serviciul de terminare și decontarea în cascadă - operatorul care realizează trazitul apelurilor încasează atât tariful corespunzător serviciilor de tranzit, cât și cel aferent serviciilor de terminare, urmând ca acesta să se deconteze cu operatorul în rețeaua căruia sunt terminate apelurile respective în ceea ce privește tariful de terminare datorat. Ca atare, din punct de vedere comercial, serviciile de interconectare indirectă nu pot fi considerate un substitut viabil al serviciilor de interconectare directă, deoarece tarifarea serviciilor de interconectare indirectă presupune plata atât a tarifului de tranzit al apelurilor, cât și a tarifului de terminare a acestora, implicând costuri relativ mai mari pentru operatorul care alege varianta interconectării indirecte. Concluzia Autorității este susținută inclusiv de răspunsurile operatorilor la întrebarea din chestionarul transmis în vederea revizuirii pieței corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, tariful suplimentar pentru furnizarea serviciilor de tranzit în cazul interconectării indirecte variind de la $\times$ eurocenți/minut la $\times$ eurocenți/minut.

Acest punct de vedere este susținut inclusiv de majoritatea operatorilor de pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe din România, care consideră că nu există alternative la achiziționarea unor astfel de servicii. Așa cum a rezultat din răspunsuri, întrebați dacă apreciază că există servicii alternative pe piață, 24 dintre respondenți au spus că nu, 3 au considerat că interconectarea indirectă ar putea fi o soluție, deși unii operatori nu o consideră eficientă din cauza costurilor ridicate, 6 dintre respondenți, utilizatori ai tehnologiilor clasice TDM, au considerat tehnologiile bazate pe IP ca un potențial substitut. O altă posibilitate menționată de un operator a fost tranzitul în cascadă (servicii care includ atât tranzitul, cât și terminarea în alte rețele, fără a fi necesară încheierea unor acorduri separate cu fiecare operator în parte), în timp ce alt operator a menționat ca alternativă realizarea unei platforme de interconectare comune, care să gestioneze terminarea apelurilor (de exemplu, Arbinet, la nivel internațional).

În concluzie, refuzul încheierii acordurilor de interconectare sau refuzul furnizării acestei categorii de servicii, din punct de vedere al puterii de contracarare a cumpărătorilor de servicii de terminare pe piața de gros, nu exercită vreo constrângere asupra stabilirii cuantumului tarifelor de terminare deoarece, pe de o parte, interconectarea este reglementată de Autoritate și, pe de altă parte, chiar dacă nu ar fi, nu există *de facto* servicii substitut pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe.

c) În ceea ce privește întârzierea sau tergiversarea procesului de negociere ca modalitate de contracarare a puterii vânzătorilor de servicii de terminare, aceasta nu poate fi eficientă datorită transparenței privind modul de negociere. De asemenea, operatorii alternativi nu înregistrează dificultăți majore în procesele de negociere, după cum au menționat în răspunsurile la chestionarele transmise de către ANCOM⁷⁰. Dintre toți respondenții, numai 3 au menționat tergiversarea negocierilor ca fiind un impediment în implementarea acordurilor de interconectare, 3 s-au referit la comunicarea anevoioasă, iar câțiva au menționat termenele reale mari legate de implementarea sau schimbarea arhitecturii de

⁷⁰ Răspunsurile primite de la furnizori la următoarele întrebări din chestionar:

„5.4. Care sunt cele mai importante dificultăți pe care le întâmpinați atunci când solicitați unui alt operator încheierea unor contracte pentru servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe?

Au existat întârzieri sau alte dificultăți în ceea ce privește contractarea/furnizarea acestor servicii (de exemplu, tarifare excesivă, comportament discriminatoriu, condiționarea furnizării unui serviciu de achiziționarea unor servicii suplimentare)?”;

„5.5. Care sunt principalele dificultăți pe care le întâmpinați în ceea ce privește negocierea și implementarea arhitecturii de interconectare?”;

„5.8. Considerați că există obstacole pe piață în momentul în care se dorește achiziționarea serviciilor auxiliare puse la dispoziție de furnizorul în rețeaua căruia doriți să se termine apelurile provenite din rețeaua dvs.?”

„6.10. Care sunt principalele dificultăți pe care le întâmpinați în implementarea acordului de interconectare/actelor adiționale cu un operator al unei rețele publice fixe de telefonie?”.

interconectare/creșterile de capacitate. De asemenea, 6 dintre respondenți au menționat refuzul de interconectare în baza tehnologiei IP, tarifarea excesivă a unor servicii auxiliare de interconectare, refuzul unor furnizori de a oferi serviciul de colocare, iar o parte dintre furnizori nu au raportat niciun fel de dificultăți legate de acordurile de interconectare sau acte adiționale încheiate cu un operator al unei rețele publice de telefonie fixă.

Celelalte forme de manifestare a puterii de contracarare a cumpărătorilor sunt analizate în cele ce urmează, avându-se în vedere următoarea structură:

(ii) analiza puterii de contracarare pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua Telekom Romania Communications S.A.;

(iii) analiza puterii de contracarare pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele furnizorilor alternativi.

Abordarea ține cont de structura pieței serviciilor de terminare din România, din punct de vedere al mărimii rețelelor și al importanței furnizorilor care acționează pe această piață în calitate de cerere și ofertă.

(ii) Analiza puterii de contracarare în relațiile cu Telekom Romania Communications S.A., în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea

ANCOM reanalizează în ce măsură agenții economici care achiziționează servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua Telekom Romania Communications S.A. își pot manifesta/și manifestă puterea de contracarare, reprezentând un factor descurajant în ceea ce privește un comportament al furnizorului fost monopolist independent față de clienți, competitori și consumatori.

Telekom Romania Communications S.A. se menține cel mai mare furnizor de servicii de telefonie la puncte fixe pe piața cu amănuntul, tarifele pentru serviciile de terminare în rețeaua sa fiind reglementate începând cu anul 2003. Din acest motiv, examinarea comportamentului său de negociere a tarifelor de terminare nu poate furniza informații relevante. În schimb, se poate reevalua dacă există modalități/instrumente alternative viabile prin intermediul cărora operatorii alternativi ar putea contracara puterea de piață a Telekom Romania Communications S.A., în situația în care puterea de negociere a furnizorului fost monopolist nu ar fi limitată de existența unor măsuri de reglementare *ex ante* („*greenfield approach*”).

În primul rând, pe piața cu amănuntul, abonații operatorului fost monopolist pot exercita constrângeri asupra acestuia în condițiile în care pot negocia tarifarea serviciilor de terminare la un nivel mai scăzut, astfel încât, potrivit principiului „*partea apelantă plătește*”, cei ce apelează abonații Telekom Romania Communications S.A. să beneficieze de un tarif per apel mai scăzut. Deși această situație ar putea apărea în mod teoretic, în practică este imposibil, deoarece:

- puterea de negociere a unui cumpărător de pe piața cu amănuntul care dorește să negocieze cu succes un tarif mai mic pentru apelurile primite (și, implicit, un tarif de terminare mai mic) este determinată de volumul mare de trafic pe care cumpărătorul în cauză îl generează în rețeaua Telekom Romania Communications S.A. Astfel, chiar dacă, în România, ar exista cumpărători de servicii de terminare care ar putea avea putere de negociere datorită volumului important de servicii achiziționat, un tarif negociat nu aduce beneficii decât în măsura în care îi implică și pe apelanți, cei care suportă nemijlocit costurile ocazionate de efectuarea apelului;
- chiar dacă negocierea se încheie cu succes, tariful de terminare mai mic plătit de partea apelantă nu aduce niciun beneficiu direct utilizatorilor finali care au purtat negocierea dacă acest tarif redus nu se reflectă și în prețul cu amănuntul al apelurilor originare de către aceștia. Acest lucru presupune ca operatorii să stabilească între ei tarife de terminare mai mici, conform principiului reciprocității. Din moment ce nici Telekom Romania Communications S.A., nici abonații săi nu pot influența structura de tarifare la nivel cu amănuntul a celui alt operator, interesul pentru o astfel de reducere este minimal din partea ambelor părți;

În ceea ce privește piața de gros, furnizorii alternativi ar putea contracara comportamentul, presupus independent față de clienți, competitori și consumatori, al Telekom Romania Communications S.A. prin:

- refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor furnizate de Telekom Romania Communications S.A.;
- creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele;
- creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul către rețeaua Telekom Romania Communications S.A.

Este important de menționat că, în cadrul analizei puterii de contracarare a cumpărătorilor pe piața de gros, se pornește de la premisa inexistenței reglementării *ex ante* în vigoare pentru toți furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe. Dacă, în urma unui astfel de raționament se ajunge la concluzia că puterea de contracarare fie este minimală, fie inexistentă, atunci se justifică, în continuare, necesitatea reglementării.

Refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor furnizate de Telekom Romania Communications S.A.

În ceea ce privește opțiunea de a refuza achiziționarea serviciilor de terminare de la operatorul fost monopolist, trebuie analizat dacă un operator alternativ al unei rețele publice de telefonie fixă sau mobilă poate să-și exercite această opțiune, astfel încât să reprezinte o presiune asupra Telekom Romania Communications S.A. Pentru ca această presiune să fie credibilă, efectele refuzului de achiziționare ar trebui cel puțin să compenseze rezultatele negative generate de lipsa interconectării cu rețeaua fostului monopolist.

La nivel național, din rețeaua Telekom Romania Communications S.A. se originează cel mai mare volum de trafic în rețelele publice fixe, în același timp rețeaua sa având cea mai mare acoperire geografică. În aceste condiții, decizia unui operator alternativ de a nu mai cumpăra servicii de terminare de la Telekom Romania Communications S.A. ar avea drept consecință atragerea unor puternice nemulțumiri din partea abonaților proprii, care nu vor mai putea apela majoritatea utilizatorilor conectați la o rețea fixă de telefonie. Abonații se pot îndrepta fie către alt operator alternativ, fie către Telekom Romania Communications S.A. Prin urmare, este în beneficiul operatorilor alternativi să nu refuze achiziționarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe de la Telekom Romania Communications S.A. Mai mult, nu există dovezi concrete care să susțină faptul că operatorii alternativi nu ar dori interconectarea cu rețeaua operatorului fost monopolist în vederea terminării apelurilor la puncte fixe.

Pe de altă parte, în conformitate cu legislația în vigoare⁷¹, operatorii au obligativitatea de a negocia acorduri de interconectare în vederea furnizării de servicii de comunicații electronice destinate publicului, inclusiv a serviciilor de comunicații electronice accesibile utilizatorilor prin intermediul unei alte rețele publice de comunicații interconectate cu rețeaua oricăreia dintre părți. În acest sens, ANCOM poate constata, de exemplu în cadrul unui litigiu, că cel puțin una dintre părți nu și-a respectat obligația de negociere cu bună credință a interconectării și lua măsuri pentru remedierea situației.

De asemenea, cu titlu de excepție, atunci când constată, în funcție de circumstanțe, că există dificultăți importante în vederea asigurării conectivității între utilizatorii finali și a interoperabilității serviciilor, ANCOM poate impune⁷² în sarcina operatorilor care controlează accesul la utilizatorii finali obligația de a asigura interconectarea rețelelor acestora, independent de obligațiile specifice impuse în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piață.

Existența sau perspectiva impunerii unor obligații legale precum cele menționate mai sus diminuează semnificativ credibilitatea unei amenințări cu refuzul de a cumpăra servicii de terminare în rețeaua Telekom Romania Communications S.A., astfel încât este foarte puțin probabil ca un operator să poată exercita în acest mod constrângeri reale asupra comportamentului operatorului fost monopolist.

În concluzie, refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor în rețeaua Telekom Romania Communications S.A. nu constituie din partea niciunui furnizor alternativ o presiune suficientă asupra furnizorului fost monopolist în ceea ce privește furnizarea serviciilor de

⁷¹A se vedea în acest sens prevederile art. 12 alin. (1) lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011.

⁷²În conformitate cu dispozițiile art. 100 alin. (2) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011.

terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie, care să se materializeze într-o putere de contracarare efectivă a comportamentului Telekom Romania Communications S.A. De asemenea, pentru orice alt operator alternativ, refuzul sau amânarea achiziționării de servicii de terminare de la fostul monopolist nu este o opțiune viabilă, fiind mai degrabă un dezavantaj din perspectiva lipsei conectivității cu cel mai mare operator de pe piață.

Creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele

Așa cum s-a arătat, având în vedere cota de piață de 100% deținută de Telekom Romania Communications S.A. pentru serviciile de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie, tarifele percepute pentru furnizarea acestor servicii ar putea fi stabilite la un nivel excesiv. În contrapartidă, operatorii alternativi de telefonie la puncte fixe sau la puncte mobile ar putea aplica un tarif asemănător pentru apelurile originare în rețeaua Telekom Romania Communications S.A. și terminate în rețelele lor. În ceea ce-i privește pe operatorii de telefonie la puncte mobile, conform unei abordări de tipul „Greenfield” modificate⁷³, aceștia nu pot fi în situația de a răspunde la o creștere a tarifelor de terminare în rețeaua Telekom Romania Communications S.A. cu o creștere a tarifelor de terminare în propriile rețele, deoarece, în cazul în care un operator de telefonie mobilă este sub incidența reglementării *ex ante*, nu există posibilitatea de a crește tarifele pentru serviciile de terminare în rețeaua proprie.

Mai mult, având în vedere că majoritatea abonaților serviciilor de telefonie la puncte fixe este conectată în rețeaua operatorului fost monopolist, în lipsa unor intervenții de reglementare, Telekom Romania Communications S.A. ar putea să refuze achiziționarea de servicii de terminare în rețelele operatorilor care adoptă o astfel de strategie. Ca o reacție în lanț, operatorii alternativi în cauză ar putea refuza la rândul lor achiziționarea serviciilor de terminare în rețeaua fostului monopolist, deși o astfel de acțiune, după cum a fost menționat anterior, ar avea puternice efecte negative asupra propriilor activități economice (spre exemplu, migrarea abonaților proprii către un alt operator capabil să ofere nivelul de conectivitate necesar). De asemenea, din punct de vedere al veniturilor, o creștere a tarifelor percepute pentru serviciile de terminare de către Telekom Romania Communications S.A. ar avea un impact mai ridicat asupra operatorilor alternativi (și, implicit, asupra abonaților acestora), urmare a volumului ridicat de trafic terminat în rețeaua fostului monopolist, decât o creștere a tarifelor percepute pentru serviciile de terminare de către furnizorii alternativi asupra veniturilor Telekom Romania Communications S.A., urmare a discrepanței mari între volumele serviciilor de terminare achiziționate de la aceasta, pe de o parte, și restul operatorilor, pe de altă parte.

Creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul către rețeaua Telekom Romania Communications S.A.

O altă variantă a manifestării puterii de contracarare a cumpărătorilor ar putea fi cea de creștere a tarifelor pe piața cu amănuntul, acest lucru având ca efect o creștere a tarifelor percepute abonaților proprii pentru apelurile către rețeaua Telekom Romania Communications S.A. În aceste condiții, abonații fie vor renunța la apelurile către abonații Telekom Romania Communications S.A., fie vor efectua apeluri la tarife mai mari către majoritatea abonaților serviciilor de telefonie la puncte fixe, care sunt conectați în rețeaua Telekom Romania Communications S.A. Cu toate acestea, pe termen mediu și lung, această soluție creează dezavantaje pentru abonați, iar reacția previzibilă este de renunțare la serviciile oferite de operatorul respectiv și achiziționare a acestora fie de la fostul monopolist, fie de la un alt furnizor alternativ ce percepe tarife cu amănuntul mai scăzute. Prin urmare, creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul ar prejudicia, în primul rând, abonații proprii.

---

⁷³ „O abordare de tip Greenfield modificată ia în considerare reglementările care au fost impuse fără legătură cu SMP [puterea semnificativă pe piață, n.n.] și a celor impuse în legătură cu SMP pe piețe care nu intră în componența lanțului valoric supus analizei”, se arată în lucrarea „A Review of certain markets included in the Commission’s Recommendation on Relevant Markets subject to *ex ante* Regulation. An independent report”, Martin Cave, Ulrich Stumpf, Tommaso Valetti, Iulie 2006, pag. 4.

Prin prisma considerentelor menționate, ANCOM menține concluzia că, în lipsa reglementărilor *ex ante*, intensitatea de manifestare a puterii de contracarare a cumpărătorilor în vederea constrângerii Telekom Romania Communications S.A. în stabilirea unor tarife excesive pentru serviciile de terminare la puncte fixe în rețeaua sa este neglijabilă. Astfel, Telekom Romania Communications S.A. se poate comporta independent față de clienții, cumpărătorii și utilizatorii serviciilor sale, fapt ce reafirmă necesitatea reglementării *ex ante* pe piața de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria sa rețea.

(iii) Analiza puterii de contracarare pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi

Furnizorii alternativi, la rândul lor, sunt supuși manifestării puterii de contracarare din partea altor operatori alternativi, a operatorului fost monopolist sau a operatorilor mobili în situația în care acționează independent de interesele cumpărătorilor, concurenților și utilizatorilor lor. Cu toate acestea, după cum a fost evidențiat și anterior, Telekom Romania Communications S.A. se diferențiază de ceilalți operatori de telefonie fixă sau mobilă urmare a faptului că este unul dintre principalii cumpărători de servicii de terminare pe piața de gros, achiziționându-le fie pentru a asigura conectivitatea propriilor abonați, fie pentru a asigura tranzitul prin rețeaua sa și terminarea din rețelele altor operatori alternativi. În mod teoretic, operatorii pot încheia contracte de interconectare directă sau indirectă, utilizând rețeaua unui alt operator pentru tranzit către rețeaua de destinație. În practică, pe baza informațiilor analizate, s-a observat faptul că furnizorii alternativi au încheiat, în majoritate, contracte de interconectare cu Telekom Romania Communications S.A. și într-o măsură mai mică unul cu celălalt, adică fie utilizează servicii de interconectare indirectă, fie nu sunt interconectați deloc între ei.

ANCOM are în vedere reanalizarea puterii de contracarare a cumpărătorilor bazându-se atât pe relațiile contractuale existente între furnizorii alternativi și Telekom Romania Communications S.A., între aceștia și operatorii mobili și, respectiv, numai între ei, cât și pe puterea relativă de negociere a vânzătorilor și cumpărătorilor de servicii de terminare.

În mod similar abordării relației dintre Telekom Romania Communications S.A., pe de o parte, și ceilalți furnizori alternativi, pe de altă parte, puterea de contracarare a cumpărătorilor pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi se poate manifesta prin:

- refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de telefonie furnizate de operatorii alternativi;
- creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele;
- creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețelele furnizorilor alternativi.

În ceea ce privește refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor oferite de furnizorii alternativi, pe baza datelor de piață disponibile, se analizează comportamentul furnizorilor de servicii de terminare la puncte fixe în ceea ce privește relațiile comerciale cu alți operatori, respectiv cu operatorul fost monopolist, alți furnizori alternativi sau cu operatorii de rețele de telefonie mobilă.

Principala problemă identificată la nivelul acestei piețe apare în primul rând ca o consecință a faptului că operatorii vânzători, a căror activitate este integrată pe verticală, controlează anumite resurse de pe piața de gros necesare pentru ceilalți operatori în vederea furnizării de către aceștia a serviciilor pe piața cu amănuntul, și anume serviciile de terminare în propriile rețele. În aceste condiții, există posibilitatea de a utiliza poziția dominantă deținută pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul prin refuzul de a furniza altor operatori accesul la rețeaua proprie.

Considerând puterea de contracarare a Telekom Romania Communications S.A. sau a operatorilor de rețele de telefonie mobilă, trebuie menționat că, în relațiile cu furnizorii alternativi de rețele publice de telefonie la puncte fixe, aceștia au, ca orice operator de rețele publice de comunicații electronice, independent de puterea de piață pe care o dețin ca urmare exercitării poziției de monopol pe piețele de terminare corespunzătoare rețelelor pe care le operează, obligația generală de a negocia cu bună-credință acorduri de interconectare în vederea furnizării și interoperabilității serviciilor de

comunicații electronice destinate publicului. În acest context, încetarea interconectării ar putea fi descurajată de perspectiva încălcării legislației în domeniul comunicațiilor electronice. În susținerea afirmației că Telekom Romania Communications S.A. nu poate exercita putere de contracarare asupra operatorilor alternativi sunt și informațiile cu privire la litigiile deschise spre soluționare în fața ANCOM.

Astfel, în luna ianuarie 2013, Telekom Romania Communications S.A. (societatea Romtelecom S.A., la momentul respectiv) a înaintat ANCOM o sesizare împotriva Net-Connect Internet S.R.L., cerând să constate neîndeplinirea obligației generale de negociere prevăzute de dispozițiile art. 12 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 și să dispună obligarea acesteia la negocierea cu bună-credință în vederea încheierii unui act adițional care să reglementeze tarifele de terminare în rețeaua Interpoint S.R.L. (stabilite prin Decizia președintelui ANCOM nr. 77/2012)⁷⁴. De asemenea, în luna mai 2012, Romtelecom S.A. a formulat o cerere reconvențională împotriva RCS & RDS S.A. prin care a solicitat ANCOM să constate neîndeplinirea de către RCS & RDS S.A. a obligației generale de negociere și să dispună obligarea acesteia la încheierea unui act adițional la acordul de interconectare prin care să fie agreată o nouă soluție tehnică de interconectare, care să permită optimizarea costurilor cu serviciile asociate interconectării. Prin urmare, în cazul în care Telekom Romania Communications S.A. ar putea contracara comportamentul furnizorilor alternativi, nu ar mai exista situații în care furnizorul fost monopolist să fie reclamant în litigiile supuse spre soluționare ANCOM.

Relația comercială dintre operatorii de telefonie la puncte mobile și cei de telefonie la puncte fixe este bilaterală, fiecare parte achiziționând servicii de terminare de la cealaltă. Având în vedere că operatorii de telefonie la puncte fixe reprezintă numai o parte dintre concurenții pe care îi au operatorii mobili, iar scopul de a contrabalansa acțiunile operatorilor de telefonie la puncte fixe în cazul refuzului sau amânării achiziționării serviciilor de terminare este limitat, există motivație pentru creșterea tarifelor peste nivelul competitiv din partea operatorilor de telefonie la puncte mobile, astfel încât marja obținută prin vânzarea serviciilor de terminare să fie maximizată. Totuși, consecința a considerentelor legate de conectivitatea deficitară în situația adoptării soluției de refuz sau amânare a interconectării, ambele categorii de furnizori duc lipsă de alternative care să le permită exercitarea puterii de contracarare. Mai mult, conform unei abordări de tip „Greenfield” modificate, în situația în care un operator de telefonie mobilă este sub incidența reglementării *ex ante*, posibilitatea sa de a crește tarifele pentru serviciile de terminare este, practic, inexistentă.

Referitor la refuzul sau amânarea achiziționării serviciilor de terminare de la un furnizor alternativ, deși există mai puține contracte de interconectare directă între furnizorii alternativi, ANCOM consideră, în continuare, că aceștia nu sunt în măsură să-și exercite puterea de contracarare unul asupra celuilalt. Acest lucru este motivat de nemulțumirile inevitabile ale abonaților proprii în cazul în care și-ar pierde conectivitatea cu abonații altor operatori. Un furnizor care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori poate pierde clienți, fiind în consecință mai puțin competitiv. În aceste condiții nu există motivație internă pentru un astfel de comportament.

Prin urmare, puterea de contracarare a Telekom Romania Communications S.A., precum și a furnizorilor de rețele de telefonie mobilă ori a altor furnizori alternativi nu este suficientă pentru a contracara puterea de piață deținută de fiecare furnizor alternativ care controlează accesul la proprii abonați.

În ceea ce privește nivelul tarifelor pentru serviciile de terminare în propriile rețele, ANCOM a observat că majoritatea operatorilor practică tarife nediferențiate, cuantumul lor atingând nivelul limită maxim, reglementat de ANCOM.

Având în vedere că una dintre componentele principale de cost ale tarifelor pe piața cu amănuntul este tariful de terminare, operatorii au motive să practice tarife excesive atât pentru creșterea propriei rentabilități, cât și pentru a mări în mod artificial costurile celorlalți concurenți, punându-i pe aceștia într-o poziție dezavantajoasă. Practicarea de către un operator a unor tarife excesive distorsionează concurența întrucât are efecte negative atât asupra operatorilor interconectați,

---

⁷⁴ În plus, Telekom Romania Communications S.A. a solicitat reglementarea tarifului pentru serviciul de tranzit al apelurilor dintre propria rețea și rețeaua Interpoint S.R.L., serviciu furnizat de Net-Connect Internet S.R.L.

crescând în mod nejustificat tarifele apelurilor competitorilor de pe piața cu amănuntul, cât și asupra utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare.

Puterea de contracarare a Telekom Romania Communications S.A., a altor furnizori alternativi sau a furnizorilor de servicii de telefonie la puncte mobile în relația cu un furnizor alternativ care oferă servicii de terminare în propria rețea fixă se poate manifesta și prin creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul. Această modalitate determină creșterea tarifelor datorate de abonații proprii pentru apelurile către rețeaua furnizorului alternativ respectiv, având ca efect imediat scăderea traficului către rețeaua acestuia sau chiar renunțarea la efectuarea unor apeluri către rețeaua respectivă. Mai mult, cu cât furnizorii alternativi dețin o bază mai mare de clienți, cu atât creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul de către operatorul fost monopolist, de către ceilalți furnizori alternativi sau de către operatorii mobili are un impact negativ mai mare asupra abonaților proprii, aceștia fiind constrânși în cele din urmă să reducă tarifele cu amănuntul către rețelele furnizorilor alternativi.

În consecință, creșterea tarifelor cu amănuntul și scăderea traficului dinspre rețeaua furnizorului fost monopolist, dinspre rețelele altor furnizori de servicii de telefonie fixă sau dinspre rețelele mobile de telefonie către rețelele unor furnizori alternativi care ar aplica tarife de terminare excesive nu ar avea un impact suficient de ridicat asupra acestora din urmă astfel încât să le modifice în mod semnificativ comportamentul pe piață, neputând genera efecte de contracarare.

Pe baza considerentelor menționate în cadrul acestui capitol, în concordanță cu concluziile precedentei analize de piață, ANCOM apreciază că, din cauza poziției de monopol pe care fiecare dintre furnizorii de servicii de telefonie la puncte fixe o deține pe segmentul serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie, operatorii pot să abuzeze de poziția dominantă.

În urma revizuirii anterioare a pieței tarifele pentru serviciile de terminare au fost reglementate, prin Deciziile președintelui ANCOM nr. 332-377/2014⁷⁵, la un prag maxim de 0,14 eurocenți/minut, începând cu data de 1 aprilie 2014.

Acest demers al Autorității a dus la o tarifare uniformă, nediscriminatorie, simetrică, numărul de litigii având ca obiect tariful pentru furnizarea serviciilor de terminare reducându-se semnificativ, obiectul litigiilor rămânând în principal serviciile auxiliare de interconectare, iar nu tariful de terminare. În acest context, menționăm că posibilitatea unui furnizor de a se adresa ANCOM cu privire la neînțelegerile provenite în urma negocierilor legate de serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe nu poate reprezenta o presiune credibilă, care să poată să contracareze un abuz de dominanță al operatorilor. În primul rând, mecanismul de soluționare a litigiilor nu poate înlocui procedurile legale de impunere a obligațiilor conforme cu cadrul de reglementare, iar în al doilea rând, rezolvarea unui litigiu implică o soluție opozabilă exclusiv părților implicate, neputând substitui reglementarea *ex ante*.

Prin urmare, în lipsa reglementării, nu pot fi evidențiate dovezi care să susțină că există furnizori care pot exercita putere de contracarare asupra puterii de piață a Telekom Romania Communications S.A. sau a celorlalți furnizori alternativi, astfel încât aceștia să nu acționeze într-un mod independent de clienți, concurenți și utilizatorii finali. Astfel, în urma analizei tuturor posibilităților de contracarare care pot apărea pe piață, ANCOM reiterează necesitatea reglementării și efectele pozitive ale acesteia în remedierea problemelor concurențiale identificate pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

4.2.4. Concluzii cu privire la identificarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie

Pe baza elementelor analizate, și anume cota de piață și stabilitatea acesteia în timp (100%), barierele ridicate existente la intrarea pe piață din cauza costurilor mari necesare pentru construirea și

⁷⁵Disponibile pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/decizii-ancom_1130.

menținerea rețelei de acces, a perioadei îndelungate necesare pentru finalizarea unei astfel de investiții și a controlului asupra rețelei de acces la utilizatorii finali, greu de duplicat, lipsa puterii de contracarare a cumpărătorilor, **furnizorii** care îndeplinesc cumulativ următoarele criterii:

- a) operează rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe,
- b) au implementate în rețeaua publică de acces pe care o operează numere geografice sau numere independente de locație din PNN destinate furnizării de servicii de comunicații electronice la puncte fixe și
- c) au încheiate contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte fixe

au putere semnificativă pe piața relevantă a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.

La data de 30.04.2017, acești furnizori sunt următorii:

1. Societatea „ALIZEE TELECOM NETWORK” - S.R.L.
2. Societatea „2K TELECOM” - S.R.L.
3. Societatea „A1 TELECOM NETWORK ISP” - S.R.L.
4. Societatea „ADA VOICE” - S.R.L.
5. Societatea „ADISAM TELECOM” - S.A.
6. Societatea „CANAL S” - S.R.L.
7. Societatea „CARO NETWORK” - S.R.L.
8. Societatea „COMBRIDGE” - S.R.L.
9. Societatea „CONNEX-RO” - S.R.L.
10. Societatea „DIGITAL CABLE SYSTEMS” - S.A.
11. Societatea „DOTRO TELECOM” - S.R.L.
12. Societatea „EUROWEB ROMANIA” - S.A.
13. Societatea „GTS TELECOM” - S.R.L.
14. Societatea „INES GROUP” - S.R.L.
15. Societatea „INTERSAT” - S.R.L.
16. Societatea „IRISTEL ROMANIA” - S.R.L.
17. Societatea „MEDIA SAT” - S.R.L.
18. „Societatea NAȚIONALĂ DE RADIOCOMUNICAȚII” - S.A.
19. Societatea „NET-CONNECT COMMUNICATIONS” - S.R.L.
20. Societatea „NEXTGEN COMMUNICATIONS” - S.R.L.
21. Societatea „NOBEL ROMANIA” - S.R.L.
22. Societatea „ORANGE ROMÂNIA” - S.A.
23. Societatea „PHOENIX TELECOM” - S.R.L.
24. Societatea „PRIME TELECOM” - S.R.L.
25. Societatea „RCS & RDS” - S.A.
26. Societatea „SPICE TELECOM” - S.R.L.-D.
27. Societatea „TELCOR COMMUNICATIONS” - S.R.L.
28. Societatea „TELEKOM ROMANIA COMMUNICATIONS” - S.A.
29. Societatea „TELEKOM ROMANIA MOBILE COMMUNICATIONS” - S.A.
30. Societatea „TRANS TEL SERVICES” - S.R.L.
31. Societatea „UPC ROMANIA” - S.R.L.
32. Societatea „VITANIC RO” - S.R.L.
33. Societatea „VIVA TELECOM” - S.R.L.
34. Societatea „VODAFONE ROMANIA” - S.A.
35. Societatea „VOLOCALL” - S.R.L.

Capitolul V

Impunerea de obligații specifice în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate

5.1. Cadrul legal

Potrivit prevederilor art. 105 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, „(...)dacă, în urma unei analize de piață realizate în conformitate cu prevederile secțiunii 1 a prezentului capitol, un operator este desemnat ca având putere semnificativă pe o piață relevantă de gros din sectorul comunicațiilor electronice, autoritatea de reglementare impune acestuia, în mod corespunzător, una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 106–110.” Prin urmare, ANCOM trebuie să impună cel puțin una din obligațiile prevăzute la art. 106-110 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 în sarcina furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, în funcție de problemele concurențiale identificate în urma analizei.

În conformitate cu dispozițiile art. 106–110 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, care transpun în legislația națională prevederile art. 9-13 din Directiva 2002/19/CE⁷⁶, obligațiile care pot fi impuse de către ANCOM în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele de gros pentru serviciile de terminare la puncte fixe a apelurilor sunt:

- obligația de transparentă în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 106). Această obligație poate viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare, respectiv de utilizare a serviciilor, informațiile contabile și tarifele practicate. De asemenea, în cazul în care unui furnizor i s-a impus obligația de nediscriminare, ANCOM poate solicita aceluși furnizor obligația să publice o ofertă de referință;

- obligația de nediscriminare în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice, prin care să se asigure că furnizorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente și că pun la dispoziție terților servicii, respectiv informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor (art. 107);

- obligația de evidență contabilă separată, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 108). Autoritatea poate impune unui furnizor integrat pe verticală să urmărească distinct în evidența corespunzătoare tarifele la vânzarea de gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura îndeplinirea obligației de nediscriminare. De asemenea, pentru a facilita verificarea îndeplinirii obligațiilor de transparentă și de nediscriminare, Autoritatea poate să impună furnizorilor obligația de a furniza, la cerere, înregistrări contabile, inclusiv date provenind de la terți privitoare la venituri. În scopul promovării unei piețe deschise și concurențiale, ANCOM poate publica informațiile contabile obținute, în condițiile legii;

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate (art. 109). Obligația de acces poate viza: acordarea către un terț a dreptului de acces la elemente specifice ale rețelei sau la infrastructura asociată, inclusiv a accesului la elementele de rețea care nu sunt active și a accesului necondiționat la bucla locală; negocierea, cu bună-credință, cu orice terț care solicită accesul; neretragerea dreptului de acces deja acordat; furnizarea către terți a anumitor servicii, prin vânzarea de gros a acestora, în vederea revânzării; acordarea accesului liber la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru

⁷⁶ Directiva 2002/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, cu modificările ulterioare.

interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de rețele virtuale; furnizarea serviciului de colocare sau a altor forme de utilizare partajată a facilităților asociate; furnizarea unor servicii determinate, necesare pentru asigurarea interoperabilității serviciilor destinate utilizatorilor finali, inclusiv a resurselor destinate serviciilor de rețele inteligente sau a serviciului de roaming în rețelele mobile; acordarea accesului la sistemele de asistență operațională sau la alte sisteme software similare, necesare pentru asigurarea unei concurențe loiale în furnizarea serviciilor; interconectarea rețelelor sau a elementelor rețelelor; acordarea accesului la serviciile asociate, precum serviciile de localizare, identificare și prezență.

În ceea ce privește modul concret de formulare a obligației de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate, este important de subliniat că ANCOM apreciază că sintagma „în măsura posibilităților tehnice” utilizată deseori în legătură cu asigurarea interconectării și acordarea accesului la rețea trebuie să fie considerată la nivel abstract, potrivit dezvoltării tehnologice la momentul solicitării beneficiarului, iar nu în concret, la nivelul tehnologiei pe care o are la dispoziție în prezent ofertantul. Astfel, aplicarea principiului neutralității tehnologice în condițiile apariției și răspândirii unor tehnologii mai eficiente poate să contribuie la intensificarea unei concurențe sustenabile, precum și la stimularea unor investiții eficiente în rețele de comunicații electronice.

Totodată, dispozițiile art. 109 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 îndrituiesc ANCOM, în situația în care impune obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, să stabilească și condițiile tehnice sau operaționale pe care furnizorul ori beneficiarii accesului trebuie să le îndeplinească în vederea asigurării unor condiții normale de exploatare a rețelei;

- obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor, inclusiv obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și privind evidența contabilă, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare (art. 110).

În afară de obligațiile menționate anterior, Autoritatea poate impune, în temeiul art. 111 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, și obligația de separare funcțională în cazul operatorilor integrați pe verticală, în condițiile în care aceștia au fost desemnați ca având putere semnificativă pe anumite piețe și toate celelalte obligații prevăzute de cadrul de reglementare nu au condus la realizarea unei concurențe efective, existând, în continuare, probleme importante și persistente legate de concurență pe piețele relevante identificate. Impunerea separării funcționale necesită o analiză coordonată a diferitelor piețe relevante asociate rețelei de acces și se supune aprobării prealabile a Comisiei Europene.

În plus, art. 112 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 conține reglementări referitoare la separarea voluntară a operatorilor integrați pe verticală. În cazul în care un operator integrat pe verticală ar alege să își transfere o parte substanțială a activelor rețelei locale de acces sau totalitatea acestora către o entitate separată din punct de vedere juridic deținută de o altă persoană sau prin crearea unei entități comerciale separate pentru furnizarea serviciilor de acces, ANCOM ar trebui să evalueze efectul tranzacției planificate asupra tuturor obligațiilor de reglementare existente impuse operatorului integrat pe verticală. Astfel autoritatea ar trebui să efectueze o nouă analiză a piețelor pe care operează entitatea separată și să impună, să mențină, să modifice sau să retragă obligațiile specifice în consecință.

5.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorilor cu putere semnificativă

În anul 2012, Telekom Romania Communications S.A. (la momentul respectiv Romtelecom S.A.) a fost desemnată ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie. Autoritatea a menținut în sarcina Telekom Romania

Communications S.A. obligațiile de transparență, nediscriminare⁷⁷, de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, respectiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri. În ceea ce privește obligația de a ține evidența contabilă separată, ANCOM a retras din sarcina Telekom Romania Communications S.A. această obligație, începând cu exercițiul financiar aferent anului 2013.

Conform prevederilor art. 2 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 91/2012⁷⁸ cu caracter tranzitoriu, până la data stabilirii tarifelor fundamentate pe costuri, tarifele maxime (exclusiv TVA) ce au putut fi percepute de Telekom Romania Communications S.A. pentru furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe nu au putut depăși:

- de la data de 1 martie 2012:
  - a) 0,71 eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
  - b) 0,82 eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
  - c) 0,90 eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe,
- începând cu data de 1 iulie 2012:
  - a) 0,58 eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
  - b) 0,67 eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
  - c) 0,73 eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe.

Începând cu 1 aprilie 2014, data intrării în vigoare a Deciziei președintelui ANCOM nr. 366/2014, tariful maxim care poate fi perceput de Telekom Romania Communications S.A. pentru furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor este de 0,14 eurocenți/minut (exclusiv TVA).

În plus, începând cu data de 1 aprilie 2014, pe baza modelului de calculație a costurilor incrementale pe termen lung, ANCOM a stabilit tarifele maxime pe care Telekom Romania Communications S.A. le poate percepe pentru furnizarea serviciilor asociate interconectării.

De asemenea, în anul 2012, Autoritatea a desemnat încă alți 50 de operatori, menționați în cadrul secțiunii 1.1. din prezenta analiză, ca furnizori cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele publice de telefonie. Impunerea anumitor obligații a fost necesară pentru a asigura că operatorii nu își vor exercita puterea de piață în detrimentul competitorilor pe piețele de gros, cât și pe piețele cu amănuntul, cu afectarea intereselor utilizatorilor finali. Autoritatea a impus în sarcina operatorilor alternativi următoarele obligații:

a) *Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate*

Autoritatea a impus în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a asigura interconectarea rețelelor publice de telefonie pe care le operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic, iar orice refuz trebuie să fie temeinic justificat.

De asemenea, ANCOM a impus în sarcina operatorilor obligația de a oferi solicitanților accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, pentru

⁷⁷ Cu excepția obligației de nediscriminare internă referitoare la tarifele, care a fost retrasă de la 1 aprilie 2014, data la care tarifele de terminare au fost stabilite pe baza costurilor incrementale evitate, asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de către un operator de rețele fixe ipotetic eficient (LRIC pur).

⁷⁸ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 91/2012 privind desemnarea Romtelecom S.A. ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie și impunerea de obligații în sarcina acestuia. Această decizie este disponibilă pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/links_files/Decizia_2012_91_Romtelecom.pdf

furnizarea propriilor servicii de comunicații electronice, precum și obligația de a nu condiționa furnizarea serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe de achiziționarea serviciilor asociate interconectării.

În plus, Autoritatea a menținut în sarcina RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. obligația de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea, respectiv pentru implementarea acordurilor de interconectare, precum și obligația de a transmite ANCOM o copie după fiecare dintre cererile de interconectare și, respectiv, după fiecare dintre cererile ulterioare, de modificare, completare sau retragere a cererii inițiale, în termen de 2 zile lucrătoare de la data primirii acestora.

În ceea ce privește punctele de acces, RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. au obligația de a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic, iar orice refuz trebuie să fie temeinic justificat și să fie transmis în scris, atât solicitantului, cât și ANCOM, într-un termen de cel mult 15 zile lucrătoare. De asemenea, ANCOM a menținut în sarcina celor doi operatori obligația de a furniza servicii de interconectare în spațiile de colocare neutre în care aceștia sunt prezenți.

b) Obligația de transparență

Autoritatea a impus în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie obligația de a publica, pe pagina proprie de internet, informații referitoare la punctele de acces (numărul și adresele tuturor comutatoarelor unde se poate realiza interconectarea), tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate interconectării, dacă solicită sau nu scrisoare de garanție bancară și, în cazul în care solicită, informații referitoare la modul de calcul al quantumului acesteia, termenele în care trebuie constituită, condițiile referitoare la actualizarea quantumului, precum și cazurile în care încetează obligația de constituire a scrisorii de garanție bancară, iar, în cazul modificării sau completării ofertei comerciale, publicarea noii oferte comerciale trebuie să se realizeze cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de intrarea în vigoare.

c) Obligația de nediscriminare

Autoritatea a impus operatorilor identificați ca având putere semnificativă obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, precum și obligația de a pune la dispoziția solicitanților toate serviciile și informațiile necesare pentru realizarea interconectării în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup⁷⁹.

d) Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor

Autoritatea a impus obligații privind controlul tarifelor în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă de piață, într-o primă fază prin impunerea unui plafon maxim stabilit pe baza aceleiași metode utilizate și în cazul Telekom Romania Communications S.A., metoda analizei comparative⁸⁰, luând în considerare tarifele practicate pe piețe comparabile. Astfel, începând cu data de 1 martie 2012, tariful maxim pentru interconectarea în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în rețele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi a fost de 0,82 eurocenți/minut, iar, de la data de 1 iulie 2012, tariful maxim a fost de 0,67 eurocenți pe minut.

Începând cu 1 aprilie 2014, data de la care tarifele de terminare au fost stabilite pe baza costurilor incrementale evitate, asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de către un operator de rețele fixe ipotetic eficient (LRIC pur), tariful maxim care poate fi perceput de către operatorii alternativi pentru furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor este de 0,14 eurocenți/minut (exclusiv TVA).

În ceea ce privește tarifele serviciilor asociate interconectării, ANCOM a impus în sarcina operatorilor alternativi obligația de fundamentare în funcție de costuri a acestora. Astfel, începând cu

⁷⁹ Această obligație nu se aplică în cazul tarifelor practicate pentru serviciile de terminare a apelurilor furnizate pentru propriile servicii cu amănuntul.

⁸⁰ Metodă cunoscută la nivel internațional sub denumirea de „benchmark(ing)”.

data de 1 aprilie 2014, pe baza unui model de calculație a costurilor incrementale pe termen lung ale serviciilor auxiliare de interconectare, furnizate la punct de interconectare, au fost impuse tarifele maxime pe care operatorii alternativi le pot percepe pentru furnizarea serviciilor asociate interconectării, în baza deciziilor individuale privind stabilirea tarifelor unor servicii de comunicații electronice la nivel de gros.

5.3. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie

Din analiza răspunsurilor furnizorilor⁸¹ primite în cadrul studiului de piață realizat în scopul prezentei revizuirii a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, precum și din informațiile din alte surse disponibile ANCOM (incluzând activitățile de soluționare a litigiilor și sesizărilor primite de la furnizori), rezultă că există o serie de probleme în ceea ce privește negocierea și implementarea acordurilor de interconectare, care vizează fie nerespectarea unor termene reglementate *ex ante*, fie dificultăți în derularea negocierilor cu privire la anumite aspecte nereglementate privind încheierea/implementarea acordurilor. Dintre acestea, cele mai importante sunt:

1. Tergiversarea negocierilor privind încheierea și implementarea acordurilor de interconectare, care s-a manifestat prin:
  - **duratele mari între comunicările părților** referitoare la negocierea clauzelor contractelor de interconectare, care conduc la extinderea termenelor reale de încheiere a acordurilor de interconectare, respectiv de implementare a acestor acorduri;
  - **dificultăți întâmpinate în agreerea unei arhitecturi de interconectare eficiente**, care să corespundă intereselor operatorilor interconectați și să asigure o echilibrare a balanței plăților pentru serviciile asociate interconectării. Astfel, o arhitectură de interconectare se consideră eficientă când părțile implicate în relația de interconectare suportă aproximativ același nivel al costurilor asociate interconectării (prin echilibrarea numărului de legături de interconectare instalate de fiecare parte, corespunzător cu proporția volumului de trafic transmis de fiecare parte, în cazul unui volum semnificativ de trafic). În practică, negocierea unor asemenea arhitecturi de interconectare sau ajustarea lor pe parcursul derulării acordului, în sensul maximizării eficienței, este îngreunată în multe situații de către operatorul cu putere de negociere mai mare, creându-se astfel premisele obținerii unor venituri semnificative din serviciile asociate interconectării de către respectiva parte. În această privință, ANCOM a primit o serie de sesizări în vederea soluționării unor situații litigioase între furnizori, apărute ca urmare a blocajelor întâmpinate în procesul de negociere/renegociere a anumitor arhitecturi de interconectare;
  - **întârzieri privind suplimentarea capacităților de interconectare** atunci când creșterile de trafic impun creșterea capacităților (up-grade-ul) legăturilor de interconectare;
  - condițiile restrictive ale operatorului fost monopolist privind accesul la tehnologii mai eficiente (de exemplu, tehnologii de tip STM1);
  - **refuzul de a oferi serviciul de interconectare în baza tehnologiei IP**, manifestat de principalii operatori, la solicitările furnizorilor alternativi pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.
2. Refuzul furnizorilor de a oferi serviciul de colocare sau practicarea unor tarife nejustificat de mari, pentru a determina adoptarea unor arhitecturi de interconectare avantajoase din punct de vedere economic (prin obținerea unor beneficii din facturarea serviciilor de „interconectare în spațiul Beneficiarului”).
3. Solicitarea unor scrisori de garanție bancară a căror valoare este considerată nejustificat de mare, în anumite situații, de către furnizorii alternativi.

---

⁸¹ A se vedea nota de subsol nr. 70.

4. Dificultăți în negocierea acordurilor de interconectare în ceea ce privește stabilirea tarifelor de terminare cu operatorii care nu au făcut obiectul analizei pieței de terminare la puncte fixe realizate în anul 2012, cărora nu le incumbă obligația practicării tarifelor reglementate.

5.3.1. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua operată de Telekom Romania Communications S.A.

Telekom Romania Communications S.A., operator integrat pe verticală și desemnat ca având putere semnificativă pe anumite piețe de gros, are posibilitatea, în lipsa reglementării *ex ante*, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul. Astfel, Autoritatea consideră că, în lipsa reglementării, Telekom Romania Communications S.A. poate refuza furnizarea accesului altor operatori și, de asemenea, poate tarifa excesiv serviciile de interconectare oferite.

Astfel, chiar în condițiile impunerii unor obligații *ex ante*, refuzul furnizării accesului se poate manifesta fie prin propunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate sau prin nerespectarea termenelor de implementare a acordurilor. Pot exista situații în care Telekom Romania Communications S.A. întârzie negocierea contractelor de interconectare cu operatorii alternativi care intenționează să intre pe piață ca urmare a poziției privilegiate pe care o deține în raport cu ceilalți furnizori.

În plus, anumiți furnizori alternativi reclamă că, în lipsa unor reglementări specifice, Telekom Romania Communications S.A. a refuzat în perioada supusă prezentei analize solicitările privind interconectarea în baza tehnologiei IP, în favoarea unei interconectări TDM prin intermediul Media Gateway, care asigură conversia semnalizării din format SIP/H323/ș.a.m.d. în format SS7 și, respectiv, a traficului media din format RTP (Real Time Protocol) în format TDM, în condițiile în care operatorul fost monopolist se află în plin proces de migrare către o rețea „all IP” de tip platformă IMS, în curs de implementare atât la nivelul rețelei de transport, cât și la nivelul rețelei de acces.

Astfel, operatorii alternativi care și-au dezvoltat recent rețelele bazate pe tehnologia „all IP” și urmăresc să se interconecteze cu rețeaua operatorului fost monopolist în vederea oferirii serviciilor de telefonie către public, sunt nevoiți să investească resurse suplimentare pentru realizarea interconectărilor în baza tehnologiei tradiționale (TDM).

Pe de altă parte, în contextul implementării tehnologiei tradiționale pentru interconectare, operatorul fost monopolist menționează că există o serie de dificultăți întâmpinate în ceea ce privește negocierile privind modificarea arhitecturii de interconectare, cauzate, în opinia sa, practicilor unor operatori. Astfel, aceștia, deși nu s-ar califica în conformitate cu termenii specificați în oferta de referință pentru interconectarea (ORI), ar solicita creșterea capacităților de interconectare la nivel STM1 pentru a-și reduce costurile asociate interconectării, în condițiile în care, volumul lor de trafic nu justifică în totalitate implementarea unor astfel de soluții. În schimb, operatorii alternativi reclamă condițiile restrictive ale operatorului fost monopolist privind accesul la tehnologii mai eficiente de tip STM1, iar Autoritatea a fost informată cu privire la practica Telekom Romania Communications S.A., care, chiar dacă pune la dispoziția beneficiarilor în anumite condiții legături de interconectare STM1, în scopul facturării aplică tarifele corespunzătoare porturilor de 2 Mbps înmulțite cu numărul de legături, în locul tarifului aferent portului STM1.

Trecerea la capacități superioare de interconectare, chiar dacă, în condițiile reglementărilor actuale, ar presupune investiții pe termen scurt din partea operatorului fost monopolist, pe termen lung poate contribui la reducerea costurilor operaționale înregistrate de operatori, în condițiile implementării unor tehnologii mai eficiente.

Autoritatea consideră că, în lipsa reglementării, Telekom Romania Communications S.A. ar putea crește tarifele serviciilor de terminare în propria rețea la un nivel excesiv, fără a se teme de măsurile de contracarare din partea furnizorilor alternativi, inclusiv de încetarea interconectării cu aceștia. Astfel, deși câțiva operatori (operatorii mobili) dintre cei cu care este interconectată Telekom Romania Communications S.A. cumpără un volum suficient de mare de minute de terminare astfel încât ar putea

afecta negativ veniturile acesteia în condițiile în care interconectarea ar fi întreruptă, aceștia nu sunt motivați să adopte un astfel de comportament deoarece proprii abonați ar avea de suferit, nemaiputând efectua apeluri către și nici primi apeluri de la cea mai mare rețea de telefonie la puncte fixe din România.

În lipsa impunerii obligației de transparentă, Autoritatea nu poate constata respectarea obligațiilor referitoare la furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, precum și a obligațiilor de nediscriminare.

De asemenea, în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, Telekom Romania Communications S.A. poate să adopte un comportament discriminatoriu în relațiile cu anumiți furnizori, în ceea ce privește atât tarifele, cât și condițiile de furnizare a serviciilor.

5.3.2. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele operate de furnizorii alternativi

În mod similar, furnizorii alternativi au posibilitatea, în lipsa reglementării, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul prin refuzul furnizării accesului altor operatori, precum și prin tarifarea excesivă a serviciilor de interconectare oferite.

Astfel, în absența reglementării, Autoritatea consideră că este posibil să reapară problemele existente înainte în ceea ce privește interconectarea cu rețelele publice de telefonie operate de către RCS & RDS S.A., respectiv de către UPC Romania S.R.L. Aceste companii pot să aplice tactici de întârziere a negocierilor, pot să propună condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor sau să nu implementeze acordurile de interconectare încheiate.

În aceste condiții, Autoritatea consideră că este important ca termenii și condițiile în care sunt furnizate serviciile de terminare a apelurilor să fie echitabile. Astfel, în lipsa obligației de transparentă, operatorii interesați nu ar cunoaște tarifele și condițiile pentru serviciile de interconectare furnizate și nu ar putea stabili care sunt punctele de acces care pot fi utilizate pentru realizarea eficientă a interconectării.

O altă problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare aferente operatorilor alternativi o reprezintă practicarea unor termene și condiții, inclusiv tarife, discriminatorii, iar, în unele cazuri, a unor tarife excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie ale căror tarife nu sunt reglementate. Tarifele de terminare constituie una din principalele componente de cost ale tarifelor apelurilor către altă rețea oferite pe piața cu amănuntul, operatorii având astfel stimulentele de a practica tarife excesive pentru serviciile de terminare în rețeaua proprie nu numai în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile operatorilor concurenți. În acest mod, practicarea de către un operator a unor tarife de terminare excesive distorsionează concurența întrucât are efecte negative asupra operatorilor interconectați, care sunt astfel nevoiți să crească în mod nejustificat tarifele apelurilor pe piața cu amănuntul, în detrimentul utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare.

Din informațiile puse la dispoziția Autorității de către operatori rezultă că există o serie de probleme la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele operate de furnizorii alternativi în ceea ce privește negocierea și implementarea acordurilor de interconectare, care vizează fie nerespectarea unor termene reglementate, fie dificultăți în derularea negocierilor privind încheierea/ implementarea acordurilor în legătură cu anumite aspecte nereglementate (arhitectura de interconectare, serviciul de colocare etc.).

În practică, negocierea unei arhitecturi de interconectare eficiente sau ajustarea acesteia pe parcursul derulării acordului, în sensul maximizării eficienței, este îngreunată în multe situații de operatorul cu putere de negociere mai mare, creându-se astfel premisele obținerii unor venituri semnificative din serviciile asociate interconectării de către acesta. În această privință, ANCOM a primit o serie de sesizări în vederea soluționării unor situații litigioase între furnizori, apărute ca urmare a

blocajelor întâmpinate în procesul de negociere/renegociere a unor arhitecturi de interconectare eficiente.

Prin menținerea unor arhitecturi de interconectare ineficiente din punct de vedere economic, în care balanța de plăți pentru servicii auxiliare este dezechilibrată, una dintre părți poate obține venituri excesive din serviciile asociate interconectării. Tarifele pentru serviciile auxiliare interconectării în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, care reprezintă servicii suport, ar trebui să acopere costurile corespunzătoare furnizării acestor servicii, iar nu să reprezinte o sursă importantă de venit pentru operatorul care le furnizează. Astfel, conform informațiilor din răspunsurile la chestionarul transmis de Autoritate⁸² în vederea efectuării analizei de piață, pentru anumiți operatori, ponderea veniturilor din serviciile auxiliare furnizate depășește cu mult ponderea veniturilor din serviciile principale (de terminare a apelurilor). Autoritatea consideră că reglementarea accesului la servicii de colocare poate favoriza negocierea și implementarea unor arhitecturi de interconectare eficiente din punct de vedere economic, în care balanța de plăți pentru servicii auxiliare interconectării să fie echilibrată.

În contextul actual, potrivit răspunsurilor la chestionarul transmis de Autoritate⁸³ în vederea efectuării analizei de piață, cât și informațiilor din sesizările înaintate Autorității, anumiți operatori alternativi refuză să ofere serviciul de colocare în spațiul operatorului sau, în măsura în care oferă acest serviciu pe baze voluntare, percep tarife excesive pentru furnizarea colocării. Astfel, în cazul în care beneficiarul i se refuză furnizarea serviciului de colocare, acesta nu poate utiliza propriile legături de interconectare, fiind astfel obligat să plătească tariful lunar pentru legăturile de interconectare corespunzătoare soluției de interconectare la punct intermediar sau în spațiul beneficiarului, puse la dispoziție de către partenerul de interconectare. Atât refuzul de a furniza serviciul de colocare, cât și oferirea acestui serviciu la tarife excesive conduc la creșterea costurilor cu serviciile auxiliare interconectării ale solicitantului acestei forme de acces.

Pe de altă parte, o serie de operatori alternativi susțin⁸⁴ că RCS & RDS S.A. refuză să ofere serviciul de interconectare pe baza tehnologiei IP, în favoarea tehnologiei TDM, chiar dacă aceasta a implementat tehnologia IP în rețeaua de acces și transport, în această privință RCS & RDS S.A. precizând că nu oferă la momentul actual acest serviciu, iar implementarea și furnizarea lui fac subiectul unei analize în desfășurare, astfel încât nu se pot oferi informații cu privire la momentul în care va deveni disponibil. Acest refuz, ca și în cazul refuzului manifestat de Telekom Romania Communications S.A. în privința oferirii unui asemenea serviciu către furnizorii alternativi beneficiari, poate să determine distorsionarea concurenței pe piața serviciilor de terminare a apelurilor, conducând la întârzierea oferirii serviciilor de telefonie către public și, pe de altă parte, la creșterea costurilor de furnizare a serviciilor prin implementarea unei tehnologii mai puțin eficiente, care poate influența indirect tarifele serviciilor la nivelul pieței cu amănuntul.

5.4. Identificarea și impunerea obligațiilor specifice în vederea remedierii problemelor concurențiale identificate

5.4.1. Principiile aplicate de ANCOM pentru stabilirea obligațiilor specifice

În procesul de selectare a obligațiilor specifice ce pot fi utilizate pentru soluționarea problemelor concurențiale identificate, ANCOM are obligația de a ține cont de obiectivele stabilite la art. 4, 6 și 6¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009⁸⁵. De asemenea, art. 105 alin. (4) din Ordonanța

⁸² Care au vizat întrebarea 4.3. din chestionar - „Vă rugăm să precizați care este structura veniturilor rezultate din serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, în funcție de categoriile de servicii (principale, respectiv auxiliare) furnizate în acest scop”.

⁸³ Răspunsuri la întrebarea 6.12. din chestionar - „Considerați că Autoritatea ar trebui să intervină ex ante prin reglementarea accesului simetric la serviciul de colocare, pus la dispoziție de furnizorul în rețeaua căruia se termină apelurile?”

⁸⁴ Potrivit răspunsurilor la întrebarea 6.11. din chestionar - „Ați întâmpinat dificultăți în negocierea unor acorduri care presupun utilizarea tehnologiei IP în vederea interconectării rețelelor pentru terminarea apelurilor la puncte fixe?”

⁸⁵ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009 privind înființarea Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, aprobată prin Legea nr. 113/2010, cu modificările și completările ulterioare.

de urgență a Guvernului nr. 111/2011 prevede că obligațiile impuse trebuie să se bazeze pe natura problemelor identificate, să fie proporționale și justificate.

Autoritatea consideră că asigurarea unui regim de interconectare eficient, transparent și riguros fundamentat reprezintă o condiție esențială pentru atingerea obiectivelor de reglementare, promovarea concurenței fiind unul dintre aceste obiective. Astfel, o atenție deosebită trebuie acordată serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor. Aceste servicii sunt, prin definiție, furnizate pe piețe de monopol care, în condițiile sistemului de tarifare „partea apelantă plătește”, nu au potențial să devină concurențiale.

În aceste condiții, aplicarea principiilor nediscriminării, oportunității și proporționalității în adoptarea măsurilor de reglementare impune utilizarea unor instrumente similare pentru reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor, la nivelul tuturor segmentelor omogene identificate (rețele publice de telefonie fixă și, respectiv, rețele publice de telefonie mobilă). Astfel, remediarea anumitor probleme concurențiale similare trebuie realizată prin instrumente similare, indiferent de piața pe care se manifestă.

De asemenea, dată fiind importanța interconectării pentru asigurarea conectivității între utilizatorii finali și ținând seama de caracterul de monopol al serviciilor de terminare, este necesar ca toți furnizorii de rețele de comunicații electronice care controlează accesul la utilizatorii finali să fie obligați să furnizeze servicii de terminare a apelurilor celorlalți furnizori.

Obligativitatea furnizării serviciului, ca unic instrument de reglementare, riscă să fie exploatată de către toți furnizorii prin solicitarea unor tarife excesive pentru terminarea apelurilor în propria rețea. Prin urmare, ar crește riscul distorsiunilor pe piețele cu amănuntul în condițiile în care, în mod ipotetic, singura obligație impusă ar fi cea de obligativitate a furnizării serviciului de terminare.

Pe de altă parte, practica interconectării în România evidențiază existența unei discriminări pozitive sau negative, pe criterii preferențiale, a anumitor furnizori. Prin urmare, există argumente obiective pentru stabilirea unui plafon maxim al tarifelor la care sunt furnizate serviciile de terminare, pentru toți furnizorii obligați să furnizeze aceste servicii.

Mai mult, discriminarea pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe poate apărea sub două forme sau chiar o combinație a celor două, efectele fiind de natură să distorsioneze și mai mult concurența pe această piață, după cum a fost accentuat în cadrul subcapitolului privind problemele concurențiale identificate. Astfel, un furnizor de servicii de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie poate fie să creeze avantaje pentru propria activitate, fie să solicite tarife diferite diversilor operatori cu care este interconectat, în funcție de traficul generat de aceștia în rețeaua sa (tratament preferențial).

Prin urmare, oricare dintre tipurile de discriminare prezentate este de natură să inducă un avantaj concurențial nemeritat operatorului în cauză, având repercusiuni negative asupra celorlalți operatori de pe piață.

Astfel, pentru prevenirea tendinței spre discriminare între furnizorii aflați în competiție, obligația de nediscriminare în furnizarea serviciilor este un instrument necesar pentru reglementarea acestor piețe.

5.4.2. Asigurarea unui regim de interconectare adaptat evoluției tehnologice a rețelelor de comunicații electronice

Asigurarea unui regim de interconectare solid, transparent și riguros trebuie să aibă în vedere și stadiul evoluției tehnologice a rețelelor actuale și existența unui trend accelerat de migrare globală către rețele bazate pe comutație de pachete (NGN), implementate în general pe baza Protocolului Internet, (numite și rețele „all IP”), în condițiile în care tehnologiile tradiționale de telecomunicații bazate pe comutație de circuite, implementate în rețelele PSTN, se apropie de încheierea unui ciclu de viață, determinând operatorii să-și orienteze strategiile către noi tehnologii capabile să asigure servicii convergente. Astfel, rețelele ineficiente de telefonie care transportă trafic de tip TDM, bazate pe alocarea de circuite (canale) pe întreaga durată a apelului, indiferent dacă este transmis trafic sau nu, sunt

înlocuite cu rețele în care traficul de voce sau date este încapsulat în pachete și rutat pe baza adresei destinatarului, inclusă sub forma unui câmp de date în antetul fiecărui pachet.

În scopul furnizării serviciilor de apeluri vocale, la nivel național coexistă rețelele de telecomunicații bazate pe comutație de circuite cu rețele bazate pe comutație de pachete (bazate pe IP). Potrivit informațiilor transmise de operatori cu ocazia prezentei analize, fenomenul de migrare de la comutația de circuite la comutația de pachete este accentuat, determinând astfel migrarea serviciilor de apeluri tradiționale (voce) către servicii de telefonie de tip VoIP, ale căror costuri de furnizare sunt mai mici decât ale celor bazate pe tehnologia tradițională.

Conform datelor statistice valabile la 31 decembrie 2016, dintr-un număr de 30 furnizori de servicii de telefonie prin tehnologia VoIP, 19 furnizau serviciul VoIP gestionat, având un număr de 2,2 milioane de linii de abonat conectate direct, furnizarea serviciului VoIP gestionat presupunând în general utilizarea unor legături private de interconectare directă, pentru a se asigura interoperabilitatea serviciilor între abonații unor rețele diferite la anumiți parametri de calitate. În plus la aceeași dată, aproximativ 8.000 abonați activi erau conectați la VoIP prin intermediul rețelelor de acces la internet ale terților.

Potrivit informațiilor transmise de furnizori, dintr-un număr de 23 de furnizori de servicii de acces la puncte fixe prin intermediul propriei rețele de telefonie, 22 furnizori au declarat că utilizează platforme IP/VoIP la nivelul rețelei de acces, iar un număr de 19 dintre aceștia furnizează servicii de tip VoIP gestionat propriilor abonați, după cum a fost evidențiat și anterior.

De asemenea, potrivit informațiilor primite, principalii furnizori de comunicații electronice din România au implementat deja tehnologii IP în rețelele proprii de transport, pentru a deservi atât traficul de voce, cât și cel de date. În acest sens, din cei 20 de operatori care dețin PSTN în rețelele de transport, 18 au implementat în aceste rețele și segmente bazate pe IP. În anumite cazuri, furnizorii de telefonie la puncte fixe au înlocuit comutatoarele tradiționale cu comutatoare de generație nouă (soft switch) și realizează accesul la rețelele tradiționale prin echipamente de tip Media Gateway, care au rolul de a converti traficul de voce de tip TDM în trafic de voce peste IP (pachetizat). De asemenea, în rețelele de acces sau de agregare au fost introduse în anumite cazuri elemente de tip IP/MPLS.

În acest context, trecerea la arhitecturi bazate pe tehnologii IP a presupus înlocuirea sistemului clasic de semnalizare SS7 și implementarea unor protocoale de semnalizare specifice noilor tehnologii, un număr de 29 furnizori de servicii la nivelul pieței cu amănuntul declarând că folosesc în cadrul propriilor rețele, în vederea furnizării serviciilor de apeluri, protocolul de semnalizare SIP (25 dintre aceștia utilizând protocolul SIP în conformitate cu standardul IETF, RFC3261), iar 8 furnizori de servicii la nivelul pieței cu amănuntul menționând că utilizează protocolul de semnalizare conform standardului ITU, H.323.

În ceea ce privește situația operatorului fost monopolist, Telekom Romania Communications S.A., acesta se află, potrivit informațiilor transmise către Autoritate, **într-un proces de migrare către o rețea IMS bazată pe IP în integralitate**, care va fi implementată pe 3 niveluri de arhitectură: nivelul acces (incluzând switch-uri, routere, media gateway-uri, MSAN-uri, SBC-uri etc.), nivelul control (servere cu rol de controler pentru semnalizare), respectiv nivelul aplicații (aplicații, servere de conținut, platforme pentru integrarea aplicațiilor) și va include funcții suport de tip OSS/BSS. Potrivit declarației operatorului, „Sistemul IMS este implementat conform standardelor TISPAN și asigură servicii VoIP peste conexiuni broadband (ADSL/VDSL sau ONT) prin utilizare protocol SIP și interconectare cu rețele PSTN (SS7) sau SIP”. Acesta mai precizează că „înlocuirea echipamentelor TDM este un proces complex și de durată necesitând costuri financiare și resurse umane semnificative. Considerăm că migrarea către rețele de tip „all IP NGN” va avea un impact semnificativ și asupra sistemelor proprii IT, fiind necesare schimbări în cazul aplicațiilor și ale proceselor IT, atât din zona de retail, cât și din zona wholesale, pentru a putea asigura furnizarea informațiilor aferente traficului de voce ce urmează a fi facturat clienților, cât și a informațiilor aferente traficului dintre operatori într-un mod corect și relevant”, iar întregul proces de migrare se prevede a fi finalizat la sfârșitul anului 2018, în acest moment marea majoritate a abonaților Telekom Romania Communications S.A. utilizând încă tehnologia TDM. Potrivit operatorului, tranziția către tehnologia „all IP” va avea loc în paralel cu eliminarea treptată a tehnologiei

tradiționale, aflate la finalul ciclului de viață. Operatorul subliniază că, în urma procesului de migrare a clienților proprii spre rețeaua „all IP”, traficul serviciilor de tip VoIP va deveni semnificativ, favorizând tranziția către interconectări directe de tip IP cu operatorii naționali.

Operatorul fost monopolist a mai subliniat că, în contextul în care, până în prezent, doar comutatoarele internaționale de tranzit au fost substituite, din perspectivă proprie, ar fi necesară o perioadă de coexistență a interconectării TDM (semnalizare SS7) cu cea de tip IP cu o durată de „cel puțin 3 ani, după anul 2018”, pentru a se acorda timpul necesar creării unor procese operaționale noi în propria rețea, cât și pentru dezvoltarea capacităților de interconectare IP ale operatorilor alternativi.

De asemenea, este important de menționat că **platforme de tip IMS**⁸⁶ sunt implementate și în cea mai mare parte dintre rețelele operatorilor de telefonie mobilă, permițându-le acestora să furnizeze servicii de telefonie la puncte fixe de tip VoIP, prin utilizarea unor protocoale de semnalizare în propriile rețele de tip SIP, implementate conform standardelor 3GPP. Aceștia au declarat că nu sunt în măsură însă, la momentul actual, să pună la dispoziția terților serviciul de interconectare IP, considerându-l ca un element de strategie pe termen lung, o parte dintre aceștia motivând că pentru a putea fi oferit acest serviciu ar fi necesare investiții semnificative, deoarece *„implementarea tehnologiei IP pentru interconectare presupune instalarea/înlocuirea echipamentelor de rețea în nodurile principale ale rețelei, instalarea unor echipamente dedicate pentru managementul și securizarea traficului în contextul actual, instalarea și upgrade-ul unor echipamente pentru asigurarea derulării corespunzătoare a traficului între tehnologia TDM și tehnologia IP”*, pentru care se estimează ca fiind necesară o perioadă de aproximativ 1,5 până la 2 ani.

5.4.2.1. Regimul interconectării actuale la nivel național

Din punct de vedere al interconectării rețelelor de comunicații electronice, la nivel național coexistă, pe de o parte, interconectarea rețelelor tradiționale de telecomunicații bazată pe tehnologia TDM și, pe de altă parte, interconectarea bazată pe tehnologia IP a rețelelor de generație nouă (NGN), dedicată mai cu seamă furnizării serviciilor de date și acces la internet, după cum a fost menționat anterior.

Astfel, marea majoritate a acordurilor încheiate de operatori în vederea furnizării serviciilor de terminare a apelurilor (voce) se bazează în prezent pe tehnologia TDM. Operatorul fost monopolist are implementate acorduri de interconectare cu operatorii alternativi naționali pe baza tehnologiei TDM, iar cu operatorii internaționali este interconectat atât TDM, cât și IP. Operatorii alternativi principali practică în special interconectare TDM, iar operatorii alternativi de dimensiuni mai mici au relații de interconectare cu operatorii de același nivel, bazate în special pe interconectare IP. La momentul actual, în relația de interconectare cu rețeaua Telekom Romania Communications S.A., la nivel național se utilizează tehnologia TDM, însă doar 2 operatori mai dețin interconectare la nivelul comutatoarelor locale (LX), marea majoritate fiind interconectați fie la nivelul comutatoarelor de tranzit (TX), fie la nivelul noilor Media Gateway (MGW), un număr de 18 operatori beneficiind deja de interconectarea la aceste puncte de acces.

Pe de altă parte, în ceea ce privește situația la nivel național a rețelelor bazate pe comutație de pachete (NGN), interconectarea acestora, în vederea furnizării unor servicii convergente, se realizează în baza unor acorduri de tip IP peering (public/privat) sau IP tranzit, marea majoritate a acestor interconectări IP fiind dedicate însă schimbului de trafic internet sau serviciilor de transmisiuni de date, doar 25% din numărul furnizorilor de servicii de comunicații electronice deținători de rețele

---

⁸⁶ Inițial, conceptul de „sistem multimedia IP” (IMS) a fost dezvoltat în cadrul proiectului 3GPP (Third Generation Partnership Project) ca mijloc de a oferi operatorilor mobili posibilitatea de a furniza mai eficient servicii de date prin migrarea de la sistemul GSM la 3G. Ulterior, tehnologia IMS a fost adoptată de alte organizații de standardizare, pentru a fi implementată în rețele fixe și mobile.

interconectate în baza tehnologiei IP furnizând și servicii de telefonie pe aceste legături de interconectare, potrivit unui raport ANCOM realizat în anul 2012⁸⁷.

Astfel, peering-ul public presupune mai multe rețele interconectate într-un IXP („Internet Exchange Point”), printr-o legătură indirectă peste un comutator Ethernet (Ethernet switch) public, prin intermediul căreia furnizorii își pot conecta rețelele și pot schimba trafic, prin această structură interconectându-se routerele de graniță ale rețelelor IP, organizate sub forma unor sisteme autonome (AS-Autonomous System).

Peering-ul privat reprezintă un model de interconectare dintre două rețele prin intermediul unor circuite dedicate, care nu sunt partajate cu nicio altă rețea. Legătura directă stabilită între un router din cadrul unui AS și un router din alt AS, poate fi făcută atât într-un nod aparținând uneia dintre rețelele interconectate, cât și într-un centru neutru de colocare⁸⁸.

Conform rezultatelor studiului mai sus menționat, interconectarea directă (atât în locații proprii ale deținătorilor de rețele interconectate, cât și în cadrul unor centre neutre de colocare) a fost preferată interconectării indirecte întrucât presupune stabilirea unor conexiuni mai scurte între rețele, care asigură o livrare a datelor mai rapidă, costuri mai mici generate de legăturile scurte, precum și probabilitatea mai mică a apariției congestiilor, datorită numărului mai mic de routere prezente pe acea legătură. Altfel, *„sunt preferate soluțiile de interconectare indirectă în cazul în care volumul de trafic schimbat între rețele este mic (nejustificându-se astfel costul unei interconectări directe) sau în cazul unei interconectări cu un operator a cărui rețea se află la o distanță considerabilă, legătura fizică dintre aceștia fiind imposibil de realizat. Problemele apărute în cazul interconectării indirecte pot fi legate de gestionarea congestiilor, nefuncționarea serviciilor de aplicații interactive sau costuri”*. În ceea ce privește stabilirea arhitecturilor de interconectare, studiul a relevat că operatorii nu întâmpinau dificultăți la momentul respectiv în această privință, iar, din punct de vedere al modului de tarifare a legăturilor de tip peering, s-a constatat că marea majoritate a acordurilor aveau la bază principiul „bill and keep”⁸⁹.

La nivel global, popularitatea rețelelor bazate pe IP este în creștere, după cum indică și evoluția puternic ascendentă a traficului IP (pe rețele fixe) la nivel mondial. Potrivit datelor statistice și previziunilor realizate de anumite organisme de cercetare în domeniu⁹⁰, este de așteptat ca traficul IP la nivel global să crească în anul 2020 la 66,4 exabytes⁹¹ (10⁹GB)/lună, de la 38 exabytes/lună în anul 2015. De asemenea, volumul serviciilor de telecomunicații bazate pe IP este în creștere în fiecare an.

5.4.2.2. Beneficiile migrării către rețele bazate pe IP

Răspândirea tehnologiilor bazate pe IP, care permit servicii convergente pe același suport de rețea, creează oportunitatea unor venituri și determină orientarea operatorilor către reducerea costurilor de implementare și operare, prin dezvoltarea unor noi modele de afaceri/investiții. Migrarea către noile rețele IP implică atât schimbări arhitecturale în rețele, cât și în ceea ce privește modul de furnizare a serviciilor, iar beneficiile acestor schimbări se pot regăsi sub următoarele forme:

⁸⁷ „Raport referitor la chestionarul privind interconectarea pe suport IP a rețelelor de comunicații electronice din România”, disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/files/9977/Raport_public_interconectare_IP_2012.pdf.

⁸⁸ Reprezintă ansamblul de resurse și servicii puse la dispoziție operatorilor de către un terț non-operator pentru găzduirea și interconectarea echipamentelor de rețea colocate.

⁸⁹ Potrivit „Raportului referitor la chestionarul privind interconectarea pe suport IP a rețelelor de comunicații electronice din România”, „principiul „Bill & Keep” (denumit și „shared-cost” sau „settlement free”) reprezintă un regim de tarifare de gros, prin care fiecare furnizor suportă costurile de terminare a traficului provenind de la alți transportatori în propria sa rețea, tarifând exclusiv proprii utilizatori. În cazul în care furnizorii fac peering public sau privat la un IXP, costurile sunt împărțite între aceștia, fiecare plătind eventual o taxă. Dacă furnizorii fac peering privat prin intermediul unei legături directe, costurile asociate devin un factor de negociere. Acordul de tip „settlement free” presupune suportarea de către furnizor a costurilor implicate de conectarea propriei rețele. Excepții de la această regulă pot fi reprezentate de situații în care unul dintre partenerii de peering consideră acordul neechitabil (de ex. când raportul volumului de trafic intrare/ieșire este debalansat) sau în care motivația economică de a încheia un acord de tip peering, în loc de tranzit, nu este suficient de elocventă. În aceste situații se poate trece de la tarifarea de tip „Bill & Keep” la stabilirea unei relații de tip peering plătit, în care un furnizor plătește celuilalt o taxă. Astfel, peering-ul plătit reprezintă acel tip de acord în cadrul căruia furnizorii de servicii de internet oferă acces reciproc la proprii clienți, unul dintre aceștia percepend o taxă în schimbul accesului.”

⁹⁰ A se vedea: http://www.cisco.com/c/m/en_us/solutions/service-provider/vni-forecast-highlights.html#

⁹¹ 1Exabytes = 1 EB = 1 billion gigabytes = 10¹⁸bytes.

- economii de scară: Rețelele bazate pe IP integrează tot traficul de comunicații electronice al unui operator într-o singură rețea, fapt ce determină scăderea costului unitar pe serviciu, pe măsura creșterii volumului de trafic. De asemenea, arhitecturile de tip IP permit agregarea traficului distribuit în mai multe noduri locale într-o singură locație (în care să fie concentrat tot traficul), ceea ce conduce și la scăderea costurilor operaționale în ansamblu;

- economii de scop: Convergența serviciilor conduce la reducerea costurilor ca urmare a utilizării în comun a resurselor de rețele integrate la nivelul unei singure rețele, pentru furnizarea mai multor tipuri de produse/servicii sau activități;

- flexibilitate: Sistemele bazate pe IP sunt extrem de flexibile și permit cu ușurință modificări în funcție de cerințe, precum și modernizările tehnologice survenite în timp. Acestea pot funcționa deopotrivă cu facilitățile TDM, dar permit anumite configurații caracteristice și o serie de aplicații care nu sunt disponibile în cazul TDM;

- integrare ușoară a aplicațiilor IP: IP-ul este larg răspândit ca protocol standard în baza căruia sunt dezvoltate cele mai multe aplicații ale prezentului;

- eficiență: Transportul traficului de comunicații electronice sub formă de pachete IP, în locul alocării unui canal dedicat pentru fiecare apel, crește eficiența rețelei. Rețeaua cu comutație de pachete rutează pachetele prin acele părți ale rețelei care dispun de resursele necesare și este capabilă să reruteze pachetele când un router este ocupat;

- noi modele de afaceri/investiții bazate pe rețelele IP: Implementarea noilor servicii în rețele de comunicații electronice se poate realiza mai rapid, iar acestea pot face obiectul unor noi modele de afaceri. Mai mult chiar, separarea funcțiilor de rețea poate conduce la noi rețele integrate vertical, care pot determina apariția unor noi tipuri de furnizori. Astfel, implementarea noilor modalități de gestionare a traficului (management-ul de trafic) permite dezvoltarea de noi servicii și modele de afaceri;

- beneficii suplimentare pentru utilizatorii finali: Utilizatorii finali pot beneficia pe același suport fizic de un număr mai mare de servicii (voce, date, video) care pot depăși, din punct de vedere calitativ, serviciile tradiționale, în timp ce prețul plătit pentru aceste servicii tinde să scadă.

Fenomenul de restructurare a rețelelor PSTN în materie de arhitectură și tehnologii, în sensul dezvoltării noilor rețele bazate pe IP, capabile să furnizeze servicii convergente, aduce schimbări în privița serviciilor oferite beneficiarilor, precum și a actorilor din lanțul valoric, a arhitecturilor și infrastructurilor de rețele și poate conduce totodată la dezvoltarea unor noi principii de tarifare și a unor sisteme diferite de contabilizare a costurilor.

Trebuie însă avut în vedere că furnizorii de rețele de comunicații electronice își asumă un anumit grad de risc în momentul în care realizează investiții în modernizarea infrastructurilor de rețea pentru a migra către rețele bazate pe tehnologia IP, în condițiile în care reglementările în vigoare nu obligă la oferirea interconectării IP pentru furnizarea serviciilor de terminare, iar conformarea cu regimul interconectării TDM poate să implice anumite costuri. Pe de altă parte, furnizorii care nu migrează către rețele IP se pot confrunta cu riscul de a deveni mai puțin competitivi în situația în care costurile lor ar putea deveni mult mai mari decât ale operatorilor care exploatează rețele convergente bazate pe IP. Mai mult decât atât, aceștia nu vor putea să exploateze comercial noile servicii emergente.

Din punct de vedere prospectiv, este evident că operatorii vor migra către IP în rețelele de transmisiuni pentru a putea exploata beneficiile utilizării acestor tehnologii, iar, pe parcurs, vor introduce noile tehnologii și în rețelele de acces și, ca urmare, tot mai mulți utilizatori vor avea acces la conexiuni de mare viteză pentru a beneficia de toate serviciile de comunicații electronice disponibile. La momentul actual, pe măsură ce operatorii își modernizează rețelele de transmisiuni și treptat rețelele de acces, apare necesitatea implementării unor echipamente de rețea care să asigure interoperabilitatea cu clienții tradiționali, devenind astfel posibil ca, la nivel de gros, să fie furnizate ambele tipuri de servicii de interconectare (TDM sau IP).

Modificările survenite în privința topologiilor și infrastructurilor de rețele ar trebui să determine în mod natural schimbări în ceea ce privește arhitectura de interconectare, ceea ce poate avea un impact semnificativ asupra regimului general de interconectare a rețelelor, necesitând o reevaluare a acestuia din perspectiva de reglementare, astfel încât serviciile de interconectare și produsele de acces adecvate

să poată asigura interdependența dintre topologia optimă și cea mai eficientă tehnologie de rețea, printr-o serie de măsuri care să favorizeze trecerea de la serviciul de interconectare bazat pe tehnologia TDM, dedicat furnizării unui singur serviciu (voce), la serviciul de interconectare bazat pe tehnologia IP, capabil să faciliteze furnizarea mai multor servicii, minimizând investițiile competitorilor pentru a crea un mediu concurențial egal pentru toți participanții de pe piață, în condițiile procesului de migrare către rețele „all IP”.

Prin urmare, în contextul național actual sunt necesare reglementări specifice pentru a facilita trecerea tuturor operatorilor la noua tehnologie de interconectare pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe. În prezent pe piața serviciilor de apeluri la puncte fixe există deja 30 de furnizori care folosesc tehnologiile IP în rețelele proprii de acces, iar 20 declară că utilizează tehnologii IP în rețelele de transport. Cu toate acestea pentru cea mai mare parte a traficului de terminare la puncte fixe se utilizează în continuare interconectarea TDM. Acest fapt riscă să anuleze câștigurile de eficiență economică obținute ca urmare a furnizării serviciilor de apeluri la puncte fixe de tip VoIP în raport cu cele furnizate prin intermediul rețelelor PSTN, cu efecte negative pentru utilizatorii finali. Intervenția de reglementare este necesară pentru prevenirea acestui risc în scopul promovării investițiilor eficiente și a inovației, în beneficiul utilizatorilor finali. Acest obiectiv poate fi atins prin reevaluarea regimului interconectării în ansamblu și stabilirea unor noi cerințe privind asigurarea unui regim de interconectare adaptat evoluției tehnologice, eficient, transparent și riguros.

5.4.2.3. Interconectarea tradițională și interconectarea IP

La nivel național, interconectarea pentru asigurarea serviciului de voce între două rețele este predominant guvernată de implementarea arhitecturii TDM, sistemul de semnalizare 7 - SS7, sistemul de numerotare E.164, transmisia tip TDM (Time Division Multiplexing) și interfețele E1/STM1 sau multipli ai acestora. În acest caz, prin utilizarea unui Media Gateway la punctul de interconectare, rețelele bazate pe IP pot fi interconectate la o rețea TDM fără a fi necesară schimbarea acordului de interconectare.

Pentru a putea evalua anumite aspecte de reglementare în ceea ce privește interconectarea, prezentăm, pe scurt, scenariile posibile pentru implementarea celor două tipuri de interconectare TDM sau IP, în contextul actual:

Interconectare bazată pe tehnologie TDM

În condițiile coexistenței rețelelor tradiționale TDM cu rețele bazate pe tehnologia IP, pentru terminarea apelurilor sunt posibile trei tipuri diferite de interconectare TDM:

a) între operatorul tradițional de rețea TDM și operatorul de rețea bazată pe IP;

În acest caz, este necesară funcția de conversie de la IP la protocoale TDM și invers. Ca urmare, rețeaua tradițională (TDM) nu are nevoie de noduri de rețea suplimentare pentru traducerea/transformarea din protocolul TDM în protocolul IP pentru ambele niveluri: semnalizare și transport. Astfel, funcțiile de conversie de la IP la protocoalele TDM și vice-versa sunt efectuate, de regulă, de către operatorul bazat pe tehnologia IP, pe cheltuiala proprie. Acest caz este cel mai răspândit la momentul actual.

b) între doi operatori tradiționali de rețele (TDM);

Semnalizarea între rețele se bazează pe SS7 și interconectarea dintre ele continuă să se bazeze pe tehnologia TDM.

c) între doi operatori de rețele bazate pe tehnologia IP.

În acest caz, ambii operatori de rețele bazate pe tehnologia IP trebuie să pună în aplicare funcțiile de conversie de la IP la TDM.

Interconectare bazată pe tehnologie IP

În eventualitatea implementării unui regim de interconectare IP, devin posibile trei modalități diferite de interconectare:

a) între operatorul de rețea tradițională și operatorul de rețea bazată pe tehnologia IP;

În acest caz, va fi necesară funcția de conversie de la TDM la IP și invers. În cazul interconectării IP, operatorul unei rețele TDM va trebui să implementeze Media Gateway-uri pentru a converti semnalul de voce TDM la Voice over IP (protocoale de transport media) și Signalling Gateway/Soft switch-uri pentru a converti semnalizarea SS7 în SIP/H.323/alte protocoale de acest tip.

b) între doi operatori de rețele tradiționale (TDM);

În acest caz, ambii operatori de rețele bazate pe TDM vor trebui să pună în aplicare funcțiile de conversie de la TDM la IP.

c) între doi operatori de rețele bazate pe IP.

În acest caz, nemaifiind necesară o conversie, interconectarea se realizează prin intermediul echipamentelor de tip Session Border Controller (SBC) - routerele de graniță ale rețelelor IP, a căror funcție principală este de a îndeplini rolul unui „firewall” și Network Address Translator (NAT). Acele SBC-uri au rolul de a proteja soft-switch-ul la suprasarcini de semnalizare, precum și la diverse posibile atacuri din lumea IP.

Prin urmare, chiar dacă cele două tipuri de interconectare se pot substitui din punct de vedere funcțional, putând să asigure în egală măsură furnizarea serviciului de terminare a apelurilor, indiferent de tehnologia de care dispune utilizatorul final, interconectarea bazată pe IP, în condițiile migrării către rețele „all IP”, conduce la economii de costuri (prin evitarea implementării de media gateway-uri utilizate pentru conversia de la TDM la protocoale IP și vice-versa) și creșterea performanțelor tehnice ale rețelei în ansamblu (reducerea întârzierii de transmitere a pachetelor – „delay”).

5.4.2.4. Reglementarea interconectării IP la nivel european

Procesul de migrare către rețele bazate pe arhitecturi „all IP” este accelerat și pe plan european. Astfel, în două state membre ale Uniunii Europene operatorul fost monopolist a finalizat deja procesul de migrare, în timp ce în alte 11 state membre există anunțuri/angajamente publice cu privire la planul de a migra.

Legat de regimul interconectărilor bazate pe tehnologie IP, potrivit unui raport al Organismului autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice (OAREC) publicat la data de 14 decembrie 2015, „Case studies on IP-based interconnection for voice services in Europe”⁹², un număr de 13 state la nivel european au impus operatorului de telefonie la puncte fixe fost monopolist obligația de a oferi interconectarea IP în vederea furnizării serviciilor de voce. În 11 state, obligația de a oferi interconectare IP a fost impusă și furnizorilor alternativi de telefonie la puncte fixe, iar în 5 state obligația a fost impusă și operatorilor de rețele de telefonie mobilă.

Raportul mai sus menționat evidențiază, în principal, o serie de aspecte care definesc, la momentul actual, situația privind reglementarea interconectării IP, după cum urmează:

- în majoritatea statelor care au făcut obiectul analizei, interconectarea IP în vederea furnizării serviciilor de voce se oferă în baza unei obligații de reglementare, cu mici excepții în care anumiți operatori oferă pe baze voluntare acest tip de interconectare (operatorii mobili din Finlanda);

- obligația de a oferi interconectare IP este însoțită de cerințe tehnice specifice la nivel național în majoritatea cazurilor, care au fost definite fie de autoritățile de reglementare în domeniu, fie în cadrul unor forumuri constituite la nivel de industrie;

---

⁹² Raportul își propune, pe de o parte, să ofere o imagine de ansamblu a stadiului interconectării IP pentru servicii de voce în Europa, la nivel general, pe baza informațiilor din 32 de țări europene și, pe de altă parte, să prezinte informații despre interconectarea IP pentru serviciile de voce, pe baza experiențelor din zece țări (Bulgaria, Croația, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Italia, Slovenia, Spania și Suedia). Raportul OAREC este disponibil la următoarea adresă: http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/5579-case-studies-on-ip-based-interconnection-for-voice-services-in-the-european-union.

- este acceptată o perioadă de tranziție de la TDM la IP, în care cele două regimuri pot coexista și obligația prevede oferirea ambelor tipuri de interconectare pentru perioada respectivă. Majoritatea statelor nu au definit însă concret această perioadă, lăsând la latitudinea operatorilor să stabilească propriul calendar de migrare. Doar 2 dintre state (Franța și Slovenia) au definit perioada tranzitorie între 12 și 18 luni, corelată cu o perioadă de notificare privind renunțarea completă la tehnologiile tradiționale.

Potrivit rezultatelor studiului OAREC, au fost identificate o **serie de cerințe tehnice comune** avute în vedere de cele 13 state care au impus operatorului de telefonie la puncte fixe fost monopolist obligația de a oferi interconectarea IP în vederea furnizării serviciilor de voce:

- Numărul punctelor de interconectare (PoI):

Numărul minim de POI-uri care permit operatorilor să transfere traficul de voce către destinații naționale, la tarife de terminare reglementate, a fost redus în anumite state până la 1 sau 2. Acest lucru reflectă tendința evidentă de reducere a punctelor de interconectare odată cu migrarea la NGN a rețelelor de comunicații electronice.

- Protocolul de semnalizare:

Protocolul de semnalizare utilizat la PoI este în general SIP sau SIP-I (în 11 din cele 13 state). În 7 cazuri, SIP este definit în detaliu cu specificațiile standardului 3GPP legate de IMS. În două cazuri (Italia și Bulgaria) s-a impus obligația de a se oferi SIP sau SIP-I, în funcție de solicitare, indiferent de tipul protocolului utilizat de operator la punctul de interconectare.

- Plaja de numerotație, codec-uri și servicii suplimentare suportate de interconectarea IP:

- interconectarea IP suportă aceeași plajă de numerotație ca interconectarea bazată pe tehnologiile tradiționale;

- codec-urile audio G.711 sunt utilizate în toate cazurile legate de telefonia fixă, precum și în ceea ce privește furnizarea serviciului de fax;

- în aproximativ jumătate din situațiile analizate sunt suportate aceleași servicii suplimentare ca în cazul TDM.

- Calitatea serviciilor (QoS):

Pentru anumiți parametri care definesc calitatea serviciilor cum ar fi: calitatea vocii, timpul de stabilire a apelului, probabilitatea de blocare a apelurilor, disponibilitatea legăturilor la punctul de interconectare, s-au stabilit valori de referință specifice la nivel național.

- Redundanța și securitatea rețelei în cazul interconectării IP:

Interconectarea rețelelor în baza tehnologiei IP se realizează (în 12 din cele 13 state analizate) fie printr-o legătură directă în locațiile proprii ale operatorilor, fie la nivelul unui nod național de interconectare (IPX) și nu prin intermediul internetului public, ceea ce conferă o protecție împotriva atacurilor cibernetice din internetul public. În plus, în 12 state, operatorii aplică măsuri suplimentare de securitate.

În ansamblu, rezultă că dintr-o perspectivă generală europeană, **interconectare IP este similar abordată, diferențiindu-se doar prin anumite aspecte specifice circumstanțelor naționale care derivă din modul de implementare și dezvoltare a rețelelor.**

5.4.3. Necesitatea impunerii obligației de a oferi accesul la interconectare IP în România. Proportionalitatea măsurii și modalități de aplicare a acesteia.

În ansamblul evoluției globale către „lumea all IP”, operatorii din România se află în diferite stadii ale migrației către rețelele bazate pe IP, unii dintre aceștia deținând/operând chiar rețele „all IP”. Pe plan intern, traficul de voce este într-un procent semnificativ transportat peste rețele IP. Cu toate acestea, regimul de interconectare la nivel național continuă să se bazeze pe TDM. Operatorii prezintă viziuni diferite asupra momentului în care vor migra de la interconectarea bazată pe TDM la interconectarea IP. Cei care au migrat deja către rețele „all IP” își vor dori ca migrarea către interconectări IP să se realizeze cât mai curând posibil în piață, iar cei care au demarat recent sau încă nu au început procesul migrării, cel mai probabil, vor dori să treacă la interconectarea IP într-un anumit moment din viitor, ceea ce presupune ca interconectările TDM să mai persiste o perioadă. Însă, pentru

a se reduce costurile pe care le-ar presupune menținerea unor regimuri de interconectare paralele, existența unei perioade reglementate de tranziție ar putea să asigure o migrare mai ușoară.

În actualul scenariu la nivel național, refuzul operatorilor mari de a oferi interconectarea IP la solicitările furnizorilor alternativi poate surveni și ca urmare a menținerii interesului acestora în a valorifica oportunitatea obținerii unor venituri din serviciile auxiliare de interconectare, asociate arhitecturilor actuale bazate pe TDM, și, pe de altă parte, a tendinței operatorilor de a-și orienta investițiile într-o arie de servicii care se află într-o mai mică măsură sub impactul reglementărilor. Astfel, chiar dacă veniturile obținute de operatori din serviciile asociate interconectării sunt bazate pe tarife reglementate pe baza unui model de calculație a costurilor de tip LRIC, din dinamica înregistrată în procesul negocierii arhitecturilor de interconectare, caracterizată de dificultățile unor operatori de a ajunge la soluții reciproc avantajoase, este posibil ca tarifele actuale practicate de operatori pentru aceste servicii să permită acțiuni speculative și să conducă, astfel, la implementarea unor arhitecturi ineficiente.

Pe de altă parte, implementarea sau menținerea interconectării TDM între rețelele bazate pe IP și rețelele tradiționale presupune o dublă conversie TDM-IP, ceea ce poate conduce la afectarea calității serviciilor oferite utilizatorilor finali și la o exploatare ineficientă a rețelelor, ca rezultat al creșterii costurilor operatorilor de rețele bazate pe tehnologia IP, care sunt nevoiți să achiziționeze și să mențină echipamente corespunzătoare de conversie (gateway) în rețelele lor.

În plus, menținerea acestei practici este în măsură să determine distorsionarea concurenței prin crearea unei bariere pentru furnizorii alternativi la intrarea pe piața cu amănuntul, manifestată atât în mod direct, prin întâzieri privind oferirea serviciilor către public, cât și în mod indirect, prin impactul costurilor exploatarei ineficiente asupra nivelului tarifelor practicate pe piața cu amănuntul.

În lipsa unei obligații de reglementare, operatorii mai puțin eficienți, cu un grad de evoluție către tehnologii IP într-un stadiu incipient, pot limita accesul altor operatori la utilizarea unei noi forme de interconectare mai eficiente, astfel cum este interconectarea IP, generându-se astfel un blocaj competitiv. Denaturarea concurenței pe piață devine mai evidentă în cazul noilor intrați pe piață (utilizatori de tehnologii bazate doar pe IP), a căror cotă de piață este mai mică, ceea ce implică cerințe mai ridicate de eficiență și o necesitate mai mare de a reduce costurile. În cazul acestor operatori, incapacitatea de a utiliza interconectarea IP le-ar induce costuri suplimentare legate de implementarea unor echipamente care să realizeze conversia apelurilor VoIP – TDM.

În aceste condiții, pentru a se putea asigura cadrul necesar unei concurențe sustenabile prin exploatarea în condiții de eficiență a noilor tehnologii de rețea, se impune identificarea unor măsuri specifice care să înlesnească procesul de orientare către un sistem de interconectare adecvat, în măsură să promoveze tehnologiile de generație nouă. Drept urmare, orientarea către o anumită politică de reglementare care să promoveze eficiența dinamică ar putea ajuta industria să beneficieze de avantajele migrării către IP precum și de reducerea costurilor și a riscurilor asumate de operatori.

Adoptarea unor măsuri de asigurare a accesului la rețele de comunicații electronice care să includă și accesul la facilități de interconectare bazate pe tehnologii moderne (IP) poate să încurajeze investițiile în rețele și să stimuleze dezvoltarea, să asigure coexistența mai multor platforme tehnologice și să încurajeze interconectarea acestora, permițând deopotrivă flexibilitate în alegerea tehnologiei și implementarea acesteia.

În temeiul prevederilor art. 109 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 ANCOM poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, inclusiv în ceea ce privește interconectarea rețelelor sau a elementelor rețelelor, în special în cazul în care se consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei piețe concurențiale, la nivelul vânzării cu amănuntul, sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali. În acest sens potrivit dispozițiilor art. 109 alin. (2) lit. e) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 ANCOM poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a acorda acces liber la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de

rețele virtuale. În cele din urmă, potrivit prevederilor art. 109 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, se stabilește că „*Atunci când impune obligațiile prevăzute de prezentul articol, ANCOM poate stabili și condițiile tehnice sau operaționale pe care furnizorul sau beneficiarii accesului trebuie să le îndeplinească în vederea asigurării unor condiții normale de exploatare a rețelei*”.

Prin urmare, în contextul național actual în care furnizorii alternativi de servicii de apeluri la puncte fixe, deținători de rețele IP, se confruntă cu refuzul operatorilor mari privind accesul la interconectarea bazată pe tehnologie IP, furnizorii de mari dimensiuni creând și menținând bariere la intrarea pe piață, devine oportună o intervenție de reglementare în această direcție. Așadar, Autoritatea consideră că, „*în măsura în care fiecare operator are un calendar propriu pentru realizarea tranziției la o rețea IP, impunerea obligației de interconectare IP pentru voce trebuie asociată neîntârziat obligației de interconectare în regim TDM/SS7*”, astfel cum s-a precizat într-un document strategie pe termen lung⁹³, adus anterior la cunoștința publicului.

Astfel, punerea în aplicare a unei asemenea **măsuri care să asigure accesul furnizorilor care solicită servicii de terminare a apelurilor la facilitățile privind interconectarea IP** ar remedia problemele concurențiale identificate în această privință la nivelul pieței și ar fi în acord, din punct de vedere prospectiv, cu planurile de migrare și dezvoltare ale operatorilor în privința implementării tehnologiilor IP în propriile rețele de comunicații electronice. S-ar crea astfel premisele necesare pentru remodelarea cadrului actual de interconectare la nivel național, în sensul adaptării la evoluția tehnologică, printr-un proces natural de evoluție către „lumea all IP”, în contextul mai amplu al procesului migrării aflat în desfășurare atât la nivel european⁹⁴, cât și la nivel global.

Implementarea unei asemenea măsuri necesită însă pregătirea cadrului adecvat aplicării acesteia, din perspectiva tuturor factorilor vizați, proces care ar necesita un anumit interval de timp (**perioadă tranzitorie**) pentru a se realiza. Pe de altă parte, avantajul limitării la o anumită perioadă tranzitorie pentru adaptarea la noile cerințe ar putea contribui la evitarea costurilor menținerii pe termen lung a unor regimuri de interconectare paralele (TDM și IP).

5.4.3.1. Crearea cadrului adecvat aplicării obligației de a oferi serviciul de interconectare IP și modalități de punere în aplicare

Asigurarea accesului la rețelele de comunicații electronice în vederea furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe, prin facilitarea relațiilor bilaterale de interconectare în sensul punerii la dispoziție a facilităților de interconectare IP, s-ar putea realiza din punct de vedere al reglementării fie în manieră *ex post*, prin acordarea posibilității de negociere a acordurilor bilaterale și soluționarea litigiilor, fie *ex ante*, prin obligarea anumitor furnizori la publicarea unei oferte de referință în legătură cu oferirea noului serviciu.

Deoarece rețelele se dezvoltă diferit, opțiunea de a promova acorduri bilaterale de interconectare IP ar permite celor doi furnizori de servicii implicați să fie de acord cu privire la soluția potrivită pentru

⁹³ Potrivit documentului „Strategia ANCOM pentru comunicațiile digitale 2020” disponibil pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/articles/file/Strategia_de_Reglementare_20201469688911.pdf (pag. 40).

⁹⁴ Autoritățile de reglementare din Danemarca, Franța, Germania, Italia, Slovenia, Spania, Suedia și Bulgaria au impus în perioada 2011-2014 obligația de a oferi interconectare IP în cadrul deciziilor de reglementare emise ca urmare a revizuirii situației concurențiale pe piețele naționale de terminare a apelurilor la puncte fixe/mobile.

De exemplu, Autoritatea de reglementare din Spania (CNMC) a impus în septembrie 2014, odată cu cea mai recentă revizuirea a pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, obligația de a oferi interconectare IP pentru Telefónica España și operatorii alternativi care oferă VoIP propriilor clienți, indiferent de tipul de destinație corespunzătoare clientului (TDM sau VoIP), la aceleași tarife de terminare precum cele pentru interconectare TDM.

Autoritatea de reglementare din Italia (AGCOM) a definit, prin Decizia nr.71/2014/CIR, un set de reguli pentru a înlesni procesul de migrare, inclusiv în ceea ce privește migrarea administrativă (prin reducerea costurilor de interconectare TDM în cazul în care procesul de migrare se efectuează de către Telecom Italia mai lent decât era de așteptat).

În Germania, potrivit deciziei autorității de reglementare din august 2013, operatorii de rețele mixte pot păstra sistemul lor de tarifare pentru interconectarea PSTN, dar trebuie să ofere interconectare IP, cel puțin la cerere, și trebuie să informeze solicitanții de acces cu privire la numărul de clienți conectați IP în rețelele lor.

ei, chiar dacă aceasta se abate de la soluțiile preferate ale altor furnizori de servicii de comunicații electronice. Dar, principala problemă în cazul acordurilor bilaterale și a soluționării litigiilor este faptul că negocierile au durate și costuri relativ mari pentru operatori, iar deciziile de soluționare a litigiilor nu pot fi obținute în timp real, complexitatea cauzelor/spețelor necesitând adesea o perioadă mai extinsă de analiză.

Cealaltă opțiune presupune publicarea unei oferte de referință pentru interconectare (ORI) în privința furnizării serviciului de interconectare IP. Principalul avantaj al ofertei de referință rezidă în faptul că termenii și condițiile standard sunt stabilite în prealabil și sunt aplicabile în egală măsură tuturor părților care solicită serviciul de interconectare, asigurându-se astfel, într-o manieră *ex ante*, și obiectivul nediscriminării. În plus, publicarea unei oferte de referință contribuie în mod substanțial la reducerea costurilor de negociere a acordurilor, termenii fiind standard.

Prin urmare, Autoritatea consideră că stabilirea unor condiții standard în care să fie asigurat accesul la facilități de interconectare IP este necesară pentru a permite funcționarea în condiții normale a rețelelor de comunicații electronice și livrarea serviciilor corespunzătoare la anumite standarde de calitate.

Pentru o înțelegere mai bună a ceea ce ar presupune trecerea la un nou regim de interconectare, în sensul definirii unor caracteristici concrete care să asigure funcționarea în condiții de eficiență a rețelelor de comunicații electronice, prezentăm mai jos câteva aspecte relevante legate de implementarea tehnologiilor IP.

În ansamblu, fenomenul de migrare către rețele „all IP” presupune redefinirea topologiilor de rețea, ceea ce implică anumite schimbări în materie de infrastructură, inclusiv în privința punctelor de acces și interconectare (fiind create premise pentru reducerea substanțială a numărului acestora atunci când sunt utilizate facilități IP). În plus, pot fi necesare schimbări legate de ierarhia și funcționalitatea nodurilor de rețea existente. De asemenea, fenomenul de migrare poate presupune schimbări în privința sistemelor de tarifare a serviciilor de interconectare, precum și în ceea ce privește sistemele de evidență contabilă (care stabilesc cine plătește și pentru ce elemente din lanțul valoric).

În mod generic, există modele de evoluție a rețelelor tradiționale de telefonie fixă către arhitecturi de tip IP, în funcție de strategia pe care fiecare operator a ales-o pentru dezvoltarea propriei rețele, care se poate baza fie pe implementarea arhitecturilor de tip IMS, în conformitate cu standardele 3GPP, fie pe introducerea de soft switch-uri la nivelul rețelei de comutație, acestea având asociate și anumite protocoale de semnalizare/transport.

În același timp, migrarea către rețele „all IP” implică o creștere a gradului de complexitate în ceea ce privește operațiunile de implementare și configurare a interconectării acestora, ținând cont că noile tehnologii presupun separarea funcțională pe anumite niveluri arhitecturale ale rețelei (nivelurile serviciu, transport și control), ceea ce înseamnă că, pentru a se asigura interoperabilitatea unui serviciu (inclusiv conectivitatea cap la cap), poate fi necesară interconectarea la toate aceste niveluri. Având în vedere că rețelele bazate pe comutație de pachete au funcțiile de transport și control al traficului implementate pe niveluri logice diferite, regimul de interconectare a unor asemenea rețele va presupune o abordare a interconectării asociată acestor niveluri. Astfel, dacă în cazul tehnologiilor tradiționale serviciile de interconectare sunt direct asociate furnizării serviciilor de transport al apelurilor (originare, terminare sau tranzit), în cazul implementării rețelelor cu comutație de pachete, serviciul de interconectare are asociate caracteristicile relevante ale nivelului la care se realizează interconectarea. Astfel, o interconectare la nivelul transport va viza caracteristicile acestui nivel precum disponibilitate, viteză, întârziere (delay), rata de pierdere a pachetelor, acestea nefiind specifice serviciului media furnizat, dar o interconectare la nivel control (semnalizare) legată de furnizarea serviciului de apeluri se va referi și elemente specifice acestui serviciu precum „stabilire apel” și „închidere conexiune”.

Exploatarea rețelelor bazate pe arhitecturi „all IP” în condiții de eficiență, care să asigure o anumită calitate cap la cap (end-to-end) a serviciului, necesită în primul rând îndeplinirea unor anumite cerințe legate de transportul traficului. În acest sens organismele de standardizare în domeniu au definit o categorie de clase standardizate asociate nivelului transport care pot susține servicii convergente în mod independent. Calitatea transmisiei între puncte terminale de rețea este determinată atât de

performanțele transmisiei la nivelul segmentelor de rețea de transport și acces (definită printr-o serie de parametri precum disponibilitate, viteza de transmisie, întârzierea pachetelor (delay), variația întârzierii pachetelor (jitter), rata de pierdere a pachetelor), precum și de performanțele echipamentelor principale care prelucrează semnalele vocale (tip codec) și de asigurarea compatibilității acestora (aspecte legate de transcoding), dar și de modul de funcționare a echipamentelor terminale ale utilizatorilor finali.

Având în vedere complexitatea aspectelor care pot influența implementarea interconectărilor IP, pentru a defini un regim de interconectare funcțional în condiții de eficiență, este necesar să fie identificate toate caracteristicile particulare la nivel național din perspectiva modului în care se dezvoltă rețelele actuale evoluând către IP.

În acest scop, Autoritatea consideră oportună o analiză de specialitate a tuturor aspectelor relevante și pentru aceasta, apreciază că este necesară constituirea unui **grup de lucru comun cu reprezentanți ai ANCOM, industriei și experți independenți în domeniul comunicațiilor electronice**, care să aibă drept obiective:

a) stabilirea scenariilor adecvate de interconectare bazată pe tehnologie IP destinate furnizării serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe/mobile în contextul actual al evoluției rețelelor către „all IP” și

b) identificarea unor cerințe tehnice armonizate la nivel național aplicabile interconectărilor IP viitoare, pentru a se asigura interoperabilitatea serviciilor și conectivitatea cap la cap (end-to-end) între utilizatorii unor rețele diferite.

Astfel, în scopul definirii regimului de interconectare (IP) adecvat în raport cu noile evoluții tehnologice ale rețelelor de comunicații electronice, respectiv a cerințelor care să permită furnizarea eficientă a unor servicii în timp real (apeluri), activitatea grupului de lucru comun va avea în vedere clarificarea următoarelor aspecte:

1. Numărul optim de puncte de interconectare IP (la nivel național);
2. Opțiuni tehnice de interconectare și condițiile de furnizare a legăturilor de interconectare;
3. Proceduri de interconectare și duratele de implementare tehnică (inclusiv realizarea testelor funcționale);
4. Elementele de rețea prin care se efectuează interconectarea IP și cerințe funcționale (inclusiv interfața rețea - rețea (NNI) și capacitatea legăturii de interconectare);
5. Descrierea serviciilor media, inclusiv a serviciilor suplimentare care pot fi oferite (spre exemplu, fax, CLIP, CLIR, redirecționarea apelurilor, apel în așteptare etc.);
6. Asigurarea interoperabilității din punct de vedere al protocoalelor de semnalizare, al serviciilor auxiliare, al calității apelurilor, al codec⁹⁵-urilor audio, inclusiv al transcoding⁹⁶, cât și al migrării de la IPv4 la IPv6;
7. Numerotație și adresare IP, principii de rutare și prioritizarea apelurilor de urgență 112;
8. Politici de managementul traficului aplicabile, modalități de tratare a congestiilor pe legăturile de interconectare;
9. Profilul protocolului/protocoalelor utilizate pentru serviciile media (voce);
10. Calitatea serviciilor (clase de calitate a serviciilor, mecanisme de asigurarea calității, parametri și proceduri care pot fi utilizate pentru măsurarea calității serviciilor);
11. Mecanisme de securitate aferente furnizării cap la cap a serviciilor de apeluri(voce) peste două sau mai multe rețele interconectate;
12. Standarde aplicabile, recomandări și specificații tehnice.

Rezultatele obținute ca urmare a activității grupului vor fi analizate și consultate public ulterior, spre a fi adoptate cerințele tehnice armonizate la nivel național.

---

⁹⁵ Codec („Coding–DeCoding”) echipament destinat digitizării vocii pentru a putea fi transmisă prin rețea IP (eșantionare, cuantizare, coding, compresie). Are drept caracteristici principale intervalul de eșantionare, dimensiunea eșantionului și rata de bit.

⁹⁶ Transcoding („TransCoding”) – mecanism de asigurare a interoperabilității serviciului atunci când sunt folosite codec-uri diferite.

Pe de altă parte, pentru a se exploata noile tehnologii în condiții de eficiență economică, va fi necesară **revizuirea modelului privind stabilirea tarifelor pentru furnizarea serviciilor asociate interconectării** având în vedere noul context (IP).

În urma clarificării tuturor aspectelor mai sus menționate, ca urmare a finalizării activității grupului de lucru și a revizuirii tarifelor asociate interconectării, rezultatele obținute, respectiv cerințele tehnice armonizate privind condițiile concrete de oferire a serviciilor de interconectare IP, inclusiv tarifele și parametrii de calitate corespunzători, vor face obiectul unei decizii separate, care va fi emisă de ANCOM până la sfârșitul anului 2017.

Luând în considerare acest termen și ținând cont de modul de evoluție a rețelelor de comunicații electronice către rețele „all IP”, așa cum au fost ilustrate anterior, o perioadă tranzitorie de aproximativ un an ar putea fi considerată suficientă pentru crearea cadrului necesar punerii în aplicare a obligației de a oferi servicii de interconectare IP, în măsura în care acest interval conferă operatorilor implicați răgazul necesar pentru a-și adapta rețelele și modelul de afaceri la un nou regim de interconectare.

Astfel, termenul la care se preconizează că ar trebui să intre în vigoare obligația de a oferi serviciul de interconectare IP în vederea furnizării serviciilor de terminare a apelurilor, conform cerințelor tehnice armonizate, este 1 iulie 2018, dar nu mai devreme de 6 luni de la adoptarea cerințelor tehnice armonizate la nivel național.

5.4.3.2. Obligația de a publica o ofertă de referință pentru interconectarea IP

Așa cum precizam mai sus, principalul avantaj al publicării unei oferte de referință este că termenii și condițiile standard sunt stabilite în prealabil și sunt aplicabile în egală măsură tuturor părților care solicită interconectare, asigurându-se astfel *ex ante* și obiectivul nediscriminării. În plus, publicarea unei oferte de referință contribuie în mod substanțial la reducerea costurilor de negociere a acordurilor bilaterale.

Astfel, potrivit prevederilor art. 106 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, *„În cazul în care unui operator i-au fost impuse obligații de nediscriminare, autoritatea de reglementare poate impune aceluși operator obligația de a publica o ofertă de referință care trebuie să fie suficient de detaliată pentru a asigura că solicitantii nu trebuie să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat”*.

De asemenea, potrivit prevederilor art. 106 alin. (3) – (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, *„(3) Oferta de referință va cuprinde o descriere suficient de detaliată a serviciilor oferite, potrivit necesităților pieței, precum și condițiile tehnice și comerciale, inclusiv de preț, corespunzătoare fiecăruia dintre aceste servicii.*

(4) Autoritatea de reglementare poate impune modificări ale ofertei de referință, pentru a asigura implementarea corespunzătoare a obligațiilor impuse în conformitate cu dispozițiile prezentei ordonanțe de urgență.

(5) Autoritatea de reglementare poate preciza ce informații trebuie aduse la cunoștința publicului, nivelul de detaliu cerut și modalitatea de publicare.”

Având în vedere obligația **Telekom Romania Communications S.A.** de a publica o ofertă de referință pentru interconectare (ORI), Autoritatea consideră că se impune includerea în cuprinsul acesteia și a noilor servicii privind asigurarea accesului la facilitățile de interconectare IP, în termen **de cel mult 4 luni de la adoptarea cerințelor tehnice armonizate.**

Astfel, pornind de la setul de cerințe tehnice armonizate la nivel național care vor fi stabilite potrivit celor mai sus menționate, ORI va trebui să includă informații cu privire la setul minim de servicii asociate interconectării IP, precum și la condițiile, inclusiv tarifare, în care acestea vor fi oferite beneficiarilor. De asemenea, ORI este necesar să conțină suficiente informații necesare beneficiarilor în privința elementelor de rețea la care se asigură accesul și localizarea acestora, modalitățile de interconectare, procedurile de constituire a rezervelor de interconectare, mecanismul de tarifare, facturare și decontare, precum și termenii și condițiile comerciale aplicabile.

Ținând cont că se pune problema implementării unei tehnologii noi, secțiunea din ORI referitoare la serviciul de interconectare IP trebuie concepută astfel încât să conțină anumite elemente descriptive ale noului regim de interconectare, în baza cerințelor tehnice armonizate la nivel național adoptate, cu privire la:

- punctele de acces/interconectare IP, localizarea și caracteristicile acestora;
- opțiunile tehnice de interconectare și condițiile de furnizare a legăturilor de interconectare;
- procedurile de interconectare și termenele de implementare tehnică (inclusiv realizarea testelor funcționale);
- elementele de rețea prin care se efectuează interconectarea și cerințe funcționale (inclusiv interfața rețea - rețea (NNI) și capacitatea legăturii de interconectare);
- asigurarea interoperabilității din punct de vedere al protocoalelor de semnalizare, al serviciilor auxiliare, al calității apelurilor, inclusiv în privința echipamentelor de tip Codec și aspectelor legate de transcodare;
- tipuri de servicii media oferite (de ex. apeluri utilizând diverse codec-uri, fax, dial-up etc.);
- profilul protocolului/protocoalelor utilizate pentru serviciul de apel-voce (RTP, UDP) sau a altor servicii media;
- calitatea serviciilor (clase de calitate, mecanisme de asigurare a calității, parametri și proceduri de măsurarea calității serviciilor);
- numerotație și adresare IP, principii de rutare aplicabile;
- politicile de managementul traficului aplicabile, modalități de tratare a congestiilor pe legăturile de interconectare și prioritizarea apelurilor la numărul de urgență 112;
- mecanisme de asigurare a redundanței și securității în vederea furnizării cap la cap a serviciilor de terminare a apelurilor (voce);
- standarde și specificații tehnice aplicabile.

5.4.4. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina Telekom Romania Communications S.A.

Pe baza considerentelor expuse în secțiunile anterioare, Autoritatea consideră că în orizontul de timp al acestei analize de piață nu vor exista evoluții de natură să împiedice Telekom Romania Communications S.A. să acționeze independent față de concurenții, clienții și, respectiv, consumatorii săi. Prin urmare, în scopul promovării concurenței, protejării intereselor utilizatorilor finali și încurajării investițiilor eficiente în infrastructură, Autoritatea propune menținerea următoarelor obligații în sarcina Telekom Romania Communications S.A.:

5.4.4.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

În conformitate cu prevederile art. 109 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, în special în cazul în care se consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei piețe concurențiale, la nivelul vânzării cu amănuntul sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali. În plus, conform prevederilor art. 109 alin. (5) din același act normativ, *„Atunci când impune obligațiile prevăzute de prezentul articol, ANCOM poate stabili și condițiile tehnice sau operaționale pe care furnizorul sau beneficiarii accesului trebuie să le îndeplinească în vederea asigurării unor condiții normale de exploatare a rețelei.”*

Autoritatea consideră că, în lipsa impunerii acestei obligații, Telekom Romania Communications S.A. ar avea posibilitatea de a nu furniza anumite servicii de interconectare în condiții rezonabile, utilizând puterea deținută pe piața de gros în vederea influențării condițiilor concurențiale de pe piața cu amănuntul.

Astfel, în temeiul art. 109 alin. (1) și (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM propune menținerea în sarcina Telekom Romania Communications S.A. a obligației de a furniza celorlalți operatori servicii de interconectare cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în cazul unor cereri rezonabile de acces.

În plus, ținând cont de problemele concurențiale identificate, în particular referitoare la refuzul implementării unor soluții tehnologice de interconectare în acord cu stadiul evoluției actuale și viitoare a rețelelor de comunicații electronice, Telekom Romania Communications S.A. **va avea obligația, începând cu data de 1 iulie 2018, dar nu mai devreme de 6 luni de la data intrării în vigoare a deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de stabilire a cerințelor tehnice armonizate la nivel național, privind interconectarea IP pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor, prin completarea ofertei de referință pentru interconectare (ORI), în conformitate cu cerințele tehnice armonizate la nivel național, în termen de cel mult 4 luni de la adoptarea acestora.**

De asemenea, Telekom Romania Communications S.A. va furniza în continuare opțiunile de interconectare directă și interconectare cu circuit extins.

Așadar, ANCOM menține formele de interconectare propuse la anterioara analiză.

În aceste condiții, Telekom Romania Communications S.A. va avea obligația de a furniza următoarele forme de interconectare:

a) la distanță, astfel:

i) în spațiul beneficiarului, după cum urmează:

- în camera de tragere, caz în care punctul de interconectare, stabilit de comun acord, va fi situat într-o cameră de tragere care se găsește la maxim 150 de metri de clădirea beneficiarului;

- în clădirea beneficiarului, caz în care punctul de interconectare va fi situat pe repartitorul Telekom Romania Communications S.A., aflat în clădirea beneficiarului.

ii) la un punct intermediar, caz în care punctul de interconectare, stabilit de comun acord, va fi situat în afara spațiului beneficiarului dar la mai mult de 150 de metri de spațiul Telekom Romania Communications S.A.;

b) în spațiul Telekom Romania Communications S.A., după cum urmează:

i) interconectare în camera de tragere, caz în care punctul de interconectare, stabilit de comun acord, va fi situat într-o cameră de tragere în imediata apropiere a clădirii Telekom Romania Communications S.A. (maxim 150 de metri), indiferent dacă aceasta este proprietara camerei de tragere sau nu, în măsura în care Telekom Romania Communications S.A. este prezentă în respectiva cameră de tragere;

ii) interconectare în clădirea Telekom Romania Communications S.A., caz în care punctul de interconectare va fi situat pe repartitorul beneficiarului, aflat în clădirea Telekom Romania Communications S.A., inclusiv cu joncționarea cablurilor pentru instalarea legăturii de interconectare în camera de tragere⁹⁷.

În ceea ce privește serviciile asociate interconectării pe care Telekom Romania Communications S.A. are obligația să le ofere în prezent, ANCOM consideră că aceste facilități trebuie furnizate în continuare de către Telekom Romania Communications S.A., având în vedere că serviciile respective sunt indisolubil legate de achiziționarea serviciilor de terminare.

De asemenea, referitor la stabilirea arhitecturii de interconectare, atât în ceea ce privește Telekom Romania Communications S.A., cât și ceilalți operatori desemnați cu putere semnificativă pe piață, având în vedere necesitatea respectării principiului cauzalității costurilor potrivit căruia un operator trebuie să suporte costurile furnizării serviciilor în funcție de nivelul traficului transmis în rețeaua celuilalt

⁹⁷ A se vedea Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 355/2016 privind soluționarea litigiului dintre RCS & RDS S.A. și Vodafone Romania S.A., disponibilă pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/articles/file/industrie/litigii/decizie%202016_355%20solutionare%20litigiu%20RCS-VF-modificare%20arhitectura_final.pdf

operator, raportat la volumul total al traficului transportat între cele două rețele, Autoritatea a identificat următoarele soluții care maximizează la nivel de ansamblu eficiența relației de interconectare:

a) este necesar ca operatorii interconectați să își pună reciproc la dispoziție toate informațiile necesare proiectării/reproiectării/modelării rețelei astfel încât să se poată realiza o arhitectură de interconectare eficientă, care să asigure conectivitatea între utilizatorii celor două rețele. În acest context, niciun operator nu poate refuza furnizarea acestor informații, iar orice modificare a rețelelor celor doi operatori care afectează arhitectura de interconectare și, implicit, serviciile de interconectare furnizate trebuie notificată și eventual agreată, în funcție de condițiile specifice, cu operatorul partener.

b) stabilirea și modificarea arhitecturii de interconectare, respectiv nivelul legăturilor de interconectare puse la dispoziție de fiecare operator, vor fi realizate ținând cont, în măsura posibilităților, de arhitectura rețelelor celor doi operatori (principii de rutare, niveluri de rețea), precum și de nivelul și ponderea traficului transmis de fiecare parte în totalul traficului schimbat între părți. Odată cu creșterea traficului de interconectare dintre cei doi operatori, modificarea arhitecturii de interconectare se va realiza, în măsura posibilităților, prin instalarea legăturilor de interconectare ulterioare de către operatorul care înregistrează o pondere a traficului transmis mai mare decât ponderea legăturilor de interconectare pe care le-a instalat.

Autoritatea observă că în cazul în care ponderea traficului transmis de către un operator în totalul traficului transmis între cei doi operatori este mai mare decât ponderea legăturilor de interconectare puse la dispoziție de către acest operator din totalul legăturilor de interconectare existente, atunci operatorul respectiv transmite o parte din traficul de interconectare utilizând legăturile de interconectare puse la dispoziție de către celălalt operator, ceea ce se materializează în plata corespunzătoare a tarifelor legăturilor de interconectare respective.

În această situație, în vederea ajustării arhitecturii de interconectare pentru maximizarea eficienței în ansamblu a relației de interconectare, Autoritatea precizează că operatorii pot agreea o modificare a arhitecturii de interconectare care presupune dezinstalarea de către operatorul care furnizează un surplus de legături de interconectare instalate, față de nivelul traficului transmis. Astfel, operatorul cu un deficit de legături de interconectare instalate are posibilitatea de a-și instala propriile legături de interconectare.

Autoritatea consideră că părțile trebuie să negocieze cu bună credință în vederea stabilirii unei arhitecturi de interconectare în care balanța de plăți pentru serviciile auxiliare este, pe cât posibil, echilibrată.

c) deși este necesară acceptarea, ca principiu general, a caracterului bidirecțional al legăturilor de interconectare, ca modalitate eficientă, din punct de vedere tehnic și economic, de utilizare a acestora, se va avea în vedere și posibilitatea instalării legăturilor de interconectare unidirecționale (configurate pentru un trafic de utilizator unidirecțional). Astfel, în cazul unei arhitecturi de interconectare bazate pe un număr limitat de puncte de acces utilizate și de legături de interconectare instalate, poate fi mai eficientă instalarea unor legături bidirecționale. Pe măsură ce arhitectura de interconectare devine mai complexă prin creșterea numărului de puncte de acces implicate, precum și de legături de interconectare între acestea, operatorii pot agreea configurarea unidirecțională a legăturilor de interconectare în vederea eficientizării costurilor determinate de instalarea și furnizarea respectivelor legături de interconectare.

De asemenea, în măsură în care, în urma negocierii, operatorii nu pot agreea o arhitectură de interconectare bazată pe legături de interconectare configurate bidirecțional (trafic de utilizator bidirecțional), eficientă din punct de vedere economic pentru ambele părți, se poate avea în vedere configurarea unidirecțională a legăturilor de interconectare, fiecare parte oferind celeilalte părți colocare, în clădirea în care se află instalat comutatorul propriu sau în camera de tragere, în măsura în care este fezabil tehnic. Prin urmare, se va avea în vedere posibilitatea de a utiliza propriile legături de interconectare în vederea terminării traficului în rețeaua operatorului interconectat.

d) este necesară utilizarea, ca principiu general, a distanței minime între punctele de acces ale celor două rețele.

În ceea ce privește utilizarea unor legături de interconectare de tip STM1, Telekom Romania Communications S.A. are obligația de a furniza aceste legături de interconectare, conform obligațiilor existente impuse în sarcina sa pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe. Astfel, conform art. 14 alin. (1) din Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002: *„Operatorul va furniza legătura de interconectare la capacitatea și caracteristicile tehnice solicitate de către Beneficiar, în măsura posibilităților tehnice”*. În fapt, Telekom Romania Communications S.A. condiționează trecerea la arhitectura de interconectare de tip STM1 de îndeplinirea în mod cumulativ a trei criterii menționate în manualul tehnic din oferta de referință pentru interconectare (ORI)⁹⁸. Astfel, condiția impusă de Telekom Romania Communications S.A. privind oferirea serviciului de interconectare pe baza tehnologiei STM1, doar în cazul deținerii unei arhitecturi de interconectare care presupune existența unui minim de 4 puncte de interconectare (POI), conduce la introducerea unei bariere privind accesul operatorilor alternativi la tehnologii mai eficiente, în condițiile în care, la momentul actual în principal operatorii mari interconectați între ei au arhitecturi cu un număr de cel puțin 4 POI, majoritatea operatorilor alternativi având implementate unul sau două puncte de interconectare, pe care aceștia le consideră de altfel, ca fiind suficiente pentru a asigura acoperirea națională și redundanța. Ca urmare, în scopul promovării concurenței la nivel de piață, Autoritatea consideră necesară modificarea condiției referitoare la numărul punctelor de interconectare necesare în vederea trecerii la o arhitectură de interconectare de tip STM1, în sensul înlocuirii celor 4 POI-uri cu două POI-uri.

În plus, în măsura în care operatorul alternativ va solicita furnizarea unei legături de interconectare STM1, Telekom Romania Communications S.A. va furniza și portul STM1 aferent. În situația în care, din motive tehnice independente de voința beneficiarului, Telekom Romania Communications S.A. extrage la capătul propriu fluxuri de 2 Mbps, aceasta va percepe beneficiarului tariful de chirie port STM1, iar nu tariful corespunzător porturilor de 2 Mbps furnizate.

În conformitate cu prevederile art. 109 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.111/2011, Autoritatea poate atașa obligației de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate condiții referitoare la echitatea, rezonabilitatea și celeritatea îndeplinirii acestora.

Ținând cont de problemele concurențiale identificate, ANCOM consideră necesară menținerea în sarcina Telekom Romania Communications S.A. a obligațiilor referitoare la termenele maxime de negociere și de implementare a acordurilor de interconectare în vederea evitării situațiilor în care Telekom Romania Communications S.A. poate întârzia încheierea sau implementarea acordurilor de interconectare în scopul dobândirii unui avantaj concurențial pe piața cu amănuntul.

Astfel, Telekom Romania Communications S.A. va respecta termenul maxim de negociere a unui acord de interconectare de 45 de zile lucrătoare de la data primirii unei cereri în acest sens, va elabora soluțiile tehnice pentru implementarea interconectării în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la aceeași dată și va asigura implementarea acordului de interconectare într-un termen de 65 de zile lucrătoare de la data încheierii acestuia.

În cazul în care beneficiarul acceptă condițiile contractului standard de interconectare și indică punctele de acces și de interconectare, capacitatea legăturilor de interconectare, opțiunile de interconectare și colocare, precum și celelalte servicii pe care urmează să le achiziționeze, termenul de negociere impus în sarcina Telekom Romania Communications S.A. va fi de maxim 25 de zile lucrătoare de la data primirii cererii beneficiarului.

În plus, în cazul modificării sau completării unui acord de interconectare, Telekom Romania Communications S.A. va avea obligația să respecte termenul maxim de 25 de zile lucrătoare pentru negociere, respectiv 25 de zile lucrătoare pentru implementarea acestuia, în cazul în care nu se solicită interconectarea la noi puncte de acces.

⁹⁸ 1. Trebuie ca părțile să schimbe între ele un volum de trafic lunar semnificativ, în minimum 4 POI-uri din țară;

2. Timp de 3 luni consecutiv, în oricare dintre cele 4 PoI-uri existente, legăturile de interconectare instalate în raport de volumul de trafic schimbat între părți în PoI înregistrează o încărcare de 1563 ERL/PoI la ora cu traficul cel mai mare din zi;

3. Este necesară stabilirea unei arhitecturi de interconectare astfel încât pe fiecare PoI să existe o alternativă pentru traficul transmis de către părți pe respectivul PoI.

Termenele mai sus menționate sunt aplicabile și obligației de a oferi serviciul de interconectare IP, de la momentul intrării în vigoare a acesteia.

De asemenea, Autoritatea consideră că Telekom Romania Communications S.A. trebuie să furnizeze în continuare servicii de colocare pentru echipamentele operatorilor interconectați în vederea terminării apelurilor în rețeaua sa. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 109 alin. (2) lit. f) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM propune menținerea obligației de a furniza servicii de **colocare**.

În plus, având în vedere problemele concurențiale existente pe piață, în ceea ce privește furnizarea serviciilor de colocare (a se vedea secțiunile 5.3., respectiv 5.3.2.), Autoritatea consideră necesar să precizeze în cadrul obligațiilor de colocare în sarcina Telekom Romania Communications S.A. că, în situația în care beneficiarul solicită interconectarea în spațiul Telekom Romania Communications S.A., fără a fi necesară colocarea unor echipamente ale beneficiarului în spațiul respectiv, aceasta nu va percepe tariful corespunzător serviciului de colocare.

Nu în ultimul rând, având în vedere faptul că un operator de rețele publice de telefonie deține *de facto* un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea și că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra acestuia, iar furnizarea serviciilor asociate interconectării prezintă aceleași caracteristici precum serviciile de terminare a apelurilor, Autoritatea consideră că furnizorii respectivi nu au dreptul de a impune achiziționarea serviciilor asociate interconectării, ci doar obligația de a le furniza la cererea beneficiarilor. Prin urmare, Autoritatea propune menținerea prevederii care stipulează că, în vederea terminării propriului trafic de interconectare, un operator nu poate fi obligat la achiziționarea legăturilor de interconectare de la operatorii cu care acesta este interconectat.

De asemenea, Autoritatea își menține poziția de a nu impune modalitatea de facturare a legăturilor sau porturilor de interconectare, respectiv pentru fiecare legătură sau port în parte (în funcție de traficul aferent schimbat între părți) sau per total relație de interconectare (în funcție de traficul total transmis de fiecare operator), aceasta stabilindu-se de comun acord de către cei doi operatori.

5.4.4.2. Obligația de transparență

Potrivit art. 106 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, cu respectarea dispozițiilor art. 105 din același act normativ, ANCOM poate impune în sarcina furnizorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe obligația de transparență. Astfel, ANCOM poate solicita unui furnizor să facă publice anumite informații, precum informațiile contabile, specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare, respectiv tarifele practicate. În cazul în care unui furnizor i-au fost impuse obligații de nediscriminare, ANCOM poate impune respectivului furnizor obligația de a publica o ofertă de referință care trebuie să fie suficient de detaliată pentru a asigura că solicitanții nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat. Oferta de referință va cuprinde o descriere detaliată a ofertelor pentru fiecare dintre elementele rețelei sau ale infrastructurii asociate, potrivit necesităților pieței, precum condițiile tehnice și comerciale, inclusiv de tarif, corespunzătoare fiecăruia dintre aceste elemente. Prin urmare, obligația de transparență este strâns legată de impunerea obligației de nediscriminare.

ANCOM consideră că este necesară menținerea obligației de transparență, mai ales în ceea ce privește obligația de publicare a unei oferte de referință pentru interconectare (ORI), pentru a observa modul în care Telekom Romania Communications S.A. respectă obligațiile referitoare la furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, precum și de nediscriminare.

Astfel, având în vedere faptul că Autoritatea a propus menținerea în sarcina Telekom Romania Communications S.A. a obligației de nediscriminare, ANCOM propune, conform prevederilor art. 106 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, menținerea în sarcina Telekom Romania Communications S.A. a obligației de a publica și de a pune la dispoziția oricărui solicitant ORI, care conține condițiile, inclusiv referitoare la tarife, în care serviciile de interconectare în vederea terminării

de apeluri la puncte fixe vor fi oferite operatorilor, așa cum au fost detaliate în Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, în Decizia președintelui ANCOM nr. 366/2014.

În plus, Telekom Romania Communications S.A. va avea obligația de a introduce în oferta de referință pentru interconectare (ORI), serviciile de interconectare, bazate pe tehnologia IP, în vederea terminării apelurilor, pe baza cerințelor tehnice armonizate la nivel național, în termen de cel mult 4 luni de la adoptarea acestor cerințe.

Principiile generale și precondițiile care au stat la baza definirii ofertei de referință pentru interconectare, potrivit Deciziei președintelui ANRC nr. 147/2002, vor fi în continuare aplicabile și în legătură cu punerea în aplicare a obligației de a oferi serviciul de interconectare, bazat pe tehnologia IP.

ORI trebuie să fie suficient de detaliată pentru a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și pentru a asigura că operatorii nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat.

Totodată, ANCOM propune menținerea obligațiilor impuse Telekom Romania Communications S.A. de a furniza în ORI informații detaliate privind setul de parametri relevanți pentru calitatea serviciilor oferite operatorilor, informații detaliate și specificații tehnice despre rețeaua pe care o operează, astfel încât operatorii să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii, precum și informații complete despre amplasarea imobilelor în care se poate realiza colocarea, spațiul colocabil, spațiul disponibil și spațiul rezervat din fiecare imobil. De asemenea, Telekom Romania Communications S.A. va preciza pentru fiecare spațiu în care se poate realiza colocarea dacă acesta este amenajat de către alt furnizor, situație în care beneficiarul va trebui să suporte parte din costurile de amenajare. În plus, Telekom Romania Communications S.A. va furniza în ORI informații referitoare la camerele de tragere aflate în apropierea spațiilor utilizate pentru instalarea propriilor comutatoare (la distanță mai mică de 150 m), în care s-ar putea realiza interconectarea cu rețeaua sa/jonctionarea cablurilor aparținând Telekom Romania Communications S.A. cu cele ale beneficiarului, în vederea instalării legăturilor de interconectare.

În plus, în ceea ce privește furnizarea serviciului de interconectare IP, așa cum a fost menționat în cadrul secțiunii 5.4.3.2., oferta trebuie concepută astfel încât să conțină anumite elemente descriptive ale noului regim de interconectare, pentru a se putea asigura interoperabilitatea serviciilor, în baza cerințelor tehnice armonizate la nivel național adoptate. Prin urmare, va fi necesară detalierea anumitor aspecte tehnice cu privire la:

- punctele de acces/interconectare IP, localizarea și caracteristicile acestora;
- opțiunile tehnice de interconectare și condițiile de furnizare a legăturilor de interconectare;
- procedurile de interconectare și termenele de implementare tehnică (inclusiv realizarea testelor funcționale);
- elementele de rețea prin care se efectuează interconectarea și cerințe funcționale (inclusiv interfața rețea - rețea (NNI) și capacitatea legăturii de interconectare);
- asigurarea interoperabilității din punct de vedere al protocoalelor de semnalizare, al serviciilor auxiliare, al calității apelurilor, inclusiv în privința echipamentelor de tip Codec și aspectelor legate de transcodare;
- tipuri de servicii media oferite (de ex. apeluri utilizând diverse codec-uri, fax, dial-up etc.);
- profilul protocolului/protocoalelor utilizate pentru serviciul de apel-voce (RTP, UDP) sau a altor servicii media;
- calitatea serviciilor (clase de calitate, mecanisme de asigurare a calității, parametri și proceduri de măsurarea calității serviciilor);
- numerotație și adresare IP, principii de rutare aplicabile;
- politicile de managementul traficului aplicabile, modalități de tratare a congestiilor pe legăturile de interconectare și prioritizarea apelurilor la numărul de urgență 112;
- mecanisme de asigurare a redundanței și securității în vederea furnizării cap la cap a serviciilor de terminare a apelurilor (voce);
- standarde și specificații tehnice aplicabile.

5.4.4.3. Obligația de nediscriminare

Conform art. 107 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, Autoritatea poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă obligația de nediscriminare în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată, prin care să se asigure, în special, că operatorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente, precum și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare, persoanelor din același grup sau partenerilor lor.

În lipsa impunerii obligației de nediscriminare, Telekom Romania Communications S.A. ar putea să favorizeze propriile activități de pe piața cu amănuntul prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. De asemenea, pe piața de gros ar putea stabili condiții diferite de furnizare a serviciilor de interconectare între operatori, favorizând un operator sau un grup de operatori.

În acest sens, există două tipuri de comportament discriminatoriu pe care Autoritatea urmărește să le prevină prin impunerea acestei obligații, respectiv: (i) discriminarea între operatori și (ii) discriminarea între propriile servicii sau serviciile furnizate persoanelor din același grup și operatorii cu care Telekom Romania Communications S.A. concurează pe piața cu amănuntul.

Așadar, ANCOM consideră că impunerea obligației de nediscriminare este necesară pentru a preveni problemele identificate și pentru a se asigura că Telekom Romania Communications S.A. nu discriminează între operatori sau în favoarea propriilor servicii furnizate pe piața cu amănuntul (ori a serviciilor furnizate persoanelor din același grup).

ANCOM intenționează să prevină ambele forme de discriminare, menținând în sarcina Telekom Romania Communications S.A. obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează și să pună la dispoziție terților toate serviciile și informațiile necesare în vederea realizării interconectării în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

Totuși, Autoritatea apreciază că orice distorsionare a concurenței din cauza unor subvenționări încrucișate incorecte, bazate pe diferențele tarifare între apelurile realizate în rețea și apeluri în afara rețelei, trebuie remediată prin intermediul unui mecanism eficient de control al tarifelor la nivelul pieței de gros, care să asigure că tarifele serviciilor de terminare a apelurilor reflectă exclusiv costurile furnizării eficiente a serviciilor și nu permit obținerea unor profituri excesive.

Având în vedere că ANCOM a aplicat un astfel de mecanism eficient de control al tarifelor, respectiv tarifele de terminare percepute de Telekom Romania Communications S.A. (și de ceilalți operatori desemnați cu putere semnificativă pe piața de terminare a apelurilor la puncte fixe) au fost stabilite pe baza costurilor incrementale evitate, asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe ipotetic eficient (LRIC pur), a fost eliminat riscul discriminării în favoarea propriilor activități de pe piața cu amănuntul a tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros.

Prin urmare, ANCOM menține în sarcina Telekom Romania Communications S.A. obligația de nediscriminare internă, cu excepția condițiilor tarifare practicate pentru serviciile de terminare a apelurilor furnizate pentru propriile servicii.

5.4.4.4. Obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și evidență contabilă

(i) *Tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe*

Potrivit dispozițiilor art. 110 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate impune obligații de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și obligații privind evidența contabilă pentru furnizarea serviciilor de acces sau interconectare.

Orice operator de rețele publice de telefonie fixă deține, *de facto*, un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea iar suficiente constrângeri concurențiale care să exercite asupra sa nu există. În acest context, Autoritatea consideră că Telekom Romania Communications S.A. nu are suficiente stimulente pentru a-și stabili tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la un nivel eficient, iar, prin urmare, este necesară menținerea în sarcina acesteia a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor aferente serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea publică de telefonie fixă, determinate pe baza unui model de calculație a costurilor.

Începând cu data de 1 aprilie 2014, tarifele serviciilor de interconectare practicate de Telekom Romania Communications S.A. sunt fundamentate în funcție de costurile incrementale evitate, asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator ipotetic eficient de rețele fixe (LRIC pur), pe baza unui model de tip „bottom-up”.

Autoritatea contribuie, potrivit prevederilor legale în vigoare⁹⁹, la realizarea pieței unice în cadrul Uniunii Europene prin dezvoltarea unei practici de reglementare coerente și a aplicării legislației naționale în acord cu normele europene în materie. Astfel, Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE prevede simetria tarifelor de terminare a apelurilor, pe baza costurilor incrementale pe termen lung ale unui operator eficient, a cărui rețea include echipamente de nouă generație. Principiile și metodologiile incluse în Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE permit dezvoltarea unor mecanisme de acoperire a costurilor care promovează eficiența economică, concurența durabilă și investițiile eficiente în rețele, asigurând totodată maximizarea beneficiilor pentru utilizatorii finali, obiective de reglementare care se regăsesc și în cuprinsul prevederilor art. 6¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009.

În prezent, Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE este în proces de revizuire. În decembrie 2016, Comisia Europeană a dat publicității un studiu de evaluare a acestei recomandări¹⁰⁰ pe baza căruia se va derula procesul de revizuire. Noul act normativ privind reglementarea tarifelor de terminare la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene urmează să fie adoptat în a doua jumătate a anului 2017.

Concluziile studiului arată faptul că Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE a contribuit la o consecvență sporită a abordărilor de reglementare pe piața unică, deoarece cea mai mare parte a autorităților naționale de reglementare din domeniul comunicațiilor electronice din statele membre ale Uniunii Europene au implementat principiile acesteia. Potrivit studiului, tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile și la puncte fixe au scăzut semnificativ după adoptarea Recomandării Comisiei Europene nr. 2009/396/CE în toate statele membre care au implementat-o¹⁰¹. De asemenea, studiul indică faptul că implementarea prevederilor Recomandării Comisiei Europene nr. 2009/396/CE a condus la reducerea diferențelor dintre tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile și cele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, eliminând astfel subvențiile încrucișate și determinând reducerea tarifelor pe piața cu amănuntul, creșteri de volume și apariția de noi oferte, generând importante beneficii la nivelul concurenței, al utilizatorilor finali și al bunăstării sociale.

Totuși, concluziile studiului subliniază faptul că beneficiile potențiale ale Recomandării Comisiei Europene nr. 2009/396/CE nu au fost pe deplin obținute din cauza neimplementării de către unele state membre a principiilor acesteia. Drept consecință, operatorii din statele membre în cauză au înregistrat un avantaj concurențial nejustificat în detrimentul operatorilor din statele membre care au ales să

⁹⁹ A se vedea în acest sens prevederile art. 6 alin. (1) lit. d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009.

¹⁰⁰ Disponibil la următoarea adresă: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/termination-rates-recommendation-helps-achieve-lower-and-more-consistent-rates-new-study-shows>

¹⁰¹ Tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile au scăzut de la o medie de 8 eurocenți/minut în 2009 la o medie de 1 eurocent/minut în 2015. Tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe au scăzut de la o medie de 0,7 eurocenți/minut în 2009 la o medie de 0,3 eurocenți/minut în 2015.

implementeze Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE, cu impact negativ la nivelul pieței unice din cadrul Uniunii Europene. În aceste condiții, sunt necesari pași suplimentari pentru armonizarea la nivel european a reglementării tarifelor aferente serviciilor de terminare a apelurilor.

În consens cu concluziile studiului mai sus menționat, art. 73 din propunerea de directivă de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice¹⁰² prevede utilizarea unei metodologii unice pentru calcularea tarifelor aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și mobile. Această metodologie trebuie să se bazeze pe o abordare de modelare de tip „bottom-up” care utilizează costurile legate de trafic, incrementale pe termen lung, aferente furnizării către terți a serviciului de terminare a apelurilor de voce la nivel gros.

De asemenea, același text din directiva propusă spre adoptare prevede ca, la o dată ulterioară, după implementarea metodologiei unice mai sus menționate, Comisia Europeană să stabilească un tarif unic la nivelul Uniunii Europene pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și la puncte mobile. În orice caz, tariful unic nu va putea depăși 0,14 eurocenți/minut pentru serviciul de terminare a apelurilor la puncte fixe. Tariful unic ar urma să fie revizuit de către Comisia Europeană o dată la 5 ani.

Propunerea de directivă prevede armonizarea între statele membre a reglementărilor privind tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și la puncte mobile prin intermediul actelor cu forță obligatorie emise de Comisia Europeană. O astfel de perspectivă, care diferă de situația curentă, crește sensibil posibilitățile pentru aplicarea unitară la nivelul tuturor statelor membre a metodologiei de calcul al tarifelor de terminare pe baza unui model de calculație LRIC. În plus, ca urmare a aplicării, începând cu data de 1 aprilie 2014, a tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor determinate pe baza modelului LRIC pur, s-au înregistrat mai multe efecte pozitive pe piața din România.

Având în vedere aceste argumente, ANCOM propune menținerea fundamentării tarifelor aferente serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe pe baza metodologiei LRIC pur.

Nivelul actual al tarifului aferent serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe reflectă costurile eficiente ale furnizării acestora, situându-se sub nivelul mediei europene. Potrivit celui mai recent raport OAREC privind tarifele aferente serviciilor de terminare a apelurilor la nivel european, valabile în iulie 2016, tariful mediu pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe este de 0,2355 eurocenți/minut¹⁰³. Totodată, pragul pe care nu îl va putea depăși tariful unic aferent serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în Uniunea Europeană potrivit propunerii de directivă menționată mai sus, respectiv de 0,14 eurocenți/minut, coincide cu nivelul plafonului tarifar reglementat în prezent în România. În aceste condiții, ANCOM propune menținerea plafonului tarifar valabil de la data de 1 aprilie 2014.

Oportunitatea revizuirii tarifelor de terminare la puncte fixe va fi evaluată de ANCOM după revizuirea Recomandării Comisiei Europene nr. 2009/396/CE și după ce se va agreea la nivel european conținutul art. 73 din propunerea de directivă precizată mai sus.

Considerații privind asimetria tarifelor aferente serviciilor de terminare a apelurilor la nivel internațional

Operatorii de comunicații electronice au adus la cunoștința ANCOM faptul că plătesc tarife ridicate pentru a putea finaliza apeluri inițiate din România la destinații din anumite state din Spațiul

---

¹⁰² Propunerea de directivă și documentele pe care aceasta se fundamentează sunt disponibile, în limba engleză, la următoarea adresă: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/proposed-directive-establishing-european-electronic-communications-code>. Propunerea de directivă este disponibilă, în limba română, la următoarea adresă:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0590&from=EN>

¹⁰³ Raportul OAREC este disponibil la următoarea adresă:

http://bereg.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/6603-termination-rates-at-european-level-july-2016

Economic European (denumit în continuare *SEE*), în special state care nu au implementat Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE, precum și din unele state din afara SEE. Drept urmare, operatorii de comunicații electronice din România ar înregistra un flux negativ de plăți cu aceste destinații, adică ar plăti mai mult pentru a finaliza apelurile inițiate în România către destinațiile în cauză decât percep/tarifează pentru a furniza servicii de terminare în propria rețea a apelurilor inițiate de la respectivele destinații.

Operatorii de comunicații electronice din România au solicitat ANCOM să analizeze măsura în care ar putea fi limitat acest flux negativ de plăți, soluția propusă fiind restrângerea reglementării tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare la apelurile provenite din SEE. Consecința adoptării unei asemenea propuneri ar fi că, pentru apelurile provenite din afara SEE, operatorii de comunicații electronice din România nu ar mai avea obligația să respecte un plafon tarifar în ceea ce privește furnizarea serviciilor de terminare în propria rețea.

A. Premisele dezbaterii

Pentru a finaliza apeluri la destinații din alte state, operatorii de comunicații electronice din România cumpără:

a) servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație din afara țării
sau

b) un pachet de servicii care conține, în principal, pe lângă serviciile de terminare precizate la lit. a), și servicii de tranzit internațional al acestor apeluri.

Serviciile de tranzit internațional asigură preluarea apelurilor din rețeaua de inițiere și transportul acestora până în rețelele de destinație, situate în alte state.

Dacă operatorii de comunicații electronice din România beneficiază de o interconectare directă a propriei rețele cu rețelele de destinație din afara țării apelate de utilizatorii finali, aceștia achiziționează doar serviciile menționate la lit. a). Totuși, din datele furnizate de operatori rezultă că aceștia nu beneficiază de interconectare directă cu multe rețele de destinație din afara țării. În consecință, pentru a finaliza cea mai mare parte a traficului internațional, operatorii de comunicații electronice din România achiziționează pachetul menționat la lit. b).

În prezent, serviciile de terminare a apelurilor în rețelele de destinație descrise la litera a) se furnizează în regim de monopol. În schimb, pachetele menționate la lit. b) pot fi oferite de mai mulți competitori. Totuși, terminarea apelurilor către anumite destinații internaționale s-ar putea să fie oferită de un număr ridicat de competitori, în timp ce terminarea apelurilor către alte destinații internaționale s-ar putea să fie oferite de un singur competitor sau de un număr foarte restrâns de competitori. În orice caz, nu este foarte clar dacă pachetele menționate la lit. b) sunt oferite în condițiile unei piețe concurențiale ori dacă există disfuncționalități din această perspectivă. Din câte cunoaștem, tarifele pachetelor menționate la lit. b) nu sunt supuse reglementării la nivel internațional.

Astfel, la nivel internațional există disparități majore în ceea ce privește nivelul tarifelor pentru furnizarea serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor provenite dintr-un alt stat. Pe de o parte, există tarife foarte ridicate pentru terminarea apelurilor provenite dintr-un alt stat în rețelele de comunicații electronice din cele mai multe state din Africa, Orientul Apropiat și Mijlociu, America Centrală și de Sud sau din unele state din Asia. Aceste tarife mari sunt cauzate de mai mulți factori, precum lipsa reglementării, reglementarea pe baza metodei costurilor complet alocate, obligativitatea introducerii în cuprinsul lor a unor taxe ori impozite speciale ș.a.m.d. Pe de altă parte, furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor provenite dintr-un alt stat în rețele de comunicații electronice din, de exemplu, Statele Unite ale Americii, Canada sau Republica India se realizează la tarife mici, chiar mai scăzute decât cele reglementate în prezent în România, uneori foarte apropiate de 0. Aceste tarife mici sunt datorate, de regulă, implementării modelului de tarifare cunoscut la nivel internațional sub denumirea „Bill and Keep” (BaK).

Operatorii de comunicații electronice din România au obligația să perceapă, pentru furnizarea serviciilor de terminare în propria rețea a apelurilor provenite din destinații internaționale, tarife care să

nu depășească plafoanele stabilite de ANCOM. Așadar, din perspectiva reglementării tarifelor de terminare, în prezent, în România nu se face nicio deosebire în funcție de originea națională sau internațională a apelurilor.

Fluxul negativ de plăți înregistrat de operatorii de comunicații electronice din România cu anumite destinații internaționale poate fi direct determinat de condițiile de achiziționare a pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație. Aceasta ar putea fi o problemă cu dimensiune europeană care nu poate fi abordată la nivel național. Dacă, de exemplu, ar exista o singură entitate care poate oferi asemenea pachete pentru anumite rețele de destinație, atunci operatorii de comunicații electronice din SEE care achiziționează pachetele vor avea percepția că, de fapt, achiziționează servicii de terminare a apelurilor la un tarif superior celui pe care îl suportă operatorii de comunicații electronice din statul respectiv. Lipsa de intervenție asupra unei astfel de situații ar afecta piața unică în domeniul comunicațiilor electronice.

În acest context, apreciem că este de datoria Comisiei Europene să analizeze dacă există anumite disfuncționalități concurențiale în ceea ce privește condițiile în care sunt furnizate operatorilor de comunicații electronice din SEE pachetele care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație din SEE, iar, în caz afirmativ, să intervină pentru a le corecta, în scopul salvării pieței unice în domeniul comunicațiilor electronice. Este justificat ca operatorii de comunicații electronice care nu sunt interconectați în mod direct cu rețelele de destinație din SEE să plătească un tarif ceva mai mare pentru finalizarea apelurilor provenite din propria rețea decât operatorii de comunicații electronice interconectați în mod direct cu rețelele de destinație din SEE. Însă, operatorii de comunicații electronice ar trebui să aibă dreptul de a cunoaște foarte clar ce parte din tarif corespunde serviciilor de terminare a apelurilor în rețelele de destinație din SEE și ce parte corespunde serviciilor de tranzit internațional al apelurilor, iar, în cazul în care pachetul ce încorporează aceste servicii este furnizat pe o piață unde nu se manifestă concurența, să aibă dreptul de a îl achiziționa la un tarif fundamentat pe costurile unui operator ipotetic eficient. Reamintim că operatorii de comunicații electronice din SEE sunt obligați să vândă servicii de terminare în propria rețea pentru apelurile provenite din SEE la tarife reglementate și în condiții de nediscriminare. În schimb, aceiași operatori nu au garanția că achiziționează serviciile de terminare a apelurilor în rețelele din SEE la tarifele reglementate și în condiții de nediscriminare, cu excepția situației în care sunt interconectați în mod direct cu respectivele rețele de destinație.

Fluxul negativ de plăți înregistrat de unii operatori de comunicații electronice din România cu anumite destinații internaționale ar putea fi, într-o anumită măsură, artificial. Este, de exemplu, situația în care unui operator de comunicații electronice din România i s-ar impune de către, să spunem, acționarul majoritar obligația de a achiziționa numai de la o anumită entitate pachete care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație, eventual în condiții mai puțin favorabile decât cele pe care le-ar putea obține respectivul operator dacă ar acționa autonom de acționarul său majoritar. Existența unor practici de optimizare a costurilor și beneficiilor din România prin intermediul condițiilor de finalizare a traficului internațional este posibilă în contextul în care mai multe entități ce oferă pachete cu servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație sunt controlate, direct sau indirect, de operatori de comunicații electronice cu amprentă internațională, care au subsidiare și în România.

Pe de altă parte, fluxul negativ de plăți înregistrat de operatorii de comunicații electronice din România poate fi într-un anumit grad absolut justificat. Este vorba de valoarea dată de gradul de debalansare a traficului în favoarea rețelei de destinație din afara României. Chiar dacă, în relația dintre un operator de comunicații electronice din România cu o anumită destinație ar exista condiții identice de finalizare a apelurilor, debalansarea traficului în favoarea rețelei din afara României va genera pentru operatorul de comunicații electronice din România un flux negativ de plăți cu respectiva destinație.

În concluzie, fluxul negativ de plăți înregistrat de operatorii de comunicații electronice din România în relația cu anumite destinații internaționale nu este cauzat de valoarea maximă stabilită de ANCOM pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea. De asemenea, de fluxul negativ de plăți înregistrat de operatorii de comunicații electronice din România nu beneficiază, în general, operatorii rețelelor de destinație. În schimb, eventuala creștere de către operatorii de comunicații electronice din România a tarifului pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor

provenite din afara SEE va afecta, în mod direct, operatorii rețelilor de destinație din afara SEE, ce vor adopta măsuri de contracarare menite să anuleze eventualul câștig inițial al operatorilor de comunicații electronice din România.

În orice caz, fluxurile negative de plăți nu aduc prejudicii directe operatorilor de comunicații electronice din România, întrucât ei le recuperează din tarifele pe care le plătesc utilizatori finali proprii care apelează destinații internaționale. Totuși, tarifele ridicate pe care le suportă operatorii de comunicații electronice din România pentru a finaliza apeluri la anumite destinații internaționale poate afecta, în anumite condiții, gradul de bunăstare a utilizatorilor finali din România, care sunt astfel nevoiți să plătească tarife mari pentru apelarea acestor destinații internaționale, precum și, uneori, capacitatea operatorilor de comunicații electronice de a realiza investiții în România.

B. Soluțiile propuse de operatorii de comunicații electronice

După cum am subliniat mai sus, operatorii de comunicații electronice din România au propus circumscrierea reglementării tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare la apelurile provenite din SEE. Pentru apelurile provenite din afara SEE s-a propus ca operatorii de comunicații electronice din România să nu mai aibă obligația de a respecta un plafon tarifar în ceea ce privește furnizarea serviciilor de terminare în propria rețea. O asemenea soluție a fost acceptată de unele autoritățile naționale de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice din cadrul SEE.

Totuși, din analiza datelor transmise de către operatorii de comunicații electronice din România reiese că majoritatea traficului internațional schimbat de aceștia se realizează cu operatori de comunicații electronice din state SEE. În context, este important de menționat că problema tarifelor ridicate plătite de operatorii de comunicații electronice pentru a putea finaliza apeluri inițiate din România la destinații internaționale există inclusiv în cadrul SEE. Operatorii de comunicații electronice nu au identificat o soluție la această problemă, posibilitatea diferențierii tarifelor de terminare a apelurilor în funcție de origine în cadrul SEE fiind exclusă *ab initio*.

C. Considerații valabile pentru zona SEE

Tarifele ridicate plătite de operatorii de comunicații electronice pentru a finaliza apeluri inițiate în România către destinații din cadrul SEE sunt cauzate de:

a) tarifele maxime de terminare stabilite de unele autorități de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice din cadrul SEE care au ales să nu implementeze Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE;

ANCOM apreciază că, în orizontul de timp al analizei de piață, există premisele ca autoritățile de reglementare din statele SEE cu care operatorii de comunicații electronice din România schimbă un volum important de trafic să implementeze modelul LRIC pur în scopul determinării tarifelor maxime pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor. Aceste premise sunt date de revizuirea Recomandării Comisiei Europene nr. 2009/396/CE și de prevederile art. 73 din propunerea de directivă de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice.

b) condițiile de achiziționare a pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație.

Astfel cum am explicat mai sus, este posibil să existe anumite probleme concurențiale în ceea ce privește condițiile de achiziționare a pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație din cadrul SEE. Existența acestor probleme concurențiale anulează, într-o anumită măsură, beneficiile care se obțin ca urmare a determinării tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor pe baza unei metodologii comune în cadrul SEE. Astfel de probleme concurențiale, dacă există, au, fără îndoială, o dimensiune europeană ce nu poate fi abordată decât la același nivel. ANCOM nu poate impune anumite obligații în sarcina entităților, de exemplu, din Republica Federală Germania, care vând operatorilor de comunicații electronice din România astfel de pachete ce asigură terminarea apelurilor inițiate din România la destinații din, să spunem, Republica Franceză.

În schimb, Comisia Europeană poate și are obligația să intervină dacă asemenea probleme concurențiale există. Din acest motiv, Autoritatea solicită operatorilor de comunicații electronice din România care se confruntă cu probleme concurențiale la achiziționarea pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație din cadrul SEE să expună aceste dificultăți atât Comisiei Europene, cât și ANCOM.

D. Considerații valabile în afara zonei SEE

Operatorii de comunicații electronice din România nu înregistrează în mod egal fluxuri negative de plăți în relația cu destinațiile internaționale din afara SEE. În acest sens, este important de subliniat că există diferențe semnificative în funcție de volumul de trafic schimbat cu o anumită destinație din afara SEE, respectiv de existența sau nu a interconectării directe cu o anumită rețea de destinație din afara SEE. Numai în relația cu un număr restrâns de destinații din afara SEE înregistrează operatorii de comunicații electronice din România fluxuri negative de plăți relevante. În ansamblu, traficul schimbat între operatorii de comunicații electronice din România și alți operatori internaționali din afara SEE este redus dacă îl comparăm cu traficul către destinațiile internaționale din cadrul SEE.

În mod similar, tarifele ridicate plătite de operatorii de comunicații electronice pentru a finaliza apeluri inițiate în România către destinații din afara SEE sunt cauzate de:

a) tarifele ridicate pe care le percep operatorii de rețele din anumite state din afara SEE pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din România;

În anumite state din afara SEE, operatorii de comunicații electronice din România sunt afectați de diferențierea tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare în funcție de originea apelurilor.

b) condițiile de achiziționare a pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație.

Este destul de neclar dacă o eventuală creștere de către operatorii de comunicații electronice din România a tarifului pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din afara SEE va reuși, în mod real, să reducă tarifele ridicate plătite de acești operatori pentru finalizarea de apeluri la destinații din afara SEE. De asemenea, este neclar dacă beneficiile asociate implementării unei astfel de soluții vor depăși costurile.

Creșterea tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din afara SEE va afecta în mod direct operatorii din rețelele cărora sunt inițiate aceste apeluri. Unii operatori ar putea accepta reducerea tarifelor pe care le percep pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din România în schimbul unei conduite similare din partea operatorilor de comunicații electronice din România. Totuși, această variantă este previzibil să se realizeze mai ales dacă există un volum de trafic debalansat în favoarea rețelelor de comunicații electronice din România. În plus, o mulțime de alte circumstanțe pot interveni. Este posibil ca anumiți operatori de comunicații electronice din afara SEE să nu poată scădea tarifele pentru furnizarea serviciilor de terminare sub un anumit prag, de exemplu, pentru că acestea cuprind o taxă specială într-un quantum fix ori pentru că sunt deja foarte apropiate de 0, sau să nu le poată modifica, de exemplu, pentru că ar fi ținuți de respectarea unei obligații de nediscriminare. Apariția unei astfel de circumstanțe diminuează semnificativ șansele ca rezultatul final să fie reducerea reciprocă a tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare.

Pe de altă parte, fluxul negativ de plăți pe care îl suportă operatorii de comunicații electronice din România se înregistrează și în ipoteza inversă, când volumul de trafic este debalansat în favoarea rețelelor de comunicații electronice din afara SEE. În această din urmă ipoteză, reacția previzibilă a operatorilor de rețele din afara SEE este creșterea suplimentară a tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din România.

Creșterea tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din afara SEE poate conduce și la creșterea tarifelor percepute utilizatorilor finali din afara SEE atunci când aceștia efectuează apeluri internaționale către România, ceea ce ar afecta negativ inclusiv utilizatorii finali din România. Acest fenomen poate fi amplificat dacă reacția operatorilor de rețele din afara SEE este să crească, la rândul lor, tarifele pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din

România. Astfel, utilizatorii finali din România vor fi apelați mai rar din afara SEE și/sau vor plăti mai mult pentru a apela diverse destinații din afara SEE.

Un lucru este însă cert - pentru implementarea unei diferențieri a tarifelor de terminare, percepute în funcție de originea din SEE sau din afara SEE a apelurilor, operatorii de comunicații electronice din România ar trebui să achiziționeze și să implementeze un sistem de facturare în funcție de originea apelului (A number). De asemenea, este destul de sigur că va crește ponderea apelurilor cu origine neidentificată, precum și traficul terminat „fraudulos” de către operatorii mici din România prin schimbarea identității apelului, un fenomen greu de controlat, cu impact negativ asupra operatorilor și a pieței.

Autoritatea a analizat și dacă, din punct de vedere juridic, este posibil ca, printr-o măsură de reglementare, să se instituie un regim de tarifare diferit pentru furnizarea de către operatorii de comunicații electronice din România a serviciilor de terminare în funcție de originea din SEE sau din afara SEE a apelurilor.

Un eventual angajament al României în acest sens putea fi găsit doar în cuprinsul unui tratat internațional. ANCOM a remarcat ca fiind posibil incidente în această materie două documente cu statut de tratat internațional. Este vorba despre:

a) Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului, ratificat de România prin Legea nr. 133/1994¹⁰⁴;

Relevantă pentru problematica prezentă este Anexa 1B la acordul de la Marrakech, denumită „Acordul general privind comerțul cu servicii”, cunoscută la nivel internațional sub denumirea de GATS, respectiv Anexa privind telecomunicațiile care face parte integrantă din Anexa 1B anterior menționată.

b) Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii, acceptat de România prin Ordonanța Guvernului nr. 1/1998¹⁰⁵.

Acest document este cunoscut la nivel internațional sub denumirea de „Reference Paper”.

Documentele menționate instituie o serie de obligații internaționale în sarcina statelor semnatare, relevante inclusiv în ceea ce privește furnizarea serviciilor de comunicații electronice. În special, pct. 2 din Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii tratează problematica serviciilor de interconectare.

Este important de precizat ca, în luna iulie 2016, Autoritatea a solicitat, în temeiul dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 590/2003¹⁰⁶ Ministerului Afacerilor Externe (denumit în continuare *M.A.E.*), să emită unui aviz conform, având în vedere angajamentele internaționale asumate de România, în legătură cu o posibilă măsură de reglementare emisă de ANCOM prin care să se instituie un regim de tarifare diferit pentru furnizarea de către operatorii de comunicații electronice din România a serviciilor de terminare în funcție de originea din SEE sau din afara SEE a apelurilor. De asemenea, Autoritatea a solicitat *M.A.E.* să indice care sunt pașii de urmat în eventualitatea în care operatorii de comunicații electronice din România nu beneficiază în statele din afara SEE de drepturile recunoscute prin Acordul de la Marrakech, respectiv prin Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii.

În septembrie 2016 *M.A.E.* a învederat Autorității că angajamentele internaționale asumate de România interzic ANCOM să adopte o măsură de reglementare care ar putea conduce la o diferențiere în privința tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare suportate de operatorii de comunicații din statele membre ale Organizației Mondiale a Comerțului (denumită în continuare *OMC*).

Răspunsul *M.A.E.* a fost fundamentat pe următoarele prevederi:

a) art. II alin. (1) din Anexa 1B la acordul de la Marrakech;

¹⁰⁴ Legea nr. 133 din 22 decembrie 1994 pentru ratificarea Acordului de la Marrakech privind constituirea Organizației Mondiale de Comerț, a Acordului internațional privind carnea de bovină și a Acordului internațional privind produsele lactate, încheiate la Marrakech la 15 aprilie 1994.

¹⁰⁵ Ordonanța Guvernului nr. 1/1998 pentru acceptarea Protocolului 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii, adoptat la Geneva la 15 aprilie 1997, aprobată prin Legea nr. 169/1998.

¹⁰⁶ Legea nr. 590/2003 privind tratatele.

Acest text instituie între statele membre ale OMC obligația de a își acorda reciproc furnizorilor de servicii aflați sub jurisdicție tratamentul cel mai favorabil în raport cu furnizorii de servicii din orice alt stat membru sau nemembru al OMC.

b) pct. 5 din Anexa privind telecomunicațiile, parte a Anexei 1B la acordul de la Marrakech;

Acest text face aplicarea principiului mai sus menționat la serviciile de comunicații electronice. Potrivit M.A.E. intenția Anexei privind telecomunicațiile, parte a Anexei 1B la acordul de la Marrakech, este de a asigura condiții nediscriminatorii pentru furnizarea de servicii de comunicații către utilizatorii finali din statele membre ale OMC. Posibilitatea aplicării de tarife pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor diferențiate în funcție de originea din SEE sau din afara SEE a apelurilor în condițiile în care mai multe state din afara SEE sunt totuși membre OMC ar putea pune în pericol atingerea acestui obiectiv.

c) pct. 2.2. lit. a) din Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii.

Acest text solicită statelor membre OMC ce au semnat acest document să stabilească în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piață aflați sub jurisdicție obligația de a furniza servicii de interconectare la tarife nu mai puțin favorabile decât cele asigurate propriilor servicii, furnizorilor din același grup sau altor furnizori de comunicații electronice. Așadar, se poate afirma că prevederea menționată instituie în ceea ce privește tarifele de interconectare o obligație de nediscriminare internă (adică tarifele percepute beneficiarului serviciilor de interconectare nu ar putea fi mai mari decât cele la care prestatorul își auto-furnizează aceleași servicii) și o obligație de nediscriminare externă (adică prestatorul serviciilor de interconectare nu ar putea percepe tarife diferite beneficiarilor aflați în situații similare).

Potrivit prevederilor art. 11 alin. (1) din Constituția României, tratatele ratificate de Parlamentul României fac parte din dreptul intern, adică au statut de lege. Mai mult decât atât, în interpretarea Curții Constituționale, tratatele ratificate au prioritate în raport cu legile¹⁰⁷.

În concluzie, urmare a analizei detaliate prezentate mai sus, ANCOM propune **aplicarea unitară a tarifului maxim de 0,14 eurocenți/minut pentru terminarea apelurilor la puncte fixe, indiferent de originea apelurilor.**

Revenind la cauzele pentru care există tarife ridicate plătite de operatorii de comunicații electronice pentru a finaliza apeluri inițiate în România către destinații din afara SEE și ce s-ar putea face pentru reducerea lor sunt de subliniat următoarele:

a) În cazul tarifelor ridicate pe care le percep operatorii de rețele din anumite state din afara SEE pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor provenite din România:

În relația cu anumite state din afara SEE, operatorii de comunicații electronice din România sunt afectați de diferențierea tarifelor pentru furnizarea serviciilor de terminare în funcție de originea apelurilor.

De exemplu, tarifele pentru furnizarea serviciilor de terminare în cazul apelurilor provenite din România sunt semnificativ mai mari decât cele în cazul apelurilor provenite din respectivul stat (apeluri naționale). Pct. 2.2. lit. a) din Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii interzice o asemenea practică statelor membre OMC care au semnat acest document. Au semnat Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii state din afara SEE precum Albania, Elveția, Israel sau Republica Moldova.

Un alt exemplu în același sens este cel în care tarifele pentru furnizarea serviciilor de terminare în cazul apelurilor provenite din România sunt semnificativ mai mari decât cele în cazul apelurilor provenite dintr-un alt stat. Art. II alin. (1) din Anexa 1B la acordul de la Marrakech interzice o asemenea practică tuturor statelor membre OMC, chiar și celor care nu acceptat Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii, cu anumite rezerve care țin existența unor acorduri regionale.

¹⁰⁷ A se vedea în acest sens: <http://www.ccr.ro/ccrold/publications/buletin/6/Kozsokar.pdf>

Atunci când operatorii de comunicații electronice din România suferă din cauza unor practici interzise precum cele descrise anterior, Autoritatea îi invită să se adreseze, într-o primă instanță, omologului ANCOM din statul în cauză învederând prevederile din tratatele internaționale relevante speței, iar apoi dacă nu primesc un răspuns mulțumitor, să ia legătura cu ANCOM. Autoritatea se angajează să încerce rezolvarea unui astfel de diferend cu omologul din statul în cauză, iar dacă nu este posibil se va adresa M.A.E. pentru ca acesta să intervină pe căi diplomatice. Subliniem că M.A.E. și-a manifestat disponibilitatea pentru a contribui la soluționarea unor asemenea diferende.

b) În cazul condițiilor de achiziționare a pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețelele de destinație:

Pot exista, de exemplu, anumite destinații internaționale din afara SEE la care operatorii de comunicații electronice din România nu ar avea acces pentru finalizarea apelurilor inițiate din România decât dacă ar cumpăra asemenea pachete de la o unică entitate căreia i s-a atribuit o asemenea putere *de facto* sau *de jure* de către un anumit stat. O astfel de practică ar putea constitui, în anumite condiții, o încălcare a pct. 1.1. din Protocolul 4 la Acordul general pentru comerțul cu servicii. De asemenea, operatorii de comunicații electronice din România care suferă prejudicii din cauza unor practici anticoncurențiale legate de achiziționarea pachetelor care conțin servicii de terminare a apelurilor în rețele de destinație din afara SEE sunt invitați să reacționeze astfel cum a fost descris la pct. a) de mai sus.

(ii) *Tarifele serviciilor asociate interconectării*

După cum a fost precizat și mai sus, potrivit dispozițiilor art. 110 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate impune obligații de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri pentru furnizarea serviciilor de acces sau interconectare.

Practicarea unor tarife care nu sunt orientate în funcție de costuri pentru serviciile asociate interconectării poate conduce, ca și în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, la încurajarea intrărilor ineficiente pe piață și permanentizarea aplicării unor tarife ridicate inclusiv pe piața cu amănuntul, în condițiile în care furnizarea serviciilor asociate interconectării este absolut necesară în vederea realizării interconectării dintre operatori.

Furnizarea serviciilor asociate interconectării prezintă aceleași caracteristici precum serviciile de terminare a apelurilor. În consecință, Autoritatea consideră că Telekom Romania Communications S.A. nu are suficiente stimulente pentru a-și stabili tarifele pentru serviciile asociate interconectării la un nivel eficient și apreciază necesară menținerea în sarcina acesteia a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor serviciilor asociate interconectării.

Referitor la serviciile auxiliare de interconectare, acestea vor fi menținute **la nivelul stabilit prin Decizia președintelui ANCOM nr. 366/2014** până la revizuirea de către ANCOM a serviciilor și a plafoanelor tarifare, prin considerarea unei interfețe de interconectare IP.

Tabelul V.1. – Tarifele corespunzătoare serviciilor auxiliare de interconectare

Nr. crt.	Denumire serviciu	Tarif maxim	Observații
1.	Configurare partener în punct de acces (PoA)	578 euro/PoA	Tariful include instalarea primului port în comutator și conectarea primei legături de interconectare, indiferent de capacitatea portului sau a legăturii.
2.	Reconfigurare partener în punct de acces (PoA)	565 euro/PoA	Tariful include reconfigurarea unui port în comutator și reconfigurarea unei legături de interconectare, indiferent de capacitatea portului sau a legăturii.
3.	Desființare partener din punct de acces (PoA)	175 euro/PoA	Tariful include dezinstalarea tuturor porturilor în comutator și a tuturor legăturilor de interconectare existente în PoA.

Nr. crt.	Denumire serviciu	Tarif maxim	Observații
4.	Instalare port în comutator	285 euro/port	Tarife aplicabile începând cu al doilea port în comutator, indiferent de capacitatea portului.
5.	Reconfigurare port în comutator	255 euro/port	
6.	Dezinstalare port din comutator	97 euro/port	Tarif aplicabil în cazul dezinstalării portului, cu menținere partener în PoA. Tarif valabil indiferent de capacitatea portului.
7.	Chirie lunară port de 2 Mbps	39 euro/port de 2 Mbps/lună	-
8.	Chirie lunară port STM1	333 euro/port STM1/lună	-
9.	Reconfigurare (reorientare) a legăturilor de interconectare fără modificarea segmentului legăturii de interconectare dintre operator și punctul de interconectare (PoI)	411 euro	Tarif aplicabil pentru primul circuit E1 din legăturile de interconectare reorientate.
		91 euro/E1	Tarif aplicabil pentru fiecare din celelalte circuite E1 rămase din legăturile de interconectare reorientate.
10.	Instalare/dezinstalare echipament de transmisiuni	17,8 euro/oră	Tariful final se calculează pe bază de deviz, aplicând tariful orar stabilit, indiferent de capacitatea echipamentului de transmisiuni. Instalarea echipamentului de transmisiuni este aplicabilă doar în situația interconectării la sediul beneficiarului, în cazul configurării bidirecționale a legăturii de interconectare.
11.	Conectarea legăturii de interconectare	96 euro/legătură	Tarife aplicabile începând cu a doua legătură de interconectare, indiferent de capacitatea acesteia.
12.	Reconfigurarea legăturii de interconectare	90 euro/legătură	
13.	Desființarea legăturii de interconectare	68 euro/legătură	Tarif aplicabil în cazul desființării unei legături de interconectare, cu menținere partener în PoA. Tarif valabil indiferent de capacitatea legăturii de interconectare.
14.	Chirie lunară legătură de interconectare de 2 Mbps, interconectare la distanță (în spațiul beneficiarului sau la un punct intermediar)	164 euro/legătură de 2 Mbps/lună	Tarif aplicabil pentru legături de interconectare de 2 Mbps de maxim 50 de km.
15.	Chirie lunară legătură de interconectare de 2 Mbps, interconectare în spațiul operatorului, în camera de tragere	21,7 euro/legătură de 2 Mbps/lună	-
16.	Chirie lunară legătură de interconectare, 2 Mbps, interconectare în clădirea operatorului (colocare)	0,8 euro/legătură de 2 Mbps/lună	-
17.	Chirie lunară legătură de interconectare de STM1, interconectare la distanță (în spațiul beneficiarului sau la un punct intermediar)	6048 euro/legătură STM1/lună	Tarif aplicabil pentru legături de interconectare de STM1 de maxim 50 de km.
18.	Chirie lunară legătură de interconectare STM1, în spațiul operatorului, interconectare în camera de tragere/interconectare în clădirea operatorului, inclusiv cu jonționarea cablurilor pentru instalarea legăturii în camera de tragere	209 euro/legătură STM1/lună	-
19.	Chirie lunară legătură de interconectare STM1, interconectare în clădirea operatorului (colocare)	1 euro/legătură STM1/lună	-
20.	Rezervare capacitate comandată în avans	200 euro/comandă	Tarif fix, indiferent de dimensiunea comenzii de rezervare capacitate. Suma plătită de beneficiar pentru rezervarea capacității comandate în avans se va deduce din tarifele de instalare a capacității. Serviciu aplicabil atunci când între operatori există înțelegeri prealabile de prognozare a capacităților de interconectare, cu excepția celor care realizează interconectarea inițială.
21.	Comandă neprognozată, de creștere a capacității	407 euro/comandă	Tarife suplimentare fixe, indiferent de dimensiunea comenzii și a numărului de fluxuri, atunci când este solicitată modificarea față de prognoză. Tarifele se aplică atunci când între operatori există înțelegeri prealabile de prognozare a capacităților de interconectare, cu excepția celor care realizează interconectarea inițială. Tarifele includ și implementarea comenzii neprognozate.

Nr. crt.	Denumire serviciu	Tarif maxim	Observații
22.	Comandă neprognostată, de reducere a capacității	197 euro/comandă	
23.	Reconectarea serviciului suspendat anterior	186 euro/serviciu suspendat	Se aplică atunci când se repune în funcțiune un serviciu suspendat, conform prevederilor contractuale dintre părți.
24.	Conectare legătură între echipamentele a doi operatori colocați în spațiul Romtelecom	225 euro/legătură	Se aplică operatorilor care beneficiază de colocare în același spațiu și au încheiat cu Romtelecom acorduri de interconectare în baza ORI.
25.	Chirie lunară pentru legătura dintre echipamentele a doi operatori colocați în spațiul Romtelecom	0,06 euro/legătură/lună	
26.	Administrare în cazul tranzitului cu decontare în cascadă	36 euro/lună/operator	Se aplică fiecărui operator căruia Romtelecom îi furnizează servicii de tranzit cu decontare în cascadă.

Note:

- În cazul legăturilor de interconectare configurate bidirecțional, pentru furnizarea serviciilor nr. 1 – 6, 9, 11 – 13, niciuna dintre părți nu va datora contravaloarea acestor servicii.
- În cazul în care unul sau mai multe din serviciile nr. 1 – 6, 9, 11 – 13 sunt prestate doar de către operator (de exemplu, în cazul legăturilor de interconectare configurate unidirecțional), operatorul va solicita beneficiarului contravaloarea acestor servicii.
- În cazul în care legăturile de interconectare furnizate de operator sunt configurate bidirecțional, tarifele serviciilor nr. 7, 8, 14 – 19 se vor calcula ponderat, în funcție de volumele de trafic schimbate între operator și beneficiar. Dacă volumul total al traficului schimbat între operator și beneficiar este zero, atunci tarifele serviciilor nr. 7, 8, 14 – 19 se vor datora corespunzător și în întregime de către Beneficiar.
- În cazul în care legăturile de interconectare sunt configurate unidirecțional, dinspre beneficiar către operator, tarifele serviciilor nr. 7, 8, 14 – 19 se vor datora corespunzător și în întregime de către beneficiar.

5.4.5. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina operatorilor alternativi

ANCOM propune menținerea următoarelor obligații în sarcina operatorilor alternativi: obligația de transparență, obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, obligația de nediscriminare și obligația de control al tarifelor.

Impunerea acestor obligații este justificată de necesitatea de a asigura că operatorii nu își vor utiliza puterea de piață la nivel de gros în detrimentul competitorilor, atât pe piețele de gros, cât și pe piețele cu amănuntul, cu afectarea intereselor utilizatorilor finali. Obligațiile propuse urmăresc înlăturarea problemelor concurențiale pe piețele de terminare, reprezintă setul minim de mijloace prin care se poate atinge acest obiectiv și sunt proporționale cu problemele identificate.

În acest context, ANCOM consideră că unele dintre obligațiile impuse în sarcina Telekom Romania Communications S.A. sau gradul de detaliere a acestora pot fi prea împovărătoare pentru ceilalți operatori identificați ca având putere semnificativă. Impunerea diferențiată a setului de obligații specifice este justificată și prin prisma următoarelor considerații referitoare la poziția relativă a fostului monopolist și a operatorilor alternativi:

1. Controlul unei infrastructuri care nu poate fi ușor duplicată.

Rețeaua de acces a Telekom Romania Communications S.A., care acoperă 97% din populație, utilizată inclusiv pentru terminarea apelurilor la puncte fixe în propria rețea, nu este, din punct de vedere economic, duplicabilă de către ceilalți operatori. Întinderea și capilaritatea rețelei Telekom Romania Communications S.A. sunt considerabil mai mari decât în cazul celorlalți operatori, ceea ce reprezintă un important avantaj concurențial al acesteia. Chiar dacă există operatori care și-au dezvoltat propriile rețele de acces, acestea nu sunt foarte extinse, cu excepția rețelelor RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L.

2. Volumul traficului terminat de operatorii alternativi în rețeaua Telekom Romania Communications S.A.

La nivel național, din rețeaua Telekom Romania Communications S.A. se originează cel mai mare volum de trafic în rețelele publice fixe, în același timp rețeaua sa având cea mai mare acoperire geografică. În aceste condiții, apariția unor dificultăți în cazul în care un operator alternativ dorește să cumpere servicii de terminare de la Telekom Romania Communications S.A. ar avea drept consecință atragerea unor puternice nemulțumiri din partea abonaților proprii, care nu vor mai putea apela majoritatea utilizatorilor conectați la o rețea fixă de telefonie.

5.4.5.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

După cum a fost precizat în capitolul anterior, una dintre principalele probleme identificate pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor este refuzul furnizării accesului, ca rezultat al practicilor de întârziere în negocierea sau implementarea acordurilor de interconectare ori prin propunerea unor condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor.

În aceste condiții, impunerea în sarcina operatorilor a obligației de a furniza servicii de terminare a apelurilor, dacă solicitările sunt rezonabile, este o măsură strict necesară în vederea asigurării interoperabilității serviciilor și a conectivității între utilizatorii finali.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 109 alin. (2) lit. i) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM propune impunerea în sarcina operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață a obligației de interconectare a rețelelor publice de telefonie pe care le operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic.

Pentru clarificare, trebuie precizat că refuzul unui operator de a face demersurile necesare pentru implementarea modificărilor tehnice necesare și posibile în scopul de a respecta o obligație impusă nu poate avea, în general, nici justificare tehnică, nici justificare economică. Cu toate acestea, în cazul în care caracteristicile tehnice ale unui echipament nu permit instalarea niciunei alte componente hardware sau software achiziționate, care să fie adecvate unei soluții tehnice prin care s-ar putea respecta o obligație impusă, s-ar putea considera că există o „imposibilitate tehnică” de realizare a interconectării.

Obligația de furnizare a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele se va aplica în ceea ce privește toate categoriile de apeluri, indiferent de originea națională sau internațională a acestora (originale de la un punct terminal de pe teritoriul României sau provenite din afara României și tranzitate către destinații din România), chiar dacă sunt originale de la numere care nu au fost alocate de Autoritate operatorului care solicită servicii de interconectare (de exemplu, pentru apeluri originale din rețeaua unui terț operator sau pentru apelurile originale prin intermediul selectării sau preselecției transportatorului etc.) sau dacă este solicitată interconectarea indirectă prin intermediul unui terț operator. În ultimul caz, decontarea tarifelor de interconectare se poate realiza direct sau în cascadă, prin intermediul terțului operator care asigură serviciile de tranzit.

În plus, nu este relevant cine este titularul dreptului de utilizare asupra resurselor de numerotație pentru care se solicită furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, respectiv dacă acesta este chiar operatorul rețelei de destinație sau un alt furnizor de servicii de comunicații electronice. Este important numai dacă resursele de numerotație pentru care se solicită furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe sunt implementate în rețeaua de destinație.

Refuzul operatorului trebuie să fie temeinic justificat și va fi comunicat în scris solicitantului și ANCOM.

În plus, ținând cont de problemele concurențiale identificate, furnizorii de servicii de terminare la puncte fixe desemnați cu putere semnificativă de piață vor avea, **începând cu data de 1 iulie 2018, dar nu mai devreme de 6 luni de la adoptarea setului de cerințe tehnice armonizate la nivel național, obligația de a oferi serviciul de interconectare, bazat pe tehnologia IP, în vederea terminării apelurilor, în conformitate cu cerințele armonizate.**

De asemenea, având în vedere necesitatea achiziționării anumitor servicii conexe interconectării, operatorul va oferi solicitanților accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, pentru furnizarea propriilor servicii de comunicații electronice.

În conformitate cu prevederile art. 109 alin. (2) lit. f) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei ori unor facilități asociate, poate viza furnizarea colocării sau a altor forme de utilizare partajată a facilităților asociate.

Astfel, având în vedere anumite probleme concurențiale existente pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, menționate de anumiți operatori în cadrul răspunsurilor la chestionarul transmis de Autoritate în scopul efectuării analizei de piață, cu privire la negocierea unor arhitecturi de interconectare reciproc avantajoase, devine necesară evaluarea unor aspecte care trebuie avute în vedere de către operatori în cadrul stabilirii arhitecturilor de interconectare. Acestea trebuie să respecte, pe de o parte, cerințe de optimizare tehnică și să aibă în vedere cea mai scurtă distanță între rețelele interconectate și, pe de altă parte, să fie eficiente economic și să permită o echilibrare a balanței plăților pentru serviciile auxiliare de interconectare ale celor doi operatori implicați în contract.

În scopul identificării modului în care poate fi îndeplinit criteriul de eficiență economică legat de arhitecturile de interconectare, se impune analiza modului în care este oferit accesul la serviciile auxiliare de interconectare și evaluarea necesității impunerii în sarcina operatorilor alternativi a obligației de a oferi accesul la anumite servicii, în special în ceea ce privește serviciul de colocare. Conform răspunsurilor la chestionar, o parte dintre operatori consideră necesară reglementarea accesului la serviciul de colocare, pe de o parte, pentru a preîntâmpina refuzul anumitor operatori de a oferi serviciul de colocare în „spațiul Operatorului” și, pe de altă parte, pentru a reduce tarifele corespunzătoare serviciilor de colocare oferite pe baze comerciale, considerate nejustificat de mari de către anumiți furnizori.

Accesul la serviciul de colocare asigură premisele pentru stabilirea unei arhitecturi de interconectare între părți eficientă din punct de vedere economic, în condițiile în care aceasta este fezabilă din punct de vedere tehnic.

În ceea ce privește eficiența economică a unei arhitecturi de interconectare, există situații în care, pentru asigurarea unei balanțe echilibrate a plăților pentru serviciile asociate interconectării, este necesară furnizarea serviciilor de colocare de către ambele părți, fie pentru asigurarea unui echilibru între ponderea legăturilor de interconectare configurate bidirecțional, instalate de fiecare parte și ponderea traficului transmis de fiecare parte în totalul traficului schimbat între părți, fie pentru a face posibilă instalarea legăturilor de interconectare configurate unidirecțional, în situația în care operatorii nu pot agree o arhitectură de interconectare bazată pe legături de interconectare configurate bidirecțional, eficientă din punct de vedere economic pentru ambele părți.

De altfel, după cum am mai arătat în cadrul analizei de piață, având în vedere faptul că un operator de rețele publice de telefonie deține *de facto* un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea și că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra acestuia, iar furnizarea serviciilor asociate interconectării prezintă aceleași caracteristici precum serviciile de terminare a apelurilor, Autoritatea consideră că furnizorii respectivi nu au dreptul de a impune achiziționarea serviciilor asociate interconectării, ci doar obligația de a le furniza la cererea beneficiarilor.

Prin urmare, în cadrul analizei de piață precedente, Autoritatea a inclus o nouă prevedere în deciziile de impunere a obligațiilor, care stipulează că, în vederea terminării propriului trafic de interconectare, un operator nu poate fi obligat la achiziționarea legăturilor de interconectare de la operatorii cu care acesta este interconectat. Astfel, în situația în care, pentru oferirea serviciului de terminare la puncte fixe a apelurilor, niciuna dintre părți nu dorește achiziționarea legăturilor de interconectare furnizate de cealaltă parte și, în urma negocierilor, nu se ajunge la un acord în ceea ce privește stabilirea unei arhitecturi de interconectare bazate pe legături de interconectare configurate bidirecțional, se poate avea în vedere instalarea de către fiecare parte a legăturii de interconectare configurate unidirecțional, pentru transportul propriului trafic de voce, spre a fi terminat în rețeaua celeilalte părți.

În acest caz, pentru implementarea unei arhitecturi de interconectare bazate pe legături de interconectare configurate unidirecțional, este necesar ca fiecare parte să ofere serviciul de colocare, în clădirea în care se află instalat propriul comutator și/sau în camera de tragere, în măsura în care este fezabil tehnic.

În vreme ce o parte dintre operatorii alternativi oferă serviciul de colocare pe baze voluntare (de exemplu, Vodafone Romania S.A., RCS & RDS S.A. și Telekom Romania Mobile Communications S.A. au introdus acest serviciu în oferta de referință pentru interconectare), alți furnizori refuză să-l ofere.

În plus, chiar în situația în care furnizarea serviciului de colocare pe baze voluntare era menționată în oferta de referință pentru interconectare a unui operator, au existat situații în care, în contextul primirii unei solicitări de a trece la o arhitectură de interconectare bazată pe legături de interconectare configurate unidirecțional, acesta a refuzat solicitarea, aducând ca argument ineficiența instalării legăturilor de interconectare configurate unidirecțional.

Mai mult, alți doi furnizori alternativi, care au introdus în oferta de referință pentru interconectare serviciul de colocare, pe baze voluntare, prevăd în sarcina beneficiarilor serviciilor de colocare, pe lângă achitarea tarifului lunar de utilizare a spațiului (pentru un anumit număr de unități de rack) și suportarea costurilor aferente amenajării spațiului de colocare. În acest caz, primul furnizor care beneficiază de acest spațiu de colocare suportă în totalitate contravaloarea amenajării spațiului, costurile urmând să fie partajate ulterior între eventualii beneficiari ai serviciului de colocare în spațiul respectiv.

Furnizarea serviciului de „colocare în spațiul Operatorului”, în situațiile în care aceasta este fezabilă din punct de vedere tehnic, pe de o parte, nu implică un efort financiar considerabil în sarcina operatorului care oferă acest serviciu, iar, pe de altă parte, conduce la o mai bună utilizare a spațiului disponibil, prin facturarea lunară a serviciilor de colocare oferite.

Astfel cum a fost detaliat mai sus, dat fiind problemele concurențiale identificate în ceea ce privește oferirea serviciilor de colocare, Autoritatea propune impunerea în sarcina tuturor furnizorilor a obligației de a oferi accesul la serviciul de colocare, în cazul unor solicitări rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic, în vederea implementării unei soluții de interconectare reciproc avantajoase, prin care să se asigure o balanță cât mai echilibrată a plăților pentru serviciile asociate interconectării.

Pentru reducerea riscului apariției unor probleme determinate de tarifarea excesivă de către anumiți operatori a serviciilor de colocare, pentru o perioadă tranzitorie, ANCOM consideră necesară impunerea unei obligații privind interzicerea practicării unor tarife excesive pentru aceste servicii, **până la data stabilirii tarifelor serviciilor asociate interconectării** (serviciile auxiliare, inclusiv colocarea) ce va fi avută în vedere în noul context (interconectare bazată pe tehnologia IP).

În ceea ce privește serviciul de colocare, acesta va fi oferit în funcție de ordinea de prioritate specificată de beneficiar în măsura în care solicitarea este rezonabilă și fezabilă din punct de vedere tehnic.

În plus, în situația unei cereri de interconectare în camera de tragere în care furnizorul este prezent (amplasată în apropierea clădirii furnizorului căruia i se solicită interconectarea, la cel mult 150 de metri de clădirea acestuia), sau a unei cereri de interconectare în clădirea operatorului cu joncționarea cablurilor în camera de tragere pentru instalarea legăturii, serviciul de interconectare solicitat va fi pus la dispoziția beneficiarului, în măsura în care solicitarea este rezonabilă și fezabilă din punct de vedere tehnic, indiferent dacă furnizorul este proprietarul camerei de tragere sau nu¹⁰⁸.

În ceea ce privește situația în care arhitectura de interconectare agreată presupune interconectarea (de exemplu, în camera de tragere), fără a fi necesară colocarea unui echipament al solicitantului în spațiul furnizorului respectiv, ANCOM consideră că nu se justifică perceperea tarifelor corespunzătoare serviciului de colocare, ci doar a tarifelor serviciilor auxiliare efectiv furnizate (legături de interconectare, porturi etc.). De altfel, conform răspunsurilor unor operatori la o serie de adrese transmise de Autoritate în luna noiembrie 2013, respectiv în februarie 2014, prin care au fost solicitate informații referitoare la serviciile de colocare oferite, precum și la serviciile de colocare achiziționate, inclusiv informații referitoare la tarife, în situația în care arhitectura de interconectare în spațiul unei părți nu a presupus instalarea echipamentelor celeilalte părți în spațiul respectiv, nu au fost percepute tarife de colocare.

Având în vedere problemele concurențiale identificate în ceea ce privește interconectarea cu rețelele operate de RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L., Autoritatea propune menținerea în sarcina acestor operatori a obligației de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea, respectiv

---

¹⁰⁸ A se vedea Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 355/2016 privind soluționarea litigiului dintre RCS & RDS S.A. și Vodafone Romania S.A., disponibilă pe pagina de internet a ANCOM la următoarea adresă: http://www.ancom.org.ro/uploads/articles/file/industrie/litigii/decizie%202016_355%20solutionare%20litigiu%20RCS-VF-modificare%20arhitectura_final.pdf

pentru implementarea acordurilor de interconectare (45 de zile lucrătoare pentru negocierea unui acord de interconectare, respectiv 65 de zile lucrătoare pentru implementarea acestuia). În plus, aceste termene vor fi aplicabile și interconectării bazate pe tehnologia IP.

În ceea ce privește punctele de acces, RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. vor permite în continuare interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic. Pentru a asigura obiectivitatea și proporționalitatea acestei măsuri, RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. vor oferi servicii de interconectare la toate punctele de acces la care se realizează sau se poate realiza interconectarea, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, iar orice refuz trebuie să fie temeinic justificat. De asemenea, ANCOM propune menținerea în sarcina celor doi operatori a obligației de a furniza servicii de interconectare (inclusiv IP, după intrarea în vigoare a noilor obligații de interconectare IP) în spațiile de colocare specializate în care sunt prezenți (cum ar fi spațiile aparținând societății NXDATA S.R.L.), precum și impunerea acestei obligații în sarcina celorlalți operatori alternativi, în condițiile în care marea majoritate a operatorilor de mici dimensiuni au amplasate comutatoarele la care se poate realiza interconectarea în centre neutre de colocare specializate, unde interconectarea poate fi realizată în mod facil.

De asemenea, Autoritatea propune impunerea în sarcina RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. a obligației de a oferi, la cerere, în măsura în care există o legătură fizică între spațiul fiecărui operator și spațiul beneficiarului, interconectarea în spațiul beneficiarului prin utilizarea legăturii fizice respective.

RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L. vor comunica în scris solicitantului și ANCOM motivele refuzului, expuse într-o manieră detaliată și clară, în cel mult 15 zile lucrătoare de la data primirii cererilor de interconectare.

Va fi menținută obligația de terminare la puncte fixe a apelurilor în propriile rețele, indiferent de originea națională sau internațională a acestora, precum și obligația de a nu utiliza legături diferite de interconectare pentru terminarea traficului internațional, respectiv pentru terminarea celui național. Interzicerea solicitării utilizării unor legături diferite de interconectare pentru terminarea traficului internațional, respectiv pentru terminarea celui național se aplică inclusiv Telekom Romania Communications S.A. și este o consecință a practicii din trecut a furnizorilor de rețele publice de telefonie mobilă, obligația fiind impusă pentru a preveni transferul acestui comportament anticoncurențial pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.

5.4.5.2. Obligația de transparență

Impunerea obligației de transparență este absolut necesară în scopul informării corespunzătoare a operatorilor care doresc să se interconecteze, într-o manieră clară, precisă și detaliată, pentru ca aceștia să poată decide în cunoștință de cauză, să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii.

Mai mult, ANCOM consideră că, prin impunerea obligației de transparență, termenele de negociere a acordurilor de interconectare vor fi reduse, operatorii urmând a dispune de un minim de informații relevante chiar și anterior inițierii negocierii directe cu alți operatori.

În conformitate cu prevederile art. 106 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM propune impunerea în sarcina operatorilor alternativi a obligației de a publica, pe pagina proprie de internet, informații referitoare la punctele de acces (denumirea și adresa fiecărui comutator unde se poate realiza interconectarea), informații referitoare la spațiile în care oferă colocare, menționând dacă spațiul respectiv este amenajat de către alt furnizor, informații referitoare la camerele de tragere aflate în apropierea spațiilor respective, în măsura în care acestea ar putea fi utilizate pentru realizarea interconectării¹⁰⁹, precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate interconectării, inclusiv tarifele pentru serviciile de colocare oferite iar, în cazul modificării sau completării ofertei comerciale, cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de intrarea în vigoare a noilor tarife.

---

¹⁰⁹ În condițiile în care operatorul alternativ este prezent în camera de tragere respectivă.

De asemenea, în termen de 4 luni de la adoptarea cerințelor tehnice armonizate privind interconectarea IP, operatorii alternativi vor publica pe pagina proprie de internet informații referitoare la condițiile de oferire a serviciilor de interconectare bazate pe tehnologia IP.

O parte dintre operatori au indicat, în răspunsurile la chestionar, probleme asociate scrisorilor de garanție solicitate de anumiți operatori, arătând și o preferință pentru păstrarea reglementării de către ANCOM a acestor aspecte și pentru impunerea de către Autoritate a unui anumit instrument de protejare împotriva riscului de neplată.

În practică, furnizorii utilizează diferite metode împotriva riscului de neplată a facturilor. Utilizarea scrisorii de garanție bancară reprezintă doar unul dintre mijloace, putând exista diferite alte modalități de protejare. ANCOM nu poate impune utilizarea sau nu a uneia sau alteia dintre modalități. Însă, în cazul în care un operator decide utilizarea unui anumit instrument de protejare împotriva riscului de neplată, acest lucru trebuie făcut astfel încât să nu devină o modalitate indirectă de refuz al accesului și/sau de discriminare între operatori. Prin urmare, Autoritatea consideră că, în cazul în care un operator solicită o scrisoare de garanție bancară, condițiile aferente trebuie să fie transparente, rezonabile și proporționale, asigurând astfel respectarea obligațiilor de transparență și nediscriminare.

Așadar, operatorii vor avea în continuare obligația de a informa prin publicare pe pagina proprie de internet dacă solicită sau nu scrisoare de garanție bancară și, în cazul în care decid să utilizeze acest instrument, vor avea obligația de a publica, în plus, următoarele informații: procedura și cazurile de solicitare a constituirii unei scrisori de garanție bancară, modul de calcul al cuantumului acesteia, termenele în care aceasta trebuie constituită, condițiile referitoare la actualizarea cuantumului, precum și cazurile în care încetează obligația de constituire a scrisorii de garanție bancară. Cuantumul scrisorii de garanție trebuie să fie rezonabil și raportat la valoarea estimată a serviciilor oferite în perioada de expunere. În acest sens, Autoritatea consideră că un quantum al scrisorii de garanție calculat în funcție de traficul maxim posibil pe legăturile de interconectare instalate nu este rezonabil decât dacă este probat de un istoric constant al traficului maxim posibil pe legăturile de interconectare.

Mai mult, operatorii care consideră că scrisoarea de garanție bancară solicitată nu poate acoperi în totalitate riscul de neplată au posibilitatea de a solicita actualizarea cuantumului scrisorii de garanție bancară, precum și, în mod similar procedurii practice de Telekom Romania Communications S.A., să monitorizeze strict corespondența între previziunile de trafic care fundamentează nivelul garanției bancare și traficul efectiv realizat, iar apoi să emită facturi intermediare în cazul în care traficul realizat depășește traficul estimat în momentul realizării scrisorii de garanție bancară. Procedura completă utilizată de Telekom Romania Communications S.A. este disponibilă în manualul de facturare din cadrul ofertei de referință pentru interconectare (ORI). De asemenea, în cazul în care valoarea traficului realizat depășește valoarea estimată a traficului, operatorii pot solicita actualizarea cuantumului scrisorii de garanție bancară pentru a acoperi diferența respectivă în condiții rezonabile și transparente.

Respectarea obligațiilor de transparență nu reprezintă un efort substanțial din partea operatorilor, publicarea acestor informații pe o pagină de internet presupunând costuri relativ scăzute. În același timp, publicarea acestor informații va permite ANCOM urmărirea modului în care sunt respectate obligațiile referitoare la controlul tarifelor și nediscriminare.

5.4.5.3. Obligația de nediscriminare

În conformitate cu prevederile art. 107 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate impune în sarcina operatorilor identificați ca având putere semnificativă obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, precum și de a pune la dispoziția terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare, persoanelor din același grup sau partenerilor lor.

ANCOM consideră că în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, operatorii ar putea să favorizeze propriile activități de pe piața cu amănuntul prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. De asemenea, pe piața de gros ar putea stabili condiții diferite de furnizare a serviciilor de interconectare între operatori, favorizând un operator sau un grup de operatori.

În acest sens, există două tipuri de comportament discriminatoriu pe care ANCOM urmărește să le prevină prin impunerea acestei obligații, respectiv: (i) discriminarea între operatori și (ii) discriminarea între propriile servicii sau serviciile furnizate persoanelor din același grup și serviciile oferite operatorilor cu care furnizorul identificat cu putere semnificativă concurează pe piața cu amănuntul.

Având în vedere că ANCOM a aplicat un mecanism eficient de control al tarifelor, respectiv tarifele de terminare au fost stabilite pe baza costurilor incrementale evitate, asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe ipotetic eficient (LRIC pur), a fost eliminat riscul discriminării în favoarea propriilor activități de pe piața cu amănuntul a tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros.

Prin urmare, ANCOM propune menținerea în sarcina operatorilor alternativi obligația de nediscriminare internă, cu excepția condițiilor tarifare practicate pentru serviciile de terminare a apelurilor furnizate pentru propriile servicii cu amănuntul.

Așadar, operatorii alternativi vor avea, în continuare, următoarele obligații de nediscriminare:

- obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care acesta o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;

- obligația de a pune la dispoziția solicitanților toate serviciile și informațiile necesare pentru realizarea interconectării cu rețeaua publică de telefonie pe care o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup. Această obligație nu se aplică în cazul tarifelor practicate pentru serviciile de terminare a apelurilor furnizate pentru propriile servicii cu amănuntul.

Aceste obligații sunt necesare pentru a nu permite operatorilor să abuzeze de poziția dominantă pe care aceștia o dețin pe piață și să influențeze condițiile concurențiale prin stabilirea unor condiții de interconectare discriminatorii.

5.4.5.4. Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor

O problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare a apelurilor în rețelele operatorilor alternativi o reprezintă practicarea unor tarife excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie ale căror tarife nu sunt reglementate, în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile operatorilor concurenți. În acest mod, practicarea de către un operator a unor tarife excesive distorsionează concurența întrucât are efecte negative atât asupra operatorilor interconectați, crescând în mod nejustificat tarifele apelurilor concurenților de pe piața cu amănuntul, cât și asupra utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare. Prin urmare, pentru a proteja interesele utilizatorilor finali, este necesar ca aceste tarife să fie supuse reglementării.

ANCOM propune impunerea de obligații privind controlul tarifelor în sarcina tuturor operatorilor desemnați cu putere semnificativă de piață, ținând cont de Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE, prin stabilirea tarifelor de terminare a apelurilor pe baza costurilor suportate de un operator ipotetic eficient, implicând un tarif unic pentru serviciile de terminare a apelurilor, precum și simetria tarifelor respective.

În condițiile în care tarifele serviciilor omogene tranzacționate pe o piață concurențială tind spre un nivel unic de comercializare, scopul reglementării, acela de promovare a concurenței în cadrul tuturor segmentelor sectorului de comunicații electronice, implică stabilirea tarifelor la nivelul unui tarif unic,

corespunzător costurilor înregistrate de un operator ipotetic eficient. Această măsură urmărește maximizarea bunăstării sociale, prin minimizarea ineficiențelor productive și a celor ce țin de alocarea resurselor, în paralel cu stimularea investițiilor și a inovațiilor care să permită atingerea nivelului de eficiență la care costul de producție este inferior sau cel mult egal cu tariful reglementat la nivelul costului eficient.

Astfel, ANCOM a stabilit un tarif maxim de 0,14 eurocenți/minut pentru interconectarea în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi, începând cu data de 1 aprilie 2014. Aceste tarife vor fi aplicate și operatorilor care nu au fost cuprinși în precedenta analiză de piață și care sunt desemnați în această analiză de piață ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.

Practicarea unor tarife care nu sunt orientate pe costuri pentru serviciile asociate interconectării poate conduce, ca și în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, la încurajarea intrărilor ineficiente pe piață și permanentizarea aplicării unor tarife ridicate inclusiv pe piața cu amănuntul, în condițiile în care furnizarea serviciilor asociate interconectării este absolut necesară în vederea realizării interconectării dintre operatori. În condițiile în care tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe reflectă un singur standard de eficiență la nivelul segmentului care a făcut obiectul analizei de piață, ANCOM consideră că, din perspectiva obiectivului de promovare a concurenței în cadrul tuturor segmentelor sectorului de comunicații electronice, recunoașterea unor standarde de eficiență diferite pentru serviciile asociate interconectării nu este nici justificată și nici oportună.

Prin urmare, ANCOM menține în sarcina operatorilor alternativi obligația de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor serviciilor asociate interconectării **la nivelul celor stabilite prin Deciziile președintelui ANCOM nr. 332-377/2014**, până la data stabilirii noilor tarife orientate pe costuri în condițiile reglementării unui regim de interconectare bazat pe tehnologii IP, astfel:

Tabelul V.2. – Tarifele corespunzătoare serviciilor auxiliare de interconectare

Nr. crt.	Denumire serviciu	Tarif maxim	Observații
1.	Configurare partener în punct de acces (PoA)	578 euro/PoA	Tariful include instalarea primului port în comutator și conectarea primei legături de interconectare, indiferent de capacitatea portului sau a legăturii.
2.	Reconfigurare partener în punct de acces (PoA)	565 euro/PoA	Tariful include reconfigurarea unui port în comutator și reconfigurarea unei legături de interconectare, indiferent de capacitatea portului sau a legăturii.
3.	Desființare partener din punct de acces (PoA)	175 euro/PoA	Tariful include dezinstalarea tuturor porturilor în comutator și a tuturor legăturilor de interconectare existente în PoA.
4.	Instalare port în comutator	285 euro/port	Tarife aplicabile începând cu al doilea port în comutator, indiferent de capacitatea portului.
5.	Reconfigurare port în comutator	255 euro/port	
6.	Dezinstalare port din comutator	97 euro/port	Tarif aplicabil în cazul dezinstalării portului, cu menținere partener în PoA. Tarif valabil indiferent de capacitatea portului.
7.	Chirie lunară port de 2 Mbps	39 euro/port de 2 Mbps/lună	-
8.	Chirie lunară port STM1	333 euro/port STM1/lună	-
9.	Reconfigurare (reorientare) a legăturilor de interconectare fără modificarea segmentului legăturii de interconectare dintre operator și punctul de interconectare (PoI)	411 euro	Tarif aplicabil pentru primul circuit E1 din legăturile de interconectare reorientate.
		91 euro/E1	Tarif aplicabil pentru fiecare din celelalte circuite E1 rămase din legăturile de interconectare reorientate.

Nr. crt.	Denumire serviciu	Tarif maxim	Observații
10.	Instalare/dezinstalare echipament de transmisiuni	17,8 euro/oră	Tariful final se calculează pe bază de deviz, aplicând tariful orar stabilit, indiferent de capacitatea echipamentului de transmisiuni. Instalarea echipamentului de transmisiuni este aplicabilă doar în situația interconectării la sediul beneficiarului, în cazul configurării bidirecționale a legăturii de interconectare.
11.	Conectarea legăturii de interconectare	96 euro/legătură	Tarife aplicabile începând cu a doua legătură de interconectare, indiferent de capacitatea acesteia.
12.	Reconfigurarea legăturii de interconectare	90 euro/legătură	
13.	Desființarea legăturii de interconectare	68 euro/legătură	Tarif aplicabil în cazul desființării unei legături de interconectare, cu menținere partener în PoA. Tarif valabil indiferent de capacitatea legăturii de interconectare.
14.	Chirie lunară legătură de interconectare de 2 Mbps, interconectare la distanță (în spațiul beneficiarului sau la un punct intermediar)	164 euro/legătură de 2 Mbps/lună	Tarif aplicabil pentru legături de interconectare de 2 Mbps de maxim 50 de km.
15.	Chirie lunară legătură de interconectare de 2 Mbps, interconectare în spațiul operatorului, în camera de tragere	21,7 euro/legătură de 2 Mbps/lună	-
16.	Chirie lunară legătură de interconectare, 2 Mbps, interconectare în clădirea operatorului (colocare)	0,8 euro/legătură de 2 Mbps/lună	-
17.	Chirie lunară legătură de interconectare de STM1, interconectare la distanță (în spațiul beneficiarului sau la un punct intermediar)	6048 euro/legătură STM1/lună	Tarif aplicabil pentru legături de interconectare de STM1 de maxim 50 de km.
18.	Chirie lunară legătură de interconectare STM1, în spațiul operatorului, interconectare în camera de tragere/interconectare în clădirea operatorului, inclusiv cu joncționarea cablurilor pentru instalarea legăturii în camera de tragere	209 euro/legătură STM1/lună	-
19.	Chirie lunară legătură de interconectare STM1, interconectare în clădirea operatorului (colocare)	1 euro/legătură STM1/lună	-
20.	Rezervare capacitate comandată în avans	200 euro/comandă	Tarif fix, indiferent de dimensiunea comenzii de rezervare capacitate. Suma plătită de beneficiar pentru rezervarea capacității comandate în avans se va deduce din tarifele de instalare a capacității. Serviciu aplicabil atunci când între operatori există înțelegeri prelabile de prognozare a capacităților de interconectare, cu excepția celor care realizează interconectarea inițială.
21.	Comandă neprognostată, de creștere a capacității	407 euro/comandă	Tarife suplimentare fixe, indiferent de dimensiunea comenzii și a numărului de fluxuri, atunci când este solicitată modificarea față de prognoză. Tarifele se aplică atunci când între operatori există înțelegeri prelabile de prognozare a capacităților de interconectare, cu excepția celor care realizează interconectarea inițială. Tarifele includ și implementarea comenzii neprognostate.
22.	Comandă neprognostată, de reducere a capacității	197 euro/comandă	
23.	Reconectarea serviciului suspendat anterior	186 euro/serviciu suspendat	Se aplică atunci când se repune în funcțiune un serviciu suspendat, conform prevederilor contractuale dintre părți.

Note:

- În cazul legăturilor de interconectare configurate bidirecțional, pentru furnizarea serviciilor nr. 1 – 6, 9, 11 – 13, niciuna dintre părți nu va datora contravaloarea acestor servicii.

2. *În cazul în care unul sau mai multe din serviciile nr. 1 – 6, 9, 11 – 13 sunt prestate doar de către operator (de exemplu, în cazul legăturilor de interconectare configurate unidirecțional), operatorul va solicita beneficiarului contravaloarea acestor servicii.*
3. *În cazul în care legăturile de interconectare furnizate de operator sunt configurate bidirecțional, tarifele serviciilor nr. 7, 8, 14 – 19 se vor calcula ponderat, în funcție de volumele de trafic schimbate între operator și beneficiar. Dacă volumul total al traficului schimbat între operator și beneficiar este zero, atunci tarifele serviciilor nr. 7, 8, 14 – 19 se vor datora corespunzător și în întregime de către beneficiar.*
4. *În cazul în care legăturile de interconectare sunt configurate unidirecțional, dinspre beneficiar către operator, tarifele serviciilor nr. 7, 8, 14 – 19 se vor datora corespunzător și în întregime de către beneficiar.*

Stabilirea noilor tarife va viza și **serviciul de colocare, în legătură cu care, pentru perioada tranzitorie** (până la stabilirea tarifelor orientate pe costuri), **se impune obligația oferirii unor tarife care să nu fie excesive.**

5.4.5.5. Obligația de evidență contabilă separată

În impunerea măsurilor de reglementare, ANCOM trebuie să țină seama de principiul proporționalității. Astfel, având în vedere natura problemelor concurențiale identificate, impunerea unor obligații legate de implementarea unui sistem de evidență contabilă separată ar impune un efort considerabil pentru cei mai mulți dintre aceștia. Costurile implementării unor sisteme de evidență contabilă separată (pentru operatorii alternativi), precum și costurile monitorizării și verificării informațiilor cuprinse în evidențele contabile separate (pentru ANCOM) depășesc potențialele beneficii.

De asemenea, Autoritatea consideră că obligația privind controlul tarifelor este suficientă pentru a preveni eventualele abuzuri de poziție dominantă pe piețele de terminare ale operatorilor alternativi. În plus, obligațiile de transparență și nediscriminare vor asigura posibilitatea de a monitoriza cu ușurință manifestarea unor eventuale comportamente discriminatorii pe piață. În concluzie, ANCOM consideră că nu se justifică impunerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina operatorilor alternativi.

5.5. Concluzii cu privire la obligațiile impuse operatorilor cu putere semnificativă

5.5.1. Obligații impuse în sarcina Telekom Romania Communications S.A.

ANCOM propune următoarele obligații:

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate**, în termenii stabiliți prin Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, la care se adaugă inclusiv:

- obligația de a oferi interconectarea IP în vederea terminării apelurilor în propria rețea, începând cu data de 1 iulie 2018, conform cerințelor tehnice armonizate la nivel național, dar nu mai devreme de 6 luni de la data intrării în vigoare a deciziei președintelui ANCOM în acest sens;
- obligația de a furniza, la cerere, legătura de interconectare pe baza tehnologiei STM1 Beneficiarilor, inclusiv în cazul arhitecturilor de interconectare ce presupun existența unui număr minim de două puncte de interconectare;
- respectarea termenelor maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare, inclusiv după intrarea în vigoare a noilor obligații de interconectare IP, după cum urmează:
  - 45 de zile lucrătoare pentru negocierea unui acord de interconectare, 15 zile lucrătoare pentru elaborarea soluției tehnice, respectiv 65 de zile lucrătoare pentru implementarea acordului de interconectare;
  - 25 de zile lucrătoare pentru negocierea unui acord de interconectare, în cazul în care beneficiarul acceptă condițiile contractului standard de interconectare și indică o serie de informații necesare realizării interconectării;
  - 25 de zile lucrătoare pentru negocierea modificării sau completării unui acord de interconectare;

- 25 de zile lucrătoare pentru implementarea modificării sau completării unui acord de interconectare, în situația în care nu se solicită interconectarea la noi puncte de acces;
  - obligația de a oferi serviciul de colocare, în termenii stabiliți prin Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, în lumina considerentelor din prezenta analiză;
- **obligația de transparență** în termenii stabiliți prin Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, la care se adaugă inclusiv obligația de include în ORI și următoarele:
- serviciile de interconectare, bazate pe tehnologia IP, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe și de a publica modificările în termen de cel mult 4 luni de la data intrării în vigoare a deciziei președintelui ANCOM de stabilire a cerințelor tehnice armonizate privind interconectarea IP pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor;
  - adresele și condițiile de acces în camerele de tragere aflate la o distanță de maxim 150 de metri de clădirea Operatorului, în care s-ar putea realiza interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care o operează ori jonționarea cablurilor Operatorului cu cele ale Beneficiarului, în vederea instalării legăturilor de interconectare;
  - condițiile de furnizare a legăturii de interconectare pe baza tehnologiei STM1, inclusiv în cazul arhitecturilor de interconectare ce presupun existența unui număr minim de două puncte de interconectare;
- **obligația de nediscriminare**, inclusiv de nediscriminare internă, cu excepția condițiilor tarifare practicate pentru serviciile de terminare a apelurilor furnizate pentru propriile servicii cu amănuntul;
- **obligația de control al tarifelor și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri**, prin obligația de a nu depăși tariful pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, stabilit la art. 1 din Decizia președintelui ANCOM nr. 366/2014, respectiv 0,14 eurocenți/minut, fără TVA, și tarifele pentru furnizarea serviciilor auxiliare interconectării, stabilite în Anexa nr. 2 la aceeași decizie, până la data impunerii noilor tarife ca urmare a revizuirii modelului de cost aplicabil regimului de interconectare IP (ce va viza inclusiv stabilirea tarifelor aferente serviciilor de colocare).

5.5.2. Obligații impuse în sarcina operatorilor alternativi

ANCOM propune în sarcina operatorilor alternativi următoarele obligații:

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate**, inclusiv:
- obligația de a oferi serviciul de interconectarea IP în vederea terminării apelurilor în propria rețea, începând cu data de 1 iulie 2018, conform cerințelor tehnice armonizate la nivel național, dar nu mai devreme de 6 luni de la data intrării în vigoare a deciziei președintelui ANCOM în acest sens;
  - obligația de a oferi serviciul de colocare în lumina considerentelor din prezenta analiză (în măsura în care este fezabil tehnic, la tarife neexcesive, până la data stabilirii unor tarife maxime în acest sens de către ANCOM);
  - obligația de a oferi serviciul de interconectare în vederea terminării de apeluri la puncte fixe în propria rețea, după cum urmează:
    - la un punct intermediar, în condițiile în care există o legătură fizică între Operator și acel punct;
    - în spațiul Operatorului, în camera de tragere sau în clădirea Operatorului, în acest ultim caz inclusiv cu posibilitatea de jonționare a cablurilor într-o cameră de tragere amplasată la maxim 150 de metri de spațiul Operatorului, în măsura în care Operatorul este prezent în respectiva cameră de tragere, iar solicitarea este rezonabilă și fezabilă din punct de vedere tehnic;
    - în spațiul Beneficiarului, la cererea acestuia, în condițiile în care există o legătură fizică între spațiul Operatorului și cel al Beneficiarului, în sarcina RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L.;

- obligația referitoare la termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare în sarcina RCS & RDS S.A. și UPC Romania S.R.L., după cum urmează:
  - 45 de zile lucrătoare pentru negocierea unui acord de interconectare, respectiv 65 de zile lucrătoare pentru implementarea acestuia;
- **obligația de transparență**, inclusiv:
  - obligația de a publica pe pagina proprie de internet informații referitoare la următoarele:
    - punctele de acces (denumirea și adresa fiecărui comutator unde se poate realiza interconectarea);
    - adresele și condițiile de acces în camerele de tragere aflate la o distanță de maxim 150 de metri de clădirea Operatorului, în care acesta este prezent și în care s-ar putea realiza interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care o operează ori joncționarea cablurilor Operatorului cu cele ale Beneficiarului, în vederea instalării legăturilor de interconectare;
    - spațiile în care se oferă colocare (adrese, condiții de acces, facilități de colocare).
    - tarifele tuturor serviciilor de interconectare (inclusiv tarifele serviciilor auxiliare interconectării, respectiv tarifele serviciilor de colocare);
    - condițiile în care se oferă serviciile de interconectare, bazate pe tehnologia IP, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe în termen de cel mult 4 luni de la data intrării în vigoare a deciziei președintelui ANCOM de stabilire a cerințelor tehnice armonizate privind interconectarea IP pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor;
- **obligația de nediscriminare**, inclusiv de nediscriminare internă, cu excepția condițiilor tarifare practicate pentru serviciile de terminare a apelurilor furnizate pentru propriile servicii cu amănuntul;
- **obligația de control al tarifelor și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri**, prin obligația de a nu depăși tariful pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, stabilit la art. 1 din Deciziile președintelui ANCOM nr. 332-377/2014, respectiv 0,14 eurocenți/minut, fără TVA, și tarifele pentru furnizarea serviciilor auxiliare interconectării, stabilite în Anexa la aceleași decizii, până la data impunerii noilor tarife ca urmare a revizuirii modelului de cost aplicabil regimului de interconectare IP (ce va viza inclusiv stabilirea tarifelor aferente serviciilor de colocare).